

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

F. IOSEPHI ANTIQUITATVM

126671

I V D A I C A R V M

LIBRI XX.

Adiuncta est simul Iosephi Vita ab ipso literis mandata.
Omnia à Sigismundo Gelenio è Græco in sermonem
Latinum conuersa.

DE BELLO IVD AICO LIBRI VII.
Græcorum codicum collatione per Sigis. Gelenium
castigatissimi facti.

CONTRA APIONEM LIBRI II. qui cùm antea corruptissimi essent, iam
ex Græco non emendati solum, sed suppleti etiam opera eiusdem Gelenij.

DE IMPERIO RATIONIS, sive De Machabæis Liber I.
Hæc omnia post Gelenij multam operam, studio ac diligentia A. Morguesij
cum Græco summa fide collata, in lucem denuo prodeunt.

Cum Indice locupletissimo.

LUGDUNI,

APVD HÆREDES IACOBI IVNCTÆ.

M. D. LXVI.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM
TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO,
partim confutato Iosephus historiæ suæ
fidem facit.

Acufilaus Argiuis
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristæus
Aristoteles
Berosus Chaldæus
Cadmus Milesius
Castor Chronographus
Chæremon
Chærilus poëta
Conon histo.
Demetrius Phalereus
Dius histo.
Ephorus
Eftius
Euhemerus
Eupolemus
Hecataeus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus

Hesiodus
Hieronymus Aegyptius
Homerus
Isidorus
T. Liuius
Lyfimachus
Manethon
Menander Ephesius
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

CLA-

*Biblioth. S. P. Carol. Discale. J. M. D. et S. Maria Tarvisi
ex dono M. D. Francischi Pichi canon. eccl. cathed. eiusd. civit.*

E P I S T O L A.
CLARISSIMO ET AMPLIS-
SIMO DOMINO IO. IACOBO

*Fuggero, in Kirchberge & Vuissenhorn Comi-
ti, &c. Sigismundus Gelenius*

S. D.

IN OMNIS institutio, vel singulorum hominum ad bea-
tam vitam contendentium, vel cœtuum formã in com-
mune viuendi quærentium, præceptis constet exem-
plisque, vt nosti Fuggere vir magnifice, consentire vi-
deo in hoc sapientes, neutrum aliunde melius peti quàm
è sacris literis: quas tanto tutius sequimur, quanto cer-
tiora sunt diuina oracula humanis opinionibus: quæ
dispendiosis suis ambagibus nihil aliud ostēdunt, quàm
frustra id conatos summos quidem viros, sed humana
sapientia præditos, quod non nisi à diuinis & numinis
fauore adiutis præstatur: sine quo nec via salutis iniri, nec incundæ eius modus aliis
monstrari potest. Et quamuis vtræque iam dicta ratio sit absolutior, si coniungantur:
sicut ex ipsis liquet sacris literis, (vbi tam legis primum bene conditis hominum pe-
ctoribus à rerum opifice insertæ, mox exolecente paulatim eius memoria, per eun-
dem præconio Moysis in communem vitam reuocata, summaria capita, quàm homi-
num Deo carorum, vel priuatorum, vel ducum atque regum, gesta produntur:) ha-
bent tamen hæ separatam etiam tractationem. Nam ante exortam Seruatoris legem
homines quidam ingeniosi qui se philosophos nominauerunt, veritatem ceu per te-
nebras palpare aggressi, præcepta vitæ formandæ conati sunt tradere vnà cum dog-
matibus ad felicitatem sectandam pertinentibus: alij res regum ac populorum man-
dauerunt literis, vnde magnam colligere liceat exemplorum copiam. Illorum lectio
habita est præ cæteris utilis: & re vera fuisset, si veritatē captatam potuissent assequi:
nos in hoc feliciores, quibus sacræ literæ affatim repræsentant quod illis obtingere
non potuit, lectio non modo utilis, sed & necessaria. Proxima utilitas est in historiis,
peculiari quadã voluptate ad sui cognitionem inuitantibus, vt ab his legēdis pauci,
modo sint literati, abstineant, cum illa magis seria quibusdam aut non vacet euolue-
re, aut non libeat. Sed delectu opus est in tanta historicorum varietate, si nolis ope-
ram & bonas horas perdere. sunt enim qui nihil aliud quàm ludunt, & aures animosq;
otiosos demulcent in hoc tantum factis narratiunculis, quales sunt Heliodorus, Phi-
lostratus, & his antiquiores, sed nihilo grauiores Herodotus, & Ctesias ob nimiam
mendaciorum licentiam dudum oblitteratus, in quibus vix quicquam probes præter
facundiam. Doctiores sunt alij, vt imbuti philosophia, sed magno discrimine. nam qui
Epicureorum, aut Peripateticorum non multo saniorum duntaxat quod ad pietatis
dogmata attinet sectam secuti sunt, pro suis affectibus multa produnt tam inutilia, vt
ne noxa quidem careant. quid enim bonæ rei potest expectari à tollentibus immor-
talitatem animorum, & diuinam prouidentiam? & hi ferè proponunt sibi celebra-
nda quædam vasta verius quàm magna ingenia, Xerxes, Alexandros, Cæsares. Plus
bonæ frugis haurire licet ex accedentibus propius ad Academicos Stoicósue, qui res
laudatorum principum aut populi Romani, præsertim illius prisci, transmiserunt ad
posteror. huius generis sunt, Plutarchus, Dionysius, Xenophon, Polybius, & Latini
aliquot qui sibi grauitatem ceu peculiarem vindicant. Sed longe utilissima, nec iniu-
cunda est sacra historia, olim propter excellentiam & claritatē, sed maxime propter
certissimam sincerissimamque veritatem, etiam profanis expetita regibus, patrum
priscorum mores, vitas, resque tam domi quàm foris gestas continens: quique eius
compendium scripsit, & vbi illa desuit reliquam vsque ad suam ætatem attexuit, Iose-
phus vir patriarum literarum cognitione nemini suæ gentis secundus, externæ verò

E P I S T O L A.

literaturæ studiis vel cum Philone conferendus, facundia pollens quæ plus virium quàm fucorum habeat, nec minus philosophum quàm historicū deceat: quem non est opus prædicare prolixius, quando ipse satis ostendit qualis fuerit, modestissime vitam suam scribēs, quæ nunc primùm in præsentī operum eius editione legi potest à Latinis hominibus. huius scriptoris monumenta cum circumferantur, & passim ab omnibus suo merito terantur, Rufino ut titulus pollicetur interprete, mihi nunquam persuaderi potuit antiquitates Iudaicas ab eo viro versas: vel quòd non referant peritum utriusque linguæ hominem, qualis Rufinus fuit habitus suo seculo: vel quòd stilo belli Iudaici sint dissimiles. Id Antiquitatum opus non ita dudum ex officina Frobeniana prodiit, conflatum ex duobus exemplaribus mutilis, è diuersissimis petitis orbis tractibus: bono tamen quodam casu euenit ut utrunque egregie suppleuerit lacunas alterius. ac mox non defuerunt qui Latinam versionem nouam requirerēt: effeceruntque amici ut suscepta prouincia tirocinium vertendi in eo scriptore ponerem: figlinæ (iuxta prouerbum) in dolio. Inter vertendum deprehendi non solum deprauata multa in Latinis, sed etiā quibusdam locis deesse versus non paucos. nam xvi. Antiquitatum libro, cap. iuxta vulgatas editiones septimo, iuxta Græcorū distinctionem quam nos sequimur xi. desiderabatur integra pagina, & in calce eiusdem libri non multo minus: id quod vel librariorum vel interpretis etiā culpa accidit, sed non in his tantum paginis. Itaque omnia meliore fide conatus sum reddere, stilo planiore, nec rudiores tamen opinor. Ausus igitur rem subiturā censuras varias, cœpi circumspicere de aliquo, cuius præiudicio tutus possem minus de cæteris criticis esse sollicitus. In eo delectu succurrebat mihi ante alios Io. Iacobus Fuggerus, nimirum ea familia natus, in quam singulari cælestis numinis virtus & fortuna tantum ornamentorum certatim contulerunt, ut per vniuersam Europam, atque etiam longe extra eius limites, tam sit celebris, tam apud summos monarchas gratiosa, ut nihil sit quod hac parte vel principibus viris inuideat: & quod peculiariter ad meum desiderium attinebat, habeat in suo stemmate viros literatos literatorumque patronos eximios, & vel hoc merito omni posteritatis memoria dignissimos, nuper Raimundum, nunc Antonium eius fratrem familiæque columen, & insignem Des. Erasmi patroni quondam nostri amicum: te verò tertium (ne alios mihi minus notos commemorem) adeò expositum & candidum acrique iudicio hominem, ut tuæ censuræ non minus probari cupiam, quàm excellentissimorum in utraque literatura professorum nostri huius haud ineruditi seculi. Et pulchre conuenire videbatur, ut scriptor qui in omnibus præsertim Christianorum regionibus etiam vulgo teritur, præferret in frōte ceu tutelare nomen viri apud omnes eas gentes non solum notissimi, verum etiam laudatissimi. Deterrebat hoc vnum quòd ignotus essem tanto Mœcenati: sed contra cogitabam multos similibus occasionibus innotuisse feliciter. itaque sic nutantem, ut tamen propensior essem ad demerendam tuam gratiam, impulit non inuitum noster vetus amicus & liberorum tuorum ad imitandam paternam excellentiam incensor adiutorque Ludouicus Carinus, vir magnatibus merito carus, integer, pius, eruditus, cordatus: qui talibus coloribus te mihi depinxit, verissimis quidem illis ut est ipse sincerus, quales in hac tabulam conferre, nec sine modestiæ tuæ vexatione possem, nec sine adulationis suspitione. Accipies igitur vir præclarissime opus hoc per otium inspiciendum: quod si tibi tale videbitur ut ferri possit à lectore non fastidioso, erit mihi incitamentum ad aggrediendos etiam autores alios: accipies & Gelenium tuum in clientelam, quam nemo non expetit: ipse vehementer opto ut ea dignus sim. Deus te perpetuò seruet patrone (iam enim hac salutandi formulam mihi tua pace permitto) obseruandissime, vna cum liberorum suauissima cohorte totaque familia, cui me commendatum cupio, si non de officiolo, saltem de studio addictissimo. Basileæ, calendis Augusti, anno à natiuitate Christi seruatoris humani generis MDXLVIII.

TESTI

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

tissimum, immunitatem prædiorum, quæ in Iudæa habeo, mihi concessit. Domitia porro Cæsaris vxor nunquam mihi bene facere destitit. Hæc sunt, quæ per omnem vitam à me gesta sunt, ex quibus qui volet de moribus meis iudicet. Tibi autem Epaphrodite virorum optime dedicato Antiquitatum toto contextu, hîc in præsentiarum scribere desino.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM

*Iudaicarum libri vigesimi finis, & loco Appendicis vita Iosephi ipsius,
Sigismundo Gelenio interprete.*

10

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBRI VII.

*Interprete Rufino Aquileiensi, ad Græcum collati & emendati per
Sigismundum Galenium.*

20

P R O L O G V S.

VONIAM bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximum, quæ nostra ætas vidit, quæq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus gentesve commisisse cum gentibus: quidã, non quod rebus interfuerint, sed vana & incongrua narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui verò præsto fuerunt, aut Romanorũ obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio cõtinetur: nusquam verò exacta fides reperitur historiæ: idcirco statui, quæ retro barbaris antea misî, patria lingua digesta, Græce nunc his, qui Romano Imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matathix filius Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis cõfluxi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cùm hoc, vt dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorũ quidem populum domesticus motus habebat: Iudæorũ autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia vigentes adeo tẽporibus insolẽter abusi sunt, vt pro tumultus magnitudine, hos possidendarũ spes, illos amittẽdarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidẽ cunctos etiam, qui trãs Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabãt: nec Germani quiescebant: dissensionũq; plena erant omnia post Nerone: & multi quidẽ temporum occasione Imperiũ affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerũ nouandarum cupidi erant. Itaque indignum esse duxi, errantẽ in tantis rebus dissimulari veritatem: & Parthos quidẽ, ac Babylonios, Arabũq; remotissimos & vltra Euphratem gentis nostræ incolas, itẽmq; Adiabenos, mea diligentia vere cognoscere, vnde cœpisset bellũ, quantũq; cladibus cõstituisset quõve modo desisset: Græcos verò & Romanorum aliqui, qui militiam secuti nõ essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (vt mihi quidem videtur) quod nihil sani referunt, etiã de proposito decidunt. Nam dum Romanos volunt magnos ostendere, Iudæorũ res extenuant, & in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo, quõnam pacto magni esse videantur, qui parua superaerint. Et neq; longi tẽporis eos pudet, quo bellum tractũ est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducum magnitudinis: quorũ profecto gloria minuitur, si cũ multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis

gestis aliquid derogeretur. Nectamen ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem vtrorunque sine vilo mendacio prosequar: dicta verò de factis reponā, dolori atque affectioni meæ in defendis patriæ cladibus indulgens. Nam quòd domesticis dissensionibus est euerſa, & in templum ſacroſanctum inuitas Romanorum manus atq; ignem Iudæorum tyranni traxere, teſtis eſt, qui eam vaſtauit, ipſe Cæſar Titus: per omne bellum miſeratus quidem populum, quod à ſeditioſis cuſtodirètur: ſæpe autè conſulto differri paſſus ciuitatis excidiū, protrecto obſidionis ſpacio, dūmodo belli pœniteret autores. Quod ſi quis me aduerſus tyrannos eorūque latrocinium accuſatorie loqui putet, vel patriæ miſeriis inge-

10 mentem calumniari præter legē hitorię, dolori veniā tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano Imperio parent, ſolam noſtrā ciuitatem contigit ad ſummum felicitatis faſti-
giū in euadere, eandēq; in extremum miſeriæ deiici. Deniq; omniū poſt condita ſe-
cula res aduerſas, ſi cum Iudæorū calamitatibus conferantur, ſuperatum iri non ambi-
go. Et horū autor nullus externus eſt: vnde nec fieri poteſt, vt à queſtibus temperetur. Siquis autem durior miſericordiæ ſit iudex, res quidem tribuat hitoriæ, lamenta verò ſcriptori: quāquam merito Græcorum diſertos increpauerim, qui tantis rebus ſua me-
moriam geſtis, quarū comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices reſi-
dent aliorum ſacundiæ detrahentes: quorū & ſi doctrinā ſuperant, propoſito vincun-
tur. Ipſi verò Aſſyriorū & Medorum geſta perſcribunt, veluti minus recte à ſcriptori-

20 bus antiquis fuerint expoſita: cū in ſcribendo tantum eorum viribus cedant, quantum ſententiæ. Erat enim vniciq; ſtudiū, quæ vidiffet facta, conſcribere: quoniam & inter-
uiſſet rebus geſtis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud ſcientes, inhoneſtum eſſe videretur. Enim verò noua quidem neq; ante cognita memoriæ tra-
dere, ſuiq; temporis res cōmendare poſteris, laude ac teſtimonio dignū eſt. Induſtrius autem habetur, non qui alienam diſpoſitionē atq; ordinem tranſfert, ſed qui noua di-
cendo etiam corpus propriū conficit hitoriæ. Sed ego quidem ſumptu ac labore ma-
ximo, qui cū ſim alienigena, Græcis ſimul & Romanis geſtarum rerū memoriā re-
pono. Ipſis autem indigenis, ad quæſtum quidem ac lites, ora patent, linguæq; ſolutæ
ſunt, ad hitoriā verò, in qua verum dicendum eſt, ſummāq; ope negotia colligenda

30 ſunt, obmutescunt: conceſſa infirmioribus neq; ſcientibus licentia ſcribendi res à prin-
cipibus geſtas. Honoratur itaq; apud nos hitoriæ veritas, quæ à Græcis negligitur. Ab
origine quidem Iudæos repetere, qui fuerint quōve pacto ab Ægyptiis diſceſſerint,
quæq; regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quemad-
modum inde migrauerint, neq; huius eſſe temporis, & præterea ſuperuacaneum exi-
ſtimaui: quoniā multi ante me Iudæorum de maioribus huius gētis veriſſima compo-
ſuerunt: & nonnulli Græcorum, quæ illi ſcripſerant, patria voce proſecuti nō multum
à veritate deuiarunt: ex eo autem hitoriæ principium ſumam, quo ſcriptores eorum
& prophetæ noſtri deſierūt. Et bellum quidem meis temporibus geſtum, latius quāq;
potuero diligentia referam: quæ verò ætate mea ſunt antiquiora, ſummatim breuitérq;

40 percurram: Quomodo Antiochus cognomēto Epiphanes, deuicta penitus Hieroſo-
lyma, cū triennium ſexq; menſes eam tenuiſſet, ab Aſamoniæ filiis expulſus eſt. De-
inde quòd eorum poſteri de regno diſſentientes, ad res ſuas occupandas populū Ro-
manum Pompeiūq; traxerunt: quomodōq; Herodes Antipatri filius eorum poten-
tiæ finem fecerit, auxilio Soſij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta ſe-
ditio eſt, Auguſto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo prouinciā
obtinente. Quòdq; bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quāmq; mul-
ta per Ceſtium acciderint: quantāq; ad primos impetus armis Iudæi peruaſerint: quò-
que modo accolæ permunierint: & quòd Nero propter acceptas Ceſtij ductu clades
ſummæ rei metuēs, Veſpaſianum bello præpoſuerit: & quòd is cum maximo filiorum

50 Iudæam intrauerit, quantūmq; Romanorum exercitum ducens: quantāq; manus au-
xiliorum per omnem caſa fuerit Galilæam: & quòd eius ciuitatū quædam vi ceperit,
alias deditione. Vbi etiam Romanorū in bello diſciplinā curāmq; rerum, & vtriuſq;
Galilææ ſpatia, & naturā finēſq; Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, la-
cūſq; & fontes, captarūmq; ciuitatum mala, cum fide ſicut vidi, aut pertuli, expediam.

Nec etiam miseras meas celauerim, cum scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudæorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæque signa de hoc ei contigerint, Romæque mutationes: & quod inuitus à militibus, Imperator declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublicæ gratia in Ægyptum digresso, Iudæorū status seditionibus agitata sit: quodque modo tyrānis succubuerint, eorūque inter se discordias mouerint. Et quod ex Ægypto Titus reuersus, bis Iudæorum fines ingressus sit: quodque modo exercitum, & quo in loco congregauerit: vel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso præsentē seditio. Aggressus quoque numerosos & quantos erexerit aggeres: triūmque murorum ambitum & magnitudinem, siue mensuram, & munitionem ciuitatis: & fa- 10 ni templique dispositionem: ad hæc aræ spacium, mensuramque verissime dicam: festorum quoque dierum mores aliquos, septemque lustrationes, & munia sacerdotum. Itēque pontificis vestes, sanctaque templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione, vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorūque in alienigenas humanitatem: quotiesque Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordie fœdera dissidentes prouocauit. Disseram verò populi vulnera, & calamitates: quamque multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpepsi, postea capti sint. Nec verò, aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittā: vel quemadmodum templum inuito Cæsare conflagrauerit. quamque multæ opes sacræ flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, 20 ciuitatis excidium: & quæ præcesserant portenta, atque prodigia, vel tyrannorum captiuitatē, vel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorūque munimina funditus eruerunt: Titus verò peragrata regione cuncta restituit. eiusdemque reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnixus ne vituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis veritatis magis quam voluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI³⁰

DE BELLO IYDAICO

LIBER I.

De vastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

Cap. I.

*Ant. li. 12.
cap. 6.*

*Ant. lib. 13.
cap. 4.*

VM potentes Iudæorum inter se dissiderēt eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis contē- 40 tio de potentia, quod honoratus quisque grauitè ferret similibus subiugari) Onias quidā ē pontificib. postquā præualuit, Tobiz filios expulit ciuitate. Illi autē supplices ad Antiochum confugerunt, petentes vt ipsis ducib. in Iudæā irrumperet. Idque regi persuasum est, iam pridem sic animato. Quare cum magnis militum copiis egressus & ciuitatem fortiter expugnatā capit, & maximā eorum multitudinem, quibus Ptolemæus carior erat, interfecit. Datāque passim militibus prædandi licetia, ipse & templū spoliavit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos 50 tres, sexque menses inhiuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoque ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidū condidit Hierosolymis simile, templūque ædificauit: de quibus iterum opportunè referemus. Veruntamen Antiocho neque præter spem deuicta ciuitas, neque populatio, neque tantæ cædes satis fuere: sed intemperantia vitiorum, eorūque memoria quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere

cogere copias: ut abrogato more patrio, nec infantes suos circumciderent, porcosque *Ant. lib. 12*
super aram immolarent, quibus omnes quidem aduersabantur, optimus verò quisque *cap. 7.*
propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidii ab Antiocho præpositus, ad naturalem
crudelitatem suam præceptis impiis obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit:
cum & singulatim viros honorabiles verberaret, & communiter quotidie speciem cap-
tæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad vin-
dictæ audaciam irritauit. Denique Mathathias Afamonæ filius, vnus ex sacerdotibus, *Ant. lib. 1.*
ex vico cui nomē Modin est, cum manu domestica (nam quinque filios habebat) sicis *cap. 7. 8.*
armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinem veritus, in
10 montes refugit. Multis verò ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: com-
missioque prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem
rebus potentiam nactus, suisque volentibus, quòd ab alienigenis eos liberasset, impe-
rans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille au-
tem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exerci-
tum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumque Epiphanem iterum
in fines suos ingredientem vehementissima percussam plaga repressit. Adhuc autem
feruente victoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerant: habi-
tatioque conflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiore com-
pellit. Fano autem potius, & locum purgauit omnem, muroque cinxit: & vasa noua
20 diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis: aramque *Ant. lib. 12*
aliam ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu vix ciuitati reddito, *cap. 14. 15.*
moritur Antiochus. Regni autem eius, & in Iudæos odij filius Antiochus heres existit,
quare coactis peditum millibus L. equitum autem prope V. millibus, LXXX. verò ele-
phantis, montana Iudææ per partes aggreditur. & Bethsuram quidem oppidum capit.
in loco verò cui Bethzachariæ nomen est, quæ transitus erat angustior, Iudas cum suis
copiis occurrit. & prius quàm congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospe-
cto præter alios excelso elephante, turrique maxima & munimentis aureis ornato, il-
lic Antiochum esse ratus à suis procul excurrit: ruptaque hostili acie ad elephantum
vsque peruenit. sed illum quidem quem regem esse opinabatur, contingere, quòd mul-
30 tum superemineret, minime potuit. beluam verò in aluo percussam super se deiecit,
& obrutus interiit: nulla alia re gesta nisi quòd magnum opus aggressus, vitam gloriæ
posthabuit. qui tamen regebat elephantum priuatus erat. & si casu in eo fuisset Antio-
chus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quàm ut solâ spe præclari facinoris mor-
tem videretur optasse. hoc autem fratri eius totius prælij prælagium fuit. nam fortiter
quidem Iudæi diuque decertarunt: sed à regis secunda fortuna vsis, numeroque præ-
stantibus superati sunt: multisque interfectis Iudas cum cæteris in Gophniticam to-
parchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus, ibique dies paucos
commoratus, penuria utensilium abstinit: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis
esse arbitrabatur: cætera verò multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. disces-
40 su autem regis Iudas non quiescebat, sed accessione multorum suæ gentis animatus, *Ant. lib. 12*
aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicum Adasæ cum Antiochi ducibus *cap. 18.*
congregatur: factisque fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis occu-
buit. & in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidiis eorum captus, qui cum
Antiocho sentiebant.

De successione principum à Ionatha vsque ad Aristobulum. Cap. 11.

50 Vm autem successisset ei frater Ionathas, & in aliis quæ ad indige- *Ant. lib. 13.*
nas pertinerent, cautius se ageret, suamque potetiam Romanorum *cap. 1.*
amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. non ta-
men horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nam-
que Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidiis eum
captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan eum ad An-
tiochum paucis comitatus Ptolemaida venisset, dolo comprehendit. eoque vincto
contra Iudæam mouit exercitum. vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quòdque

- Ant. lib. 13. cap. 9.* ab eo superatus esset, iratus eundem Jonathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem & Ioppen, & Iamnam capit. Euertit autem & Accaron subactis praesidiis: aduersusque Tryphonem Antiocho auxilium praebuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis audacitatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post Antiochus Cendebeum ex ducibus suis ad vastandam Iudaeam opprimendumque seruitio Simonem cum exercitu misit. Ille autem, quamquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cum validissimis praemisit, parte vero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisque per multa loca insidiis etiam in montana dispositis, in omnibus superat. clarissimaque potitus ¹⁰ victoria, pontifex declaratur: & ducentos septuaginta post annos Iudaeos liberat a dominatione Macedonum. sed & ipse periit in conuiuio, captus insidiis Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge, duobusque filiis in custodiam conclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adolescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ virtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem, sed à populo reiectus est, qui naturius Hyrcanum susceperat. & is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum quod Dagon vocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, postquam Deo sacrificia reddidit, velociter Ptolemæum petit & matri ²⁰ simul & fratribus adiumento futurus: castellumque aggressus, aliis quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius fratresque in murum productos, palam ut possent conspici, verberabat: eosdemque precipitandos, nisi quam primum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quam iracundia commouebat. Mater vero eius nihil plagis, aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne vel suis fractus iniuriis, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille poenas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expederet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo verberari eam lacerarique conspiciens, effoeminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu ³⁰ tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque circuitu redeuntem, apud Iudaeos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis una cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Corylas cognominatus est, Philadelphiae tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudaeam ducit exercitum: ibique assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem praefecto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisque inde pecuniae plus quam tribus millibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusque Iudaeorum priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia. Rursusque tamen quan- ⁴⁰ do Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei vindictæ praebuit, confestim aduersus ciuitates Syriae perrexerit, vacuas propugnatoribus esse ratus: quod & verum fuit. Medabam quidem & Samzam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Churthazorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, ad exemplum eius, quod est Hierosolymis, ædificat. Cepit autem & Idumaeæ non paucas alias ciuitates, & praeterea Doreon, & Marisa. In Samariam vero usque progressus, ubi nunc est Sebaste ciuitas ab Herode rege condita, ex omni ⁵⁰ eam parte concludit: filiosque suos Aristobulum & Antigonum obsidioni praefecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria, qui erant intra ciuitatem venerunt, ut etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum, qui cum prompta eis voluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. & ille quidem ad Scythopolim usque persequentibus eum, memoratis fratribus effugit: hi vero in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate ipsam diruunt:

diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigerare non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usque progressi, & ipsam peruaserunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro, Theodoro, & Demetrio. Cap. III.

SECUNDARVM autem rerum Ioannis & filiorum eius inuidia seditionem gentilium concitauit, multique aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. reliquum verò tempus Ioannes cum fortunatissime viueret, & optime rebus per annos xxx. & tres administratis, & quinque filiis relictis moritur: vir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Denique tria vel maxime precipua solus habebat. nam & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo Deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. quinetiam de duobus maioribus filiis suis, quod rerum domini permāsuri non essent, præuidit atque prædixit. quorum vitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum videtur, quantumque a paterna felicitate diuerterint. Patre nanque mortuo maior Aristobulus translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis ac tribus mēsis, postquam populus in eam terrā deuenit seruitio quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem vero à se secundum Antigonus (namque illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem victos custodiæ tradidit. 20 Mattremque itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. nanque hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoque crudelitatis processit, ut victam fame necaret. Horum autē facinorū poenas Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemque regni participem habebat. nam & hunc interemit, adductus criminationibus per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipēderet, & pleraque liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus rediisset, festis diebus, quos tabernaculis positus Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tēpore ut aduersa valetudo Aristobulum corripere. Antigonus verò circa festorum solenniorum finem armatis comitatus templum ad orandum quammaxime petiuit, plusque in honorem fratris ascendit ornatus. 30 Tumque delatores nequissimi regem adeuntes, & armorum pompam, & Antigoni arrogantiā priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodque maxima caterua stipatus, ut illum interficeret eò venisset: nec enim perpeti honorē solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus tamen credidit Aristobulus, ac ne vel suspicari quicquam videretur, prospiciēs, & ut incerta præcaueret, suos quidem satellites in quendam subterraneum & tenebrosū locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bari antē, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonus, præcepit, si cum armis adiret. necnon & ipsi Antigono qui præciperent misit, ut inermis veniret. ad hæc regina satis callidū cum infidiatoribus consiliū capit. 40 nanque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicāt verò Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilæa ornatūque bellicū fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, præsertim cum aliè discessurus sit libenter eum videret armatū. His auditis, Antigonus (ne quid enim male suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis velut ostentatum se veniens, properabat. Sed ubi ad obscurū transitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, accessit, à satellitibus interceptus est: certūque documentum præbuit, omnē beneuolentiam, iusque naturæ calumniis cedere, nullamque optimarum affectionum tantū valere, ut inuidiæ perpetuo possit obistere. In hoc autē etiam Iudam quis non rectē miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinādo aberrauit, neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum vidit, ad notos qui aderāt exclamauit (non paucos autē discipulos siue consultores habebat) Papē, nunc mihi pulchrū est mori, quando ante me veritas interiit, mearūque prædictionum aliquod mēdacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autē neci eius apud Stratonis pyrgum fato fuerat

fuerat destinatus. & ille quidem sexcétorum abhinc stadiorū interuallo distat. Horæ verò diei sunt quatuor: sed & vaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto vultu & mente sollicita secum multa reputabat. & paulo post interfectus Antigonus nunciatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit quod vatem tefellit. At verò Aristobulo confestim sceleris pœnitundine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate visceribus lacertis subito sanguinem vomeret. Hunc ergo vnus è seruulis eius ministerio destinatus foras efferens, prouidentia numinis errauit: & vbi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc cædis maculas cruorem intersectoris effudit. Vlularu autē eorum qui id conspexerant continuo sublato, tanquam puer de industria sanguinē illic libasset, clamor ad aures regis peruenit, causamque requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad rescindendum magis ardebat. ad extremum verò minitanti, vimque adhibenti, verū quod erat indicauerunt: atq; ille cum lachrymis opplesset oculos, quantumque poterat ingemisset, hæc dixit: Sperandum certē non erat, vt maximū Dei lumen facta mea nefaria laterēt. nam citò me vltrix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quam diu ō corpus improbū fratri matrīque damnatam animā detinebis? quam diu paulatim illis libabo sanguinē meum? simul totum accipiant: neq; iam meorum viscerum inferias fortuna derideat. His dictis ilico moritur, cum non plus anno regnasset. Vxor verò fratrē eius vinculis dissolutis regem constituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modestia præstare videbatur. Sed ille potestate adeptus, fratrem quidem alterū regnum appetentē occidit: alterum autē priuata vita contentū ablatis rebus secum habebat. Prælium etiā cum Ptolemæo cognomēto Lathyro committit: qui oppidum Asochin ceperat, & multos quidem peremit hostium, sed victoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea verò quam ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Ægyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omniū maximū quæ trans Iordanē sita erant, vbi preciosissima quæque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudæorūque ferè decem millia interficit. Verū Alexander receptis post cladē viribus, aggressus maritimas regiones Raphiam capit, & Gazam, itémq; Anthedonē, quæ postea ab rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, cōcitatur in eum festo die populus Iudæorū. Nam plerumq; epulæ seditiones accendunt. nec videbatur insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nam Syros mercenarios respuebat, propter ingentem cum Iudæorum gente discordiam. Cæsis autē supra octo milibus ex turba rebellium, Arabiæ bellū intulit. Ibique Galaaditis ac Moabitis subactis, tributūque his imposito, ad Amathuata regressus est. Cumq; Theodorum metus eius secundis successibus perculisset, castellum sine præsidio repertū funditus eruit. mox autē congressus cum Oboda rege Arabum qui locū fraudi opportunū in Galaadensi regione occupauerat, captus infidiis totum amisit exercitū in vallem altissimā compulsum, atq; obtritū multitudine camelorū. Ipse vero elapsus in Hierosolymā, olim sibi gentē infensam ad nouarū rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiā tunc superior, crebrisq; præliis non minus quinquaginta millibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen victoriis lætabatur, quoniam regni sui vires cōsumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiā conabatur. Illi autē inconstantiam eius morūq; varietatē intantū oderant, vt percontanti, quoniam pacto eos sedare posset: dicerēt, si moreretur. nam vix etiā mortuo daturus veniā, qui tam multa scelerate fecisset. simul etiā Demetrii auxiliū, cui cognomen Acæto, accersuerūt. qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, venissetq; cum exercitu, miscetur auxiliis eius Iudæi circa Sichimā. Vtroq; tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autē peditum mercenariorum millibus excepit, cum haberet rex Iudæis quoq; prope ad decē millia bene sibi cupientiū, aduersæ autem partis essent equitū tria millia, peditūq; millia quadraginta. Et priusquam veniretur ad manus, intercedentibus nunciis & præconibus, reges transfugia tentabāt:

Demetrius

Ant. lib. 13.

cap. 19.

Ant. lib. 13.

cap. 20.

Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque Iudæi sacramenta, neque fidem Græci contemnerent, armis iam quo minus decernebant. Superatque prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euetus autem pugnae præter spem cedit utrique. nam neque hi qui Demetrium acciuerant, in partibus victoris permanserunt: & immutatae fortunæ misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis viribus prælio sufficere ratus, omnem verò gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est. non tamē reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum simultates deposuit: bello autem assiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis cæteros in Bemeselim ciuitatem cōpulit, eaque subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumque filios in conspectu matrum necauit, atque hæc potās, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tanta autem populum terror inuasit, ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægræque regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

20 *De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano. Cap. IIII.*

R VRSVS autem fit ei turbari initium Antiochus, qui etiam Dionysus dictus est, Demetrii quidē frater, sed eorum nouissimus, qui Seleucum generis auctore habebant. hunc enim timēs qui Arabas parato bello pulsarat, totū quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spaciū, fossa altissima diremit. ante fossam verò murū ædificauit excelsū, turresque ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochū arcere valuit. Exustis enim turribus fossisque repletis, cum suis copiis transgressus est. Vindictaque posthabita, qua deberet eum a quo prohibitus est vlcisci, protinus contendit in Arabas. Horū autē rex in loca suæ nationi cōmodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autē numerū decē millium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autē prælio commisso, quā diu quidē supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarēt. Vbi verò procubuit (succurrendo enim victis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaque pars eorum cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapsos, alimentorum penuria perire cōtigat, præter admodū paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio infensi Aretā sibi sociant: Syriacque cædes regē cōstituant. qui bello illato Iudææ, postquam pugna vicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autē Pella capta Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus: triplicique ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen & Seleuciā, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugū mittit. Ad hæc autē capto Gamala castello validissimo, eiusque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæā regreditur, expleto in militia triennio: lætusque a gentilibus ob res prosperè gestas excipitur. Belli autē requiē secutum est morbi principiū. Et quoniā quartano febriū recursu fatigabatur, depulsum iri valetudinē credens, si rursus animū negotiis occupasset, intēpestiuæ militiæ sese dedit: & ultra vires corpus laboribus vexans, inter ipsos tumultus trigésimo & septimo regni anno moritur: idque Alexandræ cōiugi suæ reliquit: Iudæos eius vel maxime dicto obediētes fore non dubitās: quod longe ab eius crudelitate discrepās, & iniquitati resistens, beneuolentiā sibi populi comparasset. Neque spes eum fefellit. Nanque opinione pieratis obtinuit muliercula principatū. Quippe quæ morē gentis patriū probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autē duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximū Hyrcanū, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea segnior esset quā ut potestate regia molestus cuiquā videretur, regē cōstituit: minorē autē Aristobulū, priuatū viuere maluit, quod feruētioris esset ingenij. Iungit autē se eiusdē

*Ant. lib. 13.
cap. 22.*

mulieris dominationi quædam Iudæorū factio, Pharisei: qui præter alios pietatē colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eam causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitione deseruiens. Illi autē paulatim fœminæ simplici insinuati, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itēmq; vinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regis commodis fruerentur, expensas verò ac difficultates Alexādra perferret. Sed eadē mire callebat res administrare maiores: itaq; augēdis copiis semper intenta, duplicē cōflauit exercitum: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modò statum suæ gētis roborauit, sed etiā metuendam se reddidit externæ potentiz. Imperabat autē aliis, verum Phariseis ipsa vltro parebat. Denique Diogenē quēdam insignē virum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut odingenti (quos suprà memorauī) regis iussu tollerentur in crucē. nihilominus autē Alexādræ suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cūmq; his nimia superstitione nihil abnuendū putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisq; periclitantiū ad Aristobulū confugeret, atque ille matri persuasit, ut his propter dignitatē parceret, ciuitate autē pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidē data sibi copia per regionē dispersi sunt. Alexandra vero in Damascū misso exercitu, quoniā Ptolemæus sine intermissione ciuitatē premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autē Armeniorum Tigranē, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatrá circumfedeat, pactionibus donisque sollicitat. Sed illum domesticarū turbarū metus, ingressō in Armeniā Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis quos multos habebat, omnesque pro ætatis fauore fidissimos, vniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit cōductis auxiliis regē se declarauit. Ob hæc miserata querelas Hyrcani mater, coniugē Aristobuli cum filiis includit apud castellū quod à Septentrione fano adiacēs, Baris antea vocabatur ut diximus, postea verò Antonia cognominata est, imperāte Antonio, quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine Sebeste & Agrippias aliæ ciuitates appellatæ sunt. Antē tamē Alexandra moritur, quā in Aristobulū fratris eius Hyrcani contumelias vindicaret: quē deiici regno curauerat, quod ipsa nouē annos administrauit. Et hæres quidē omniū fit Hyrcanus, cui regnū etiam viua cōmiserat. Verum Aristobulus viribus atq; autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerū summa consiliū, pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autē cum reliquis fuga peruenit in castellū Antoniā: ibiq; salutis obſides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmisimus, coniunx Aristobuli cum filiis) priusquā grauius aliquid accideret, ea lege in cōcordiā rediit, ut regnū quidē Aristobulus haberet, ipse verò cederet, quasi frater regis aliis honoribus cōtētus. Hoc modo in fano recōciliati, cū in cōspectu circūstantis populi benignissime alter alterū cōplexus esset, domus permutat: & Aristobulus quidē discedit in regiā, Hyrcanus autē in Aristobuli domū.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ.

Cap. V.

40

*Ant. li. 14.
cap. 1.*

*Ant. li. 14.
cap. 2. 3. 4.*

ET VS verò & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime Antipatrū iamdudū Aristobulo inuisum. Erat autē genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanū ut ad Aretam regē Arabiæ cōfugeret, eiūsq; auxilio regnū repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat, multū obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanū laudibus prædicās. simulq; admonerat quòd eum deceret regno clarissimo præsentē, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanū autē iniuriā pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatōque cursu in oppidū quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquā Hyrcanum in manū regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxiliū præberet, quo in regnū deduceretur, effecit. Erant autē peditū equitūmq; millia L. quibus nequaquā restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atque omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus aduersis

aduersis horum temporibus imminens soluisset obsidionem. nanque is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno qui cum Tigraue bellum gerebat. Sed ubi Damascum venit, recēs à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitōque in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæstū cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum veniunt à fratribus, vtrisque ut sibi potius adiumento essent orantibus. Sed trecentis talētis quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanū & Arabes legatos misit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaq; & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculsus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autē quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copiis collectis, persequabatur hostes: & circa locum quem Papyrona vocant prælio cōmisso, supra sex eorum millia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus verò & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cū Pompeius Syriā ingressus Damascū peruenisset, ad ipsum confugiunt. multisque muneribus ei datis, eadem illa quibus ad Aretam vsi fuerant allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli violentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam etate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantū potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequiis, neque ferendum existimans abiectius quàm regē deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusque sociis hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxiliis. Cū vero Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas venisset, vnde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandriū confugisse (castellum est magnifice structū, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autē decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quàm parere. sed populū videbat horrere: & amici monebant ut Romanam vim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consiliis obediens, descendit ad Pompeium: quodque iuste regnaret, multis pro se dictis in castellum rediit. & cū iterum descendisset prouocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceperat, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timorēque medius: & veniebat quidem velut exoraturus Pompeium ut sibi cuncta permitteret, ad montem verò reuertebatur, ne quid regis dignitati derogare videretur. quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisque præpositos monere literis ut decederēt, quibus præceperat ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarēt: iussū quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: bellōque iam congregi cum Pompeio cogitabat. Ille autē, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. multū quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichuntē Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguisima Iudææ regio & palmarum plurimū ac balsamū nutrit: cuius incisō lapidibus acutis robore stillantem lachrymā ex vulneribus colligunt. Cūque illic pernoctasset, mane in Hierosolymā properabat. Itaque hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniāque pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sauientem. Nec tamē quicquam eorum quæ promissum effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniā missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperūt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatē vero profectus, explorabat qua ex parte facilius accessus. nam & murorum eius firmitatē oppugnari posse facile nō videbat: vallēmq; pro mœnibus horribilem, fanūque illic cernebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, ut etiā si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autē diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem sociis bellum geri potius regēque liberari dignum esse censentibus: qui verò cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autē hos plures faciebat, Romanorū constantiam reputantes. Denique victa pars Aristobuli concessit in templū: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad vltimū vsque resisteret, instrueb

Ant. li. 16.

cap. 6. 7.

Ant. li. 14.

cap. 7. 8.

instruebatur. Cùm autē alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisque domū regiam tradidissent, adhuc obtinēda Pompeius vnum ē ducibus suis Pisonem cum militibus intromittit. isque præsidiis in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacē persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda, & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse verò ad partes septemtrionales fossamque vallemque replebat omni genere materiæ per milites cōportato, cū per se opus esset difficilimū, propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent, mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare¹⁰ præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiā per sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebātur, cū diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstātes, vim repugnantium sustinerent. Verumtamē Romanis tunc plurimū defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantia & in aliis admiratus est: & præcipue, quod nihil ceremoniarum inter media tela versantes intermiserunt. sed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & victimas, omnemque Dei cultū diligentissime celebrarunt, nec vel in ipso excidio cū ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinerunt. Mense igitur obsidionis tertio vix vna turre deiecta, in sanum irru-²⁰ ptum est. Primus autem murū transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis cohortibus, & circumsepto vndique fano, alios aliò confugientes vel etiā paulisper repugnantes interficiūt. Vbi plurimi sacerdotū, quanquam hostes strictis gladiis irruentes videbāt, intrepidi tamē in peragendis rebus diuinis perseuerabāt: & in ipso libandi templūq; adolendi ministerio mactabantur, salutē quoque præferentes religionis obsequiū. Multos autē sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi se in rupes præcipitabāt. nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succēsis, pariter conflabant. Itaq; Iudæorū quidem millia duodecim occubuerunt: Romanorum verò per pauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autē grauius in illa clade Iudæorum genti vi-³⁰ sum, quàm sanctū illud arcanū, neque cuiquā prius visum alienis esse detectum. Denique Pompeius vnā cum suis comitibus in templū ingressus, vbi neminem præter pontificē adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis & mensis in quibus libare atq; adolere moris est, & vascula ex auro cuncta spectauit: congestamque pigmētorū molē, sacræq; pecuniæ ad duo millia talentorū. Nec tamē vel hæc vel aliud quicquā de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidiū purgare templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autē Hyrcanū pontificem declarauit: quod se & in aliis rebus alacrem obsidionis tempore præbuisset, promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonū decuit, beneuolentia potius quàm timore plebē sibi conciliauit.⁴⁰ Inter captiuos etiā comprehensus Aristobuli socer idemq; patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit. Faustum verò & qui vnā fortiter operam nauauerant, præclaris præmiis donat: & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiā quas in Cœlesyria cœperant ciuitates, Romano qui tunc erat præfidi parere iussit: propriisque tantū finibus circumclusit. Instaurauit autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, etiā Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterraneas præterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas præuenti non exciderant, Hippon, & Scythopolim, & Pellam, & Samariam, & Marisam: itemq; Azotum, & Iamnam, & Arethusam: nec non & maritimas, Gazam, & Ioppen, & Doram, & quæ pridem Stratonis pyrgus vocabatur, post autem ab He-⁵⁰ rode rege clarissimis ædificiis trāsformata, Cæsarea nominata est: easque omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumque administratione ad Ægypti vsque fines & flumen Euphratem cum duabus legionibus Scauro permessa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuū ducens Aristob

Aristobulum cum familia. Erant autem filiae duae, totidemque filij: quorum vnus Alexander ex itinere fugit, minor autem Antigonus cum sororibus Romam vectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

Cap. V I.

NT E R E A Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidē regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autem circum erant, omnia vastabat, multis & in hoc malis afflictus. nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum victui necessaria suppeditabat. quem velut Aretae familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pacatione deponeret. Itaque persuasum est Arabi, ut ccc. talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. *Ant. li. 14. cap. 9.*

10 Alexander autem Aristobuli filius, qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminerebat, Iudaeamque depopulabatur. quem quidem maturē debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus, qui Scauro successerat, quum in aliis fortem se praeuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. *Ant. li. 14. cap. 10.*

Huius autem ille impetum veritus, & ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditum, & mille quingenti equites: locaque opportuna muris, hoc est, Alexandrium & Hyrcanium, & Machærunta non longe ab Arabia montibus, munebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum praemisso M. Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudaeorum

20 multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum M. Antonio viribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copiis Gabinus. Alexander autem, quod tum in vnum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumque Hierosolymis appropinquasset coactus praelio decertauit: amisitque sex millibus, quorum tria viua capta sunt, tria verò prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum venit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum venia conabatur eos ante praedium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc praedio dux M. Antonius multa praecclare gessit: & quamuis semper & ubique vir fortis apparuisset, tamen nunc etiam suum vicit exemplum. Gabinus autem relictis, qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuerfas autem erigere curabat. denique iussu eius & Scythopolis habitari coepit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliaque multae, laetis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte dispositis regressus Alexandrium, vehementius urgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quae sibi parerent castella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quae quidem Gabinus omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fieret. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequiis, viro suo ceterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. *Ant. li. 14. cap. 11.*

40 Post haec ergo Gabinus Hyrcano Hierosolymam deducto, eiusque sani cura mandata, ceteris reip. partibus optimates praefecit: omnemque Iudaeorum gentem in conuentus quinque diuisit: vno Hierosolymis, altero Doris, itemque tertio, ut apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilae ciuitas attributa est. Singulari autem vnus dominatione Iudaei liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit, ut turbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudaeorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recingere muro tentabat. Deinde cognito quod Gabinus Sisennam & Antonium & Seruiliu duces contra se cum exercitu misit, in Machærunta concedit: vulgique imbellis onere deposito, solos armatos prope ad octo millia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secundarum partium rector cum mille viris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoque conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec vi Romanorum subacti, caesa sunt virorum v m. propè verò ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. ceterique mille cum

50 R Aristob

Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima vespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum supra quam poterat, per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio, qui Romæ secum fuerat vinctus, ad Gabiniū atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. filios autem eius in Iudæam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum coniugi Aristobuli spondidisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Ægyptum, Hyrcano & Antipatro amicis vsus ad omnia, quæ militiæ necessitas exigebat. nam & pecuniis & armis eum & frumento Antipater 10 & auxiliis adiuuit. Et Iudæis in ea parte vias, quæ Pelusium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit: alia verò Syria discessu Gabini commota, & Iudæos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectionē reduxit: & maxima multitudine constata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuēs (iam enim ex Ægypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmissis Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburiū congressi, decem millia steruntur: cæteram verò multitudinem fuga dispersit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater voluit) remp. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat, & Mithridatem & Orsanem à Parthis perfugas clam dimittit: 20 eoque militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus Syriam suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo millia talentorum. Euphratem verò transgressus & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisque Taricheis, prope ad tria millia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina nomine Cypris: unde filios quatuor, Phasaelum, & regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. 30 Cum autem omnium, qui vbique potentes essent, amicitiam hospitii familiaritatēque conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusque fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum suscepit. Cassius autem compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem. Cap. VII.

Ant. li. 14.
cap. 14.

Ant. li. 14.
cap. 15.

ÆSAR autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romæque potitus, solum vinculis Aristobulum cum duabus 40 cohortibus velociter ad Syriam misit: & hanc facillimè & cuncta Iudææ proxima per illum subiici posse ratus, verum & spem Cæsaris, & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam veneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusque mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendū. Occiditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione eius pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Afcalonem: atque ille abstractum ab Aristobuli cōiuge Antigonom, eiusque sorores ad- 50 ducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio sibi copulat, ob eamque postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusque affinitatis gratia fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autē Pompeio mortuo in clientelam Cæsaris se contulit, & quia Mithrid

Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: verū & ipse armata Iudæorum tria circiter millia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoque potentes, & incolam Libani Ptolemæum, *Ant. li. 14. cap. 16.* & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamque fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copiis, Pelusium proficiscitur. Et quia trāsire vetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater verò in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit. & Pelusium quidem captum est: vltcrius autem eos progredi non sinebant Iudæi Ægyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniz. Quibus tamen Antipater non modò ne obstarent, verumetiam, vt victui necessaria præberent militi, persuasit. Vnde factum est, vt nec Memphitæ ad manus venirent, vltroque sese traderent Mithridati, atque ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Ægyptiis, in loco cui nomen est Iudæorum Castra: eumque in acie omni dextro cornu liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamque diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret perdidit. Præter spem verò seruatus ex prælio, vacuus inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeunda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus est, multaque perpeffus vulnera, toto corpore gerebat signa virtutis. Post autem quādo rebus in Ægypto compositis, ad Syriam rediit, & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: aliisque rebus honorando, amicitissimeque tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemque gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusatione Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente. Cap. VIII.

EDEM verò tempore Antigonus quoq; Aristobuli filius cum venisset ad Cæsarem, maioris præter opinionē felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij veneno, quantum putabatur, perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionē, nullumque inuidiæ dolum admiscere miseriis, vltra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, veluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisque gentem iniuriis afficerent, dummodo satiarentur: quodque in Ægyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore veteris discordiæ miserint, & vt amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, veste proiecta, multitudinem vulnery demonstrabat. & quæ fide quidem Cæsarem coluisset, verbis nō esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumque rerum studium votumque seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, bonique aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oportere contentum esse quod viueret. Nāque nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed, vt in eos, qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ vbi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronūciauit: Antipatro autem cuius vellet potestatis detulit optionem. Qui *Ant. li. 14. cap. 16.* permissio dignitatis modo ipsi, qui daret, Iudææ procurator declaratus est. & præter hoc impetrauit, vt subuersa patriæ mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidendos in Capitolium misit, vt iustitiæ suæ virtutisque signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater verò vbi de Syria Cæsarem profecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniāque lustrando, ne quid in illis regionibus turbarum esset, nunc interminando, nunc etiam suadendo curabat: vnumquemque admonēs, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio atque opulencia victuri essent, fortunisque suis & communi pace potituri: sin spe vana

ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum verò tyrannum pro rege, itémque Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem videret, neque tam efficacem quàm regni posceret sollicitudo, statum prouinciæ componebat. Et Phasaelum quidem natu maximum filiorum suorum militibus præpositum, Hierosolymæ eiusque territorio præfecit: Herodem verò ætate posteriorem, nimisque adolescentem, Galilææ destinat, similia curaturum: qui cùm natura strenuus esset, citò materiam vbi animi magnitudinem exerceret, inuenit: captumque latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipsum aliisque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris, ut per vi-
cos atque oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti est cognitus. Quin & Phasaelus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequiis regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis, aut beneuolus Hyrcano fuit. Verùm fieri non potest, ut liu-
rem quisquam in secundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quamuis & antea tacite sua sponte mordebarur adolescentium gloria, maximèque rebus ab Herode gestis, & crebris nunciis laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solèt, quibusque Antipatri eiusque filiorum probitas offiebat, instigabatur: dicentibus quòd Antipatro & filiis eius rebus traditis, solo cõtensus & hac potestate vacuo regis nomine sederet. Et quàm diu sic errabit, ut in se reges producat? Nec enim eos vel simulare iam procuratorem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudæorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium venire debere, rationem tam ipsi regi quàm patriis legibus redditurum, quæ indemna-
tos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quòd ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidiis, ad regem proficiscitur. Ibat autem cum forti caterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, si plures duceret, vel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adolescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehensio mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciarent, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem, qui eum diligere, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, si denuò fuisset accitus. Rursumque ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem
abiisse, & ut se contra ipsum strueret, properasse. Hæc autem rex vera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorum inimicum videbat. Cùm verò à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itémque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam viribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamque illum contra se credens cum exercitu esse venturum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, cõflatam militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes, ut & ipse vindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quòd in iudicium vocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, saluti verò esset ingratus. Quòd si etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neque omnino de victoria bene speraret, qui cum rege cõgressurus esset domestica consuetudine iuncto,
& de

& de se bene merito : seuo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consiliis impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intenterat. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasque vires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumque domesticum oritur : quoniam Cæcilius Bassus favore Pompeij Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusque militem occupauerat. Alij verò Cæsaris duces, mortis eius vlciscendæ gratia, cunctis viribus Bassum petebant. Quibus tam interempti quàm superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successit ante dicti Sexti venit Marcus.

10 *De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs Malichi. Cap. I X.*

ODEM tempore magnum bellum inter Romanos conflat, dolo Cassij *Ant. li. 14.*
& Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemque menses *cap. 20.*
tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, &
optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisque ducebatur ad id
quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupa-
turus militem, qui Apamiam circumsidebat: vbi & Marcum & dissidentes cohortes Bassi
conciliauit, simulque obsidione liberauit Apamiam. Ipse verò exercitum ducens sti-
pendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque
20 septingenta talenta iussisset cōferre, minas eius veritus Antipater, filiis suis & aliis ami-
cis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis:
adeò necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorē promeruit, qui ex Ga-
lilæa parte sua, talenta centum attulit, propterea quæ inter eximios amicos numeraba-
tur. At verò ceteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eo quæ Goph-
nam & Ammauntem, & duas alias ciuitates ex vilioribus depopulatus, ibat quidem
quasi Malichum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius &
cæterarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio de-
linito. Nequaquam tamen Malichus post abitum Cassij, beneficiorum Antipatri me-
mor fuit. Sed illi ipsi, quem sæpenumero memorabat sui seruatore fuisse, periculum
30 moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans. Itaque Antipater & vi-
res eius & calliditatem metuens, flumen transit Iordanem, ad vlciscendas insidias col-
lecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia supe-
rat. Nam & Phasaëum apud Hierosolymam præsidij appositum, & Herodem, qui cu-
stodiam curabat armorum multis excusationibus & sacramentis circumuentos impel-
lit, ut ipsis interocedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum
exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichum statuerat oc-
cidere, quod nouis rebus studisset. Cæsare verò adolescente & Antonio cum Bruto
& Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflat, quod ma-
gnum momētum, vbi vsus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ pro-
40 curatorem præficiunt, equitum illi manu peditumque attributa: si autem bellum desis-
set, regnum quoque Iudææ Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit au-
tem, ut Antipatro & spes & fortitudo filij, causa mortis fieret. Horum enim metu Mali-
chus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei veneno poculum dari per-
suadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conuiuium mortuus,
vir & aliàs strenuus rebusque administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum con-
seruasset Hyrcano. Malichus autem insensum propter suspicionem veneni populū, ne-
gando placabat: simulque, ut validior esset, armorum sibi copias conquirebat. Nec
enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ
vltor adueniret. Sed Phasaëli fratris consilio, qui eum palam minimè persequendum
50 esse dicebat, ne vulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter
admisit, & suspicione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit
exequias. Cōuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatam,
perque dies festos in Hierosolymam remeabat, præmissis ac comitatibus armatis: cui
Hyrcanus, ita suadente ob metum Malicho, denunciat, ne alienigenas superinducat in-

digenis festum pure castæque celebrantibus. Herodes autem, & ipso qui præceperat, causaque contempta, nocte ingressus est. Iterumque Malichus ad eum veniens, Antipatrum flebat. Contraque ille se falli, cum vix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaque non modò, ut mortem patris videretur, ei rescripsit: sed etiam tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodi opem ferret, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia, undique ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectioneque Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius septem fatale decretum. Etenim quò intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cenam vocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit. Sed res erat, ut tribunis prædiceret ad insidias egredi: atque illi præceptorum Cassij memores, ad litus ciuitati proximum armati gladiis occurrunt, ibique circumseptum Malichum multis vulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim cecidit stupore dissolutus: vixque anima recepta, Herodem percontabatur quis Malichum occidisset. Et cum à tribunis vnus respondisset, Cassij præceptum: planè, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui ambo-
rum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quòd timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & vindicato.

Cap. X.

*Ant. li. 14.
cap. 20.*

POST QUAM verò Cassius excessit à Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phasaelum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris poena vellet necem Malichi vindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phasaelus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumque ingrati obiciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremque Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumque tutissimum Massadam. Nec tamè ei quicquam contra vim Herodis potuit sufficere, qui mox, ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyrionum tyrannum ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat. Tyriisque quos ceperat, vitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, vnà & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonus Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta verò socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ commisso prælio, victoriapotentior: fugatoque Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus carus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iam pridem ex indigenis habuerat uxorem non ignobilem, quæ Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea suscepit filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariamnen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab aliis ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudæorum optimates accusatum veniunt Phasaelum & Herodem: quòd illis rerum summam vi possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Herodes, qui præsto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne verbum quidem inimicorum eius pateretur audire. Et tunc quidem ita digressi sunt. Quum autem denuo Iudæorum primates centum viri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium venissent, amor Cleopatraz iam serpietem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignit

*Ant. li. 14.
cap. 21.*

dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde ytrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regēdis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusque fratres aliis prætulisset, voluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimēque ab Antipatro susceptus, eo tempore quo in Iudæā cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permessa. Legatis autem id ægrè ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum
10 Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magistratus Tyriorū directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoque ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes vsque ad litus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit, multos etiam vulnerauit. quorum & faucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in vinculis haberet, occideret.

De bello Parthorum contra Iudeos & fuga Herodis ac fortuna. Cap. XI.

20 **B**ARZAPHARNE autem Parthorū satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ talēta pollicitus, & mulieres quingētas, ei persuadet ut Antigonom in regnū inducerent, Hyrcanūque deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzapharnem autem itinere mediterraneo iussit irrumperē. Sed maritimorū Tyrij Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenſes eum & Sidonij recepissent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominē suū, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam insit accedere, & exploraturum hostium cōsiliū, & ubi vsus exegisset, præsidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi ultro ad Antigonom confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: ubi commissā pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctique multitudine, vsque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phasaelo, forti acie in foro configunt. Ibique hostes in fugā verſos pars Herodis in sanum concludit: custodēsque his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq̃ dies singulos inuicem sese per insidias incurſantibus, assidue cædes erant. Instante verò die festo, qui Pentecoste vocatur, omnia circa templum, totaq̃ ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq̃ armata. Et Phasaelus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasisque de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugā vertit, & hos in ciuitatem, alios in sanum, alios in extremū vallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phasaelus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componēdæ seditionis venientem, re autem vera ut adiuuaret Antigonū. Denique Phasaelum dolo perpulit, ut ad Barzapharnē legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, ne se eius fallaciis dederet, admonente: natura enim Barbaros fidem negligere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros
40 vocant, cum cæteris Phasaelum proſequabatur. Sed ubi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem dissidentes atque armatos offendunt: satrapam verò conueniunt satis callide & officiis amicitiae dolos tegētem. Deniq̃ postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimū quendam locum deducti, cui nomen est

Ecdippon, fraudem intelligit. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his quas ipsi haberet, inter quingentas Parthis deuouisset: quodque sibi semper à Barbaris præstruerentur insidiæ, ac olim capti essent, nisi mora fuisset, dum Hierosolymis caperetur. Herodes, ne sibi præsciis quæ de his agerentur, caueret. Hæc iam non verba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phasaelus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamuis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidiis constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidiis appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iuræque iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque à Parthis qui remanserant, quibusque iussum erat, Phasaelus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriâ simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodē capere moliebatur: eumque fallere, ut extra murum procederet, sicut sibi mādātum fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus Barbaros, & tunc minimè dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebat: quanquam satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidiis, sed quæ Phasaelus gessisset, his contineri. Iamdudum autē ab aliis audierat Herodes, fratrem suum Phasaelū esse correptū: & Hyrcani filia²⁰ Mariamne prudentissima foeminarū, multis eum precibus ne prodiret orabat: ne se crederet manifestis iam conatibus Barbarorū. Adhuc autē Pacoro cum sociis deliberante, quoniam modo clam patraret insidias, nec enim fieri posse ut tantæ sapientiæ vir ex aperto circumueniretur, nocte Herodes cum propinquis sibi ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequabantur. Et ille matrē quidem fratresque suos, desponsatamque puellam cum matre, minimoque fratre prætereundum iter iussit. ipse autē caute cum famulis suis Barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauioribus autē in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes³⁰ victoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumque locū in memoriâ præclari facinoris ædificatū, locupletissima exornauit regia, arcemque in eo munitissimā condidit, ac de suo nomine Herodion vocauit. Et tunc quidē cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea verò quā Thresam Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, turbamque sequentiū diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quā nouem milliū multitudo. Itaque paruit Herodes eius cōsilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum viatico, lectissimos autem maximèque necessarios tenuit, atque ita in castellū receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemque commeatu, qui satis esset obseis, ipse in Petrā ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam⁴⁰ in prædam versi, in fugientiū domos ac regiā irruerant, solis Hyrcani pecuniis abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorū verò spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem Barbarorū perfidiā suspicans, quicquid in opibus pretiosum in Idumæam multo antè comportauerat: eiusque sociorū itidem quisque fecerat. Verumtamen postquā præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnē terrā illam bello implacato replerent, Mariā quoque ciuitate vastata: nec solum Antigoni regem constituerent, verum etiā Phasaelum & Hyrcanū victos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus trūcat, ut ne solutus quidem mutatis rebus vnquā pōtificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phasaeli verò virtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiā, nec manus⁵⁰ liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod verus Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, viriliter moritur: dignum antea vita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed veluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleuerit,

uerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autē verius sit, præclarū habet initium. Deniq; aiunt eum prius quā efflaret animā, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorem inimicorū reliquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autē quanquam mulieribus caruerint, quas maximē cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymā compositis, victum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre suo festinabat: vt pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phasaelo sperabat auaritiam Barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoq; liberali parcior, vel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyriis. Sed profecto studium fortuna præuenerat: & Phasaelo mortuo nequicquam fratrē diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus rex eorum præmissis qui hoc admonerent, quamprimū reuerti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, vt Herodem Arabia pelleret: certa vero causa fuit, quod vicem Antipatro debitā negare proposuerat, neque pro beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filiis gratiæ rependere, consolationis egentibus. Impudentiæ vero suasores habebat, qui Antipatri vellent abiurare deposita. Erāt autē circa eum potentissimi. Proinde Herodes vbi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehēdit, vnde amicissimos existimabat, eaque respōdit nunciis, quæ dolor imperauit, Ægyptū versus recedit. & prima quidē vesp̄ra in quodam agreste fanū, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die cum Rhinocoluram peruenisset, fratris ei mors nunciatur. acceptoque tanto luctu, quantum curarum æstus deposuit, ibat vterius. Itaque Arabem sero facti pœnituit: & qui renocarent eum, quem contumeliose tractauerat, velociter misit. Herodes autē in Pelusium peruenit: ibique transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam viri dignitatēque reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, a Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum ad ea quæ parabat, existimante.

30 Posthabitis autem reginæ precibus, neque hyemis asperitatem, neque marina discrimina, quod minus navigaret Romā, extimuit. Circa Pamphylia vero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehemēter bello Cassij vexatā, saluus euadit. Amicorū autem suorū, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus Brundisiū, atq; inde cōtinuo Romā profectus, familiaritatis paternæ gratia primū cōuenit Antoniū: eiq; tam suas quā totius generis clades exponit: quodque affinibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis ad eū hyeme supplex nauigasset. Itaq; tantæ miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidē iunctæ cum Antipatro dexteræ, tum verò ipsius qui aderat cōtēplatione virtutis, etiā tūc

40 eum regē cōstituire proposuit ludæorū, quem ipse tetrarchā antea fecerat. Non minus autem quā fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsare quidem habebat multo quā ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipse quoque Herodis strenuitatem cerneret. Verumtamen & senatum conuocabat, vbi Messala, & post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanū fidem prosequabantur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is dissidere cœpisset, verumetiam quod antea quoq; populo Romano despecto, Parthorū suffragio regnum curauisset accipere. His autē commoto senatu, cum Antonius etiam bello cōtra Parthos gerendo vtile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoque senatu, Antonius quidem & Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum aliis magistratibus antecedeabant, cæsuri hostias, decretūque senatus in Capitolio reposituri. Primo autē die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

De bello Herodis à Roma redeuntis, pro Hierosolyma & contra latrones. Cap. XII.

*Ant. li. 14.
cap. 23.*

ODEM verò tēpore Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat. aliis quidem victui necessariis abundantes, aquæ autē inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducētis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito quòd eorum quæ in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: castellumque reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium cōtigisset effundi. aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni militum eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nunc insidiis neci darent: non tamē illis omnia pro voto cedebant, sed ipsi quoq; interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitus missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam venit: verbo quidem ut Iosepho & qui vnà obsidebantur, ferret auxilium: re autem vera, ut pecunias auferret Antigono. Itaque cū non longe ab Hierosolymis tetendisset, quæstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem verò cum paucis, ne furtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem sperans iterū Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam vero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum atque gentilium, per Galilæam aduersus Antigonū properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Gellius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent, persuasit. Horum autē Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem verò Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiæ. nam præter paucos omnis ei Galilæa consensit, & propositum habebat præmium necessarium Massadam, ut primum affines suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quòd hostilis esset, eximenda videbatur: ne dum ipse peteret Hierosolymā, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quòd eum persecutio premeret Iudæorum. Hos autē Herodes parvæ manus excursionem perterritos, mature in fugam vertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos vtriusque beneficiis debita vicissitudo: plurimos tamē spes, ut à rege certissimo. Iamque validissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediabat, loca insidiis opportuna præoccupans, vnde nullum aut minimū afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites & multi ex ciuitate iunxerūt, virium eius timore perculsi. Castris autem positis ad occiduam regionem oppidi, custodes eius partis ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab aliis vero per cuneos excurrentibus primæ frontis acies tentabantur. Herodes autē primo circa muros præconis voce declarari iussit, populi se bono & salutis ciuitatis aduenisse: pœnasque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cū allocutionibus contrariis pars Antigoni obstaret, quò minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorū defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam verterunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessariis acclamarant, pecuniāque alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono antè prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autē non solum duces qui Siloni parerent, sed etiam milites vbi plurimi essent conueniendo, rogabat ne se destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio & senatu deductum, in vno die publicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus ipse agros adit: tantāque his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret. simulq; prospiciens, ne vel in posterum ministrare desineret, accolas Samariæ per epistolas admo-
nebat

- nebat (nam ciuitas eius se clientelæ dederat) vt alimenta & vinum & oleum, & pecora in Hierichunta deferret. Hoc vbi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atq; insidiis opprimerent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, siqui exportaret victui necessaria speculantes. Non tamen Herodes otiosus erat, sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudæorum, quibus permixti erant etiã mercede cõducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem vacuam habitatoribus reperit, quingentos vero cum mulieribus ac familiis montium occupasse cacumina.
- ¹⁰ & hos quidem captos dimisit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripere, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumque militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, vt exercitus partem Lyddenses susciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabãt. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus millibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum aliis quos ex Massada liberauerat affinibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata vt cætera
- ²⁰ Galilææ subuerteret, atque Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cumque Se- *Ant. li. 14. cap. 24.* phorim, licet vehemētissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggræssionem fuga dilapsis: ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis degentes direxit animũ: qui pleraq; illius regionis incurfantes, non minoribus quàm belli cladibus incolas afficiebant. Præmissis autẽ tribus peditum cohortibus, vnãque ala equitum in vicum Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimuerunt, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris filii, & ferocitate latronis. Deinde prælio cõmisso, dextro ipsorum cornu, sinistrũ Herodis in fugam pellitur. Ille autẽ de suo dextro circumgressus,
- ³⁰ velociter subuenit, & suos quidem à fuga retrahit: irruendo autem in hostes impetũ persequentiũ refrenabat, donec à fronte pugnãtes violentiæ concesserũt: qui tamen eos vsq; ad Iordanẽ cædendo persequeretur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorũq; causã diutius ibi remorandum fuit. Quamobrẽ primum laboris fructũ militibus rependebat, centũ quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorũq; ducibus multiplicatam summã ad hyberna mittẽdo. Phæroræ autem fratri minimo scripsit, vt & foro venalium consulere, murũq; castellum Alexandriũ cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circũ Athenas versabatur Antonius. Ventidius autẽ ad bellum cõtra Parthos Silonem atq; Herodẽ accersit: mandato eis per epistolas, vt Iudææ statum antẽ componerent. Sed Herodes, libenter ad
- ⁴⁰ Ventidiũ Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitãtes mouet exercitum. Istæ autẽ speluncæ in præruptis montibus erant, vndique inaccessæ, transuersosque tantũ ac perangustos ascensus habebant: saxumque ab earum fronte vsq; ad fauces altissimas pertingebat, rectũ vallibus imminẽs, vt aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremò autẽ placuit, vt molimine vteretur satis incauto. Etenim valētissimus quisq; demissus arculis, exponebatur in ostia speluncarum. Hique cum familiis eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his cõseruare vellet Herodes, vt ad se accederent, voce præconis edixit. Sed illorum neque voluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos
- ⁵⁰ vis coegerat, multi mortẽ captiuitati prætulcrunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, vt egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & vt filiis parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius

eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animū Herodi exprobrauit. & post filios occidit vxorem: deiectisque desuper mortuis, postremò semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantū ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria millia, sexcétos verò equites in Antigonum ducens. Tūcque propter eius abscessum naçti licétiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinātem interficiunt. Agros autem vastabant, in paludes atque in abditissima loca refugiētes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autē castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa 10 multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam verò Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumque legionum, aduersus Antigonum mittit Herodi. eorum autem ducem Machæram, vt se adiutum veniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quos missus fuerat, negligēdum putabat, cū præsertim plura daret Herodes. in proditione quidem ei non paruit, simulata vero amicitia res Antigoni exploratū perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autē, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem arcebat à mœnibus, donec Machæram incepti pudit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autem quòd res 20 aliter cesserat, quoscunque Iudæos offendisset interficiebat, vt nec vel Herodianis parceret: sed vt Antigonianis omnibus abutebatur. Hæc cū ægrè ferret Herodes in Machæram quidem vindicare voluit, tanquā in hostē: iracundiam verò repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatē. Ille autem delicta sua reputans, velociter regem consequitur: vtq; in gratiam secū redeat, multis precibus efficit. Neque tamen Herodes à proposito suo reuocatus est quò minus ad Antonium pergeret. Sed cū audisset eum magnis viribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem validissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspiciens demonstrandæ virtutis, & vt magis magisque placeret Antonio. Deniq; mox vt ad eum venit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, ma- 30 gnæque prædæ parte sibi destinata: vt Antonius quidem, quanquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumque ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus verò tradere Samosatā cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso. Cap. XIII.

*Ant. li. 14.
cap. 25.*

DVM hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mādatis huiusmodi, vt nihil ante reditū suum aduersus Antigonū moueret, quia non firmum esset auxiliū Machære, quantū ex delictis superioribus appareret. Verū Iosephus, vbi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorū, Hierichūta cum quinque cohortibus à Machæra secū missis petit, vt maturo messium tēpore frumen 40 ta diripiat. Incursum autē hostiū per montana atq; aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnā viri fortis in ea pugna gloriā consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autē lectæ de Syria cohortes erāt, nec veteranorū quenquā permixtū habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autē victoria minime contentus fuit, sed eò processit iracūdiæ, vt mortuum quoq; Iosephum verberaret. Deniq; nactus corpora mortuorū, etiam caput eius abscidit, quamuis l. talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. tanta verò nouitas post Antigoni victoriam Galilææ res occupauit, vt qui partibus eius magis fauerent, productos primates Herodis studiosos lacu submergerent: multaque in Idumæa quoque mutarentur, vbi Machæra castelli cuiusdam instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. nec horum quicquam 50 Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, & præposito Syriæ Sosio iussu vt Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Ægyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæā præmissis, quarū Herodes vteretur auxilio, ipse cum cætera manu militū sequebatur. Herodi autē degenti prope Daphnem Antiochiz,

chiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cúmque turbatus profiluisset è stratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, vltra vires iter accelerans. & vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, vnámque his iungit Romanorum cohortem. cum quibus nõ expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesque obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, vt castellum nocte defererent. Iámque per Hierichunta properans ibat, vt quàm primum interfectores fratris sui posset vlcisci, vbi etiam mirabilis ei monstrique similis casus euenit: vnde præter spem liberatus, opinionem quòd Deo carus esset adeptus est. nam cū multi honorati vespera illa apud eum cœnauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim cœnaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quàm salutis præsagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens mane primo castra mouet: hostiumque sex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina: & manū quidem cum Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autē ac telis eos, dūmodo plurimos fauciant, eminus appetebant. vbi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem se nõ solum audacia suorum, sed etiā multitudine superiorē videri cupiens, Pappum quēdam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariā mittit, quibus quidem Machæra erat præmiū victoriæ. Herodes verò terrā peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duosque habitatorū millia consumit. exultisq; domibus, ad exercitum redit, circa vicū, qui appellatur Cana tendentē. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipsa Hierichunte, vel ex aliis regionibus accedebat: cū hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carētes, mutationis cupiditas impellebat. hoc autem congregari festināte, Pappi milites neque multitudine hostium, neque impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. sed vbi agmina conflixerunt, cæteri quidam paulisper restiterunt. Herodes autē fraternæ cædis recordatione periculosius dimicās, dummodo eius vlcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. deinde semper integros aggrediēdo, vniuersos in fugam vertit. erat enim plurima occumbentium strages. cū alij quidē in vicum vnde venerant compellerentur. nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret. postremo ruēs inter fugiētes hostes in vicum irrupit: cū omnes domus armatis essent refertæ, plenāque propugnatorū de super recta: & quoniā foris deprehensos facillime superabat, disturbādo ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos tectis, multos simul necabat. si quis autē subterfugisset ruinā eum gladiis armati milites excipiebāt, tantāque cadauerum per omnes vias multitudo coaceruata est, vt etiā victoribus ipsis transitus obstrueretur. hanc plagam hostes adeo nõ tulerunt, vt confluentium turba, conspectis, qui in vico perissent, fuga discederent. statimque successu fretus Herodes ad Hierosolymam pertexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus, obstitit, qui ciuitatē iam deserere cogitabat. Herodes autem ad vesperam, cū lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauātū ibat. Siquidē vnus tantum puer eum sequebatur. Et prius quàm in balneum perueniret, obuius ei quidā ex hostibus gladio armatus occurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiā tum metu ac latitantes, vt regē viderunt, illum quidē stupore debilitati ac tremētes, cū inermis esset prætereunt: exitus verò quā fugerent cursu petebant. Itaque cū alius casu, qui eos deprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autē die Pappum quidē, Antigoni militum ducem, abscisso capite obrūcat: idque Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris vltionem. nāque Pappus erat qui Iosephū interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetiit: murisque admoto milite (annus autē tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quā facili-

*Ant. li. 14.
cap. 12.*

lior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisque diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos tures ædificare iubet. relictis autem, qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam vadit, vxorem accepturus, Alexãdri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, vt diximus: & dum obsidet, succisua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. igitur vbi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copiis: eique Sosius cum magna manu equitum peditumque sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicem iter fecit, vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones vndecim, equitumque sex millia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda propè à Septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius verò Antonio, à quo milites quibus præerat, sciret missos Herodi auxilio. Iudeorum autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens furore agebatur, multaque veluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime ex locis oppido proximis victui necessaria diripientes, neque aut equis, aut viris alimenta relinquebant. bellatorum autem constantiores obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam verò alimentorum longinquis transvectionibus adiuuari disposuit. ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebantur. nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quam muri aliqua pars dirueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usque ad vltimum repugnare decreuerant. denique tanto exercitu circumfidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis verò manu Iudaica summo intēta studio, ne quis penitus ex aduersariis euaderet. Mactabantur autem quamplurimi, & per angustiores vicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec vlla erat, aut senectutis, aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex ubique mittens rogaret, vt parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed veluti fures, omnem persequiebantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque præsentē fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit, vt scēminam. Itaque ille quidem victus asseruabatur. Herodes autem cum iam hostes vicisset, vt externa quoque auxilia comperceret prouidebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiorē, quam si victus fuisset, existimās sibi fore victoriam, si quod videri nefas esset, culpa sua visum fuisset. mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si vacuefacto viris & pecuniis oppido, Romani regem se sollicitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperium, vile pretium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, vt pro labore obsidionis prædandi licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se asseuerauit. Atque ita redemptis patriæ reliquiis, promissa compleuit. Nam & militum quoniamque liberaliter, & pro merito, duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, vt nemo egens pecuniis abiret. Post hæc Sosius aurea corona Deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio victum Antigonom ducens. & illum quidem vana spe vitæ cupidum usque ad vltimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidem partium studiosos,

*Ant. lib. 15.
cap. 1.*

diolos, quo magis beneuolos, sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. & quum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit. non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatraz amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, vbi tanta cognationem suam scuitia persecuta est, vt neque propinquus sanguine superesset, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, vt eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea verò quàm in Iudæos atque Arabes vsque extendit auaritiam, vt reges eorum Herodes & Malichus interirerent, occulte moliebatur. Cui cum verbotenus annuisset Antonius, occidere quidem bonos viros tantisque reges iniustum esse duxit: verum inter amicos vltra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisâ sinibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio, ad Euphratem vsque Parthis bellum inferentem profecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudæam venit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset, tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequiis placans, Pelusium vsque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat. captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatraz ducebat. Nam cum pecuniis omnique præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatraz in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti tremotu.

Cap. XIIII.

ONCITATO autem bello Actiaco, Herodes quidē cum Antonio Ant. li. 15. proficisci paratus erat, & aliis per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio cap. 5. potitus, quē vicum Antigoni soror tenebat: veruntamen à Cleopatra callide ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, vt diximus, insidias tendens, bellum in Arabas, vt Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si vicisset, Arabiæ: sin autem victus esset, Iudææ domina constitueretur, alterumque potentium per alterum pessumdaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem cōflauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. qui cum iam victi essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriæ cœles Canathā congregati, expectabant Iudæos. vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum consultius administrare cœtabat, castraque muro cingi præcipiebat. non tamen ei paruit multitudo, sed priore victoria freti Arabas impetunt. & prima coitione in fugam versos vrgebant: in persecutione verò insidiis periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenione immissis, qui ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Namque horum incursum recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisque agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde prostratis. Qui verò ex prælio seruati sunt, in vicum Ormizam cōfugiunt. 40 vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxiliis, serius quàm vsus poposcit. Huius ei vulneris causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quòd iussis obedire noluerunt. non enim repentino commisso prælio vllum Athenio insidiandi tempus habuisset. rursus tamen vltus est Arabas, assiduus fines eorum incursionibus infestans: quòdque semel victus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. namq. Ant. li. 15. veris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta verò hominum millia pere- cap. 6. mit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tēdebat: ibique Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuntiis grauius semper aliquid affingens. vnde velut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se venerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine, quàm assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat: hæc dicens: Ra-

tionem habere non videtur, cur vos præsens formido perculerit. nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori vobis esse non miror. Ignauum autem est perpeti idem, etiam cum incurfus hominum repellendi sunt. Ego enim tantum abest, ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim Deum hæc illis illecebram immis-
 sisse, ut pœnas redderent. non enim tantum manu armisque freti, quantum nostris calamitatibus, veniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Neque verò vel secundæ res, vel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in vtrunque partem videas fortunam nutare vicissim, ut exempla vobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore victores, post ab hostibus victi sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capiuntur, victores se fore credentes. Nimis enim con-
 fidens incautus est: metus autem providentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nam cum ferociore quam opus erat fuistis, & præter voluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. nunc autem vestra cunctatio, & minus alacer animus, ut videtur, certam mihi victoriam spondet. Cōuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autē opere virtutem exerere: consceleratisque hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira cælestis vnquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum vitæ ducunt, vel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties pene captiuos abduxit. nihil autem vos terreat rerum animacarentium metus: neque arbitremini, terræ concussionem, alicuius futuræ cladis esse port-
 tentum. Naturalia nanque sunt elementorum quoque vitia: nullumque damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. nam pestilentia quidem, vel famis, vel terræmotus signum aliquod tardante malo fortasse præcefferit: ipsa verò cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius quam terræ concussio, bellum nocere poterit, etiam victis? Imò enim verò maximum imminuentis excidij monstrum, sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesque Deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in vindictam violati fœderis animos excitemus. pergite quisque non pro coniugibus neque pro liberis, aut pro patriæ pericu-
 lis pugnaturi, sed legatorum cædis ultores. Illi melius quam nos, qui viuimus exercitum regent: vobisque mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem vestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres vidit, sacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphiz positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus irritabat, quamprimum cupiens congregari. nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regij facile repulerunt, collēque tenuerunt. ipse verò quotidie producto ad prælium milite, instructaque acie, Arabes laceſſebat. Cum autem nemo contra procederet (quædam enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux
 40 Althemus timore obriguerat) vallum eorum disturbat ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixti que cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret victoriæ desperatio. & quandiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi verò terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi verò à semetipsis conculcati perierunt. Denique millia v. in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo intra vallum compulsa est, eosque statim circumseptos obsidebat Herodes. & licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria vehementer vrgebat. Cumque rex arrogatius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardescere siti, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant,
 50 adeo, ut quinque diebus quatuor millia vincerentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem millia circiter sternit: & tam magna plaga ultus Arabiam, extincto virorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

Cap. XV.

Ox autem illum excepit desueta rerū sollicitudo propter amicitiam Antonij, post victoriā Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipse patiebatur. Nec enim Cæsar victū iudicabat, Antonium, donec Herodes cū eo superesset. Itaque rex periculis decrevit occurrere: Rhodumque transmissus, vbi Cæsar eo tēpore morabatur, adiit eum sine diademate, veste quidem cultūque priuato, sed fastu regio, neque dissimulata veritate corā eo hæc dixit: Ego quidē, Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor vtilē me fuisse regē Antonio. Neque dissimulauerim, quod omnimodo armis quoque me grauē expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro viribus meis misi, & multa frumenti millia: sed nec accepta apud Actiū plaga, bene de me meritum deferui. Nam cū auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, vnam esse dicens Cleopatraz mortem aduersorum correctionē. quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionē, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores, & Deus, qui tibi victoriā donaret, obstruxit. Vnā ergo cum Antonio victus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem veni, spem salutis de virtute præsumēs: & vt in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò verò saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es, qui plurimos regas, cū amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneat: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatraz, quàm tibi paruit. Te nanque lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officiis cœpisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere, vt non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgētiā decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed vicit iracundia Cæsaris, multa illum & graua pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea verò ad Ægyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitiis, tūmq; primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo vectus est, cœnamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atque insuper exercitus eius epulis cūcta distribuit. Prospexit etiam, vt per arida loca proficiscētibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam vtensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum, tam Cæsar quàm milites existimabant. Ideoque postquam venit in Ægyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dēpserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumque insuper ciuitatum Gazam & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgum Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. nulla autē res magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quàm magnus animus accipientis. Post primam verò Actiada, etiam regionem, quæ Trachon vocatur, eius ditioni subdidit, eique continentem Batanzam, itēque Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus, qui domus Lysanias conductor erat, non cessauit vnquam ex regione, quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varum tūc rectorem Syriæ confugerunt, eūque deprecati sunt, quo suas misérias Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat, vt latrocinium penitus curaret extinguere. Varus autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsamque Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eūque præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in provinciam, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret amministrare præcepit: ac Zenodoro mortuo terram omnem, quæ inter Trachonem

nem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabar. Herodes, à Cæsare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa verò post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentiae partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua usus est erga exterarum gentes, eiusque felicitate. Cap. XVI.

*Ant. li. 15.
cap. 10. 12.
13. 14.*

TAQVE anno regni sui quintodecimo, & tēplum instaurauit, & duplum terræ spatium, quàm fuerat circa tēplum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eique iunctum à Septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis crexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam vocauit, in honorē Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem vsquam conferri posset, ædificauit: easque amicorum vocabulis vnam Cæsaream, Agrippium alteram nominauit. Nec verò solis testis memoriam eorum & cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extēdit. nam in Samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per viginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terræque fecundissima his attributa: vbi templum quoque maximum inter ædificia, & circum id aream trium & 20 semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemque oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei tēplum circa Iordanis fontē candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris vallem specus aperit ymbrosus, quā profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum concauatur, vt stagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriuntur fontes: & (vt quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed veri fidem in posterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem vsum præberent aduenientibus fabricatas, 30 eorundem amicorum nominibus vocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea verò quàm fines suos templis repleuit, in prouinciam quoque honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa, quæ Cæsaria vocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates vidisset vnam vetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci natura munificentia suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarū media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeò fuit importuosa, vt omnes, qui ad Ægyptum ex Phœnice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarum moles ad scopulos erigit, vt 40 remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam totus ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo verò tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per viginti vlnas in profundum saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla verò etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod vnda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repetendis erant fluctibus antè constructi, vnde etiam procynia dicebantur: cæteri autem 50 rem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atque pulcherrima ex nepote Cæsaris Drusum cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda, quæ portus haberet: proque fornicibus & circum eos crepido saxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio: aditus autem

Septen

Septentrionalis erat. Ventorū enim pro situ loci placidissimus est boreas. ad ostium vero colossi tres, vtrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra verò duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. domus autem portui connexæ, candido item lapide: parique mensura spatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portū. Contra ostium verò portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoque Cæsaris colossus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni quæ Argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebûsque aduecticiis portum, Cæsari verò conditoris honorem, vnde ciuitati nomen Cæsarææ imposuit. Quinetiam & cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrū, digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secūda Olympiade maxima præmia proposuit: vt non solum victores, sed & proximi & tertij successores eorum regalibus diuitiis potirētur. Anthedona quoque renouatam, quam bella subuerterant, Agrippium vocauit: nimiaque beneuolentia, nomē amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. sed nec parentes suos ita quisquam dilexit, nam & patri monumentum optimo regni campo ciuitatē condidit, fluminum arborūque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. & super Hierichūta castellum natura tutū, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris

40 Cyprum vocauit: fratrique Phasaelo turrim cognomine Phasaelidem Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in boream tenditur, Phasaelum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium vocauit: tumulūque in mammæ formam manufactum, qui stadiorum sexaginta spatium ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificētius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitū autem compleuit ædibus regis liberalissime exornatis: vt non solum interna membrorum facies clarior esset, verum etiam foris parietes ac maceræ testæque largis infusa

30 diuitiis elucerent. Aquam etiam plurimam ingēti sumptu ex longo interuallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & vehemēter excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse videretur castellum: circumscriptio verò, domus regalis. Tantis autem constructis ædificiis, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nanque apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicūt: Bibli autē murum, exhedras vero & porticus, foræque & templa Beryti ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autē Laodicensibus aquæ ductum: apud Asca-

40 lona verò Nympha siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda cōstituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquā regni sociæ, agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem vero thermarum aliis redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. ad hæc frumēta cunctis ministravit egenis: & Rhodiis ad instruendam classem pecunias sæpe multisque in locis præbuit, incensūque Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem? perque omnem Ioniam eorum quæ desiderasset quisque, largitiones? Nōne etiam Athenienses & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donariis? Nōne Antiochenis

50 Syriæ plateā, cum plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti stadia prolixa, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorū, quibus ea detulit, populorū. Quod autē Eliensis præstitit, non solum Achææ commune, sed etiam totius orbis terræ munus videtur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere

sumptuum videret inopia, quodque solum ex veteri Græcia restabat collabi, non solum agonothesia ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum reditus instituit, ut nunquam eius memoria agonothesiae munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phasaelitas & Balaneotas, aliaque circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: velut maius aliquid aucuparetur, si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates, quam qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret, cumque summus venator esset, in hoc tamen ipso equitandi peritia quæ cuperet assequeretur. Denique vno die quondam quadraginta teras subegit. Est autem aprorum alitrix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset, itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator videbatur egregius. Præter animi autem corporisque virtutem, fortuna quoque secunda usus est. Raro enim contra votum eius, belli cessit euentus. & si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundam, aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filiis Alexandro & Aristobulo. Cap. XVII.

*Ant. li. 15.
cap. 3. 8. 9.
& lib. 16.
cap. 13.*

T vero publicam ei felicitatem merces inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris vocabatur, Mariamnen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: vnde domus eius in discordiam venit, & antea quidem, maxime vero postquam Roma regressus est. nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causam quos à Mariamne susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò commendi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barchapharnes abduxerat: miserati verò gentiles liberauerunt, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. hoc enim fretus, multoque amplius patriam desiderans, venit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinque autem filiorum quos ex Mariamne susceperat, duæ feminae, ceteri mares erant. horumque minimo Romæ in studiis mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariamnes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namque in eum Mariamnes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habes igitur ex rebus quidam ipsis inimicitiarum probabiles causas, ex amore verò fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obicierebat, quæque in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim vel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atque ille quidem cum sacra veste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis interiit. Hæc igitur Herodi Mariamne probro dabat, sororemque eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sauebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ verisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Ægyptum imaginem suam misisset Antonio: proque immoderata libidine, absentem se properasset ostendere viro mulierum cupidine insanienti, & qui vim posset inferre. Id veluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidam amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatram sœuitiam, cuius gratia & Lysanias rex & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metuebatur. Itaque profecturus Iosepho. Salomes sororis suæ viro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne,

maligne, sed regis amorē mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pa-
 teretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaque inter
 fabulas de affectu iurante, quodque nunquam esset alterius mulieris amore captus:
 Valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me
 occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur, amēs erat Herodes ilico: nec
 unquā Iosephum mandata sua proditurū fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore
 insaniebat. Cumq; stratis exilisset, in regia spatatur: ibique tunc Salome soror eius
 arrepto tempore criminandi, suspicionē de Iosepho confirmauit. Vnde Herodes im-
 moderata zelotypia furens confestim vtrunque iussit interfici. Deinde poenitudo se-
 10 quebatur insaniam: & postquam iracūdia concidit, amor iterū calefcebat. Tanta vis
 autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tan-
 quam viuam alloqueretur: donec processu tēporis funere cognito, mœroris magni-
 tudine cum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ
 succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrē quā
 si hostis esset, habebant: idq; & antea, quā diu Romæ in studiis erant, & multo ma-
 gis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentiū quoq;
 roborabatur affectio. Iam verò maturi coniugio, vnus amicitæ suæ Salomes, quæ ma-
 trem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde
 accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ
 20 sunt. Itaque apertius quidam cum rege colloquebantur, quod ei per vtrunque filium
 struerentur insidiæ: & alter quidem vltices materni exitij simul cum fratre armaret
 manus: alter vero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiā fugā pararet, ipsum apud
 Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ve-
 luti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrū ex Doride susce-
 ptum: hisque illum proponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem
 tolerabilem non putarent, ac priuata matre æditum proficientem viderent, indigna-
 tionē cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderētur,
 iram prodebāt. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Anti-
 pater autem etiam sui causā fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, &
 30 varias in fratres suos calumnias conferebat, quædā ipse dictitans, amicos verò suos ad
 alia diuulgāda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testa-
 mento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam
 rex etiam ad Cæsarem missus est, cultūque regio & cæteris obsequiis præter diade-
 ma utebatur. Tempore autem voluit etiam suam matrē in cubile Mariamnes indu-
 cere: duobusque armorum generibus in fratres vsus, blanditiis & calumniis regi ob-
 repsit ut etiā de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum
 Romam pater abstractum, veneni sibi dati reum apud Cæsare postulauit. Ille autem
 vix deplorandi copiam nactus, & licet apud imperitissimum iudicem, tamen Hero-
 de & Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris verecūde suppressit: in se vero
 40 delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipa-
 tri calliditate, & de suis iniuriis questus est: cum præter innocentia conscientia elo-
 quentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. postremo prolocutus quod eos
 pater libenter occideret, crimen illi obiecit. & lacrymas quidem cunctis excussit: ve-
 rum Cæsarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocā-
 ret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adolescentes quidem pa-
 tri in omnibus obedirēt, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Postea rex Roma
 reuersus, licet soluisse criminibus filios videretur, nondum tamen erat suspicionibus
 liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi verecundia recon-
 ciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam præternauig-
 50 gans Elæusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi
 gratiam referens, & redintegratæ concordia causa lætus: quippe nihil moratus ami-
 cis Romæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & vsque ad Ze-
 phyrium deduxit talentis xxx. donatum. Postea verò quā Hierosolymam perue-
 nit Herodes, populo conuocato, tribusq; filiis prope astantibus causam reddit pro-
 fectionis:

seditionis : multasque Deo gratias agit, multas etiā Cæsari, qui domus suæ perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, concordiam filiis præstitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autē cum mea cōmoditate illi gratias refero, trēsque filios meos reges designo, huiusque sententiæ meæ socium primum Deum fieri precor, deinde vos. Nanque huic ætas, illis nobilitas successionem regni cōciliat, & quidem magnitudo eius etiā pluribus sufficit. Quos autē Cæsari iunxit, & pater instituit obseruate: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatē obsequitur, quātum ei, quem despiciet, doloris infliget. Quos autem singulis cōiunctos esse oporteat propinquos atq; amicos, 10 ego distribuā, & concordiaē sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum contentionūque causas ex contubernalium nasci malitia: hōsque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autē vt non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnū, sed regni honorē filiis meis trado: & iucunditate quidē quasi rectores potentur, pondus autē rerū tamen si nolim, meum est. Consideret autē quisq; vestrum ætatem meam, vitæq; institutum, nec non etiā pietatem. nam neq; senex adeō sum, vt de me citō desperetur: neq; voluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoque vitam spacio breuiore concludunt. Diuinitatē verò ita coluimus, vt in longum nos æuum progressuros esse credamus, quòd si quis in contemptū meum filiis meis placere maluerit, etiā pro illis mihi sup- 20 plicium dabit. Ego enim, non quòd inuideā ex me genitis, honorifice eos haberi veto: sed quia noui hæc studia adolescentibus ferociaē nutrimēta suggererē. Itaq; si cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmiū, seditionis verò apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem, omnes profectò mecum, hoc est, cū filiis meis sentient. Nanque ipsis expedit me regnantem, mēque his esse concordem. Vos autem, o boni filij, sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, mēque tertium qui ea quæ iubere liceat rogem: fratres permanete. Iam nunc autē vobis & vestimēta, & obsequia dabo regalia: Deūmq; oro vt cōseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne 30 cōsalutauit, populūmq; dimisit: alios conuenientia dictis eius optātes: qui vero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanq; Alexander & Aristobulus ægrē ferebant confirmatum esse Antipatro meritū, Antipater autem succensebat vel secundo loco fratres haberi. sed tamen ille pro varietate morū, & reticere secreta nouerat, & quāto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid venisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operā dabant, plures autem amicorum sese explorandi causā insinuebant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexādrum, statim apud Antipatrū erat, & ab Antipatro ad Herodē cum adiectione deferabatur. Nec vel simpliciter aliquid 40 prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius verba in crimina vertebantur: maximāque minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent submittebat Antipater, vt mendacia sua veras occasiones haberent: multisq; falso vulgatis, vnum quid comprobatū fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri vitam malitiæ dixisset arcanum. Alexādri verò familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditiis, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorū quæ contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cū autem caute vniuersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens aliis de- 50 latoribus subornatis utebatur. Si quid in Alexandrum nunciaffent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniāque ad insidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur, nihil enim maiorem fidem calumniis suggerebat, quā si eum purgaret Antipater. His accensus

accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adulescentium detrahebat, tantum adiciebat Antipatro. In eandem vero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, regisque fratres, ac tota progenies. omnia nanque in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sæuior erat, multoque plusquam priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obsequeretur, spes inducebat: non minus tamen præcepta regis quenque ab adulescentibus separabant: qui carissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum vel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. non solum autem regalibus erat formidini, verumetiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinorosa nesciebant, hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur à patre: sed affectu refrigesciente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue velut cum vxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque vxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumque se quæ in regno viuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à

2° Dario Hystaspis filio ducere, multumque ignobilitate despiciens sororis & vxorum Herodis: quarum quæque propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus vxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodque rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sæuientem: frequenter enim humilitatem generis obiciebat vxori: quodque ipse priuatam, reginam vero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinuissent, tetrices cum ancillis facere minitarentur,

3° ipsos quoque vicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studiis operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumque eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariamnes vestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quod citò pro regalibus deliciis nigris vestibus indueretur. His de causis Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correptionis absunderet, ad se eos vocauit: Romam

enim migraturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: *Ant. li. 16. cap. 7.*

4° rogauitque ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum venia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisque suæ fidem rebus ipsis posse constare: verum ipsum quoque debere, ommissa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. nunquam enim calumniatores de fore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placauissent, ut patrem, præsentem metu reiecto, de futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patrum Pheroram: uterque autem sæui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono data. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæ-

5° saris, idem Herodes impetrauerat: regalique coniugio dignatus erat, sorore vxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. quamobrem iratus Herodes, filiam nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ venia data, indignationem

gnationem remisit. De hoc autem erat vetus opinio, quòd etiam viua regina Herodem opprimere voluisset veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, vt quãuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremò ad Pheroræ amicos venit, quorũ nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio, sed quòd cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ conscium esse Aristobulũ Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. nam & hanc frater Pheroras accusabat, quòd cum Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptiis constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Con- 10 uicta autem & in hoc, & in omnibus quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus vero tempestas in Alexandrum transiit, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis carissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum ministrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, vi tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans, & qui capillos inficeret, vt ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verum se coli oportere, qui etiam 20 inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeò pertimuit, vt non auderet statim delata proferre, sed exploratores die noctuque submittens, dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio vel inimicitijs, calumnias finxere, multique regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio quidem confestim fides habebatur: erant autem criminationibus ipsis velociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui 30 ante se conuictus esset, ducebatur ad pœnam. De vita nanque periculum regis quæstiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem sæuitiæ processerat, vt nec eorum quenquam humanis aspiceret, qui accusati non essent: verum etiã amicis immitissimum sese præberet. Itaque multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sæuebat. Accessit malis Antipater, collectaque propinquorum caterua, nullum criminationis genus omisit. Tantus autem ineptia sua regem commentisque delatorum timor inuasit vt stricto instare sibi gladio videretur videre Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in vincula coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla voce supra conscientiam prodita. alij vero quibus mendacium impatiëntia doloris extorsit, de patris 40 eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusque obseruare, vt illo dum venaretur occiso, Romam profugerent. His tamen verisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fangebantur, libenti tamen animo rex credebatur, pro consolatione accipiens victi filij, ne id fecisse videretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, vltro malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiã stupro sibi quondam esse mixtã, cum vim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa & graui de optimatibus clamantes, cum matre in Iudæam Archelaus venit, metuens genero simul ac filia, quibus etiã prouidentif- 50 simo consilio succurrit, regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, ubinam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut vbi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamque filiam meam bono merito nouo? nam etsi consilij particeps non est, quia tamẽ eiusmodi viri coniunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam

*Ant. li. 17.
cap. 8.*

*Ant. li. 16.
cap. 8. 9.*

patientiam tuam, cuius periculum agitur, quòd adhuc viuit Alexander: ego namque ita ex Cappadocia properans veniebam, vt qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quæstionem tecum haberem, quam tui tuæq; dignitatis cõtemplatione illi desponderam. At nunc de vtroque nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiæ vicarij succedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander præscripserat libros, legendos ei præbet, singulisque capitulis insistentes, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causam in eos, qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit.

10 Cùm autem sibi credere regem videret, cõsiderandum est, inquit, ne forte adolescentulus tot nequissimorum insidiis circumueniatur, non tu ab adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tatum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriorem partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus non solum adulescentulos falli, verum etiam senes, domosque clarissimas totaque regna solere subverti. Cõsentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. nanque hic erat librorum quatuor argumentum. qui vbi propensio-
 20 rem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præuallere, quàm honeste non posset, ex impudentia salutem quæsiuit. relictòque Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se videre. quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidiis voluisse decipere, omniumque malorum præsentium adulescenti causa fuisse: nisi malit ommissis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui dilectus esset, veniam petere. nãque ad hoc ei modis omnibus se quoq; opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraque veste cum lacrymis, vt quàm miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: veniamque meruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur: nãque omnia quæ sibi obiicerentur fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore cõceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, propriis vsus exemplis: etenim se quoque à
 30 fratre multo grauiora perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse vindictæ. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, semper aliquam partem pòdere ipso tumescere: quam recidi quidem non oportere, leniter verò curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidẽ Pherorę placidũ reddidit. ipse autẽ Alexandro raudiu manebat iratus, filiãque ab eo distractam secũ abducturum se aiebat, donec Herodem compulit vltro pro adulescentulo deprecari, vt iterũ ei filiã desponderet. Satis autem grauati Archelaus cui vellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatũ affirmãte, nisi matrimonium diremisset, quòd & liberos iam ha-
 40 berent, vxor quoq; ab adulescẽte diligeretur: quæ si remaneret, peccatorũ foret obliuio: si verò discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem nanq; fieri audaciam: si domesticis affectionibus distrahatur: vix tandem cessit, vnãque & ipse rediit cũ adulescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romã mitti debere ait, cum Cæsare collocaturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vaf-
 50 frum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractũ erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate cõuictus familiariter versabatur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, folio quoq; aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannychis vocabatur: itẽmq; amicorum eius quenq; pro merito. quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eũque tam ipse quàm optimates Antiochiã vsque profecuti sunt.

Non multo pòst quidam in Iudæam venit, Archelai consiliis multo potentior: qui non solum reconciliationẽ gratiæ Alexandro quæsitã fecit irritam: verum etiã causa fuit, vt pe-
 60 rirer. Laco erat genere, nomine Eurycles, ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iã enim luxũ eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblatis,

T velut

Ant. li. 16.
cap. II.

velut eorum, quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine cōparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: matureque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causæ, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquā fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias & quemadmodū pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata verò amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Archelai sociū esse mentitus, quo etiā citius quasi probatus obrepset. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobulo commēdatus est. Pertentatis autem personis omnibus, 10
 aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod & quum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum verò, quod regina creatus, & regiæ vir conjugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim quum haberet magnam occasionem Archelaum: quæ quidē adulescenti bona fide suadere videbatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: & quod nihil mirū faceret Herodes, si cum matrem illorum interemit, ipsis quoque regnū eius auferret. quorum causā Eurycles & miserari eos & condolare simulans, etiā Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrū secreta discedit: afflicto quoq; 20
 insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis gladiis in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cūque adisset Herodem, vitā ei se rependere pro beneficiis & sibi delatis, & lucē referre dixit pro hospitio: olim Alexandrū exacuisse in eum gladium, & confirmasse dexteram: verū sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrū enim dicere, non bene se cum Herode actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem coaptaret hæredem, auitūque ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariamnes ultum 30
 ire. Nec enim decere successionē regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumeliis affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. In venationibus quoq; offendere, si taceat: si verò laudet, cauillatorem appellari. & prorsus immitem sibi patrem inueniri, solique Antipatro indulgentem: ob quæ vel emori non recusare nisi ex voto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaū socerum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Cæsarem, qui nunc vsque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum, ut antea, patris præsentiam formidādo, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum 40
 totius gentis ærumnas, & quod ad necem vsque tributis opprimeret vulgaturū. deinde in quibus deliciis, quibusq; actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causā ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniāque scelera regis resecturū: quibus cognitis nemo se iudicauerit patricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum, qui patrem diligeret esse confirmans, quique adhuc insidias retardasset. Rex autem nondū præteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate perturbatur. Iterūque hoc tempus naçtus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Lucundo & Tyrannio clām colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc verò propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam velut ad præfectū castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quàm aliis subsidiis eos uti permetteret. Hanc Alexander
 Dioph

Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus & cuius libet manus literas imitari percallidus. Itaque multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant verum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum validum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclem verò domus suæ pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datorumque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quàm certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususque dicere, quòd Herodem reconciliaffet Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male
10 quæsitis abusus est. Postremo apud Cæsarem accusatus, quòd dissensionibus repleisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo pœnæ Alexandri & Aristobuli persecutæ sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaratum huic Spartiæ conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat, aduenisset, percontanti regi super his, quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab adulescentibus audisse affirmauit. nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumque gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet: iisdemque moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, ut saluti
20 suæ consuleret: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quòd Syllæo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum quo tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eique monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumque filium vinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympum descripta ferentes iudicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt. vehementer quidem Cæsar ob adulescentes indoluit, verum potestatem in filios à patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens,
30 si in communi cōfessu propinquorum suorum prouinciarumque rectorum de insidiis quæreret: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si verò fugam tantum esse meditados, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: eumque Berytum quò Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præfederunt autem rectores, quibus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syrie, præter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quòd Alexandri focer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudiciū non produxit: sciebat enim quòd si tantum visi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si verò etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obie-
40 cta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, vico Sidoniorum. Exorsus autem rex, veluti cum præsentibus ageret, commouebatur. & insidias quidem timide obiciebat: nam probationibus deficiebat. maledicta verò & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse cōfessoribus demonstrabat. postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque victoriam vincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus cōdemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit. Nec enim fas esse cum tres ipse astates habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis visum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem verò sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis æmulatione, vel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tum autem vniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsareā deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Ale-
50 xandro

Ant. li. 16.
cap. 12.

Ant. li. 16.
cap. 13.

Ant. li. 16.
cap. 13.

xandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumueniens clamitabat concukatam esse iustitiam, veritatem periisse, naturam esse confusam, vitamque hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ distasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: Mihi verò, inquit, omnium videris esse infelicissimus, qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur, principum autem plurimi etiam palam grauius ferunt. hæc dicēs, simul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autē statim illos & ipsum cum filio comprehendere iubet. Ibique tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus infania, semetipsum indicans profilit: ac mihi quoque Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnamque inde Alexandrū daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusque filiū, & tonsorem subdidit quæstioni. Cumque illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem vehementius torqueri iussit: tumque filius eius, patris miseratione commotus cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoque relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse voluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autē quibusdam fictum ab adulescente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tironem pro concione accusatis in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios verò in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, profocari iubet: eaque remature perfecta, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno quoque sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro vitæ fuit.

De conspiratione Antipatri contra patrem.

Cap. XVIII.

Ant. li. 17.
cap. 21.

ANTIPATRUM verò, cum iam sine controuersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus, illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihilque minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescēte sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: itemque Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiarque Herodias & Mariamne. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem verò etiam Pheroram muneribus aliisque obsequiis, atque amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis poeniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lacrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar, itaque, ut et si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despoñdeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo verò Antipater filio, Aristobuli filiam: seris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem verò eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quicquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumque neporum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspi-

lis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexterarum iunxit, benignissimæque consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. namque honorē apud patrem quoque sibi derogatū existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filiis præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens fletebatur, quanto viuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit, & callide quidem patri surrepere timuit, sæuienti acriterque vigilanti ad suspicandum. palam verò eum supplex adire ausus est, coramque deposcere, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere vellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filiis socer esset adiunctus. Instantissime verò precabatur quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque regi vxores erant, sed harum septem vnde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamne pontificis filia: itemque Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat, ex Hierosolymitide verò Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phasaclum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasque vxores sine filiis, cōsobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cū igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, verebatur ne etiā hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eum protelat. Postea verò blanditiis eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium verò eius iungit filiæ Pheroræ. Hinc licebat aduertere: quantum Antipatri valerit adulatio, quod idem in simili causā impetrare Salome nō potuit. hanc enim quamuis soror esset, atque hæc sæpe intercedente Iulia vxore Cæsaris postulasset, Arabi Syllo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaque inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: cuiusque filiarum vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariamnes vna, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phasaclum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium vitare non poterat, securitatem sibi ex terrore quærebat: cū præterea Pheroras ei veluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula consuetudo, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ vxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, aulæ etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cū illi inuisæ essent, alias quidem morigeras habebant: sola verò Salome aduersabatur eorum concordia: quodque non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita verò eius delatione mulieres, quodque Herodes ægre tulisset aperto quidem conuentu & familiaritate abstinuerunt, contra verò & discordare inter se rege audiente simulabant: cū his adeo colluderet Antipater, vt palam Pheroram minime dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas comessationes agebant: earumque cōsensionem fecit obseruatio firmiorem: cū horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeque aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumque concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodque Phariseis mercedem contra se præbuisset, fratremque sibi hostem reddidisset expugnatum venenis. Postremò conuersus ad Pheroram, vtrum, ait, se fratrem, an vxorem vellet optare? Cūque ille se citius vita dixisset quàm coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Phe-

rora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palam praecepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat: metuensque obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficisceretur, effecit ipsorum perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto post tempore ad Caesarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum misit: cunctis quae vsui forent, magnaue pecunia liberaliter instructum, testamentumque vna ei portandum dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariamne pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Caesaris praecepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat, Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potētissimum, redemptoque Fabato procuratore Caesaris fautore utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per eum quae Caesar iusserat exigebat. ille autē cum nihil dedisset, accusabat apud Caesarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quae ipsi, sed quae Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regique indicauit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumque asseruari oporteret. Neque rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripere, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, vnum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui subditi quaestioni, magna pecunia Corintho, vt Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atque etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De veneno Herodi parato, & quomodo compertum sit,

Cap. XIX.

AT Herodes Pheroræ vehementius imminerebat, vt repudiaret vxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, cum multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in retrarchiam suam recessit, iuratus vnum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum vixerit. Denique nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem inuisere voluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus vellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postquam autem Pheroras in morbum incidit, tum Herodis patientia demonstrata est. Nam & venit ad eum, & humanissimè curatum voluit: sed morbum superare non quiuit: intra dies enim paucos est mortuus. Quem licet vsque ad vltimum vitæ diem dilexisset Herodes, tamē quod illum quoque veneno peremisset, fama vulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymam deportato, luctum maximum cunctæ genti denunciauit, clarissimæque funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfecto Alexandri & Aristobuli, hunc exitum vitæ sortitus est. Transiit autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pheroræ nata principium. Quidam enim ex eius libertis, cum regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram veneno interceptum esse dicebant. nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, & non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quandam veneficam mulierculam ex Arabia, vt venenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Syllæi consilio: namque illi notam fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quaestioni subiecit. Ibique tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cæli terrarumque rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, vindicet. Hoc rex initium nactus, persequebatur vltius indaginem veritatis. Mulier verò & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusque mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium dicta

Ant. li. 17.
cap. 5.

cong

congruere, qua de causâ Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras verò trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quòd post Alexandrum & Aristobulū ad ipsos eorūque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariamne eiūque filiis minimè pepercisset: ideòq; melius esse, ab hac belua quàm longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrū conquerentem, quòd cū ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse prius quàm regnare incipiat moriturum: aut si vnquam ille decesserit (quando autem istud futurum?) voluptatē sibi successione omnino fore breuissimā. Pululare præterea hydræ capita, hoc est Alexātri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum
10 quoq; spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariamnes filium scripsisset hæredem. Qua quidem in re prorsus cum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se nanque vt ex eius progenie nemo superesset curaturū. Quinetiam cū omnes patres, quibus inuisi vnquam filij fuerunt, odio vincat: plus tamē eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta dopasse: atq; cū Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? respondisse Antipatrū, vtinam cunctis ablatis nudos se dummodo viuos relinqueret. Verum hoc nequaquā fieri posse, vt tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palàm liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem apertè, si virorū spiritum
20 manūsque habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderūt, & quòd Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectū est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pavidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosque innocentes, metu ne quem nocētium prætermitteret: in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Ægypto Antipatrum venenum malum petiisse, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri
30 auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater vt Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pherorā vero venenum vxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod acceperat asserere iubet. Illa vero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, vt eo modo probationes & regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro pœnas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portatāque ad regem, vbi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quòd vera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit.
40 deinde inquit, Secreta custodio, cū Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi rex, & tecum Deus testis mihi veritatis, qui falli non potest. Cū Pheroræ morituro lacrymans assiderem, tunc ille me ad se vocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitavi: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu vero quod in eum seruas relictum nobis ab Antipatro venenum, huc affer propere, meque vidente consume, ne ad inferos quoque vlticem huius sceleris conscientiam deferam. Ita vt iussit attuli: & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum verò mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruavi. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: rex
50 vero in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoq; Antiphilum ex Ægypto attulisse pyxidem fatebantur, illūque venenum à fratre apud Alexandriam exercete medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumcunctes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erāt incertarum rerum exploratores atq;

indices, & à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariamnem, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & ultis. Cap. XX.

Post hæc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum Antipatri fides documentis accessit. Nanque is erat quidem libertus eius: aliud autem venenum ferens, hoc est, aspidum virus, aduenerat, aliorumque serpentum succos: ut si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem 10 armaret. Idem vero præter susceptam contra salutem patris audaciam, velut operam succisuiam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studiis Archelaus & Philippus, iam adolescentuli, magnique animi, regis filij, quos Antipater velut imminentes spei suæ remouere festinans, quasdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quererentur, seque accitos esse grauitè ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idque maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam prius quam proficiscerentur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremque adeundo vitandæ suspicionis causâ, fratres purgare simulabat: quædam falso scripta, quædam vero adolescentiæ peccata esse commemo- 20 rans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecuniis datis, sumptuum confundere tentabat indicia, vestè preciosam variâque stragula, poculâque argentea necnon & aurea comparando, aliâque plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsariis erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expensâ, & eorum maxima fuit occasio causa Syllæ. Vniuersis autem malis tunc minoribus maiore cõtectis, cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistolæ vero de iteratis fratricidiis conclamarent, nemo tamen ex Iudæa venientium, quo loco fortunæ domus essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius redditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi voluntas fuit per interfectorum fratrum 30 manes obmutescabant. Denique Roma literas misit, continuo se venturum esse, quodque honorifice dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensque ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulâs, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoque offensionem posset componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarætum, eumque vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro voto non cesserat: neque tam Pheroram flebat, quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne 40 quando fortè deprehenderetur venenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit eum quædam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem cõueneret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: nanque timere, ne fortè criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & visendæ patriæ cupidi magis, quam quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monabant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præ- 50 sente illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem videri, propter suspensiones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo

*Ant. li. 18.
cap. 8.*

solitudo cum omnes eum deuitarent, nullusque auderet accedere. Nam etsi semper æquè inuisus erat, odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autè auertebat ex rege formido, quoniã cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, vel ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metuque penè mortuus, vultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes vlla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiã spes eum perrentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluturũ, ac dolis, quæ sola instrumẽta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Fortè autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusque audacia, velut eius salutadi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc parricidæ est, ut me amplexari velis, qui tot maleficiis inuolutus sis. Dispereas, impium caput: neq; me attingas, prius quàm criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudiciũ & iudicẽ, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinũ meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescens Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum venissent mater & vxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumque recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autè die rex adhibito propinquorum atq; amicorum cõcilio, Antipatri quoque amicos vocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiuscemodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum venias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his vnà cum aliis introductis, ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidisset: Oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu velis. Ille autem magna voce imperato ei silentio, ad Varum locutus est:

30 Quod & tu Vare, & quiuis iustus iudex, Antipatrum morte dignũ iudicauerit, certo scio. Vereor autè ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus videri debeo, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnũ detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos aliis inuidendos regibus æmulandosque constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim quod iuuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at verò hic belua, patiẽtia mea suprà quàm satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: ei que diu viuere sum visus, meamq; senectutem grauiter tulit, rexq; fieri non nisi parricidio passus est. quæ

40 quidem profectò noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filiis, regni mei vicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quãtum de isto bene sum meritis? cui viuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autè regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta reditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romã quoq; nauigaturo dedi trecenta talenta, quẽmq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorẽ, Cæsari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quodue de his habui indicium, quale demonstraui huius

50 insidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursũq; veritatẽ dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istã beluam noui: & quàm sit verisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusq; simulatos. Hic est qui me quondã monebat, ut viuum Alexandrũ cauerem, neq; meum corpus omnibus crederẽ. Hic est qui vsque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere, ne quis mihi forte parasset

insidias.

insidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorū, & viuentiū fratrum beneuolentiā diiudicaret: hic propugnator & satelles meus. Quum eius calliditas Vare in mētem venit, & quemadmodū singula simulasset, vix me credo viuere, tamq; grauem insidiatorē quo pacto effugerim miror. Verumtamen quia fortuna quædam excitat cōtra me domū meam, mihiq; amicissimi semper infensi sunt: ego quidem fatorū iniquitatem flebo, & mecū ipse solitudinem gemam. Nemo autē qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiamsi per omnes filios meos indicia ventura sint. Hæc dicens, ipse quidē interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolaum autem vnum ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autē Antipater sublato capite, cū prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: 10
 Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatorē te habuisse cōmemoras? Aut si ficta, vt dicis, simulatāque mea pietas fuit, cur in aliis tam callidus, in hoc adeo demens fui, vt non intelligerē, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, cælestē latere iudicem omnino non posset, qui vbique præsto esset, & cuncta conspiceret? An fratrū exitus ignorabā, quos ob id Deus vltus est, quia tibi male cogitauerant? Quid autē fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui seruans, aliis timendus eram. Fortassis egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarū habuit potestatem? Si autē omnium hominū perditissimus essem, immanisq; bestię animū gererem, certe mansueti patris beneficiis vinceret: quem, 20
 sicut tu dixisti, reduxeris, tōrque filiis anteposueris, viuusque regē declaraueris, aliorūque bonorū magnitudine reddideris inuidendum. ō me miserū, acerbissimāq; peregrinationē meam, quā longū liuori tēpus magnūq; insidiantibus spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisq; rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terræ Cæsar, qui me patris amatorem sæpe vocitabat. Accipe pater has eius literas. hæ fictis in me criminatōnibus veriores. his me defendo. hæ affectus erga te mei argumēta certissima. Recordare quā inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti vt darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia veniam. Ecce adsum, terra marique nihil vsquam parricida perpeffus. Sed nondū me hoc argumento diligas, nam & apud Deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorū tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per viscera mea pergant instrumenta poenarū, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorū expers mori non debeo. Talia cum lacrymis ac eiulatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autē Herodem, quo minus fleret, iracundia cōtinebat, documētis veris intentum. Ibi autē Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimā accusationē instituit, cuncta quidem regni maleficia ascribēs: maxime vero fratrum interitum, quos ipsius calumniis interfectos esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi successione captatoribus affirmabat. Nam qui patri venenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cū autem ad veneni probationē venisset, per ordinem proferbat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicisimis, scelere omnē domum repleuisset. Atq; ita multis aliis dictis & probatis perorauit. Varus autem cū respondere iussisset Antipatrū, & ille nihil amplius elocutus, quā, Deus testis est innocētiæ meæ, silēnsque iaceret, venenum petiit, idque cuiusdam damnatorum capitis ex custodiis bibendum dedit: eoque statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posterorq; die inde discessit. Nihilq; minus rex Antipatro vinculis tradito, cladis suæ nuncios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen 30
 appetisse insidias arguebatur Antipater. Quidā enim ē seruis Antiphili Roma venerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regē scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clām ei beneuolentiæ causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio

fatio maxima continebantur. Sed hæ ab Antipatro erant fictæ: isque Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius verba hæc sunt: Sicut voluisti patri tuo scripsi, & alias apistolas misi, certo sciens, regem sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regē subiit cogitatio, ne fortē etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodque penē sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quò minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, ¹⁰ graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem, ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemque scripsit Antipam, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & vxori eius ac filiis, itēque amicis & libertis, propē quinquaginta: cæterisque omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen luculentissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, mortēque Antipatri & Herodis.

Cap. XXI.

²⁰ **M**ORBUS autem ingrauescebat, quòd eum senectus pariter ac mœror vgeret, & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animum ^{Ant. li. 17.} ad id habebat afflictum, vt nec bona valetudine quicquam iucunditatis ^{cap. 8.} admitteret. Actiorem autem faciebat ægritudinem, quòd Antipater viueret. Hunc enim non obiter & aliud agens, sed cū ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias videbantur: & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sepphoræ, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cū leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cū regem audissent mœrore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus esse, vt Deus ³⁰ vindicaretur, fabricatæque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines, aut vultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrū haberi. Hoc propterea dicebatur, quòd supra maximam portā templi Aquilam collocauerat auream. Eūque tunc monebant sophistæ vt tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patriis mori non recusare: sic enim decedentibus, & animā immortalem, & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus autem fortes, & sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisque morbo cupere, quā virtute defungi. Dum hæc illi differerēt, rumor subito peruagatur, regem ferē iam mori: vnde etiam confidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsoque meridie, quum plurima multitudo versaretur in templo, ⁴⁰ crassis demissi funibus, Aquilam ex tecto auream securibus abscidebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & propē ad quadraginta iuuenes comprehensos regi exhibuit. Qui primum interrogati, an Aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confelsi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cū vero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quòd occasione legis patriæ quædā maiora tentassent, velut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autē metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, vt primum ⁵⁰ facinoris suasoribus, deinde in eo deprehēsis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus dimissi erāt cum sophistis viuos incendi, & reliquos qui vnā comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum variis doloribus differebatur. nam febris quidem nō mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis

corporis superficiem. Assiduus autem vexabatur coli tormentis, pedesque tanquam ex
Ant. li. 17. intercutis vitio tumuerant. Quin & inflatio ventriculi, putredineque virilis membri
cap. 9. vermiculos generas, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria, membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, vitæ tamē cupidus erat, & remediis excogitatis salutē sperabat. Denique Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites vocatur, effluētes, præ dulcedine potui sunt. Ibi autē corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solum plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere visus est. desperata vero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta venisset, atra iam bili correptus, & penē ipsi morti minabatur, factumque nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque vici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se vocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudiis celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri poterō, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis. Hos viros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illacrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam miserat, epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iulæ iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusque rursum victus (nam inedia tussisque pariter violentia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoque malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum vero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumque continuisset, ululatus maximus in regia statim, qua si rex mortuus esset, excitatus est. Eoque propere audito, Antipater fiduciā recepit: lætusque iam custodes promissa etiam pecunia, 30
Ant. li. 17. rogabat, ut se soluerent, atque dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit, sed etiam regi velociter nunciauit. Ille autē fortius exclamās, quàm vires agrotantis valebant, continuo satellitibus missis occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri præcepit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natu maximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham vero Antipam. Post interitum autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta verò septem, postquam rex à Romanis declaratus est. Et in aliis quidē omnibus, secunda fortuna usus est, si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatū tempore, filiis suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciret mortem regis exercitus, cum marito progressa, victos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & vnumquenque iussisse domum dimitti. 40
Ant. li. 17. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphiteatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemæus anuli regis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudinem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo Philippum quidem heredem Trachonis, proximarumque regionum: tetrarcham verò, sicut supra diximus, Antipam: regem autem Archelaum scripserat: eidemque anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamque regni administrati notitiam. 50
cap. 12. Omnium nanque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Cæsarem esse voluit, cætera verò seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto, confestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesque per cuneos & populus adeuntes, suamque promittebant, deique beneuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum

sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae prætermisit Archelaus, sed omnem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auróque distinctus, torus autem purpuravariatus, corpusque super eum velarum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositum: corona verò desuper aurea, sceptrumque in dextera, & circa lectum filij cum propinquis. præterea satellites agmēque Thracium, Germanique & Galli, velut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera verò militum manus armata, ducēsque suos ordinumque principes sequebantur decenter. Quingenti autem serui ac liberi odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibique secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER II.

20

De successoribus Herodis, & ultione direpta aurea aquile.

Cap. I.

30

VRBARVM autem nouarum principium fuit, Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis, epulisque feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos necessario multos ad inopiā redegit: nam qui eum neglexerat, impius æstimabatur) candida veste indutus procedit ad templum. Ibique variis fauoribus exceptus à plebe, ipse quoque in excelsò tribunali, soliòque aureo residens, humanissime vulgus admisit: eisque & quòd sepulturā patris sedulo curauissent, gratias egit, & quòd

*Ant. li. 17.**cap. 12.*

40

sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi confirmata fuerit successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hierichunta voluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema voluisset imponere. Cæterum pro alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam se vicissitudinem relaturum, si ab his quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiūque sibi esse, vt erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namque alij tributa leuari, alij vectigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostiis, cum amicis erat in epulis. Ecce autē subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, vbi communis luctus de rege cessauit, propria lamēta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscisam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletūque iusto & planctu ciuitas personabat, virorum causa videlicet quos pro templo ac legibus patriis interiisse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reiiciendum, aliūque pietate præstantem, magisque purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio cōtinebat, metuentem, ne si sibi multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quàm vi experiebatur sedare turbatos: missoque magistro militum, vt quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis authores, vbi ad templum venit, prius quàm verbum faceret, lapidibus proturbarunt:

*Ant. li. 17.**cap. 12.*

V

turbarunt:

turbarunt: & aliis post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neque si numero aucti fuissent, otiosi fore videbantur. Itaque instante azymorum die festo, qui apud Iudæos Pascha vocatur, plurima victimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit, cum illi qui sophistas lugebant in templo consisterent, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populum moribus iste corrumpere, cohortem militum & tribunum, qui etiam seditionis principes comprehenderent, eò dirigit: contra quos omne vulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit: saucius verò tribunus vix elabitur. Et illi quidem statim, veluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non posse videbatur. quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesque per campum: qui cum sacrificiis occupatos singulos inuasissent, propè ad tria millia hominum occidunt: reliquam verò manum per montes proximos disiecerunt. præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquemque, ut domum recederet admonendo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abiire, ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemque rerum familiarium curatore. Vnà verò egressa est cum filiis suis Salome, fratrisque regis filij, generque, specie velut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa verò causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad pecunias custodiendas Herodis, quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea verò quam sibi obstantium vnus Antiochiam petiit, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, matre profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumque principibus, itemque dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamē inmemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæque perseuerabāt, causam custodiæ magis Cæsari quam Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique se tam Salome quam multi alij cognati, qui cum Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratremque Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, non nihil videbatur esse momenti. Namque illi fuerat amicorum carissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat. unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti voluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ verò migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quique præcipue liberi omnes sui que iuris esse cupiebant, & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini opem nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam verò multum laudauerat. Itaque digesta crimina Salome & cæteri, qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt, & post eos Archelaus gestorum suorum perscripta capitula, patrisque anulum per Ptolemæum, rationesque administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab vtraque parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemque reddituum animaduertit, atque insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc primū ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atque ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namque is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, insimulās Archelaum, quasi verbis quidem de regno videretur contendere, re autem vera iam dudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicem successionis expectare nolisset. Nam post Herodis mortem,

*Ant. li. 17.
cap. 13.*

mortem, quibusdam, ut diadema sibi imponerent subornatis, regis cum more in solio aureo residentem, partim ordines militiae permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quae velut à rege impetranda petisset: maximorumque reos criminum, quos pater suus vinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modo regni umbram à Domino postulaturus venisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum, sed vocabulorum dominum esse Caesarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctum patris assimulasset, obieciebat: cum interdum quidem personam componeret in mœrorem, noctu verò ad comestationes usque potaret. Denique seditionem vulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suae vires, eorum multitudine, qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem venisse: ad hostias verò, quas ipsi mactandas venerant, crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile cōgessisset. Itaque huius crudelitatis Herodæ præscio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse visum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quam corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim, qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omnique vitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum persecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis peroravit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia eadem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suafores aduersarios ipsos demonstravit. Secundum verò testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. nam qui tantum sciret, ut rerum Domino potestate sua cederet, nec unquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet non ignoravit. Cū autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum verò nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his, qui testamento contingerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio videbatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudeos & Sabinianos.

Cap. I I.

SED antequam de his quicquā statneretur à Cæsare, mater Archelai Malthace morbo correpta moritur. Et variae literæ de Syria perlatæ sunt, Iudeos defecisse nuntiâtes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non videbatur, ex tribus quas ex Syria duxerat fecum legionibus, vnam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeavit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam venisset, causas notarum rerum Iudæis præbuit: modo vim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruatorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos avaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudæis vocatur, septies septem diebus exactis rediens, ex eorum numero vocabulum nacta, non religionis solennitas populum, sed indignatio cōgregauit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itémque Idumæa & Hierichunte, transque Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, vna in Septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromū versus, tertiæque in occiduo prope

*Ant. li. 17.
cap. 14.*

regiam tractu, circumfessosque Romanos undique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumque spiritu perterritus, crebris quidem Varum nunciis precabatur, ut quam mature ferret auxilium, quasi occasione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse verò in altissimam castelli turrim, quæ Phasaelus vocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionariis, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descendere audebat. Eius autem præcepto milites obedientes, in templum volant, vehementerque cum Iudæis pugna configunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabant. Postea verò quam multi Iudæi porticibus occupatis, à vertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neque ex alto iaculantes ulcisci facile poterant, neque cominus dimicantes ferebant. ab utrisque tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendij periculum suis gladiis præueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrepando in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur, donec omnibus, aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro Dei defensoribus destituto manus milites attulerunt, & x l. ex eo talenta diripuerunt: quorum quæ furto sublata non sunt, conquisiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisque pugnaces, tam virorum quam opum interitus in Romanos cōtraxit. Obsessaque his regia minitabantur exitium, nisi quam primum inde secederent. Sabino, si vellet, vna cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regionum plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria millia, hisque Rufus & Gratus præpositi, vnus peditum rector, at verò equitum Rufus: quorum vterque vi corporis atque prudentia, etiam si nullam manum obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaque Iudæi quidem instare obsidioni, simul & castelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamantes, ut discederet, neu impediret habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans, obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosque ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo millia veteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisque instructi cum regiis decertabant: quibus Achiabus regis consobrinus, ex vicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sephori autem Galilææ, Iudas filius Ezechie latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones vastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisque regiis armamentariis, & omnibus quos circa se habebat armatis, cōtra potentis cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex regiis seruis, pulchritudine simul & vastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hierichunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit, facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesque habitationes, quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector ex Trachone sagittarios, itemque Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit, ardua valle fugientem, & ex transuerso percussus in ceruice deiecit. Incensæ sunt autem & quæcumque Iordani proximæ fuerunt sedes regis, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis vltioribus. Tunc enim pastor quidam, cui nomen Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, vi corporis animæque fiducia mortem contemnentis impulsus est, ac præterea fratrum quatuor sibi similibus robore, quorum singulis tanquam ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem veluti rex maiora negotia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis vastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemque regios perseueravit: cum nec Iudæorum quisquam effugeret:

ret, qui lucrum aliquod ferens venisset in manus. Ausi sunt etiam apud Ammauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legionibus atque arma portabant. Vbi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecere: ceteri verò in eodem periculo constituti, auxilio Grati, qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas per omnes bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo verò, qui ætate sequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudæam.

10

De Vari gestis circa Iudeos crucifixos.

Cap. III.

ARVS autem acceptis Sabini & principum literis, toti legionibus metuens, opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atque optimatum auxilia cōuenire iussit. Ad hæc à Beritiis etiā, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos.

Ant. li. 17.
cap. 16.

Vbi vero in Ptolemaidem tam cetera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum nō cum exiguo numero equitum petitumque peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidem propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam vertit: & Sephori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas verò eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quòd inter aliorum turbas nihil eam mouisse deprehendit: castris autem ad vicum positus, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea directam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum vicum tutissimum: quem similiter, omnesque reditus ibi repertos depopulari sunt. Cædis autem ignisque plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquā obstabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii cæterorumque indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo visu Iudæorum castra disiecit: & alij quidem per agros abiire fugientes: qui verò intra ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios cōferebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum dissidentibus cōspirasse. Ante verò obuiam ei venerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari venire ausus, iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisque sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiam tradidit: maximè verò nocentium propè ad duo millia cruci suffixit. Adhuc autem circa Iudæam superesse decem armatorum millia nunciato, confestim Arabas domum abiire iubet: quòd eos non auxiliantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse vellet, agros vastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo prius quàm in manus veniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini venia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademque legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

50

De ethmarcha Iudeorum instituto.

Cap. IIII.

OMÆ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa cōflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum peturi. Erant autem numero quinquaginta, qui venerant, & astabant eis: plus quàm octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaque cōuocato à Cæsare

Ant. li. 17.
cap. 17.

fare optimatum Romanorum amicorumque concilio in Palatini Apollinis templum,
 quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo qui-
 dem Iudæorum constitit cum legatis, cōtrāque Archelaus cum amicis. Cognatorum
 autem amici ab vtraque parte secreti erāt. nam & cum Archelao stare propter odium
 atque inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibe-
 bantur. Inter quos erant etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex
 causis præmissus à Varo, vt & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus
 eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatoribus expo-
 nere, quæ nam contra leges fecisset Herodes: primum nō se regem, sed omnium, qui
 vlsquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo
 trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, vt beatiores mortui putarentur. Non
 enim tormentis solum cum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciui-
 tatibus deformatis exteris ornauisse, populisque alienis Iudææ sanguinem cōdonasse.
 Pro antiqua verò felicitate ac patriis legibus, nationem suam tanta egestate simul ab
 eo atque iniquitate repletam, prorsus, vt plures ex Herode paucis annis clades susti-
 nuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpeffi sunt,
 Xerxe tunc regnante ad discordias cōcitati. Verùm se tamen ad modestiam ex aduer-
 sa fortunæ consuetudine profecisse, vt etiam successionem voluntariam acerbissimæ
 seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appel-
 lassent nihil morati, & vnā cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore
 vota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius videretur, à
 cæde trium millium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruerit,
 tot immolasse Deo hominum victimas, tot festo die tēplum cadaueribus impleuisse.
 Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquādo respexisse calamitates suas,
 & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora præbere: atque ab Romanis precari, vt
 Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: néve quod ex ea natione restaret,
 his obiicerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ fi-
 nibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatum
 iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis re-
 ctoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. 30
 Cū autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus, quæ in reges erant pro-
 posita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturāq;
 regibus vix pareret. vnā etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores cōtulerant,
 insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis au-
 tem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam
 regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam verò dimidiam in
 duas tetrarchias diuisit, duobusque aliis Herodis filiis attribuit: vnā Philippo, alteram
 Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen re-
 gio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Baranæa verò & Trachon, &
 Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniā, Philippo destinatæ sunt: 40
 quæ talentorum centum redditus ministrabant. Archelai verò ethnarchia Idumæam,
 omnemque Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro mu-
 nere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt,
 Stratonis pyrgus, & Sebeste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Ga-
 daram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai,
 quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta
 erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phasaelidis idem Cæsar constituit: regiā-
 que apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redi-
 tus colligebantur. Domum verò eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Quum autem cæ-
 teris quoque Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias virgines 50
 extrinsecus quingentis millibus pecuniæ donauit: easque nuptum Pheroræ filiis col-
 locauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille
 talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus vilissimis propter hono-
 rem defuncti

De subditicio falsoque Alexandro, eoque deprehensio.

Cap. V.

INTEREA quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum *Ant. li. 17.*
 Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudi- *cap. 18.*
 ne, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Ro-

mam venit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem
 suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus affirmabat eorum se mi-
 sericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corpori-
 bus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Cre-
 ta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumque inde transmissus, ibique ampliore
 10 quæstu cumulatus, etiam hospites suos magna verisimilitudine Romam secum na-
 uigare pellexerat. postremo delatus Dicæarchiam, multisque muneribus ab Iudæis
 ejus loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei pro-
 cesserat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum viderant, planèque nouerant,
 hunc eum esse iuraret. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, visendi eius studio circum-
 fusi properabant: & infinita multitudo per vicorum angustias, quocunque ferebatur,
 conueniebant. Tanta nanque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac
 regale obsequium propriis ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri vultum
 optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si prius quàm vide-
 ret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei non nihil
 20 indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret,
 misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differen-
 tiam coniectura deprehendit. Maximè verò, ubi corporis ejus durtiam, & seruilem
 formam considerauit, intellexit omne commentum. Valde autem commotus est
 dictorum ejus audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum
 esse commemorabat: consulto verò non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo
 insidias: minus enim se circumueniri posse disunctos. Itaque ab aliis ei separato
 vitam dixit à Cæsare præmium fore, si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem
 se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ
 similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus cum singulis
 30 abstulisse docuit, quanta viuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum
 quidem Alexandrum, propter habitudinē corporis, remigum numero inseruit, sua-
 forem vero ejus interfici iussit. Melius autem sumptuum detrimentum pro amentitiæ
 precio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

Cap. VI.

ETHNARCHIA vero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, *Ant. li. 17.*
 non solum Iudæis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Non oq; *cap. 19.*
 principatus sui anno legatis contra se ab utrisque ad Cæsarem missis, ipse

quidem in exilium pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium vero
 ejus fisco Cæsaris adjudicatur: quem quidem prius quàm euocaretur ad Cæsarem
 40 huiusmodi somnium vidisse commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à
 bobus comedi somniauerat: accitos deinde vates, Chaldæorumq; nonnullos, quid-
 nam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Aliis autem aliter interpretantibus,
 Simon quidam Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesque rerum mu-
 tationes: eo quòd agros arando verteret ac mutarent. Ideoque regnaturum quidem
 illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: varias autem rerum mu-
 tationes expertum, esse moriturum. Hisque auditis, Archelaus quinque diebus post
 ad causam dicendam est euocatus. Dignum autē memoria duxi, etiam coniugis ejus
 Glaphyræ somnium, Archelai filie Cappadocum regis referre: quam cum Alexan-
 der prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo
 50 ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nu-
 ptam, eoque defuncto domum reuersam, domique apud patrem in viduitate degen-
 tem, Ethnarches Archelaus ubi conspexit ad hoc amoris accensus est, ut eam statim
 repudiata cōiuge sua Mariamne, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam
 in Iudæam rediit, videre visa est superstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi

Libycum matrimonium : sed tu illo non contenta, rursus ad meos penates reuerteris auidissima viri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, tēque licet inuitam recuperabo. Atque hoc exposito somnio, vix biduum superuixit.

De Simone Galileo, de tribus sectis apud Iudeos.

Cap. VII.

Ant. li. 18.

cap. 12.

G I T Y R Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur : quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosque post Deum ferre mortales. Erat autem propria sectæ sophista, nulla in re similis aliis. Etenim tria sunt apud Iudeos genera philosophiæ. Horum vnum Pharisæi profitentur, alterum Sadducæi, tertium vero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, verum inter se mutuo amore coniunctissimi : & qui præter cæteros voluptates quidem quasi maleficia vitarent : continentiam vero seruare, neque cupiditati succumbere, virtutem maximam ducerent. Itaque nuptias quidem fastidiunt, alienos verò filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt : non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam : sed quia cauendam putent intemperantiam foeminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum cōtemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare : legemque sibi dixerunt, vt qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio publicaret. Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret : sed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, mūditiis corpus absterget : quoniam squalorē decorem putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatos autē communium rerum procuratores habent, & ad vsus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt, & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam antè viderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferant. In singulis autē ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur : qui eorum vestimenta cæteraque vsui necessaria tueatur. Amictus autem cultusque corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec vero vestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis vsu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt : sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet : quamuis etiā sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa Deum religiosi sunt. Nanque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi vt oriatur precatres. Deinde ad quas venerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in vnum cōgregantur : linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta, in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominē aspirare concessum est, ipsique purificari, velut in sanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt : quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, vnum autē vasculum ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit : neque gustare quenquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis, in opere vsque ad vesperam versantur. Similiterque inde reuersi cœnant, confedentibus etiā hospitibus, si quos fortè interuenisse repperint. Neque vero clamor vnquā tectum illud, neque tumultus inquietat : cum etiam loquendi ordine aliis alij cedant : eorumque silentium, extra tectum constitutis arcanū quoddam videatur venerabile. Cuius quidem

rei

rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturatione definitur. Sed quamvis aliarum rerum nihil sine praecepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est iuuando & miserando sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiae moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habet. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quae animae & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicae, quemque vim propria singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectae vero suae studiosis non statim cum eis una collectio, sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem vitus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod praedictum est perizoma, & albam vestem tradentes. Cum vero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuietum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis aliis mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius vero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere Deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex praecepto obesse: quin imò iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiae sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime vero principibus. Neque enim absque voluntate Dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si vero ipse ceteris praesit, nunquam se abusu viribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque veste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendiis: & neque aliquid de mysteriis consecratis celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super haec autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & 30 conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorat, & quasi praemunire accedentes. Deprehensos vero in peccatis à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab aliis oblatum cibum potest. herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumque miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum quae usque ad mortem adduxerit, poenam luisse censentes. In iudiciis vero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in unum coacti: quod autem his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus vero obedire & plurimum quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique federint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudaeis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie praeparant, ne videlicet illo die ignem accendant: sed neque vas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam uno pede altam *καλιδι*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, dimissa veste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis 50 sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptae abstinentiae tempora, in ordines quatuor: tantumque hi qui iuniores sunt, inferiores praecedentibus aestimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à cōtrectatu alienigenae diluantur. Vivunt autem quam longissimè, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur aetatem, propter

simplicitatem victus, ut equidem puto, & institutionē bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem vincunt firmitate consilij. Mortem verò, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotiis animos, bellum quod gestū est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confectiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, ut videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, vel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in mediis quinimò cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constanter animas cum quadam hilaritate reddebāt, scilicet quasi qui eas essent denuò recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiāque eorum non esse perpetuā: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum vero fuerint à carnalibus releuata vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico lætari eas, sublimēsque ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententiis, pronuntiant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neque æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriēs Zephyrus, & leniter aspirās amonet. Malis autē animabus procellosa loca & hyberna delegāt, plena gemitibus exereendarum sine fine pœnarū. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam cōmentati sunt, Sisyphos videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique virtutis, dehortationemque nequitie: bonos quippe fieri in huius vite conseruatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniā et si in huius vite spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram ineuitabilem eis qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant, sacris videlicet libris, & variis sanctificationibus, prophetarumque dictis à primis ætatibus adherentes: raro autē accidit ut prædictiones eorum frustratio cōsequatur. Est autē aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesque similes cum prioribus habens, distans vero opinione de coniugio. Maximam siquidem vite hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineāt nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem velint omnes ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent valetudinem sceminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non voluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem sceminis, ita ut viris perizomatum inest amictus. Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiores legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habet, ut fatis & Deo vniuersa deputent: & quidem vel agere quæ iusta sunt, vel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnē quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum verò interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & Deum extra omnē mali patrationem inspectionemque constituunt. Aiunt autem electioni hominum vel bonum, vel malum esse propositum: & secundum voluntatem propriam, alterutrum vnicuique contingere. Animarum autem generaliter vel supplicia denegant vel honores. Et Pharisei quidem sociales, & qui studeant se mutua dilectione cōplecti: Sadducei verò & inter se feris moribus discrepantes, & cōuersatio eorum circa exteros inhumana. Hæc sunt quæ de Iudæorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

R C H E L A I ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & *Ant. li. 18. cap. 5.*
 Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome
 enim moriens Iulix Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iam-
 niam, & in Phasaclide palmeta testamēto reliquit. Delato autem ad Tibe-
 rium Iulix filium Romano Imperio, post mortem scilicet Augusti, qui præfuit rebus
 annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis
 suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen
 exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Cæsaream vocitauit: aliamque in in-
 10 feriore Gaulanide, quam Iuliadem nominauit. Herodes verò in Galilæa Tiberia-
 dem, in Peræa autem cognominē Iulix. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus, *Ant. li. 18. cap. 7.*
 cum curandam accepisset regionē, nocte intempesta opertas in Hierosolymam in-
 tulit imagines Cæsaris, quæ res post triduum ingentē inter Iudæos suscitauit tumul-
 tum: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas viderēt.
 Nullum enim fas esse collocari in vrbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui
 in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluxit. Euntes autem ilico Cæ-
 saream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, vt ab Hierosolymis auferrētur ima-
 gines, & eis iura patria seruarentur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa do-
 20 mum eius proni cortuerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque
 mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudi-
 nem Iudæorū, quasi qui eis vellet dare responsum: cum subitò milites accepto signo
 (sic enim iam fuerat præparatum) armati circumsteterūt Iudæos: circumdatæque tri-
 plici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, videntes insperatam rerum faciē. Tunc
 Pilatus denunciāns trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperēt, annuit
 militibus vt educerent gladios. Iudæi autē quasi vno consilio omnes subito corru-
 runt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuersos se in-
 terfici magis velle quàm legem profanari. Tunc Pilatus circa religionē studium po-
 puli demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde verò con-
 turbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus quem Corban di-
 30 cunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere, erat autem inducēda aqua ab
 stadiis trecentis. ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hie-
 rosolymam venerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tu-
 multum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priua-
 torū vestibus induti: præcepitq; vt gladiis quidē non vterentur, fustibus autem accla-
 mantes ferirēt. Sicq; cōpositis rebus, dat ex tribunali signū, confestimq; cædebantur
 Iudæi: quorū multi quidē plagis, multi vero se inuicem conculcantes, in fuga misera
 contritione perierunt. Tunc ad calamitatē interfectorum stupens multitudo conti-
 40 cuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quē
 pater Herodes interfecit, ad Tiberiū venit. Illo autē non suscipiente accusationē, re-
 sidens Romæ & reliquorū quidem potentium notitias ambiebat: maximis autē co-
 lebat officiis Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die in-
 ter copiosum epularū apparatus, quibus eum demerebatur, ad vltimū extensis ma-
 nibus, aperte Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominū cuncto-
 rum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim cōcludi
 iussit Agrippam, qui sub grādi ærumna, vsq; ad mortem Tiberij, in carcere per men-
 ses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorū duorū & viginti, sex men-
 sium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam vinculis, &
 tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regēmque appellauit. Cum
 venisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam su-
 50 scitauit. Irritabat autē eum maxime in spem regni Herodias vxor, exprobrans ei so-
 cordiam, & dicens, quia perid quòd noluerat ad Cæsareū nauigare, careret potestate
 maiore. nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex
 tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, venit ad Caium, à quo ob
 avaritiam vehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat
 accusator

Ant. li. 15. cap. 14.

accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam vxore, decessit.

De superbia Caij, & Petronio præside.

Cap. IX.

*Ant. li. 15.
cap. 15.*

AIVS verò Cæsar intantum contumeliose abusus est fortuna, vt etiam & Deum se putaret, & vellet vocari. Patriam quoque suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens vt in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam verò multitudinem captiuaret. Permovebat autē hoc profecto Deum. Et Petronius quidem cum tribus legionibus, multisque è Syria auxiliariis properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum verò quidam non credebant famæ bellum nuntianti. qui verò credebant, nihil de resistendo poterant cōminisci. Celeriter autē in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab Orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæā pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abest stadiis centum viginti: à Septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem vocant incolæ Scalam Tyriorum: & hic autem distat stadiis centum. Ab ea autem vrbe distās duobus stadiis præterlabitur fluius, quem vocant Belem, exiguus prorsus: cui prope est sepulcrum Memnonis; habens iuxta se centum ferè cubitorum spacium, sed admiratione dignissimum. Est enim specie vallis rotundæ, vitream emittēs arenam: quam cū exhauferint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de circumstantibus superciliis arenam istam, vtrique communem, locus autem metalli, statim in vitrum quod suscepit mutat. Mirabilius quoque mihi illud videtur, quod iam conuersæ arenæ in vitrum, quæcunque pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est, Iudæi autem cum mulieribus & filiis collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam pro suo statu. Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & conuocās in Tiberiadem tam populum Iudæorum quàm omnes eorū nobiles, & vim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his addens, quod & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cū omnes siquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in suis vrbibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaris locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis verò contra hæc legem morēsque patrios allegantibus: & quia ne Dei quidem simulacrū, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripiēs dictum Petronius, respondit: Sed & mihi mei domini lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, vobisque parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sanè vos non Petronius, sed ille à quo sum missus, nam & ipse æquè ac vos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autē in templo imagines æstimet collocādas, debere eum totam Iudæorū gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluisset. Ad hæc admiratio Petroniū miseratiōq; persuasit, intuentem & insuperabilem religionē virorum, & tantum vulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserūt. Postridie autē ac deinceps summates eorum priuatim viritūq; compellans, populum quoque publice alloquēs, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimēta cedentibus, cū videret etiā sementem regionis intercipi (ipsum

(ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in vrbe otiosa morabatur) ad vltimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se velle aggredi. Aut enim, inquit, Deo cooperante placabo Cæsare, ac vobiscum saluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quòd tota gēs supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum viris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis vehemèter obsistere. His epistolis respondit Caius 10 immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segniter executor fuisset. Sed scriptorum talium vectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Cæsaris nunciantes, prospere nauigaerunt: denique ante septem & viginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia scripta portabant.

De Imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

Cap. X.

A 10 per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu, qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus vrbis, vt essent præsidio ciuitati, & ipse fre- 20 quens in Capitolium cõuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, volens imperium ad optimates reducere: vt sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim, vt Agrippa adueniret: quem cum & senatus in cõcilium in castra Claudius euocasset, vt scilicet eo strenuo adiutore vteretur in quibus res posceret, videns Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa defereret, imò tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quòd in regnū vocatus sit. deinde administrare paratum esse rempublicam non, vt aliquis tyrannus, sed vt princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotiis cõmunem omnium stare sententiam. nam & si non 30 natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit senatus, quasi qui militi suo bonisq; cõsiliis fideret, nolle se subire voluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nunciãtem eis, se non posse adduci, vt eos proderet, quorum cõsensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus configere minime vellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo configerent. neque enim fas esse, propter illorum per- uicaciam, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, 40 inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & cõcurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus Imperatorem quem in nulla re culpare possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus, quàm cum armis egredi debeamus. Hæc dicēs, per mediam egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt. ac deinceps videntes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladiis hi, qui fortunæ regis ambiciosius adulabantur: & penè accidit, vt progressi quinque interficerentur, ante scilicet quàm militum impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nūciasset: dicens quòd nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretque solitudinis Imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum, & indulgēti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit Deo hostias, vt mos est pro Imperio supplicari. Agrippam quoque protinus donat regno paterno vniuerso, adiiciens ei 50

etiam illam quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Auranitidem: præter hæc autem aliud quoque regnum, quod Lyſaniæ vocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, vt incisam æreis tabulis in Capitolio collocarēt. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, iunctus Berenicæ reginæ, Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: qua sanè pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circundare cœpit, qualis, si potuisset absolui, irritam prorsus obsidionē Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus, decessit in Cæsarea. Regnavit autem annis tribus. Antè quoque cùm tetrarchiam regeret, aliis tribus annis tenuerat potestaté. Reliquit filias tres è Cypride 10 natas, Berenicem, Mariamnem atque Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam. qui cùm admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus: post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc verò & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidem filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autem Mariamne Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iopata. Hi quidem erāt (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi è Mariamne, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posterii in maiori Armenia regnauerunt. 20

De varijs tumultibus in Iudæa & Samaria,

Cap. XI.

OST obitum autē Herodis, qui regnavit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrii sui regno cōstituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Cōueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebāt festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent (vnus è militibus reductis turpiter vestimentis inclinans posteriora sua vertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc 30 habitum vocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita vt circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam profiliebant: cōtinuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cùm essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. statimque in fugam versi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, vt conculcatione mutua super decē millia hominum consumpta sint. Facta est autem vniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas perfonabat. Successit autem huic calamitati latrocinātium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per viam publicam, Stephanus quidem seruus Cæsaris supellectilem quandam 40 vehibat, quæ ab irruentibus latronibus direpta est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos, qui in proximis vicis essent, vinctos ad se adduci iussit, obiiciens quòd latrones illos nō comprehendissent: qua occasione quidam militum in vico quodam libros sacræ legis offensos discidit atque combussit. Iudæi autem quasi totam religionem inflammata viderent, vndiq; confluerunt: & velut machinamento aliquo, ita vi superstitionis attracti, omnes ad vnam euocationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes vt militem, qui tantam contumeliam Deo legique eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam 50 quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatū militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicq; Iudæi placatis animis receperunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In vico enim quem Geman vocant, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero Iudeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concur

concurrerunt, vt cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conueni-
runt ad Cumanum, rogantes, vt antequam grauis calamitas oriretur transfret in Gali-
læam: & in eos qui autores essent homicidij vindicaret. Cumanus verò his negotiis,
quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remi-
sit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: & reli-
cta diei solennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, sine vllò duce, nec quicquam
principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, qui-
dam Dinæi filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrebatenæ regioni
conterminos irruentes, promiscuam edidere cædem, & à nullius ætatis exitio tempe-
10 rantes, vicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum
vnam equitum alam, quæ vocatur Sebastenorum, vt auxilio his qui vastabantur esset:
sicq; eorum multos, qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoque inter-
fecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vastandos Samaritanorum fines irue-
rant, principes gētis de Hierosolymis occurrerunt: operitque ciliciis, & aspersis cinere
capitibus precabantur, vt ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samari-
tas vltionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent: misererentur au-
tem patriæ suæ atque templi, filiorumque & coniugum propriarum: neque omnia pa-
riter in discrimen adducerent, neq; ob vnius Galilæi vindictam cuncta disperderent.
His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in la-
20 trocinia conspirabāt: sicut ferè solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni
regione agebantur rapinæ: & audacissimus quisque reliquis vim afferebat. Tunc Sa-
maritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum ve-
nerunt, vindicari de his, qui regionem eorum deprædati fuerant postulantes. Præsto
autem fuerant etiā Iudæorum nobiles: & Ionathas filius Anani, princeps sacerdotum,
obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homi-
cidium perpetrassent: causam tamē calamitatum postea secularum præbuisse Cuma-
num, qui inter principia autores cædis noluisse vlcisci. Tunc Quadratus vtrunque
partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones venisset, diligenter singula in-
30 quiriturū: deinceps verò progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus viuos ce-
perat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam venisset, denuo audiuit Samaritanorum
querelas, & accitos Iudæorum decem & octo viros, quos cognouit pugna fuisse par-
ticipes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Ionatham & Ananiam,
eiusque filium Ananum, & nōnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter
autem & Samaritarum nobilissimos quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tri-
buno, Romam nauigare reddituros Claudio rationem pro his quæ in regione gesse-
rant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudi-
nem festiuitatem azymorum celebrantem sine vlla cōturbatione, Antiochiam rediit.
Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem
etiam Agrippa, Iudæorū causam magna contentione defendens: siquidem & Cuma-
40 no multi potentiū aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos
iussit interfici. Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum vin-
ctum Hierosolymam missum, Iudæis ad supplicium tradidit, vt per urbem tractus, ca-
pite plecteretur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorū pro-
uinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam verò de Chalcide in regnū maius
transtulit, tradens ei illam quoq; prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Tra-
chonitis & Batanæa & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, & tetrar-
chiam quam Varus tlexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies trigin-
ta administrato imperio, decessit, successorem regni Neronem relinquens, quem sua-
delis Agrippinæ vxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum ha-
beret filium Britannicum ex Messalina natum, priorē scilicet coniuge, & Octauiam fi-
50 liam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Anto-
niam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abu-
sus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque vxorem, matrēque interfecerit, post
quos in omnes proximos immanitatē suam conuertit, atq; vt ad vltimum per amen-

tiam ad histriionum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap. XII.

*Ant. li. 20.
cap. II.*

ONVERTAR autem ad narranda quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadē: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudæa Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat de- 10 prædatus, aliósque cum eo multos cepit, victósque Romam misit: aliorumque quos in crucem sustulit, latronum vel in communione sceleris deprehensorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autē regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarij vocabantur, die claro & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum verò diebus solennitate festiuis immiscebantur vulgo, sicas sub veste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes 20 mortem operiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamē in mediis suspicionibus atque custodiis nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidē abstinentium, sed consiliis magis impiorum, quæ pars non minus quàm sicariorum felicitatem vrbis statumque corrumpit. Seductores namque homines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus studētes, vulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes Deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (videban- 30 tur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autē plaga Iudæos afflixit Ægyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme millia hominum congregauit, quos vana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem, qui vocatur Oliuarum, inde ad Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsóque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius imperum Felix, & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuabat, iniit conflictū. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem, qui cum ipso fuerat comprehensi atque vinculis traditi sunt. Reliqua verò multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis verò his etiam, sicut ferè in ægro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim 40 quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem vocabant mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum principatui obedire voluissent: ut vel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentium domos, eosque insuper trucidabant: inflammabant etiam vicos, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingrauescebat. Alter autē tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet, qui ibi permixti habitabant, & Sy- 50 ros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Æmuli verò conditorem quidem consitebantur Iudæum, ipsam verò ciuitatem fuisse gentiliū vindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere voluisset. Ob has ergo causas inter se populus vterque iurgabat. Procedebat autem usque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutrage prosliebant. Neque enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: &

Græcis

*Ant. li. 20.
cap. 12.*

Græcis turpissimum videbatur, Iudæis inferiores videri. Præstabant autem hi quidem diuitiis & corporum viribus. Græci verò auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehensos, taureis vlciscebantur ac vinculis. Nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque vrbe discedere: non parentium autem immissis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. Manente autem seditione, nobiles
 20 vtriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam solicite persecutus: latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De præfibus Iudæe Albino & Floro.

Cap. XIII.

ERVM successor huius Albinus non eodem modo negotiis præfuit, neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis civilibus turabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehendunt, vel qui à prioribus iudicibus in custodiis erant relictis, ac-

Ant. li. 20. cap. 15.

cepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè, qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, vt eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidè inter cæteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipatoribus verò suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vastabantur domus, tacerent: illi autè qui extra incommodam steterant, metu ne similia paterentur, etiam officiis ambirent eos, quos constabat dignos esse suppliciis. In commune autem omnium fuit intercepta fi-

Ant. li. 20. cap. 1.

ducia. & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparisonem sui fecit videri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius verò iniquitates suas in vniuersam gentem, tam palam quasi gloriaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum pœnas carnifex missus, neque rapinarum vllum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus verò impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neque commentus est callidiores nocendi vias. Huic siquidè viritum illatis dispendiis lucra quærere exiguum visum est: sed totas simul despoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantum non voce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædaram.

acciperet portionem. Denique ob illius avaritiã cõigit totam penè deferi regionem, ita vt plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudæorum est aduersus Florum ad eum mittere legatos. Cum verò instante azymorum solennitate ipse Hierosolymam venisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, vt gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciae Florum, vt eiiceret clamitabat. Qui tamen cum sub populi ore esset, & Gallo afflisteret, non solum nihil mouebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicēs quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum vsque ad Cæsaream Florus, illudens mendaciis, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos: verum si defectionem negotiatus fuisset, maiore vtrique malo abducendam à se esse inuidiã peccatorum minorum. Igitur vt gens ab Romano

abrumperetur imperio, sedulo indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles victores exitere, decretumque istud contestantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, decimo septimo autem regni Agrippæ mense Maio.

De Floro seuiente in Iudeos Cæsarienses & Hierosolymitas.

Cap. XIII.

*Ant. li. 20.
cap. 15.*

Ad magnitudinē autem excitatorum de eo malorum, nequaquā idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis. & frequēter quidem egerant, ut ad eorum illa possessio iungeretur, multis partibus maius preciū quā res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum despectisse non contentus, ad maiore doloem ædificauit in loco tabernas, ita ut angustū eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum profluentes, ædificationē vetabant. Cū verò Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut ædificationem vetaret. Ille autem ob capiendum tantūmodo, promittens se cuncta facturū, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, venitque in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudæorum summatibus vendidisset. Sequenti autē die, Iudæorū sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis vas Samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locū ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum, quæ erat constantior atque moderatior, denuo apud iudices esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicque continuo est pugna commissa. Interueniens autem Lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, vas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cū verò superatus esset præ Cæsariensium violentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, directā à Cæsarea stadiis sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen cum & de octo talentis admonentes. Ille verò ilico comprehensos eos vinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: veruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus verò, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc verò statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum in Florum maledicta iaciebant ultima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inopes & miserrimus talibus indigeret auxiliis. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum irritatus est. Denique cū deberet Cæsaream veniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasque tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamē cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis urbem circumdaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officiis paratus. Ille verò præmittens cum equitibus quinquaginta centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Neve eum, in quem tam grauiā maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si viri sunt fortes, animique constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in verbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone

Capitane venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt, antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderēt. Discedentes igitur in domos, cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctē. Florus autem tunc quidem degit in regia, postridie autē aduersum eos extructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq; sacerdotū principes, & ciuitatis vniuersa nobilitas, astiterūt tribunali. His præcepit Florus, vt omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederēt: edicēs in ipsos esse, nisi reos produxerint, vindicandum. Ad hæc respōdent Iudæi, populum quidem pacifica quæq; sentire, illis verò qui errauissent in verbis, veniā conferēdam postulabāt. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos temerarios, & per ætatē insipientes: esse autē impossibile eorum qui deliquerint, discrimen agitari, cum & singulos nimirū pœniteat, & præ timore ad negandum sint parati. debere tamen illum si cōsuleret gentis quieti, & vellet Romano imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios dare veniam etiā paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinem tantā bonorū. Ad hæc verò ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, vt forum rerū venalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi verò ad lucri sui cupidinem addita autoritate rectoris, non solum illum diripuerūt locum in quem fuerant immissi, sed in vniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum qui comprehendebātur: direptionis quoque nulla species præteribatur. Multos autē etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille verberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorē autem faciebat calamitatem videri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo vnquam prius, tunc Florus ausus est, vt viros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis caderet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

Cap. XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriæ erat profectus vt Alexandrum, qui Ægyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autē suam Berenicen, Hierosolymis inuentā, & iniquitatem militum videntem, grauis ob hoc angor inuaserat. & frequēter quidem præfectos equitum suorum, custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur, vt à cæde desineret. Ille verò neq; in multitudinē interfectorum, neq; in nobilitatem precatricis, sed tantū in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militū etiam aduersum regiā efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque mulctabāt atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilē noctē cum intenta custodia egit, verens utique irruptionē militum. Venerat autē Hierosolymam, vt vota Deo solueret. His enim qui morbo vel aliis necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque vino, & capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiā ante tribunal stetit, deprecās Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de vita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniēs multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiosæ in Florum voces erant: quod veriti primates quique & pontifices, disruptis vestibus, & viritim singulos comprehendentes, postulabant, vt ab his verbis, quorum causa tanta mala pertulerant, desisterent, neque in maiorem indignationem Florū mouerēt. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precantiū, quàm spe quod nequaquam Florus ultra in eos sequiret. Ille autem videns multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur, & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque vnum ait argumentum fore, quod nihil vterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocasset populū ad occurrendum, mandat cen-

rationibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. Ad quod si offensa petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uerteretur armis, Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes sollemniter salutarerent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc vero omnes sacerdotes omnesque leuitæ sacra vasa proferentes ornatumque templi; citharistæ etiam & cætores cum musicis organis præcedebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illam templi honorem custoditum esse vellent, neque ad direptionem vasorum sacrorum Romanos contumeliis incitarent. Erat autem videre ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis vestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobiliū compellere, ac denuo in comune multitudinem precari, ne ob modicum peccatū patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem vel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessarent? At contra, si officiose susciperent sollemniter venientes, aufertur Flori occasionem pugna: ipsos vero saluare patriam suam, & providere ne quid ultra quam pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberet auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamque cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consiliis, succlamauerunt. confestimque milites comprehedentes eos, cedere fustibus adorti sunt: atque in fugam versos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis caderentur, plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est cōpressio, & vno quoque alterū præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium verò durus erat interitus. Suffocatu enim atque conculeatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehēdissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinē, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secū erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadētes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne venientibus sagittis vincerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem verentes, ne superueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auantiam Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proque his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus vidit, ab impetu conquieuit. & conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait vrbe digredi, præfidiū tamen apud eos relinquere quantum ipsi voluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si vnam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibz paulo antè conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populū illis militibus insensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum

Romanis hortantis.

Cap. XVI.

LIVD autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mēdacio illos perpetrasse dicens, quæcunque eos pertulisse constabat. Nec sanè principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Bernice ad Cestium de his quæ Florus inique in vrbe egerat, retulerunt. Ille autem susceptis literis partis vtriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem videbatur,

videbatur, cum exercitu in Iudæā Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorumq; accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negotia & consilia Iudæorum posset ei fideliter nuntiare. mittit ergo tribunū Politianū, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamnam occurrēs, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiā pontifices, & reliqui nobiles, eorumq; curia adesse curauerant, vt circa regē scilicet officia nouarent. Postea verò quā illū congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quā potuerūt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatē Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vāte tamē inuectionem suam in Iudæos transtulit, quorum maxime miserebatur, volens scilicet frenare eorū motus: vt per hoc ipsum quod viderentur nihil perpessi iniuriæ, ab ultionis desinerēt appetitu. Ad hæc ergo quicunq; egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionē esse plenā benignitatis. Populus autē Hierosolymorū sexaginta stadiis obuiā progressus, officiose Agrippam & Politianū suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquis quoq; populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam vt genti cōsuleret. Succiamabant etiam Politiano, vt ingrederetur urbē, viderētq; quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosque vastatas. deinceps verò per Agrippā suaserē Politiano, vt is cum vno tantum famulo ad Siloam vsque totam circuitet ciuitatē: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidē aliis parēre Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinē in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cū circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentū teneret, ascendit in templum, quod etiam multitudinem cōuocauit: & cū plurimis verbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiā ad conseruationem pacis hortatus, adorauit Deum eiusque sanctam in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionē: sicq; regressus ad Cestium est. vulgus autem Iudæorum, ad regem pontificesq; conuersus petebat, vt legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionē suæ defectionis præberēt: visum iri quippe eos principes capiendorum armorū fuisse, nisi præuenientes ostendissent illū esse qui dedisset exordium, constabat autē multitudinē non esse quieturam, si legationē aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florū accusarēt, inuidiosum putabat: despicere autem Iudæos in bella cōmotos neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Arsamonæorum domo (ea siquidem xysto imminebat contra superiorem partē urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctū) huiusmodi orationē habuit: Si quidem viderem vos omnes ad pugnandū cum Romanis esse incitatos, neq; populi puriorem syncerissimāq; partem pacē velle seruare, neq; processissem ad vos, neque consulere confisus essem: superuacua quippe de vtilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora cōsensus. Quoniā vero aliquos quidem ætas, maiorum belli nescios facit, quosdam vero inconsiderata spes libertatis: nonnullos vero auaritia succendit, & in cōfusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorū improba cōsilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, vt omnibus vobis in vnum coactis ea expone-rem, quæ arbitror expedire. Obstrepat autē nemo, si non ea audierit quæ ipse fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionē irreuocabiliter incitati, licebit etiā post meos monitus manere in pristina volūtate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt interciperetur oratio, nisi ab omnibus vobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & cōtra quos bellum susci-
pere tentetis, primum separabo causas, quas connexas putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci, cur libertatem magna laude attollitis? Si vero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem vel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, & videte quā exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum

consideranda sunt crimina. Colere siquidem officiis, non exasperare oportet iurgis potestatem. Cùm vero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum vos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant, palam vos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet ut patientia, & violatorum quies violantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamē etiam Romani omnes violant vos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare vultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad vos quisquam venit: neque possunt illi, quæ in Oriente geruntur, positi in Occidente conspiciere. sed neque facile ea quæ hîc fiunt, illic audiuntur, est autē importunissimum,¹⁰ & propter exiguas causas, cum tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, velle configere. Et quidem nostrorum criminum citò erit futura correctio. neque enim vnus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neque deponere facile est absque magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis verò bona sitientibus prouidendum atque certandum est, ut principio non ea careant, molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utique subeas, iustum suscipi certamē videtur. Qui vero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quàm amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperetur Romani, cùm in prouinciā Pompeius intraret. Maiores vero nostri eorumque reges, pecunia, corporibus, animis multo vobis meliores, exiguæ parti potentiae Romanæ obsistere nequiverunt. vos autem qui hæreditariam obedientiam suscepistis, rebus autē omnibus illis qui primi parueret longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obsistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare verò ambulantem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiorē autem Europa, duceret exercitum, hunc inquam cum vna naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, & illam regiam Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iustiones. Lacedæmonij quoque post Thermopylas, & Plateas, & Agésilæum Asiam per-²⁰ scrutatum, eosdē dominos venerantur. Macedones verò qui adhuc penē imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & adorant eos ad quos fortuna migravit. Aliæ quoque multæ gentes ad libertatem fiducia subnixæ, & multo maiores, cefferunt tamen & obediunt: vos autem soli seruire dedignamini his, quibus videtis vniuersa esse subiecta. Quibus exercitiis, quibus confiditis armis? Vbi est classis vestra, quæ peruageretur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Ægyptios fortē aut Arabas existimatis vos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini vestram imbecillitatem? Nonne scitis vestram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autem virtus per⁴⁰ totum orbem inuisa percurrit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt? Neque enim sufficit eis ad Orientē, quidem totus Euphrates, ad Septentrionem Ister, neque in Meridie solitudine tenus perscrutata Libya, neque in Occidente Gades: sed vltra Oceanum alium quæsierunt orbem, & vsque ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vosne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ vos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id Græcis, qui vniuersis sub sole habitantibus videbantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciā possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. Totidem autē etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid non absque vlllo præsidio, vni tantummodo rectori parent, & fascibus consulibus obsequuntur? Quid autē pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum gentem: Bosphoranos quoque, & habitantes circa Ponti littora nationes, Mæoticasque

Mæoticasque gentes ? apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus
 noscebatur : nunc verò militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta
 naues longæ, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia,
 & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere
 valerent ? tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces ? quinque
 quidem diebus in latum, septem autem in longum commeabilem prouinciam pos-
 sidentes, asperiorémque multo quàm vestra est, ac multis partibus fortio-
 ré, altissi-
 móque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsi-
 dio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici vsque ad Dalmatiam, & Istro tenus
 10 incolentes, duabus tantum legionibus obediunt : cum quibus & ipsi impetus com-
 pescūt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq;
 capti, rursus cum maioribus opibus rebellauerunt, nunc sub vna Romanorum legio-
 ne agunt quietem. Verumtamē si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare de-
 berent, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos videlicet tantis munimētis na-
 tura cinxisset : ab Orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumi-
 ne, à meridie Pyrenæis montibus, ab Occidente verò Oceano. sed tali munitione
 gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ita vt dixerim)
 felicitatis domesticæ habentes, omnibusque bonis totum penè orbem irrigantes, fe-
 runt nihilominus vectigales esse Romanorū, ac felicitatem suam in eorum felicitate
 20 reponere. idque sane ipsum, non per animorum molliem, nec propter ignobilita-
 tem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Ro-
 manorum admirati sunt horrueruntque cum virtute fortunam, qua illi plura sæpe
 obtinuerunt quàm bellis. Denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus pe-
 nè plures habuerunt ciuitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate
 bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum marisque spatio à Roma diremptæ
 gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri : nec vicinus Oceanus, etiam accolis
 suis fragore terribilis : sed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes
 Pyrenæorum mōtium eluctati vertices, ditioni suæ hos quoque subdiderunt Roma-
 ni : atque ita bellicosis gentibus, tantoque (vt dixi) spatio diremptis, legio in præsi-
 30 dio vna satis est. Quis vestrum non audiuit multitudinem Germanorum, virtutem
 quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) sæpe vidistis. siquidem vbique Ro-
 mani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatiis regionem inco-
 lentes, spiritus autem maiores corporibus gerētes, & animam quidem contemptri-
 cem mortis, indignationes autem vehementiores feris, nunc Rhenum limitem ha-
 bent, & octo Romanorum legionibus domantur : & seruiunt quidem qui capti sunt,
 reliqua autem eorum gens vniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Confide-
 rate autē etiam Britannorū muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem
 circumdatos Oceano, & penè non minorem quàm noster orbis est habitantes, Ro-
 mani nauigantes redegerunt in ditionem suam : quatuorque legiones tantæ magni-
 40 tudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere ? quando etiam Parthi, bellico-
 sissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circumdati,
 obsides tamen mittunt Romanis : estque cernere, sub specie pacis seruientem in Ita-
 lia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penè qui sub sole incolūt, Romano-
 rum arma venerantibus vos soli bellum geretis ? Neque Carthaginiensium confide-
 rabitis finem, qui magnum illum Hannibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stir-
 pe venientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt ? Sed neq; Cyrenæi Lacedæ-
 mone oriundi, neq; Marmaridarū genus vsque ad inaquosas solitudines protentum,
 neq; terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoque & Mauri, & innume-
 rabilis multitudo Numidarum virtutes impedire Romanas. Sed tertiā partem orbis
 50 terrarum, cuius ne numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet sub Atlantico
 mari & columnis Herculis vsque ad rubrum mare infinitos numero, & locis Æthio-
 pas continet, totam tamen ceperūt armis : & præter fruges annuas quibus Romanā
 multitudinē octo mensibus pascunt, alia quoq; vectigalia pendūt, expensas quoque
 deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubetur, sicut vos, contumeliosum
 putantes.

putantes. & quidem una cum illis tantū legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cū eam possitis de vicina vobis Ægypto diligenter inspicere. Hæc enim cū vsq; ad Æthiopias porrigatur, opulentāq; Arabiā, contigua quoq; sit Indiæ, quinquaginta & septingētas myriadas incolarū habens, præter Alexandrinorū plebem, tamen vectigalia, quorū magnitudinem de censu singulorū capitū æstimari licet, deuotissime penditans, Romanū non dedignatur imperium: & certe quā magnū stimulū defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitiis abundantē, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia x x x. in latitudine verò non minus quā decem, tributorū vero multo amplius per menses singulos infert, quā vos toto anno pēditis: 10 & præter pecuniam, quatuor mensū Romanæ plebi annonā ministrat. Munitur autem vndiq; aut incōmeabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorū tamen omniū nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ enim legiones ciuitati insidentes, profundam Ægyptū cum illa Macedonū nobilitate frænāt. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidē omnes qui in orbe habitabili degūt, Romani sunt: nisi fortē quis vestrū spes suas vltra Euphratem porrigat, & Adiabenorū regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilē causam tanto se bello implicabūt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est quidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitiz, & arbitrabitur fœdus esse temeratū, si quis de his qui subiecti sunt eius im- 20 perio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ad diuinū confugiatur auxiliū, verum & hoc apud Romanos est. sine Deo quippe impossibile esset imperiū tale cōsistere. Considerate autē quemadmodū hæc ipsa erga ipsam religionē immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellū geratis, tamē ad dispensandum sit vobis difficillima, atq; eadē transgrediendo offendatis Deum, per quæ eum auxiliaturū putatis. Si enim seruetis sabbatorum cōsuetudinem, & ad nullum actū moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores vestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabātur, ora gerebant. Transgredientes autē in bello legem patriā, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc vobis intētio est, ne quid de patria institutione solua- 30 tur. Quemadmodū autem aduocabitis in adiutoriū Deum, si cultum ei debitū sponte violetis? Assumūt autem singuli quique bellum, vel diuinæ virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cū vero vtraque hæc, quantū ad ipsam pertinet consequentiam, deserūtur, in manifestā vtique captiuitatē volentes pugnare profiliunt. Quid autem prohibet propriis manibus filios vestros coniugēsque laniare, & hanc pulcherrimā inflammare patriam? Erumpentes siquidem in furorē, lucrabimini vel ignominiā superatorū. Bonū est, o amici, bonū est, dum adhuc stat naus in portu, præcauere tempestatem futurā, & non eo tempore, quo in medias irruetis procellas trepidare. His siquidē qui in improuisa mala inciderint, superest vt digni vel miseratione videātur: qui vero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi 40 forte aliquis vestrum æstimet secundum pacta conflictū ire Romanos, aut postquam vicerint, moderate vobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium sacram hanc urbem inflammaturos, interfectorios autem vniuersum genus vestrum. Neque enim qui superfueritis armis, vsquam locum fugæ habebitis, vniuersis scilicet gentibus vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum autem non solum vos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non vestra portio sit: quos certe omnes vobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quique conficient, & propter paucorum virorum praua consilia, vniuersæ vrbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem venia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum vestro vitio coacti. Si vero 50 eadem exequi superfederint, considerate quā impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem vos misratio, & si non filiorum vestrorum atque coniugum, saltē istius ciuitatis, quæ mater urbium vestræ regionis vocatur. Parcite moribus sacris, parcite venerabilibus adytis, templūque vobis & sancta sanctorū seruate.

uate. Neque enim ulterius victores Romani his abstinebunt, quibus primo parentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta vestra, sacrosque angelos Dei, patriamque communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ vobis viderim expedire, subtraxerim. vos autem decernentes, quæ oportet, mecum in pace degetis: si verò protuleritis iras, absque me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera vestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neque enim Cæsari vectigal dedistis, & Antonia-
10 nas porticus incendistis. Sopiatis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Bernice ascendentes in templum porticus ædificare adorti sunt. Per vicos autem & regiones principes quique decurionesque dispersi, vectigal colligebant: celeriterque XL. talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps verò persuadere populo tētabar, ut parerent Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à verborum in regem contumeliis temperauit, sed protinus eum vrbe pepulerunt: ausique sunt nonnulli seditionum etiam saxa in eum iacere. Rex autem
20 videns tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quod contumeliis esset affectus, principes quidem eorum vnā cum aliis potentibus misit ad Florum Cæsaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigere. ipse verò discessit in regnum.

De cæpta rebellionē Iudæorum contra Romanos.

Cap. XVII.

ER idem tempus quidam eorum, qui bellum maxime mouebant, cōgregati irruerant in quoddam præsidium, quod vocabatur Massada: & occulte eo peruasos, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoque Hierosolymorum Eleazarus quidam, filius Ananias pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, persuasit his qui
30 sacrificiis ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atque materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ pro Romano populo offerri solitæ erant. Plurimum autem super hoc pontificibus, aliisque nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morē, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini cōfidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maxime autem aspiciebāt Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & videntes quā grauibus malis pergerent subicere ciuitatem, decreuerunt seditionum animos experiri: & ante portam quæ areæ vocatur, cōcionem aduocantes (erant autem interiore parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo
40 quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperque eorum, qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas, quæ viserentur permanerēque ad præsens vsque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos, qui Romana arma iritarēt, & desponderent eorum bella, nonnullum statuere morem religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis videri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudæos, nullus alius immolet extenuis, neque ad orandum sinantur accedere. Et si quidem circa vnus alicuius priuati
50 personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde verendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque vere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddid

reddiderint hostias, ac prius quàm ad eos, in quorum contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebāt in medium scientissimos morum paternorum, sacerdotes quoque, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attēdebat autem nemo res nouare cupientium his, quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, vt belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eò iam processisse, vt eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabāt. & legatos quidem alios ad Florum miserūt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus, & Antipas, & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabātur autem vtrunque, vt cum exercitu ascēderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, prius quàm ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, volēsq; inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter vtriusq; parcens, scilicet deficientibus, & iis aduersum quos bellum mouebatur, volēsq; & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Aurantias scilicet, & Batanæos, & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce verò Philippo Iachimi filio. His ergo venientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorē siquidem & templum, seditionum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinenter vtebantur, & cōtinua erat emissio sagittarum ex vtraque scilicet parte. erat autem quando ex insidiis procurentes cominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosi, belli verò scientia regij. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatorēsq; eius expellere. Seditiosis verò qui cum Eleazaro agebant, vt præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis vtriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur. Deinceps verò adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in quā mos est omnibus grandē lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseuerat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter infirmiore autem vulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequabantur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset vnde ratio creditæ pecuniæ pateret, vtrq; omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes egenis præberent insurgendi facultatem liberam. Eugentibus verò chartarum publicarum custodibus ignem ædibus iniecerunt: atque ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruebant. Quo loco pōtificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regiis in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Eleazarus frater eius erant: & illi quos apud Agrippam fūctos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerūt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsecros, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumq; incenderunt. postea verò transierunt in regiam, ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum verò qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem cōflictus nec nocte cessabat: seditiosis videlicet existimantibus in desperationem cogi eos, qui in præsidio erant, propter inopiam victus: regiis verò credentibus oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ, qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat

brauerat Iudæis quod post Deum subicerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoque perrepto populares aliosque latrones diligenter armavit. hisque utens stipatoribus, veluti rex Hierosolymam reuertitur: factusque princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacentibus. cuniculum igitur longe coeptum sub vnam turrim agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicque subiectibus exhaustis, turris quidem ex templo emota est. alter autem murus intus edificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum presentientes, forte etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius edificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se victores credebant, cum vidissent alium murum stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosque seditionis principes mittebant, precantes, ut eis discedere liceret. Quod cum solis regiis eiusque religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus dicebant. Romanos autem qui soli relictæ erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim vi contra tantam multitudinem pares erant: & precari, ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinqentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedon vocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phasaelus, tertia Mariamne. Hi verò qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatus diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De cede Anania pontificis, Manahemi, & militum Romanorum. Cap. XVIII.

EQUENTI autem die pontifex Ananias circa Euripos regis domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum locorum destructio, & pontificis Ananias mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negotiis arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de sociis Eleazari: & mutuo colloqui, quod non decet à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodesse, dominumque ferre, & si non violentum, tamen seipsis humiliorem, nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quam illum decere: atque ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi, qui circa Eleazarum erant, in illum profuissent, reliquus quoque populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quod illo interempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes, postquam viderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisque quod potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum, qui comprehensi sunt, percrutatio autem latentium sequebatur: paucique ex eis clam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum cum fugisset in locum qui Ophas vocatur, atque illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisque tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, precipuumque tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi verò non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Denique cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, vehemētius insistebant, donec vltius resistere non valentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes, ut solam eorum parcisceretur vitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadducum, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum daturos.

Quibus actis, deducebat milites Metellius: sed quando Romani arma retinebāt, nemo aduersus eos seditionis fraudis aliquid molitus est: postea verò quā secundum pactiones omnes scuta gladiosque posuerunt, neque quicquam vltius suspicantes discedebant, facto in eos imperu supatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neque resistentes, neque supplicantes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metellium. Hunc enim deprecantem, & vsque ad circumcisionem Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copiis siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium videbatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirum diuina indignatio imminabat, etiam si à Romanis nulla vltio timeretur, lugebāt publice, & tristitia ciuitas premebatur, moderati autem quique, quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur, siquidem sabbato illam eadem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoque operibus agunt quietem.

De Iudæorum maxima strage Cæsaree & in omni Syria.

Cap. XIX.

EODEM autem die, eademque hora, quasi aliqua cælesti prouidentia Cæsarienses quoque Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut vno tempore superviginti millia hominum exderentur, & cunctis Iudæis vacuata Cæsarea remaneret. Nam & eos, qui effugerāt comprehendens Florus, victos in arenam deduxit. Post Cæsariensem verò cladem tota gens efferata est. Diuisique Iudæi, Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vastauerūt. id est, Philadelphiam, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps verò irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia verò inflammantes, etiā in Cedasam Tyriorum & Ptolemaidem, Gabam quoque, Cæsareamque tendebant. Obstitit autem eorum incursui neque Sebaste, neque Ascalon: sed his quoque flamma vastatis Anthedona & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur, vici scilicet & agri, eorumque qui capiebantur virorum immensa cædes fiebat, neque tamen Syri minorem numero multitudinem de Iudæorum gēte vastabant, sed etiam eos, qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebant: non solum ob verius odium, sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaserat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: vnaque alterutris fatalis erat, si præuenissent alteros exde faciēda: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet viderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliarū gentium Iudaizantes cogebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis videbatur ambiguum, neque temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebāt. Prouocabat autem ad cædes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, avaritia: siquidem substantias cæserum passim diripiebāt: & quasi victores eorum prædam quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures virtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis sones, foeminas autem neque pudenda cōrectas. Et omnis quidem provincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus quā quæ peracta erant, facinorū imminabat. Et hæcenus quidem Iudæis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos, qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolicis conspirantes, & consanguinitatem vtilitati propriæ postponentes, aduersum Iudæos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auditas. Denique Scythopolitæ veriti ne cipiunt noctu adiret, & magna sua calamitate ciuibuscuscularent defectionem, edixerunt eis, ut si vellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cū omnibus filiis suis in lucum, quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerūt Scythopolitæ.

thopolitæ. tertia verò nocte exploratores, alios incautos, alios verò dormientes inuadunt, subitoque omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim millia: postque eorum bona diripuerunt. Dignum autem etiam videtur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam non ignobilis viri filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudeorū propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde poena. Nam cum Scythopolitæ circumfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis confingerent, educto Simon gladio, in nullum quidē hostium impetum fecit. Nihil enim se in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe, qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga vos nostræ fidem feci. Digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. morior ego quasi profanus propriis manibus: neque enim decet hostili manu cadere. Ille autem ipse finis mihi & sceleris digna poena, & idoneum virtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. erat autem ei vxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem à cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetravit: post quem non sane inuitam matrem suam interfecit. super hos autem coniugi & filiis intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. Cum verò omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in viscera sua ensē demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudeorum alia graui cæde.

Cap. XX.

AD eadem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quæque vrbes in Iudæos apud se habitantes irruebant: & duo millia quingentos Acalonitæ, Ptolemais autem duo millia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrj: multosque trucidauerunt: plures autem eorum victos custodiis tradidere. Hippeni quoque & Gadaræses similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solícite adseruabant. Reliquæ quoque vrbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, vel timore vel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt, & neque interfecere quospiam Iudeorum, neque vinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem suam deseperunt eorū si qui motus fuissent. mihi autem videtur magis erga eos miseratione moti, quos utriusque nihil moliri videbāt. Geraseni autem neque in eos, qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi volentes vsque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiā in regno Agrippæ aduersum Iudæos pernicios. Ipse quidē petrexerat ad Cestium Gallum Antiochiā, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Varo, Sohemo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione septuaginta numero viri & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Vatus, quosdam armatos de regiis præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autē est tale facinus præter consilium Agrippæ, & propter nimiam auaritiā impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corripit, perseverans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatē: donec discussis Agrippa rebus animaduertente quidē in eum veritus est propter propinquitatē Sohemi, procurāda tamen eum regione summouit. Seditiosi autē capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminēs finibus Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudeorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deserere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur cogi

metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus cœperunt Machabæuntij custodiis obtinere.

Iudei Alexandria occisi.

Cap. XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuus Alexāder contra Ægyptios vsus Iudæis, præmium societatis tradidit eis; & habitādi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorem à communione scilicet gentium sequestratam: præstiteruntque eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps verò cum in ditionem Romanorum Ægyptus venisset, neque Cæsar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penè cōtinuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab ytraque parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc verò cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexādrini in concionem venissent, ut ordinarent pro certis negotiis legationē ad Neronem ferendam, occurrerunt in amphitheatrum pexmixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos quum vidissent æmuli, extemplo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps intulentes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres verò ex his comprehensos, trahebant quasi viuos incensuri. Commoti sunt autem vniuersi Iudæi ad opem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea verò etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tantum simul populum cōcremarent: & penè minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quoque submittens, hortabatur, ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumeliis appetebant. Qui postquam vidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, casu ad Iudæorum interitū de Libya venientes: præcepitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui protinus concurrētes in locum, qui vocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequiebantur strenue iussa, nec sanè sine cruenta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positis, aliquandiu quidē resistebant: semel verò in fugam versi macabantur: nec vnus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoque succenderent Romani, vnā etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos, aut infantum misericordia, aut reuerentia fenestris moueret, sed in omnes ætates pari cæde saeuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta verò congesta sunt millia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se contulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, vixque à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

De clade Iudæorum autore Cestio.

Cap. XXII.

CESTIO verò iam quiescendum esse non videbatur, infensis vbique Iudæis, sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bina millia lecta peditum, & quatuor alas equitū: insuperque regum auxilia, hoc est Antiochi duo millia equitum, & peditum tria millia, sagittarios omnes, Agrippæ verò tantundem peditum & equitum mille, & cū Sohemus sequeretur, quatuor millibus comitatus, quorum tertia pars equitū erat, pluresque sagittarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autē ex ciuitatibus auxilio conuenire, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itēque

itemque alacritate suppletes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum
 quæ cōducerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius
 in validissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, &
 ab Iudæorū finibus Ptolemaida discernit. Cūq; offendisset eam ciuibz destitutā
 (in mōtes enim multitudo refugerat) omnigenū autē rerum plenā, illas quidē mili-
 tibus diripiendas cōcessit: ipsum vero oppidū, quamuis admiratus esset eius pulchri-
 tudinē, quippe domus habebat similiter vt apud Tyrū & Sidonā & Berytū ædifica-
 tas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiā depopu-
 latus est: inflammatisque etiam circū eam positis vicis, in Ptolemaida reuertit. Syris
 19 autē adhuc prædæ inharētibus, & præcipue Berytiis, recepta Iudæi fiducia (Cestium
 enim recessisse cognouerāt) repente in eos qui remanserāt irruunt, & propē ad duo
 millia cādūt. Cestius autē ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsareā peruenit
 in Ioppen verō partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, vt oppidū cu-
 stodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetū præsensissent, tam suum quā
 cæterorum militū præstolarentur aduentum. Illorū igitur alij mari, alij terra profecti,
 ytrinque Ioppen facillime capiunt: ita vt ne fugæ quidē habitatores copiā reperirent,
 nedum ad pugnam se pararēt. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis, di-
 reptamque ciuitatem incendunt. Interfectorū autem numerus octo millia quadrin-
 genti fuerunt. Simili modo & in finitimā Samariæ Nabartenen toparchiam non
 20 paucos misit equites, qui & partem finium vendicauerūt, magnāque indigenarum
 multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis, etiam vicos igni dederunt.

De pugna Cestij contra Hierosolymam.

Cap. XXIII.

IN Galilæam quoque misit Cæsennius Gallum, ductorem duodecimæ le-
 gionis: ei que tantam militum manū attribuit, quantam genti expugnan-
 dæ sufficere posse credebat. eum validissima Galilææ ciuitas Sepphoris
 cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium securæ ciuitates alie,
 quiescebant. Qui vero seditionibus & latrocinis operā dabant, in Galilææ montem
 vndique mediū recessere, qui est contra Sepphorim, & vocatur Asamon. Aduersus
 eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quā diu superiores erant, facile Roma-
 30 nos ad se ascendentes arcebant, & ex his plures quā ducentos interfecerunt. Vbi
 verō eos viderunt circumactō itinere ad celsiora progressos, mature victoriam con-
 cesserunt: & neq; pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitum
 poterāt manus effugere: adeo vt pauci locis asperis delitescerēt, amplius verō quā
 duo millia trucidaretur. Gallus igitur cū nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam
 videret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius vero cum omni manu reuersus
 in Antipatridem perrexit. Cognitōq; non paruam multitudinem Iudæorū in turrim
 quæ Aphæci vocabatur esse collectā qui cum his congregaretur præmisit. Sed prius
 quā in manus venirēt, Iudæi metu dispersi sunt: eorūque castra iam desolata mi-
 lites adorti, cū vicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in
 40 Lyddam profectus, vacuam viris ciuitatem offendit. nam propter scenopægorū dies
 festos, in Hierosolymā populus omnis ascenderat. quinquaginta verō quos ibi com-
 prehendit occisis, exultōque oppido vterius procedebat: perque Bethoron profe-
 ctus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra posuit, distante ad Hierosolymis
 stadiis 1. Iudæi vero cū iam ciuitati propinquare bellum viderent, omisis die-
 rum festorum solennibus, ad arma properabant: satisque freti multitudine, incompōsiti
 ad pugnā & cum clamore proficiebant, ne dierum quidem septem habita ratione fe-
 riatorum. erat enim sabbatū, quod apud eos religione maxima curabatur. idem au-
 tem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoque superiores effe-
 cit. Tanto nanque impetu Romanos aggressi sunt, vt eorū & aciem pertrumperent,
 50 viāque aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militū parti, quæ necdum locum
 amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quique nondum defecerāt pedites, in pe-
 riculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim
 Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi vero vi-
 gintiduo, fortissimi autem videbantur Monobazi regis Adiabeni propinqui, Mono-

bazus & Cenedæus, & post hos Peraita Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosque postremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio vero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neque cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cepissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

Cap. XXVIII.

TAQVE dum Agrippa, infinita hostium multitudinē montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, verbis Iudæos ex-
periti decreuit, vel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisteret: vel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sententiā discrepant. Misit igitur ex comitibus suis Borcū & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitia, certamque pro peccatis à pop. Rom. veniam pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire voluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerūt: & Phœbum quidem, priusquam verbum faceret, peremerunt: nam Borcū vulneratus effugit: populares autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fustibus atque lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius vero, quia intestinā eorum discordiam, opportunū ad irrūendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inque fugam versos, usque ad Hierosolymam persecutus est. Castris autem in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In vicos autem circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumēta dimisit. Quarto autem die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Romanorū disciplina terri, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partem interiorē templi refugerunt. Cestius vero transgressus Bezethā, quæ sic vocatur, & Cænopolim & forum, quod appellatur materiaturum incendit. deinde cum ad superiorem ciuitatem venisset, prope aulam regiam castra posuit. Et si tunc voluisset intra muros violenter irumpere, ciuitatem ilico possedisset, bellōque finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitū magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleti cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, vocabāt. Ille autem & ira fastidiens, & quod non satis ei credendum putaret, tam diu id neglexit, donec proditione comperta, seditiosi Ananū quidem cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerūt: ipsi vero per turres dispositi, murum tentantibus repugnabāt. Per dies igitur quinque Romanis undique tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itēq; sagittariis, à Septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus, qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertēte, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. Itaque Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebātur, aliis ac per ordinem aliis similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. vnde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites incensia suffodiebant: templique portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat, iamque multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuo caperetur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumque quā optime de se meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus Deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neque animis populi, neque obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat, & sine vlla spei repulsa, in conspectu nimis ac iniuste discessit, inopinata vero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: sine cuiusque nouissimos

missimos aliquot equitum, peditumque peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamque postremos assecuti multos necabant, tum utraque itineris parte vallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium vim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidaret. videret autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. vnde eueniebat, vt multa mala perpeterentur, cum nihil contra inimicis noceret. Tota igitur via perculsi, deiectique agmine sternebatur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius Iucundus alæ præfectus, vix in Gabao peruenirent, vbi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium vidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisque mulis atque asinis, aliisque iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferret (hæc enim velut vsui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesse) Bethoron versus antecedeat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos vero in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in vallem: fusaque omnis multitudo per itineris iuga militem sagittis operiebat. vbi etiam peditibus quo pacto sibi met subuenirent, hæsitantibus, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate viam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij, iaculatoribus autem rupes ac valles tenebantur: in quas deiecti qui aberrasset consumebantur: nullusque locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad vlulatus, quod desperati solent, fletusque cõuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore lætationum pariter atque sæuientium. totusque penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudæi verò obsessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique vbi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad ccc. omnium fortissimos milites, tectorum fastigiis imposuit. hisque præcepit, vigilum qui in castris excubarent, signa clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose vsque ad xxx. stadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum quo Romani tetenderant desolatum vidissent, in quadringentos à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, diu vehementius quoque fugiebat: adeo vt metu perculsi milites, machinas, siue tormenta muralia, itemque balistas, multaque alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudæi rursus contra illos qui ea reliquerant vsi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem vsque venerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes & machinas secum asportarunt, mortuosque spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegerunt: & præda canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxiliarium quinque milibus peditum ac ccc. itemque nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembriis mensis v. die gesta sunt, anno xii. Neronis principatus.

De Damascenorum seuitia in Iudæos, deque Iosephi studijs in Galilea. Cap. XXV.

Post Cestij vero casus aduersos nobilium Iudæorum multi, tanquam è nauis pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus fratres, vnà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui verò cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditiosis interemptus sit alias indicabimus. Cestius autem Saulum & cæteros in Achaiam ad Neronem misit,

& propriam necessitatem indicaturos, & belli causas deriuaturos in Florum. speravit enim, & iram in illum excitatum iri, & sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, eade Romanorū cognita, Iudæos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberēt (nanque id propter suspiciones meditabantur) facilem quidem sui conatus exitum fore putabant. verebantur autē mulieres suas, ferē omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent: Iudæorum autē decem millia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, vna hora sine metu iugulauerunt. Qui verō Cestium fugauerāt, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim vi, partim blanditiis sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximēque ut ciuitatis muros erigerent. Filium nanque Simonis Eleazarum, quamuis Romanis prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia viderent efferri, eiusque studiosos siue imitatores, satellitū more versari. verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniæ, itēque astutia persuasit populo ut omnibus parerent. In Idumæam verō quos mitterēt, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, vnum è pontificibus & Eleazarū novum pontificis filium, Nigro autem mandauerūt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, vnde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. nanque in Hierichuntē Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tammam Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autē Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatenæ regionum Ioannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & utriusque Galilææ Iosephus, Matthiæ filius, huius autem præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat. Iosephus autem cum in Galilæam venisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare benevolentiam: multa sciens ea cōfici posse, licet in aliis peccauisset. Deinde confiderato, quod potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem verō multitudinem si pleraque per indigenas & consuetos fieri præciperet, LXX. de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Galilææ constituit. VII. vero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia causasque capitales ad se referre iussit, & illos LXX. Cæterum disposito per ciuitates iure quo inter se vterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusque in Galilæam Rom. esse venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est Iotapatā, & Bersabee & Selamin, necnon & Perekcho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomē est Itaburio, & Taricheas, & Tiberiada: ad hæc etiā circa Genesar lacum speluncas in ea quæ inferior Galilæa vocabatur munivit. Superioris autem Galilææ Petram quæ Achabrorum dicitur, & Seph, & Iannith, & Mero: in Gaulanitide verō Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circūdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murū sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto videret. Similiter autē Gischalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuiz filius. Cæteris autem castellis omnibus ipse Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferēdo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centū millia virorum comparauit: quos omnes vndique collectis armis veteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Rom. inuictam esse virtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorū exercitationi operā darent, doctrinam quidē vrgente necessitate despexit: parendi autē facultatem ratus regentiū multitudine posse contingere, ita ut Rom. solēt diuisit exercitum, pluresque fecit ordinū principes. diuersisque militū generibus cōstitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorū rerū administratores dedit. Docebātque signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque buccin

buccinarum, & principia cornuum, & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæque ad fortitudinem animi corporisque tolerantiam pertineret, instituebat. Maxime vero eos eradiebat ad bellum, usque quaque Rom. referens disciplinam, & quod cum viris essent praeliaturi, qui & viribus corporis, & animi obstinatione, totum penè orbem terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis & latrociniiis & rapinis abstinuissent: sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium questum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui vero per se pravi fuissent, his non solum inimicos, sed etiam Deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseverabat. Et iam quidem quantum praelio parandum esset, constat erat. Nam L. x. peditum millia, CCL. equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor millia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atque satellites. Exceptis autem mercenariis, facile ceteri milites à ciuitatibus alebantur. namque singulæ quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis victum tenebant: ut pars armis, atque alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus comestum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalæ malitia. Cap. XXVI.

20 **I**OSEPHO autem hoc modo administranti Galilæam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus, & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea vero pauper, & aliquandiu malitiæ suæ impedimentum passus inopiâ, facile mentiri paratus, mirusque fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam virtutem putaret, eaque aduersus amicissimos vteretur: simulator humanitatis, & spe lucris appetentissimus cædiu: qui semper quidem immoderata concupisset, spem vero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatum inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliorē autem proficiens. Curæ autem habebat, neminem ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumque peritia præstarent, hos eligebat: donec CCC. virorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & vicis erant. Isque omnem Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iamdudum regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumque videret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi committeret. in qua re questus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, velut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, uti cauere omnes apud Syriam Iudæi, ut ad confinia oleum mitteretur depoposcit, nummorumque Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem precio amphoræ dimidium vendebat. cumque Galilæa foras esset olei, maximo illo tempore magna vbertate re-
40 dundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multumque mittendo, infinitam summam pecuniæ congregauit: quæ mox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium præstitisset. Denique existimans si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam vehementius exercere, quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorem perimeret, sicui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudum autem rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prodere cogitaret: multaque in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Itaque illo tempore, cum quidam ex vico Dabaritharum, in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non pau-
50 cæ vestes præciosæ, plurimæque argentea pocula, & DC. aurei. neque hanc prædam occultè administrare potuissent, omnia Taricheas ad Iosephum comportarunt. Ille autem reprehensa violentia, quam regis intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis opportunè remittere. unde maximum ei periculum comparatum est. namque raptores earum, quia prædæ nullam partem acceperant,

accepissent, ægrè ferentes, & perspicientes quòd Iosephus cogitauerat laborè suum
 regibus condonare, per vicos nocte discurrūt, omnibúsque prædicant Iosephum pro-
 ditorem esse: eodémque tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeò vt c. armato-
 rum millia contra Iosephum prima luce concurrerent. Denique multitudo quidem,
 in circo apud Tarichæas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim
 deponi, partim concremari vociferans proditorè: plerosque autem incitabat Ioannes,
 & cum eo Iesus quidè Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur ami-
 ci & satellites, tantæ multitudinis incurfu perterriti, omnes præter quatuor diffuge-
 runt. Ipse vero dormiens, propè cum iam ignis admoueretur exurgit: & monèribus
 eum quatuor qui remanserant vt fugeret, neque solitudine sua, neque illorum qui cõtra
 se venerant copiis perturbatus, in conspectu illorum prosilit, veste discissa, infusóque
 capiti puluere, auersisque post tergum manibus, suóque ceruici gladio annexo. Hæc
 autem amicos ei, maxime Taricheas ad misericordiam commouerant. rustica vero
 plebs, & finitimorū, quibus molestior videbatur, non sine maledictis eum iuebant
 publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. nam ex habitu eius opinaban-
 tur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturū: & impetrandæ ve-
 niæ causa fecisse omnia quæ misericordiam prouocarèt. At illius ista humilitas con-
 silium præstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, vt super his, vnde
 irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessurum se pollicetur. Deinde sibi
 loquendi facultate concessa, ego, inquit, has pecunias neque Agrippæ remittere co- 20
 gitabam, neque in propria lucra cõuertere. absit enim, vt amicū putem vnquam, qui
 vobis sit inimicus: aut quæstū ex re capiam, quæ vos communiter læderet. Sed quia
 videbam o Taricheatæ, maxime ciuitatem vestrā munitionis egere, & ad extruenda
 mœnia minus habere pecuniæ, timebámque Tiberiensem populum, & alias ciuitates
 raptis pecuniis inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, vt vos muro circumdatè.
 Si hoc nõ videtur, profero quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin rectè cõsului,
 bene de vobis meritum coercetis. Hæc Taricheatæ quidem ab eo dicta, cum fauore
 receperunt: Tiberienses vero cum aliis deprauando, insuper etiā minitabatur: vtrique
 autè relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autem fretus iam secū sentientibus (erant
 enim propè ad xl. millia Taricheatæ) cum multitudine liberius loquebatur: mul- 30
 tūque in eorum temeritatē inuectus, ex præsentī quidem pecunia Taricheā ait esse
 muniendam. curæ autem sibi fore similiter, vt etiā cæteræ rutæ sint ciuitates, nec enim
 pecunias deforè, si concordari velint in eos, vnde parandæ sunt, & non in eum mo-
 ueantur qui parat. Itaque tum alia quidem multitudo quæ decepta fuerat, quamuis
 itata recedebat: duo verò armatorum millia impetū in eum fecerunt. cumque se ille re-
 cto antè recepisset, instabant ei minitantes. Iterū autem Iosephus in hos quoque altera
 fraude vititur. cumque in summum tectū euasisset, compresso dextera strepitu, nescire
 ait se, quid peterent sibi præstari: voces enim se non exaudire confusas. omnia vero
 quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent, qui secum otiose colloqueren-
 tur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in 40
 intimas ædium partes inductos, clausa ianua tamdiu verberauit, quoad omniū visce-
 ra nudata sunt. circumstabat autè interim populus, existimans eos, prolixis allegatio-
 nibus concertare, cum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. vnde
 tantò terrore qui minabantur affecti sunt vt proiectis armis aufugeret. Ob hæc Ioan-
 nis etiā atque etiā crescebat inuidia, aliasque nihilominus Iosepho moliebatur insidias:
 morboque simulato per epistolam postulauit, vt sibi medicinæ gratiā Tiberiensibus
 aquis calidis vti permetteret. Iosephus autè, quia nondū ei suspectus erat insidiator,
 ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hospitium & vtriusque Ioanni præberent. Quibus
 illè potius, biduò post cuius rei causa venerat agebat: & his fraude circumuentis,
 aliis verò pecunia corruptis, vt Iosephū desererent persuasit. His autè cognitis Silas, 50
 quem Iosephus custodiæ præposuerat, properè de insidiis ei scripsit: atque ille accepta,
 epistola, noctūque itinere maturato, matutinus ad Tiberiadē peruenit. Et cætera qui-
 dem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem, quamuis eum contra se ventu-
 rum esse suspicaretur, tamè misso quodā ex notis, infirmitate simulata, quòd lectulo
 detineretur,

detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quę sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius vocem Iosephus, ubi ferrum propè iugulo suo imminere prospexit, in litus defiliit è tumulo, excelsò cubitis sex, in quo verba faciens cum populo steterat: ascensaque inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quę illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites verò eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruēbant. Mox autem veritus Iosephus ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nunciū suis misit, qui eos moneret, ut proprię tantum saluti consulerent: neque verò quenquam vel occiderent, vel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conqueuerunt, qui verò circum ciuitatem per agros habitabant, auditis insidiis, & quis eorum fabricator esset, contra Ioannem veniebat. sed ille prius in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilęi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant, & cum multa essent armatorum millia congregata, qui se aduersus Ioannem communem insidiatorem adesse clamabant: vnaque cum eo ciuitatem quę illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiēs, quàm perimere. His verò, qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque populus indicabat, præconum voce denūciabat, intra quinque dies eorum qui Ioannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosque eorum cum familiis exurēdas. Et tria quidem millia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt, cum reliquis autem Ioānes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clām missos, Iosephum accusabat, quòd magnum exercitum collegisset: iamque nisi præueniatur vi, tyrannus metropoleos venturus esset. Verum ea populus quidem præsciens negligebat: liuore autem potentes, nonnullique magistratuum clām pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioanni ut per eos bellum cum Iosepho gereret, decretumque inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant, ideòque duo millia & D. armatos, & IIII. miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Ioazarum, & Ananiam Sadducæum, & Simonem & Iudam Ionathę filios, omnes eloquētia validissimos: ut eorum scilicet monitu auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua veniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum venturum esse perscripserunt, causam verò non indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium: vnde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces consiliis armatorumque fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

Cap. XXVII.

IOANNEM verò iam intra muros Giscalę, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem vocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non venisset, paucique Rom. equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisque apud Taricheas cognitis Iosephus, qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neque se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero diē obstante sabbato quicquam facere poterat, itaq; dolo eos, qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearū claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, cōtra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentę autem & xxx. fuerunt, quaternique nautę

Z non

non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumque tanto ab eo distaret spacio, vnde facile videri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, proprius vt conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armorum esse plenas existimantes, arma proiciunt: manusque supplices agitantes, vt ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit, primum quod bello contra popu. Rom. suscepto, intestinis dissensionibus vires suas ante consumerent, inimicorumque vota complerent: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatēq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent, quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt, his autem in vnam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios l. senatores venire iussit, maxime nobiles, velut illi quoque fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atque alios obtentu fœderis euocabat: vtq; mature Taricheas recurrerant, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosque auexissent in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ d. c. haberet viros, duob; millia popularium comprehensa in Taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus Clitum quendam esse precipuum defectionis autorem, iramque ipsius poena illius precibus satari, nullum quidem Iosephus volebat occidere: suorum vero satellitum quendam Leniam egredi iussit, qui Cliti manus abscinderet. Cum verò is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaque causa indignari Iosephum stantem in scapha videret, ipsumq; velle descendere, ac de se supplicium sumere, vt saltem vnam manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. tantus cum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus vacuis scaphis, & satellitibus v. i. populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Gischalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permisit: omnemque prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere voluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymita bello se preparauerint: deque Simonis Gioræ tyrannide.

Caput

XXVIII.

HACTENVS apud Galilæam motus erat, iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Rom. instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaque bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliæque arma fabricantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Erantque vniuersa plena tumultus, magnaque tristitia moderatos occupauerat: multique futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaque pacem cupientibus, omnia videbantur. Belli autē incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingeantur: statūsque iam tunc quasi perituræ ciuitatis erat, antequam Rom. venirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas vocabant, amentiam ad vtiliora conuertere: qui tamen victus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchiam Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, verum etiam corpora verberibus conficiebat: iamque tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Iudæam cum cæteris populabatur: adeo, vt magistratus eius gentis, propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem, collecto milite, vicos præsidii tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita habebant.

FLA

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER III.

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudeorum.

Cap. I.

10 **N**ERONEM autem, ubi res apud Iudæam non prosperè gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans vltro etiam indignabatur: magisq; ducis negligentia, quàm virtute hostium quæ cōtigerant facta esse dicebat: decere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, videriq; malis omnibus superiorem animum gerere: veruntamen curis arguebatur mētis eius perturbatio, cū deliberaret cuinam cōmotum crederet Orientem, qui vnà & Iudæos rebellantes vlcisceretur, proximásq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solū Vespasianum his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, virum ab adolescentia vsq; ad senectutē bellis exercitatum, & qui po. Rom. iam pridem pacasset Occidentē, Germanorum tumultu cōcussus: armisq; ante illud tēpus incognitam Britanniam vendicasset. vnde patri quoque ipsius Claudio præstiterat, vt sine proprio sudore triumpharet. Itaque his omnibus fretus, ætatēque illius cum peritia stabilem cernens, obsidēsque fidei liberos, eorūque florem manus esse paternę prudentiæ, iam tum fortasse de tota rep. Deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexādiam, vt inde quintā itēmq; 30 decimam legiones moueret. ipse verò trāsmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibique Romanas vires, multaque à vicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnā insperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum vltius producebant. Deniq; omni, quanta fuit, manu pugnacis. congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, D C C. & X X. stadiorum spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quę res fecit, vt etiā tunc primis eorum incursibus propior videretur. tres autē viros aggressionis duces habebant, & corporibus, & prudētia præstantissimos, Nigrū Peraitam, & Sylam Babylonium, & Iohannem Essenum. Ascalon verò validissimo quidem muro cincta erat, sed vacua penē præsidiis. vna enim cohors eam 40 peditum, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa velocius itinere peracto, ac si ex propinquo venirēt, præsto erant. Antonius verò (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinem veritus vel audaciam, primas hostiū coitiones fortiter sustinuit, murūque properantes aggredi refrenauit. Itaq; Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterque armati cū instructis, plūsque indignationi quàm consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam vt semel eorum primæ ab equitibus turbatę sunt acies, fugam petunt: & murum versus se à tergo vrgentibus incidentes, suimetipsi hostes erāt, donec omnes incursibus equitum victi, per totum campum dispersi sunt, 50 qui fuit plurimus, totūq; habilis equitātibus: quod quidem Romanos iuuat, vt magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebant: & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij verò alios quocunque se vertissent circundatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo videbatur: Rom. verò

licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant: Romani autem, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usque diei partem pugnam protrahunt: donec Iudæorum quidem perempta sunt x. millia duoque duces Ioannes & Silas: cæteri verò plerique faucij, cum Nigro, qui vnus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ, quod Salis dicitur, cõfugere. nonnulli tamen etiam Rom. in illo prælio vulnerati sunt. sed non Iudæorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam, & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladẽ alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem vulneribus satis esset, cunctisque aggregatis viribus, maiore cum indignatione multoque plures Ascalonem recurrebant, eadem se præter imperitiam aliãque belli vitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius quæ transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi & ab equitibus circumdati, priusquam se ad pugnam componerent, iterum super vii. millia procubuerunt: cæteri verò omnes aufugerunt: cumque his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis, & quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur cuiusdam vici, cui nomen est Bezedel. Antonius verò cum suis ne vel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, vel ducem hostium fortissimum viuum relinquerent, ignem muro supponunt. turrique inflammata, Rom. quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: tri-duoque post sociis cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioque insperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in posterum seruatus. at Vespasianus Antiochiã exercitu adducto (quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliãque felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Rom. orbe sunt locum obtinens) vbi etiam aduentũ suum regem Agrippam omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam suę salutis prouidentia solliciti, quam Romanarũ virium gnari, etiam priusquam Vespasianus veniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasque iunxerant, præsidiumque militare susceperant tunc quoque benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidii causa poscentibus, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incurribus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse videbatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusque gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilæe, Samariæ & Iudæe.

Cap. I I.

Dæ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, eãsq; Phœnice & Syria cingunt. Discernit verò ab Occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gaba ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quòd equites ab Herode rege dimissi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usque ad flumen Iordanẽ. Ab Oriente verò Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itẽmq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tyberiade usque ad Zabulon, cui vicina est in locis maritimis Ptolemais, protẽditur. Latitudine autem patet à vico Xaloth, qui in magno campo situs est, usque ad Bersaben: vnde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo verò eius à Thella vico Iordani proximo usque ad Meroth extẽditur. Sed cum tanta sint vtræque magnitudine, tantisque gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido vnquam viros, aut eorum penuria regiones illas

illas occupauit: quoniam totæ optimæ ac fertiles sunt, omniumque generum arboribus confitæ, vt etiam minime agriculturæ studiosos vbertate sua prouocent, denique excultæ sunt ab incolis totæ, nec pars vlla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & vbique multitudo vicorum propter opulentiam populosa, vt qui sit minimus, supra quindecim millia colonorum habeat: prorsus, vt etiam si quis magnitudine minore Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætulerit. hæc enim vniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraque tamen aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Perzæ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum variis arboribus confitos, tum maximè oliuetis ac vineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuate defecerint. Et lōgitudo quidem eius est à Machærunte in Pellam: latitudo verò à Philadelphia vsque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, Septentrionalis eius est tractus: occiduus verò Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat, ab Oriente autè Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itémque Gerasis clauditur. Samariensis autem regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim à vico in planicie posito, cui nomen est Ginza, in Acrabatenam definit toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat, nam & vtræque montosæ sunt & campestræ, agrisque colendo molles atque optimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisque tam syluestribus quàm mansuetis abundant, eo quòd natura sunt aridæ, imbriumque satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt, bonique graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quòdque maximum virtutis atque opulentie specimen est, vtræque viris referta est. Harum confinium est Anuath vicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à Septentrione. Meridiana verò pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sanè à Iordane flumine vsque ad Ioppem explicatur. Media verò eius est Hierosolyma: vnde quidam non sine ratione, vmbilicum eius terræ, eam urbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa deliciis caret, ad Ptolemaidem vsque locis extenta maritimis. In vndecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter omnes accolæ eminens, velut caput in corpore. aliis verò post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secūda, & post eam Acrabata. adhuc Thamna, & Lydda, itémque Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Baranza, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem verò terra incipiens, à monte Libano & fontibus Iordanis, vsque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisque permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso, & Romanorum disciplina militari. Cap. III.

40 **D**E Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maximè potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est, equites mille, sexque millia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariâ diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causâ, equitatus verò in castris debebat. vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quâ ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, vt Romanis quoque esset inuicta. vnde etiam spe frustratus est, cum nec vi nec
50 suasu Sepphoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit. Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortē pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis

verò & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquam experts eius acerbitalis, aut cladis erat. vnam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quàm per hyemem sperabatur, manū militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque vsus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cùmque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebātur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinque cum vna ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. Decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant in cæteris verò tredecim sexcenti pedites, & centeni viceni equites erāt. Satis 10 autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Sohemus bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque est Malchus præter quinque milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: vt tota manus computata cum regiis, sexaginta milia circiter peditum equitumq; colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia, neque viribus à quoquam nisi à dominis vincerentur. qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorū prouidentiam. ita seruos instituentium, vt non solum vitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus viles sint. Quòd si 20 quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria virtute quæsisse. Armis enim vt non in bello incipiunt, neque solum, si necesse sit, manus mouent, cùm in pacis otio cessauerint: sed armis veluti natura cohærentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autē eorum nihil à vera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillime prælia tolerant. Neque enim ordo neglectus eos à consuetâ dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neque lassitudo exhaurit. Vnde sequitur, vt semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes cōflictus esse dixerit sine sanguine, contraque prælia meditationes cum sanguine. Nam ne repentino quidem hostium incurſu opprimi possunt: sed quocunque in hostilem terram irruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, nec iniquo loco erigunt, nec inordinate describunt: sed si quidē inæquale solum fuerit, cōplanatur: quatuor verò angulis horum dimensio designatur. Nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ vsus extructionis postulat, sequitur exercitū. Et interior quidē pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autē eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis atq; balistis, & aliis machinis saxa intorquentibus, omnibusque instrumentis missilium complent, vt cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificat, tam iumentis 40 aditu faciles, quàm ipsis, si quid vrgeat, intro currentibus latas. Intus autem castra vicini spatij interpositis dirimunt, mediæque rectorum tabernacula collocant, & inter hæc prætorium diuūm templo simillimum: prorsus vt quasi repētina quædā ciuitas existat: forum quoq; & opificum stationes: & sedes militum primatibus, ordinumque principibus, vbi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse verò ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia, fabricantium opinione citius communiter, qui si res vrgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, parique spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tentoriis agunt: omniaq; ab his ordinate etiā alia cautēque per contubernia expediuntur: veluti si ligno aquæve opus sit, aut frumēto. nec enim cœna vel prandiū cūm voluerit, in potestate cuiusque 50 est, simul autē omnibus somnus est, excubias & vigilandi tempora buccinæ significat, neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi verò ad tribunos cōueniunt salutatū: cum quibus ad summū omnium decem vniuersi ordinum principes. Ille autem his signum aliāque dat ex more præcepta

pta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac vni-
 uerſi pariter incurrunt itémque ſeſe recipiunt. Cùm autem caſtris egrediendum eſt,
 tuba indiciũ facit: nemòque otioſus eſt. ſed vel ſolo nutu moniti, tabernacula tollũt,
 omniàque ad profectionẽ inſtruunt. deinde iterũ tuba vt ſint parati ſignificat. Illi au-
 tem cùm mulos & iumẽta ſarcinis onerauerint, velut in curuli certamine ſignũ ex-
 pectant. Caſtra vero incendunt: eo quòd ſibi alia munire facile ſit, & ne quando ho-
 ſtibus eadẽ uſui ſint. Et tamen tertio quoque tubæ ſigno indicat, vt exeatur: vrgendo
 aliqua ex cauſa morantes, ne quis ordinẽ deferat. Dextérque duci præco aſtans, ſi ad
 bellum parati ſunt, voce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magna voce pa-
 10 ratos eſſe ſe reſpondent, interrogantẽque præueniunt: & Martio quodã ſpiritu re-
 pleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otioſe & cum omni decore progredien-
 tes ambulant, ſuũ quiſq; ordinem velut in bello cuſtodiẽs: pedites quidẽ thoracibus
 & galeis ſepti, & vtroq; latere gladiis accincti. læuus autẽ gladius multo eſt longior,
 cùm dexter menſurã palmę non excedat. qui vero ducẽ ſtipant lecti pedites, ſcuta &
 lanceas geſtant: cætera manus haſtas & clypeos lōgos, ferramq; & corbem & ſarculũ
 & ſecurim, nec non & habenã & falcem & catenã, triduũque viaticũ, vt parum inter-
 ſit inter onuſta iumenta & pedites. Equitibus autẽ ad dexteram gladius eſt longior,
 & contus in manu, tranſuerſuſque ad equi latus clypeus, ternaq; in pharetra vel am-
 plius dependent lata cuſpide iacula, nihil ab haſtis magnitudine differentia. Caſſides
 20 vero & thoracas peditibus habent ſimiles: nullòque armorum genere ab equitũ alis
 diſcrepāt lecti, qui circumducem verſantur. Agmina autẽ ſemper cui ſorte id obti-
 gerit, antecedit. Talia quidem ſunt Romanorum itinera & manſiones, itémque ar-
 morum varietas. Nihil vero nec in præliis inconſultũ aut ſubitum agunt: ſed omnia
 ſemper ſequuntur facta ſententiam: opũſque adhibetur antè decretis. Vnde aut mi-
 nime peccant: aut ſi peccauerint, facilis eſt errati correctio. Fortunæ autem ſucceſſi-
 bus meliores conſiliorum etiam ſi aliter ſucceſſerit, arbitrantur euẽtus: quaſi bonum
 quidem fortuitum ad rem inconſulte gerendam illicitat: quæ vero ante cogitata fue-
 rint, etiam ſi aduerſus caſus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum
 ne idem ruruſus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor ſit cui cõtigel-
 30 rint, triſtium vero quæ præter ſententiam acciderint, ſaltem recte cõſulta videantur
 eſſe ſolatio. Armorum quidem exercitatione comparant, vt non modo corpora,
 ſed animi quoque militum fortiores ſint. Maior autem illis eſt ex timore diligentia.
 nanque leges apud eos non deſertionis ſolum, verum etiam minimæ negligentiæ ſunt
 capitales: ducẽſq; magis quàm ipſæ leges terribiles. nanque bonos honorando redi-
 munt ne in coercẽdis noxiis videantur crudeles. Tanto autem obſequio rectoribus
 parent, vt & in pace ornamento ſint, & in acie corpus vnum totius cõſpiciatur exer-
 citus. ſic eorum copulati ſunt ordines, ita circumduci ſunt mobiles: & acutis auribus
 ad præcepta, oculisque ad ſigna, & ad opera manibus: vnde facere quidem ſemper
 ſtrenui ſunt, pati vero tardiſſimi. nec eſt vbi præliantes aut multitudinem hoſtiũ, aut
 40 conſilia ſenſere ducum, aut difficultatem regionum: ſed ne fortunæ quidem ſuccu-
 buere. nam in ea certiorẽ putant eſſe victoriã. Quorum igitur actus à cõſiliis in-
 cipiunt, cõſultaque adeò ſtrenuus exequitur exercitus, quid mirum ſi Euphrates ab
 Oriente, & Oceanus ab Occidente, itémque à meridiano tractu Africæ fertiliffima
 regio, & à Septentrione Rhenuſ atq; Danubiuſ ſunt imperij limiteſ, cùm minorem
 eſſe poſſidentibus poſſeſſionem recte quis dixerit? Hæc ergo proſecutus ſum, non
 tam propoſito laudandi Romanos, quàm ſolatio deuictorum, & vt nouarum rerum
 cupidos deterrerem: fortaffe autem & ad experientiam proderunt bonarum artium
 ſtudioſis, Romanæ inſtituta militiæ neſcientibus: redeo tamen vnde digreſſuſ ſum.

Impetruſ Placidi contra Iotapatam.

Cap. IIII.

50 **V**ESPASIANVS quidem vnã cum Tito filio in Ptolemaide interim de-
 gens, ordinabat exercitum. At vero Galilæam peruaſerat Placiduſ, vbi
 maximam eorum quos comprehendiffet multitudinem, interemit: hæc
 autem fuit Galilæorum imbellior turba, animiſque deficiens: pugnaciſ-
 ſimos autem vt vidit ſemper in ciuitates confugere, quas Iofephuſ communerat, in

Z 4

Iotapatam,

Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum vertit: existimans eam repentino aggressu facillime captū iri, magnamque & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi meru celsuris aliis ciuitatibus, si quæ validissima esset, occupatam vidissent. Multū tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cū eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiūt: congressique cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe vt pro salute patriæ, item coniugum liberorumque dimicantes) in fugam eos vertunt, multosque fauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserāt, septisque vndique corporibus leuiter fuerant vulnerati: cū Iudæi quoque magis eminus iaculari, quā manus conferere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea fauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

Galilæa à Vespasiano inuaditur.

Cap. V.

ESPASIANVS verò ipse Galilæam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerūt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itēque sagittarios præire iussit, ad repentinis incursus hostiū cohibendos, & vt suspectas atque opportunas insidiis syluas scrutarentur. Hos sequebatur Romani peditatus equitatusque pars: post quos ē singulis centuriis deni armaturā suam ferentes, mensurasque castrorum. Post hos stratores viarū ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasque obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itēque subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse veniebat, lectos pedites equitesque, necnon & lancearios secum ducens, equitūque præterea suorū agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios ceterum & viginti equitos deputatos habebat, hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itēque præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circū Aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & vniuersarum auium regnum habeat, & sit validissima. Itaque illam & principatus insigne putant, & omen victoriæ, quosunque bello petierint. Sacras vero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisque adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionū cuncti cum peditibus erant, mulis aliisque iumentis vehentes militū sarcinas. Postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitūque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibique positis castris, quāuis promptos ad bellum milites continebat, vnā & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium voluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere vel solus fecit ducis aspectus: metū vero vniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longè à Sepphori castra posuerāt, vbi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamque Romanos prælio secum cōgressuros, non modo ante pugnam, sed antequā hostes omnino cōspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictis Iosephus, vbi animaduertit neque se ad excipiēdos hostes sufficientē manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectū ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quā longissime autē periculis abesse decreuit: abductisque qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadare expugnatio.

Cap. VI.

ESPASIANVS autem Gadarensum ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudo vacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interitus, cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria, quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset.

Iosephus

Iosephus autem, quam tuitionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienſes nunquam eum, niſi de omni bello deſperaffet, in fugam verſum iri credebant: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res Iudæorum quorſum euaderent: vnâque illos viam ſalutis habere, ſi propoſitum mutauiffent. Ipſe vero, quamuis adhuc ſibi ſperaret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen ſæpe maluiſſet, quàm prodita patria, cum dedecore adminiſtrationis ſibi creditæ, apud illos feliciter agere, cōtra quos fuerat miſſus. Decreuit igitur Hieroſolymam primatibus, quemadmodum ſeſe res haberēt, cum fide perſcribere: ne vel minus extollendo vires hoſtium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, 10 fortasſe cœpti etiam pœnitentes ad ferociam reuocaret, vtq; ſi fœdus eis placeret, cito reſcriberent: aut ſi bellandum eſſet, dignum ei cōtra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epiſtola ſcripta, mature mittit qui Hieroſolymam literas ferret.

Iotapatæ obſidio.

Cap. VII.

VESPASIANVS autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hoſtium refuſiſſe cognouerat, & præterea validiſſimum hoc eorum eſſe receptaculum) præmittit pedites cum equitibus qui montanum iter coæquarent, ſaxis aſperum, ac peditibus quoque difficile, omnino vero equitibus inuium. Et hi quidē quatriduo fecere quod iuſſum eſt, latâque aperuere 20 exercitui viam. Quinto autem die, qui menſis Maij vigefimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade venit, abiectōsque Iudæorum ſpiritus erigit. Cùm vero tranſitum eius Veſpaſiano quidam tranſfuga nunciaſſet, vtq; mox ciuitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam Iudæam capere poſſet, ſi Iosephum ſubiugaffet: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, vt qui hoſtium prudētiffimus videretur, vltro ſe etiam in cuſtodiam traderet voluntariam: ſtatim quidem cum equitibus mille Placidū mittit, vnâque decadarcham Ebutium, tam manu quàm prudentia virum inſignem, circumuallare ciuitatem iuſſit, ne clâm inde Iosephus elaberetur. Poſtero autē die cuncta manu comitatus ipſe 30 conſequitur, & poſt meridiem vſque acto itinere, ad Iotapatam peruenit: adductōq; in Septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo caſtra ponit, diſtante ab oppido ſtadiis ſeptem. Conſulto autem quàm maxime conſpici ab hoſtibus affectabat, vt viſu attoniti turbarentur. quod etiam factum eſt: eōſq; tantus continuo ſtupor inuaſit, vt muris egredi nullas auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem ſtatim aggredi piguit: ob eam cauſam duplici acie circundato oppido, tertium extrinſecus agmen equitum poſuere, omnes Iudæis exitus obſtruentes. Sed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit. quippe in bello nihil eſt neceſſitate pugnacius. Itaque poſtridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis ſuis manentes, Romanis caſtra ante muros habētibus reſiſtebant. poſtea vero quàm 40 Veſpaſianus & ſagittarios & funditores, omnēmque iaculatorū multitudinem adhibitam, miſſilibus in eos permiſit vt: atque ipſe cum peditibus in aduerſum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudæorū proſiluit multitudo: omnēsque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu ſimul & audacia patrando facinora. Neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipſos ſalutis deſperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cùm tota die pugnatum fuiſſet, prælium nox diremit: in quo Romanorū plurimis ſauciatis, tredecim interfecti ſunt: Iudæorum autem cùm ſexcenti eſſent vulnerati, ſeptem & decem ceciderunt. Nihilôque minus, Romanis poſtridie iterum irruentibus occurrunt: multôque fortius 50 reſtiterunt: ex eo ſcilicet fiduciam naſci, quòd eos pridie præter ſpem ſuſtinuerant. ſed eos quoque pugnaciores experti ſunt, quòd eorum iracundiam pudor incendebat, vinci credentium, niſi cito viciffent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggreſſione ceſſantibus, etiam Iotapatenorum excuſus agebantur, murique fortius oppugnabantur. Et neque Iudæi vires hoſtium formidabant, neque Romanos

difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex aliis quidem partibus vndique vallibus immensis præceps, ut earum altitudinē oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab vna vero tantū Boreæ parte adiri potest, vbi per transuersum latus desinentis montis ædificata est: quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccesſa essent hostibus superiora cacumina. Aliis vero circum montibus testā, prius quā in eam perueniretur, à nullo poterat conspici: Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabat. Cūque aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidōque propinquis montibus excisis, magnāque vi lignorum & lapidum comparata, cratibusque ad euitanda iacula desuper missa per vallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla autem noxa vel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisque trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent: magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: simulque ex catapultis lanceæ percurrerant, saxaque tormentis ingentia mittebantur, ignisque & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murū, sed etiam totum intra iactum earum spatium Iudæis inaccesſum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itēque funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrando per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosque feriebant: & vbi illi cessissent, aggerem dissipabant, vallorumque munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudæi locū aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisque pariter viribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem prope modum aggere, pauloque minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido salutem foret, conuocat fabros, murumque altius iubet extolli. Cūque illi tam multis obstantibus iaculis minime ædificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ emissos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusque repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisque ante fabros oppositis, illi murum die noctūque operando, ad viginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisque validissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatē se esse credentibus, magnū mœrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quā oppidanorū obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi: deque Iudeorum excursionē in Romanos.

Cap. VIII.

T Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurſabant: inque dies singulos prælia cateruatim, & cuiusque modi latrocinales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumque incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, ut eam vsui necessarium penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finē vsque in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoque faciliores expugnatu fore, si post intervallum rursus anxii incubuisset. Itaque omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumque omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ vero penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est

est

est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia: quo tempore obsessi etiam hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodque fieri, velut omnis aqua iam defecisset, ægrè ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem videret abundare aliis rebus, fortèsque animo viros esse, quo longiorè Romanis obsidionem faceret, quàm sperabant, iam tum potum mēsurā ciuibus ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse videbatur: ampliorēmq; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac velut ad extremam sitim peruentū esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in vnum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere
10 re prospectabant: quod etiam balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo pōst, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, vt hanc eius spem frangeret, iussit quātū plurimos per murorum minas immersa vndis atque humida vestimenta suspendere, vt omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ viderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad vim atq; arma conuertit: Iudæis quoque id maxime cupientibus: quod nec se nec ciuitatem saluam fore credebant; & priusquam fame, vel siti perirēt, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi co-
20 pia pararetur, per quandam vallem deuiam, propterea quæ minus curiosè habitam à custodibus, excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes literas ad quos vellent Iudæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia vsui necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mandato commenantibus, vt plerunque ad excubias repperent, terga vellentibus tecti: quo si qui eos nocte vidissent, canum similitudine fallerentur. idque factitatum est, donec eius fraudem vigiles persenserunt, vallēque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatē sustinere posse prospiciens, suāmq; pariter salutē, si vellent remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. verum id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim salutē esse ciuitati manentem, velut omnes eius causa ala-
30 cri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illū nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari venisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui confiderent. Iosephus autem quod sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grande aliquid se profuturum: & si caperetur, vnā cum his esse frustra perituum: obsidione vero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturū. nunc autem non videte, quid apud eos residens vtilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem
40 magis incitaret, vt se caperent magnipendentes: quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populū Iosephus, sed hoc circumstiterē se magis incēdit. denique pueri & senes: itēque mulierculæ cum infantibus flentes ad eius pedes accidebant, eūque omnes complexi tenebant, & vt fortunæ socius sibi remaneret, cum vlulatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam vero, si per vim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communique desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumque vitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriā posteritatis occūbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, vsque ad Romanorum castra excurrerat: & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posterōque die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non
50 defatig

defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciēs (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorū pondere tardabantur: cum Iudæi semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, vt eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis audis manum confererent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius quærere victoriam, augendæ possessionis causâ non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, p̄erq; saxa tormentis emissa plerunque repellebat Iudæos, nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: verum eminus missa intra iactū subeuntes, s̄uius Romanis instabant: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per vicem vtrunque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete & alijs tormentis bellicis. Cap. IX.

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis, hostiūmq; incurſibus obsideri, cum prope iam muris aggeres æquarētur, arietem ad-mouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauiſſimilis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, vnde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex trutina, palis vtrunque fultus, bene fundatis. retrorsum autem magna virorum multitudi-
ne repulſus, iisdemque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec est vlla tam valida turris, aut murorum ambitus adeo latus, vt etſi priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit vi capere oppidum properanti: quoniam pernicioſa videbatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisque missilium machinis, vt facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent propius adhibitis utebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cum vero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietē applicāt cratibus desuper itēmq; pelliculis septem, tam pro sui defensione quā machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt: clamorque oppidanorum, velut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe feriri, neque multo post murū disturbatum iri prospiciens, quo commento vim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis cōſertos, quā semper impetum arietis ferri viderent, demitti iussit ex muro: vt eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera laxitas frustraretur. Quæ quidē res multum Romanis moræ attulit. nam quocunq; hi machinam conuertissent, contrā illi qui super murum stabant, palearū traduentes saccos, ictibus supponebant, nihilque murus repercussione lædebatur, donec etiā Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. Cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (qui recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiūsq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod aridæ fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammariūt, vnāque machinas, & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi verò non sine malo subueniebant, audaciā simul eorum territi, & ne adiumēto essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum naſcæ fomitem, & præterea bitumen ac picem, necnon etiā sulfur, opinione citius volitabant: operāq; Romanorum multo labore curata, vnus horæ spatio pessum dederūt. Hic etiam vir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus est, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tantā vi super arietē ex muro demisit, vt machinæ caput abrumperet, idque ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nullōque metu reportaret ad murum. Postremo tanquam signum quò tela mitterēt, hostibus propoſitus, nudo corpore quinque sagittarum vulneribus fixus est: earūque nulla respecta, vbi murum ascendit, vnde iam videri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt
duo

duo fratres Neritas & Philippus de vico Ruma Galilæi. Qui cùm super milites decimæ legionis profiliissent, tanto impetu vique irruerunt, vt & aciem Romanorum perruimperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam verterent. Præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus, machinas & refugia, cum operibus quintæ itémque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. Cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rursus autem Romani sub vesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter vulnerat, quia vis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis
 10 perturbationē fecit, his enim, qui propè aderant viso sanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictæque obsidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat metuens patri. Vnde contigit, vt & beneuolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore vulneris, & ab omnibus, qui sui causâ pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sæuius incitauit. nam velut vltor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduis balistarum itémque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos appetebant, qui
 20 arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem, aut parum proficiebant, cùm sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi cōtra videre non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quò tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quàm iaculorum vi simul multi transfigebantur: missæque machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, vt non vsque ad extremam aciem saxi magnitudine ac violentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiúsque ad tertium stadium veluti funda excussa caluaria. Interdiu quoque prægnantis foeminæ transiecto
 30 vtero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento vis fuit. Ergo machinis terribior erat impetus, & missilium strepitus. Crebri autem mortui, cùm per muros deiicerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totúsque ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat: iamque ascendi poterat congestione cadaverum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati, & sunt, & tamē vix circa matutinas vigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tūmq; illi quidem corporibus atque armis eam partem, quæ deiecta fuerat, priusquam Ro-
 40 mani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

Cap. X.

50 **M**ANE autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paulum recreatum. Idémque cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: vt recti armis dirutum latus vndique obsiderent, contósque prætenderent: & cùm pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. Post illos autem pedites validissimos ordinauit. Reliquam verò equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appósitos machinis. Aliis autem integris muri
 a a partibus

partibus scalas applicare præcepit, ut qui hos prohibere tentassent, deiectionis partis defensionem relinquerent: cæterique omnibus simul telis oppressi, violentiæ irrumperentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum integrum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi lædi non possent: in parte verò collapsa validum & potentissimum quémque: senosque ante omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda fortitus est: hisque præcepit, ut agminum ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum verò multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarij pharetras exinanirent. Si verò pontes à Romanis apponerentur, ipsos profilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: vnumquemque verò ita certare debere, non quasi 10 conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugésque suas propemodum ab hostibus capi: vimque futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in vtroque disposuit. Ciuitatis autem vulgus imbellè, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie videre circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodiis) strictisque gladiis ad partem muri deiectionis hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittariis tela suggere, tunc extremo ululatu quasi capta vrbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione cõcludit, silere iussas: ipse verò ad partem 20 muri, quæ sibi obtigerat transiit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines vniuersarum legionum consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoque dato, missis vndique sagittis lux obscurari cœpit: Iosephi focij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum vulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosque ascendere nitentes prælio deturbant, varia manuum itemque animi facinora demonstrantes: & ne vel in extremis calamitatibus deteriores illis viderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabāt. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm vel caderent vel occiderent. Itaque Iudæis perpetuo 30 dimicantibus, cum nec vnde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue substituerentur: proque his quos violentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectique desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaque acie velut vno corpore repellendo Iudæos, muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustiis consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulatur: feruentique oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. siquidem facile à vertice ad pedes vsque sub 40 armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemque non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calesceret, seroque pro sui pinguedine refrigeraret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendij fuga non erat. Nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad suos autem contranitentes tutò recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus vulnerabantur. Sed neque Romanis virtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati viderentur, tamen in eos, qui perfuderant ferebantur, præcedentē quisque incurfando, tãquam ipse impetum retardaret. Iudæi verò progressum eorum dolore altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neque fugientium quisquam, neque aggredien- 50 tium firmo posset eniti vestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi verò super aggeres deicerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites, mala in hac perpeti pugna dux videret, sub vespèram eos reuocari quorum

quorum non paucis trucidatis, plures sunt vulnerati. Ex Iotapata verò sex viris mortuis, plures quàm trecenti faucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die vigesimo. At Vespasianus eorum causà, quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira vidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. Tres verò turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro vndique textas, vt & pòdere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easque super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittariis, itémque leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neque à vertice venientes sagittas facile declinarent, neque vlisci possent quos non viderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemque tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neq; contra mali quicquam hostibus facerent, quòd eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Cap. XI.

20 **I**s autem diebus Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen est Iapha, nouas res affectantem, & propterea, quòd Iotapatenos præter spem resistitisse audierat, insolentem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores verò eius vidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosque paulisper relictos, in fugam vertit: quos vestigiis cõsecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui clauferre ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem Deus 30 Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius vniuersum populum exclusum mœnibus propriis, ad interitum hostibus dedit audissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes vnum murum, alterum ciues clauferant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorū gladiis transfigebantur, infiniti verò à Romanis interficiebantur, ne ad vliscendum quidem recepta fiducia, nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiere numero hominum, duodecim millia. Vnde Traianus vacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans 40 præ timore, imperatori excidium reseruauit. eumque per nuncios rogauit, vt filium suum Titum mitteret, finem victoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus, & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectos sic ordinauit exercitum, vt in læuo quidem latere Traianum cõstitueret, ipse verò in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris vndique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo mœnia reliquerunt. Titus verò eiusque comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque vehemens cum his qui se intus cõgregauere, pugna commissæ est: nunc per angustia viarum irruentibus validissimis, nunc scæminis ex tectorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo vsque ad sextam 50 horam sustinere conflictum. absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Deniq; virilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit x v. millia: captiuorum autem duo millia c x x x. Hæc Galilæis clades contigit quinto & vigesimo die Iunij mensis.

*De Samaritis à Cereale deuictis.**Cap. XII.*

Ed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namque in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere videbatur: nec saltem vicinorum malis corrigebantur, sed inconsulta suarum virum infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum voluntate pendebant. Vespasiano autē placebat motus antecapere, eorumque impetus præuenire. Nam & si præsidiis tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorū multitudo, qui coierant & conspiratio timebatur. Eaque causa Cerealem quintæ legionis tribunum, cum sexcentis equitibus tribusque peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidem¹⁰ accedere, prælioque congredi nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites verò circumuallatis vndique montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis, neque se rebus necessariis vulgus instruxerat) adeo vt nonnulli quidem vna die siti morerentur, multi verò eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos trāsfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam, qui adhuc perseuerarent, malis infraçtos, montē ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atq; vt salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens: denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem vndecim millia & sexcenti. Hæc Iunij mensis vigesimo & septimo²⁰ die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

*Iotapatæ excidium.**Cap. XIII.*

Iotapatenis autem diu durantibus & præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam verò ad Vespasianum eodem die profugus venit, paucitatem ciuiū & infirmitatē simul eorum enuntiās: quodq; diuturnis vigiliis, & præliis assiduis consumpti, minime quidem vltius vim ferre possent, verum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam namque vigiliam, quando & malorum requiem habere videretur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eadēque hora inuadendos esse suadebat, Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudæorum, quantaq; superbia penas contēnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cū ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostib. exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illū vera dicere: ipse autē nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitū. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incedebat Titus cum vno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce verò occupata, cū hostes in medio oppido versarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnōque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula visus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat. donec totus irrupit exercitus: soloq; malorum periculo exuscitati sunt, morientēsque demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcēdi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebat cura: sed ex arce plebem ad prona compulsam facili mē trucidabant, vbi loci difficultas pugnacibus quoque negaret copiam resistendi. viarum namq; angustis pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obtegebantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, vt manib. propriis liberarentur incitauit, nam cū se viderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicunque tamen vigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrim Septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde

inde circumfusi hostium multitudine, sero dexteras dedere: hisque instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi vnus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidiis. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumque is manum porrexisset incaute, hasta ille præuertum sub inguine perculit, statimque confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani, postea vero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sæuebāt atatem, præter infantes ac foeminas. Itaque captiui quidem mille ducenti congregati erāt: 10 quadraginta vero millia connumerata sunt excidij tempore pugnis superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaque eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus vitam suam redemerit facto & verbis. Cap. XIII.

ROM. verò Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ precium videbatur (captus enim, maxima pars bellifesset) mortuos itemque abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam vsus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam 20 profundum puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à laterē, quod supra scrutantes videre non possent: vbi XL insignes viros latitantes offendit, rerumque vtilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdiu quidem se occultauit: nocte vero sursum ascendens, vigilias explorabat, ut fugeret. Cumque omnia vndique ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset, in speluncam iterum descendebat: biduumque ibi delituit. Tertia vero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumque Vespasianus properè duos tribunos Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum venerunt, fidemque pro salute dantibus, minimè paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quam ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, velut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim consuetum misit. Is autem, quam mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens, quodque ipse Iosephus virtutis causa magis admirabilis, quam inuisus ducibus haberetur: essetque imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditioe sibi liceret exigere, sed conseruare potius virum fortem: his addebat: quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, animum ad id mitteret, ut rem optimam pessimam, hoc est, perfidiæ prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, spelun- 40 cæ ignem submittere properabant, sed retinebat eos belli ductor, viuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem vehementer instante, vbi etiam hostilis multitudinis minas cōperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur. quibus ei Deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Rom. essent euentura principibus, ostēdit. erat autem interpretandis quoque somniis idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi Deo plenus, & recitum somniorum, quæ horrenda viderat, simulacra mente complexus, occultas preces Deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, labefactari tibi re creator placuit, fortuna vero ad Rom. tota migravit, animamque meam quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus 50 sponte Rom. & viuo, testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui vnà confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus, cedere, vniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis Deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemque pateris

intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorū fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus: Tu verò si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si verò inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladiis, occidendum illum comminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se Dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciasset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incepit. Et quid enim tantoperè, inquit, ô socij propriæ cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam in dissensionem vocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à victoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, vere meo gladio meaque manu sim dignus: sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus, qui eam præripuerunt: nunc autem neque prælia nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imo verò ignauissimi, quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis nauem sponte submergit. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum Deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Siquidem naturæ lex validissima, ut velint viuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus poena persequimur. Deum verò indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus, ut essemus: rursumque, ut esse destinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima verò semper immortalis est: Deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit, aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si Dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes vlciſci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi verò Deum fugientes, & optimum Deum, impie facere non videbimur? An ignoratis, quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumq; Deo debitum soluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cælo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, voluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum verò manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum Deus autores iniuriæ per nepotes vlciſcitur. Hinc & Deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem vsque ad solis occasum inssepultos abiici decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, ô socij, iusta sentire neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse volumus salui simus, nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutis operibus demonstrauimus. sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est, qui nos ceperint. Nō migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quā qui ad hostes vltrò profugiunt, si quidem illi salutis suæ causā id faciunt: ego verò interitus, & quidem mei. Romanorū tamen insidias votis expeto. nam si me & post iunctas dexteras perimāt, magno animo paratōque

paratōque moriar, mendacij perfidiam pro victoriæ solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modū Iosephus vt à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autē obstructis desperatione, qua se iamduū morti deuouerāt, auribus concitantur: & alij aliunde cum gladiis accurrentis ignauia exprobrabant: & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cū alium nominatim vocaret, aliū vultu ducis intueretur, alterius dexterā prehenderet, alium precibus exoraret, varia mentis affectione (vt in tali necessitate) distractus, ferrum omniū à cæde sua prohibebat, non secus vt feræ bestię circumclusæ, ad eum semper qui se cōtingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoq; clade reuerendum putabant, debilitabantur dextræ, gladiique de manibus elabebātur: multi cū manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus Dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, cædes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequētis occumbat, atq; ita omniū fortuna perambulet, neq; sua se quis dextera feriat, iniustum est enim cæteris interemptis, ex aliis quenquam, si pœnituerit, saluum esse. Visus est vera dicere, & quod persuasit agitur: vt sors cuique obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiā duce perituro. cum Iosepho enim perire, vita dulcius æstimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue Dei prouidentia. Consultōque prospiciens, ne vel sorte grauaretur, vel si nouissimus cessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, vt viueret persuasit: ipse vero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani visendi eius gratia occurrebant: & cū se circa ducem premeret multitudo, varius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, aliis minitantibus, nonnullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui verò propius erant, facta eius reputantes, mutationes stupecebāt. Rectorū autem nemo fuit, qui licet antè irasceretur nomini eius, viri aspectu non mitior factus sit. Titū vero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisque pridem fuisset in præliis reminiscēti, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quāta esset fortunæ potentia, quāmq; velox belli momentum: humanarum autē rerum nihil firmū atq; perpetuum. quamobrem multos ad miserationē Iosephi pertraxit: plurimāque salutis eius pars Titus exitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, vt cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere velle ait. Summotisque ab illo omnibus aliis præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidē, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum: ego autem maiorū ad te nuncius venio, præmissus à Deo: alioquin Iudæorum legē sciebam, & quemadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronē me mittis? quid ita? quasi qui Neroni vsq; ad te successuri sunt, maneat. Tu es Cæsar Vespasiane & Imperator, atque hic filius tuus: me autē colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidem non mei solius es tu Cæsar, verumetiam terræ marisque ac totius hominum generis. me autem ad maiorem pœnam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominū ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere videbatur, eaque Iosephum existimabat salutis gratia cōminisci. paulatim vero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium Deo, sceptraque multis præmonstrante aliis portentis. Sed & in alijs verum esse Iosephum deprehenderat. Altero namque amicorū qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramenta sint) neque Iotapatenis de excidio, neque sibi de captiuitate quicquam diuinasset, vt à se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prædixisse, quod post diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium, quodque ipsum Romani viuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quæ sita, Vespasianus ubi vera esse comperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho nec vincula remittebat: vestimentis autem aliisque muneribus eum donare benignissimēq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius

operam commodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligere, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: vnde etiam multi simul, vt de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, velut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum vero duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam videret esse ciuitatē. Decimam vero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoque aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, vt in planicie sita atque maritima.

Ioppe denuo capitur.

Cap. XV.

DYM hæc aguntur, collecta non exigua multitudo, qui vel ab hostibus seditione defecerant, vel ex ciuitatibus euerfis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea vastauerat Cestius. Et quia terra quam vastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen. itēque in Ægyptū commeantes, plurimos latrocinii prædabantur: omnibusque nauigis inuium faciebāt illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituisent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hique nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem præsenferāt, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, vltra contiguum sagittæ spacium, pernoctauerunt. Cum vero Ioppe natura esset importuosa (nanque in asperum cæteraque arduum litus desinit ac summis vtrinque cornibus leuiter incuruum, quæ vaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: vbi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ veteris fides ostenditur: aduersus autem Aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineque in tutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce violentius. quem illac nauigantes Melamboream vocant flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias vero collisit in scopulos. multæ autem cum magna vi aduerso æstu, niterentur ad pelagus (nam & 30 litus saxis infestum, & hostes in eo cōstitutos timebant) sublata in sublime gurgite mergebantur. & neque fugæ vspiciam locus erat, neque manentibus spes salutis: cum & mari ventorū, & ciuitate Romanorum violentia pellerentur. Itaque multi vlulatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragiis implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, veluti id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundaret, omnisque ora maritima cadaueribus impleteretur: eum etiam ad litus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiectorum autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus eruunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore 40 bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, castris in arcē munitis, ibi cum pedibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites vero omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, vicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obediētes, in dies singulos incurſando, excindebant totas regiones atque vastabant. Vbi vero Iotapatæ apud Hierosolymā casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se vidisse diceret quæ factabantur adueniat, non credabant. nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, velox nuncia tristium: paulatimque per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus gestis plura 50 quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymā: & per singulas domos itēque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis: luctus verò ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum

phum autem vniuersi. adeo vt per dies xxx. nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaque mercede conducerentur tibicines nœniarum. Tempore autem veritate reuelata, vt de Iotapata quidem vbi res habebat, fictum vero quod de Iosephi morte vulgabatur, eumque viuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum viuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab aliis quidem ignauix, apud alios prodicionis arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione atque conuitiis. Vltro autem his vulneribus excitabantur, magisque accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis & custodix causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebantur, velut in Iosephum pariter vindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

*Deditio Tiberiadis.**Cap. XVI.*

VESPASIANVS autem studio visendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitiis, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigrauit: ibique per dies xx. milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat.

20 Postquam vero Tiberiada quidem nouas res cupere, ac deficere Taricheas audiuit (ad regnum autem Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se vndique Iudæos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul vt Agrippæ hospitio vicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum in Cæsaream, vt inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi vicina est. Quò cum ipse venisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus vltra legionibus progressus, ad trigessimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarum rerum studiosis, cui nomē est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus l. mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidē inuitaret. audierat enim quod

30 pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionē pateretur. Itaq; Valerianus vbi muro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne laceffendi prælij causa, potius venisse videretur. Sed priusquam verbū faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant validiores, rectore quodā nomine Iesū, Tobix filio, latrocinalis agminis principe. Valerianus autem, neq; præter madata ducis prælio congredi tutū ratus, etiam si de victoria certus esset: pugnamq; periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati cōfligerent, inopinata præterea Iudæorū stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, veluti pugna non insidiis captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem veriti seniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romanorū castra profugiūt: adhibitoq; sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: neue quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque vltum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad fœdus venire properantes, nunc vsque ne id facerent asseruati fuissent. His eorū precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit. nam & Agrippam videbat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutū sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Taricheas confugiunt. Posteroque die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitū. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeūt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum vero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridio latere iussit, eoque pacto dilatauit ingressum: vt præda tamen & iniuriis abstinere, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa mutis pepercit, spon-

dentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs : aliisque modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichearum obsidio.

Cap. XVII.

EINDE ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciēs: quod omnis barbarum cupiēs multitudo ad Taricheas conflueret, munitione cōfisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatē ita vt Tiberias sub monte positam, qua lacu non alluebatur vndique muro validissimo, sed minore tamen quam Tiberiada, Iosephus cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum itēmque virium copia communierat: Taricheis verò largitatis eius reliquiae profecerunt. Scaphas autem plurimas in lacu paratas habebant: vt in eas videlicet, si terrestri praelio vincerentur, refugerent: simulque ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autē castra munientibus, Iesus eiusque focij neque multitudine hostium, neque disciplina militiæ perterriti, cursu eos irruunt: primoque impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, vbi armatos congregari viderunt, antequam mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosque insecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum prouecti, vnde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauali praelio decertabāt. Audito autem Vespasianus magnā eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie cōgregatam, filium suum cum sexcētis equitibus lectis eō mittit. Quicū infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse vero equitū plerosque, etiam priusquā subsidia veniret alacres esse videns, cum nonnulli eorū multitudinē Iudæorū formidarent, vnde exaudiri posset constitit: & ,ō Romani, ait, pulchrum est nanque in principio sermonis admonere vos generis vestri, vt qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo vnquā toto orbe hostis vllus euasit: Iudæi vero, vt etiā pro his dicamus aliquid, ad hoc vsque tēpus victi non defatigantur: itaque oportet illis in aduersis rebus cōstanter dimicantibus, etiā nos in secundis perseuerantius laborare: aperta quidem fronte vobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: vereor autē, ne cui vestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodque Iudæi, licet satis sint audaces, mortēque contemnant, incompositi tamen bellorumque imperiti sunt, vulgus recte potius quam exercitus appellandi, de vestra vero peritia atque ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis etiam tempore, vt ne in bello nos cum hostibus numero conferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cum rudibus cōgrediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti cōsilio cum vagis neque rectorem habētibus decertabitis: quodque nos hæc virtutes multo plures efficiant, multum autem vitia de hostium numero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si vel in paucis sit fortitudo. hi enim & ordinari faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ autem copię plus incommodi ex semetipsis, quam ex hostibus capiunt. Itaque Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio siue mentis sæuitia ducunt, quæ rebus secundis aliquantū valēt, minimis vero offensionibus extinguuntur. nos autem virtus regit, & morigera voluntas, itēmque fortitudo, quæ & in prospera fortuna viget, nec ad finē vsque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quam Iudæis, causæ certaminis: nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius? & ne post orbis terræ imperium videamur hostium aduersariorum loco Iudæos habere? Præterea considerate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est, multos enim eosque in proximo adiutores habemus. Rapere autem victoriam possumus: & quos a patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, vt & maior sit & socium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo vobisque pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego vero eius sum filius, vosque milites mei. nam illi vincere consuetum

suetum est. ego vero reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto autem vos non puerit, duce vestro periculis occurrente, non superare? apperam enim pericula mihi credite, primusq; in hostes irrumpam. nemo autem vestrum à me discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope diuina, & manifestissime præsumere, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quam si extrinsecus pugnaremus. Postquam Titus hæc prosecutus est, diuina quædā alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum cccc. equitibus ante prælium contigit, ægrè ferebant, tanquam minueretur victoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato mote, qui ex aduerso erat oppido, murorum
10 propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spacio fusi, quantum aduersa acies occupauerat, unde multo etiā plures quam erant apparuerunt. Iudæi vero, licet incursum eorum & disciplina conterriti, paulisper quidē primos sustinere congressus. Perculsi autē contis, equorumque impetu deturbati conculcabantur: atq; ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisque velocitatis habebat, effugiunt. Titus autē aliquos à tergo instans alios per transitum occidebat, nonnullos cursu arre-
20 recapiens, iactu ora transuerberabat. multos autē, alium super alium lapsos innoluēs, conficiebat: omnesq; ad mœnia confugientes præueniēs, detorquebat ad campum, donec vi multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excipit autem illos acerba dissensio. nanq; indigenis, & fortunarum suarum, & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maximeque quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum qui plurimus esset vim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, veluti iam arma caperēt. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudæos, suscipite victoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euafere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Verumtamē cum velocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solum autem hostium concordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præ-
30 uenire debemus: ut præter victoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atq; ad lacum decurrit, & per eum properē ciuitatē ingreditur, quē cæteri consecuti sunt. pavor autem eius audacia murorum defensores inuasit, & pugnare quidem, vel prohibere venientem, nemo sustinuit. relictis autē excubiis, Iesus quidem cum sociis in agros effugit: alij vero decurrentes ad lacum, in manus hostium contrā venientium incidebant. mactabantur autem alij cum scaphas scanderent, itemq; alij, cum iam prouectas assequi narranto conarentur: plurimāque per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum quidem resistentium, qui non effugissent: indigenarum vero sine pugna, quoniam spes eos fœderis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat.
40 donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internecione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam viderūt, quā longissime ab hostibus recesserūt. Titus vero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, & filij virtute admodum lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars videbatur exempta) tum quidem statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædemque euaderet. postero autem die cum descendisset ad lacum rates aduersus illos qui eò refugerant, fabricari iussit. quæ tam materialium quā artificum multitudine mature contextæ sunt.

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Cap. XVIII.

50 **L**Acus autem Genesar quidem à terra continente appellatur: XL. vero stadiis in latitudine patens, centumq; in longitudine aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & vndiq; in littora ac arenas desinēs, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum. & fluuius quidem siue fonte lenior est. semper autē frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstiuusq; noctibus etis aquæ sub diuo perflata, nequaquā æstibus cedunt:

cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore quàm specie discreta: mediùsque fluuiio Iordane secatur. Cæterum Iordanis fons Panium esse videtur: sed re vera huc terra conditus fertur ex ea quæ vocatur Phiale. Hæc autem est, quæ in Trachonitidem ascēditur ad cxx. stadium à Cæsarea, ad dexteram non longe à via. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferēs. semper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cùmque interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is nanque missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, vnde antea fluuius nasci credebatur. Naturalis quidē pulchritudo Panij, regis opibus & Agrippæ diuitiis magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat cœnōsas: centum autem & viginti aliis præteritis stadiis, post oppidum Iuliada, Genesār lacum medium transemenfus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesār vero lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro vbertate sui negat arbustum, totamque plantis conseruare cultores. cœli verò temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigoribus gaudent, infinitæ florescunt: vbi etiā palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: vt naturæ magnificentia hanc esse quis dixerit, vim adhibentis vt in vnū conueniant inter se reputantia, anniq; temporum contentione bonam, veluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solū nutrit præter opinionē poma varia, sed etiam seruat, egregia quidē, & quodammodo regalia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decē mensibus suggerit, cæteros vero fructus, anni spacio senescentes. Nam præter aëris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberissimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexādri no generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus xxx. stadiis extenditur, & latitudo xx. Horum quidem natura eiusmodi est.

Tarichearum excidium.

Cap. XIX.

ESPASIANVS autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quantā in eos qui lacu effugerant satis esset, vnā prouehitur. Ille autem neque compulsi ad terram euadendi facultatē habebant, infestis omnibus, neq; nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scāphæ parue, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cū pauci singulis veherētur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Verumtamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebāt, aut quominus etiam irritādo feriebant: plus autem ipsis vtroq; modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebantur, contiguique sagittis eorū efficiebantur, & si accedere proprius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cūque ipsis nauigiis mergebantur. Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis cōtingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladiis transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauiculis capiebāt. Submersorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & si desperatione compulsi inimicis adnatate tentassent, eis vel manus vel capita truncabantur, plurimūque passim ac varius erat interitus eorum, donec in fugam versi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebantur, multos vero in terram egressos peremerunt Rom. Mixtum autē sanguine, plenumq; cadaueribus cerneret totū lacum. nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionē oppressit & facies. nam littora quidem naufragiis simul plena erant, & corporibus tumidis. calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, vt non Iudæis solum ille casus miserabilis videretur, verum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex millia & quingenti.

At

At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse videbatur: & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat, his autem affirmantibus eorū liberationem, detrimento futuram: nec enim demissos quiescere posse homines, qui & patriis carerent, vimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contrāque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtrūcari: fidēque interposita deditis vim pigebar afferre: verum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quōdque
 10 vtile esset, honesto debere præponi, cūm vtrunque obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiade duceret, exire permisit. Cūq; illi facile his, quæ cupierant credidissent, & quō iussum fuerat comitari, neq; pecuniis suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada vsque viam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosque in ciuitatem conclusos, mox infecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidē cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem validissimos sex millia lectos, ad Isthmon Neroni trans-
 20 misit. Cæteram verō multitudinem triginta millia & quadringentos vendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his, qui ex eius regno essent, facere quod vellet ipse permisit. Verum & istos rex vendidit. Reliquum vulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, plurēque Gadaritæ, seditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti sunt autem v. idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER IIII.

Obsidio Gamalensium.

Caput I.

30

40

VICINQUE autem Galilæorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omniāque Romani castella & ciuitates ceperant, præter Gischalam, & qui mōtem Itaburium occupant. Cum his autem rebellarat Gamala ciuitas, cōtra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itēque Sogane & Seleucia. Et hæc quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis, cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia verō ad lacum Semechonitem, triginta
 40 larum, & l. x. stadiis longum, paludēque suas ad Daphnen vsq; tendentem. Quæ regio cū aliās sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorē (quem sic appellant) Iordanem alentes sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat. Gamala verō ei non cedebat, freta locorū difficultate amplius quā Iotapata. Iugum namque asperum, ex alto mōte deductum, mediam ceruicem erigit: & vbi supereminet, in longitudinem tenditur, tantum cōtra decliue, quantum à tergo, vt cameli similitudinem præferat: vnde nomen etiā duxit, nisi quod expressam vocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in valles inuias
 50 scinditur. Pars verō qua de monte pender, paululum difficultatem refugit. Verū & hanc partem per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerūt. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioque præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in Meridiem vergens. Australis verō collis immensa æditus altitudine, vsum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupēsque superior ad profundam pertinens vallem.

bb

Fons

Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamē etiam Iosephus cū murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minūque pugnaces: sitūque freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quōd esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, vbi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aque calidæ vocantur. Ibi enim eiusmodi fons est, sanādis corporum vitiis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem, ita vt diximus positam, custodia circumual-
lare nequibat. quā verō fieri posset, excubias collocauit: montēque occupat superiorem: in quo milites castris, ita vt assoler, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo suprà ciuitatem loco turris erat: vbi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabatur. fossas autem decima repleuit & valles. Inter hæc Agrippam regem, cū accessisset ad muros, eorūque defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suiūque metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes prætermisum ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorū quæ ipsis conducerent suasorem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisque consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namque ipsi erant oppidanorū potētissimi) armatos licet metu percussos ordinauere: & quāquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itēque alia vsui necessaria nō sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis enim tormentisūque percussi, in oppidum recesserunt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac turbarum sonitu, ipsi quoque insuper vlulantes cum oppidanis confligebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne vltà progredierentur obstabant. Cæterū vi & 30 multitudine superati, vndique ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illōsque impingendo per decliua, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cū neque à vertice imminentibus repugnare, neque in partem aliquam euadere possent, pronos eos vrgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæ repletæ labeantur, quod pōdus sustinere non poterant: vnāque deiecta multas inferiores, itēque illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta viderēt, tamen eō conuolabant. atque ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci verō subterfugiētes, parte corporis multabantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriāque incommoda negligentes magis instabant: hostēsque in sua tecta vrgendo compellebant. qui verō per angustos viarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum verō eis mortui hostes dabant. cæsorū enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proiiciendo moriebantur: tergāque dantibus ne fuga quidem facilis erat. viarum namque ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem, qui laborantibus semper interfuit, sæuissimo dolore percussus, cū super militem ruere ciuitatem videret, propriæ tuitionis oblitus, clām paulatim superiore in oppido locum prēhendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ virtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat,
& cum

& cum his bellum vnà à vertice defluens sustinebat: & neque virorum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quàm extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, vir non eo tantum praelio quo periit, sed vbique antea fortissimus comprobatus, qui plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fibulantibus, hoc auditò (nam
 20 & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusque matutinis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem mœrore exercitum aduersus casibus videns, quòdque nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere, quòd solum ducem in periculis reliquissent, consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpasse videretur. Oportere autem inquiriens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quòdque nusquam eueniat sine cruore victoria, iterumque habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum millibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atque, vt iactantium esse, nimis secundis rebus insolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare: velox enim est, inquit, in vtrunque mutatio: & ille
 20 vir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque infelicitè gestis: vt idem scilicet maneat, rectis consiliis peccata corrigens. Quamquàm ea, quæ nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neque Iudæorum virtus effecit. nam & illis pugnae melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in te nimirum quis reprehenderit alacritatis vestrae temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo vertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos, qui refugerant, ad tutiorem vobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione vincendi, quàm id incautè fieret, non curastis. Incòsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiâque perficimus, Barbarisquè conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriam virtutem recurrere: atque indignæ offensionis irasci potius quàm mœrere. Optimum autem quisque de sua manu solatium querat. ita enim fiet, vt & amissos vlciscamur, & in eos à quibus percepti sunt, vindicemus. Ipse autem, ita vt nunc feci, experiar æque ac vos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificèque prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quòdque minime possent effugere (iam enim victus eos defecerat) vehementer dolebant, animosque remiserant. Nec tamen quatenus valebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quàm integras, cæteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi
 40 ex ciuitate per valles deuias, qua nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consumebar. solis enim vndique alimenta, qui pugnare possent, congerebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido.

Cap. II.

50

ESPA S I A N V S autem inter curas obsidionis, succisuum opus aggreditur aduersus eos, qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidē x x. stadiis consurgens, Septentrionali tractu inaccessa est. in vertice autem, x x. stadiorum planicies patet, tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus. solam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidam mōtis ratio nulla

b b 2 erat

erat. multos autem foederis ac veniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoque insidias molientes. nam & Placidus eo studio mirissime cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illique tanquam dictis obediētes, ad eum veniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi. cæpto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campū pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisque in terga versis, aliquos interfecit. semotam vero multitudinem ceteram, ab ascensu prohibet. Itaque alij quidem laburio relicto, in Hierosolymam fugiebant. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ.

Py p Gamalam verò degentium audacissimi, quique fuga dispersi latebant, impelless autem tamen corrumpebantur. At verò pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec evenit secūdo & vigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decima quinta legione milites, circa matutinas vigilias editissima præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamque occulte suffoderent: cum apposti ei custodes neque adeuntes eos (nox enim erat) nec postquā adiere, sensissent. Iidem autem milites, cavendo ne strepitus fieret, quinque saxis durissimis euolutis resiliunt: subitoque turris cum magno fragore decedit, vnaque custodes præcipitantur. At verò qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intrus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multis erat pavor atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. Tuncque Chares ægrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, usque ad vigesimam & tertiam diem supradicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiit. eoque prætergresso, vigilēs quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant, cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem fugiebant: alij 30 Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur, qui verò prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præidiis incidebant. ubique autem infinitus erat morientium gemitus: perque prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilissimus vertex, in immensum æditus, & vndique circum rupium multitudine præceps: vnde Romanos ad se adeuntes partim telis partim saxis deuolutis arcebant ludæi, cum ipsos in excelso loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neque in præruptis consistere propter violentiā flatus possent, cum 40 nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes videre. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes, in omnes autem vehementius sauebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem vndique circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges & semetipsos in vallem præcipientes dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Evenit autem, ut ipsorum in se, qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor millia perempta sunt: qui verò se præcipitauerunt, quinque millia sunt reperti. Neque quisquam, præter duas mulieres saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni viro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat, seruatae sunt autem, quod excidij tempore 50 Romanorum impetum latuere, nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proiciebant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & vigesimo die mensis Octobris: quæ vigesimo & primo die mensis Septembris coeperat rebellare.

Giscala à Tito capitur.

Cap. I I I I.

AMQUE solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum:
cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erāt plerique agrico-
læ, spēmque suam semper in fructibus collocauerant. non parue au-
tem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiā
nonnulli ciuium laborabāt. Hos autem ad defectionem impellebat
atque conflabat Leuitæ cuiusdam filius, nomine Ioannes: homo ve-
nificus & fallax, variūque moribus, & immoderata sperare promptius, mirōque mo-
do quæ sperasset efficiens: atque omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potētiz
10 causa bellum amaret. huic apud Giscala seditiosorum turba parebat: quorū causa po-
pulus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum
in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus
mille, decimam verò legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus
Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuita-
tum copiis: eorūque corpora, itēque animos ad futura certamina existimans esse
resouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat,
quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem, qui ex bello fugis-
sent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itēque murorum eius constru-
ctio, nō minimam ei sollicitudinem comparabat: cū virorum spiritum & audaciam,
20 & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eāque rem milites, velut athletas,
ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam
accesserat) aggressionē capi facilis videbatur: sciens tamē quæ ea vi capta, passim à mi-
litibus populus absumeretur (namque satius erat ipse iam cædibus) miserans multi-
tudinē etiam ipse sine vllō discrimine cum nocentibus intereuntē, pactione ma-
gis subigere ciuitatem volebat. Itaque plenis hominum muris, quorum plerique per-
ditæ factionis erant, mirari se ait, quoniam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis,
illi soli Romanorum arma operirentur, cū viderent multo quidem munitiora oppi-
da vno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorum
dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neque ob insolē-
30 tiam succensere, quia spei libertatis ignoscendum putaret: non tamen, etiam si quis im-
possibilia velle perseveraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidēque
dextris non habuissent, experturos arma crudelia: iam iamque cognituros esse, mœ-
nia sua ludum fore machinis Romanorum, quibus fidentes, soli ex Galilæis sese osten-
tarent arrogantes esse captiuos. His dictis popularium quidem neminem non modō
respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupa-
uerant: & custodes erant portis appositi, ne quis vel ad fœdus prodiret, vel equitum
quenquam in ciuitatem reciperet. Ioannes autem accipere se condiciones ait, & aut
persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iu-
dæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace cōue-
40 nire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum se-
ptem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quā qui cogerēt, piaculum
commissuros, ipsūque Titum: nullum enim illi ex mora esse dispendium formidan-
dum, quod vnius noctis spacium propter fugæ consilium coperit: præsertim cū id
obseruare circumfidentem nemo prohibeat: sibi autem magnum esse lucrum, nulla in
re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, le-
gem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro
septimi diei religione, quātum pro sua salute sollicitus. verebatur autem, ne statim ca-
pta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fuga vitæ spem collocasset. Ve-
rum profecto Dei nutu in excidium Hierosolymorum Ioānem saluum esse cupientis,
50 factum est, vt non solum induciarum causationem Titus admitteret, verum etiam in
superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydæssam, qui mediterraneus est Tyriorum
vicus validissimus, Galilæis semper exosus. Noctē autem Ioannes, cū nullas Roma-
norum excubias circa oppidum videret, arrepta occasione, non solum his quos circa
se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis, in Hieroso-
lymam

lymam fugiebat. Sed vsque ad vigesimum quidem stadium fieri posse videbatur, vt mulieres ac pueros, aliámque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itémque salutis metus vrgeret. vltra verò procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propior rem se hostibus esse credebat. Iámque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, velut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, & circa viam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem sceminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent vocem, nonnullæ viros, aut propinquos, vt se operirentur, orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, vt seipsos seruarent inclamantis: eoque confugerent, vnde pro remanentibus etiá si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum, qui fugerant, vt cuique virium fuit, citò dispersa est. Luce verò facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus auté portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulque Ioannis fugam significantes, vt & sibi parceret, obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, vlcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem, vt Ioannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuerat, quòd antequam venerant, in Hierosolymam sese receperat. vnà verò fugientium propè ad duò millia perimunt: mulieres ac pueros paulo minus quàm tria millia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Ioanne pœnas fraudis exactas. irato verò animo satis esse, quòd spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperet, minitendo magis quàm puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, vel proprias inimicitias, delatores innocentia fore credebat, si dignos pœna discerneret: meliusque noxium relinquere metu suspensum, quàm immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, vel metu supplicij, vel & quòd erubesceret præteritorum criminum venia: sine causa verò morietium pœnas, nullo modo corrigi posse. Præsidij tamen ciuitatem circumdedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compesceret, quàm pro pace sentientes, quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium.

Cap. V.

AP V D Hierosolymam verò, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus, & circa singulos, qui vnà confugerat, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorū autem seruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus, necessitatē significabat. Veruntamen in malis quoq; sibi arrogabant: non Romanorū vim fuisse dicentes, sed sponte venisse, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Gischalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma vigorémq; oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamē excidium Gischalorum etiam quam dicebant honestam discessionem suam, vt multi fugam esse intellexerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocri populum perturbatio tenuit, magnūque id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Ioannes eorum, quidem quos fugientes reliquerat, causa minus erubescerebat. singulos autem circuiens spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens: propriasque vires extollens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quòd etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum mœnia transgrederentur Romani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus, prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, velut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At verò per territorium manus agrestium, ante seditionē quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Gischala Cæsareā, Vespasianus autem à Cæsarea Iamnam

Iamnam & Azotum profectus, vtrunque subegit: impositisque illic praesidiis, reuer-
 tebatur, maximam ducēs eorum multitudinem qui se foedere sociauerant. Singulas
 autē ciuitates tumultus bellūq; intestinum exagitabat: quantūq; à Rom. respiras-
 sent, in semetiplos manus vertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset
 sua contentio: dudūq; discordium pertinacia primo inter domos accenderetur:
 deinde inter se amicissimi populi dissiderent: & ad similia volentes quisque conue-
 niēs, aperte iam coacta multitudine rebellarēt. Itaq; dissensiones quidē apud omnes
 erant: nouitatis autem armorūq; cupientes senibus ac sobriis iuuentute atq; auda-
 cia praestabant. Pritho autem indigenarū singuli praedari ceperunt: deinde ex com-
 20 posito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: vt quod ad crudelitatem atq;
 iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui vastabatur, illa-
 tum à Romanis excidium leuius videretur. Ciuitatū verō custodes, partim quia de-
 fatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxi-
 lii: donec rapinarum societate vndique congregati collegiorū latrocinialium princi-
 pes, atque in agmen cōflati Hierosolymis irrumpunt. quā ciuitas à nullo regebatur:
 & more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebant: tunc praecipue cunctis
 existimantibus vniuersos qui superinfluerent, adiumento ex beneuolentia venire.
 Quae quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eo quod iners
 & inutilis multitudo quae pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisque
 30 praeter bellum etiam seditionem famemque comparauit: alique latrones ex agris eo
 transgressi, ac multo sauioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus in-
 termittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metuebantur audaciam, sed vsq;
 ad caedes ruebant: non clam, neque per noctem, aut quolibet homines, veram lucē
 palam nobilissimos quosque adoriēdo. Nam primum Antipatri regij generis virum,
 & adeo potētissimum ciuium, vt etiam publicos thesauros fidei suae permisos habe-
 ret, comprehensum custodiz tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, insi-
 gnem virum, & Sopham filiū Raguelis, regalis similiter vtrūque familiae, omnesque
 praeterea, qui praestare aliis videbantur. Grauis autem metus populum possidebat: &
 velut capta ciuitate, salutem propriam quisque curabat. Illi autem claustrum vincu-
 30 lis non fuisse contenti, neque tutū arbitrabantur ea potētia viros diutius custodire.
 nam & ipsos, & domos eorū non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciscendum
 esse idoneos, & praeterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotū. De-
 creto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Ioannem ad caedes prom-
 ptissimū, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eūque alij decem armati glā-
 diis secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius im-
 manissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuis-
 se, communisque libertatis proditores interemisse dicebant, prorsus, vt audacia sua
 tanquā seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autē populum
 quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos verō insolentiae progredi, vt in eorum
 40 esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familiis abrogatis, vnde per suc-
 cessionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituēbant, vt im-
 piorum facinorū socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti
 erant, his obediebant necessario, qui sibi eos praestiterant: quoniā & dignitate prae-
 ditos, variis machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eo-
 rum qui se prohibere poterant, contentione captātes: donec hominum persecutio-
 ne fatiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum
 locum introire ceperunt. Iam verō populo contra eos cōcitato (nanque autor erat
 Ananus, quo maximus pontifex, itemque sapientissimus: & qui fortassis ciuitatem
 conseruasset, si insidiatorū manus potuisset effugere) illi templum Dei aduersus po-
 50 puli turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebat tyrannidis.
 Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quae prae ceteris eorum fa-
 ctis erat dolori, tentādo enim quanto metu populus teneretur, suasque vires explo-
 rando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (vt diximus) ex familiis successio
 deberetur. huic autē fraudi mos antiquus obtēdebat. nam & olim forte pontifica-

tum deferri solitum fuisse dicebant, re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad potentiam designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaque una sacratarum tribuum accita quæ Eniachin appellatur, pontificem sortiebatur: casusque fors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuida, filio Samuelis, ex vico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere personam: indutumque sacra veste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur, ceteri vero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lacrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauitur ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant, nam qui prestare ceteris videbantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi vocabant, uti bonarum professionum æmuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & cædes, nondum autem promptis ad ultiscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lacrymis opplesset oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quam Dei domicilium videre tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: verum tamen sacerdotali veste amictus, & sanctissimum venerabilium nominum ferens, uiuo: atque animæ amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro Deo, nam quid opus est uiuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala præsentia nemo prohibet? siquidem spoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem, Quid de tyrannis querat? Nunquid non à vobis vestra potentia nutriti sunt? nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, vos dum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in vosmetipsos arma vertistis? cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuictis appetebant. Vos autem negligendo, ad depredationem noxios irritastis, quia vastatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiebantur, eisque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etiam vinculis afficere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemnatos, victos nemo adiuit. restabat eosdem videre trucidari. hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cum præcipua quæque duceretur hostia, ne vocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiimini ergo, patiimini, etiam sancta conculcari videntes? Cumque omnes audaciæ gradus nefariis hominibus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerteret inueniretur. Teneatur quidem munitissimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis super verticem positis, ut videtis, quid cogitatis? aut quibus vestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis vestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res: eoque iam calamitatis ventum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis o miseri respectisque vulneribus vestris, quod etiam feras bestias facere videmus, non ultum ibitis in hos, qui vos percussere? Non suas quisque recordabitur clades, & ante oculos positis quæ pertulerit, ad ultionem animos acuet? Perit apud vos (ni fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis. seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, ut in liber-

tate viuerent, pertulerunt, ne aut Ægyptiorum aut Medorum potentia cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum quod cum Romanis nunc gerimus, verum commodè an contra incommodè non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quamquam exteris obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria victi sunt. At vero pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruituti. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non vos celabo, quid dum loquor interuenient, mentemque retrahet: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos afficere. Quo pacto autem non lacrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentiliū vērō spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerant: eosque viros trucidatos videri, quibus etiam illi post victoriā obtemperassent? Et Romanos quidem nunquam transgredi ausos esse limitem profanorū, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam vero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui iudæi vocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum motuat, ex comparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis, nam si proprio rebus sunt aptanda vocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes verò intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque omnibus vobis, & ante orationem meam esse persuasum, atque ipsis vos rebus quas pertulistis, in eos esse commotos. plerique autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut vestra negligentia conficta sunt, ita nunc magis proficiet, si morabimur, nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque superiore utentur, & quidem cum apparatu, & si is tempus demus. Quod si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem Dei pariter spreta malestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiecti sunt: quanquam pulchrum est, ut etiā si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro Deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiā: & neque consilium vobis vllum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parere videbitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari vix posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri veniam his quæ perpetrauerant, sperabant: verumtamen quiduis perpeti præstabilius existimabāt, quam in tanta rerum perturbatione tempus negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda pericula quisque promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in pontificem commouentur: ac modo percutiunt, modo simul vniuersi profiliunt: neque obuius cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis vero constipatis, non erant Zelotæ inferiores, alacritas verò, quod deerat, in vtrisque supplebat. nam & ciues armis iram cōceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam, quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi vero nisi vicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruare, pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminens missis lapidibus semet inuicem appetebant, si vero aliqua pars terga vertisset, victores gladiis utebantur. cumque plurimi fauciantur, multa

ezdes vtrouque fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque vulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens, vt solo eorum sanguine violatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in cōgressionibus praualebant. Irati verò populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quique à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus viam inuitos eos repugnare compelleret, vniuersos quidem suos in hostes cōuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit vnà cum sociis Ananus. Vnde factum est, vt eos quòd ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideòq; in murum interiorum fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem ¹⁰ sacris manus asferre non placebat, hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si vicisset, non lustratum prius populum introducere. Ex omni autem suorum multitudine sex ferè armatorum millia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes vice sua præsidiis destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Ioannes, quem ex Giscalis effugisse prädiximus, is enim dolis plenus, & vehementè dominationis cupiditatem mente circumferēs, iamdudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quàm noctibus peragranti custodias: omniàque se- ²⁰ creta Zelotis renunciabat: nullumque populi consilium non prius quàm caperetur, inimici sciebāt eius indicio. immoderatis vero & Ananum, & populi principes placabat obsequiis, ne in aliquam suspicionem veniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium vertebatur. Erat enim ex adulationum varietate suspectior: eòque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. Etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere. & quæ Ioannes faceret, suspicionem proditoris habebant. submovere autem illum non erat facile, neque possibile, quòd malitia praualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniò succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum benevolentia causa peti: nihilque dubitans, & fidem populo se serua- ³⁰ turum iuravit, neque factum eius inimicis vllum, neque consilium proditurum: vnàq; deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaque Ananus eiusque socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum consiliis adhibebant: moxque ab iisdem concordia causa legatus intromittitur ad Zelotas. curæ nanque habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, nèue quisquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contrà pro benevolentia iurauisset, ingressus, ad eos, medius constitit: & sæpe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignoraret, quæ in eos Ananus cum sociis cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed per- ⁴⁰ suasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, vt ad capiendam ciuitatem quamprimum venire properaret, indixisse autem lustrationem postero die, vt religione simulata intromissi, vel etiam vi prælio manus confererent. Se autem non videre, quàm diu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quòd ipse Dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggredieretur. Itaque oportere, si quis habendam vitæ rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si victi essent, venia spes foueret, immemores audaciae suæ credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpepsi sunt redituros. Sed nocentium quidem sæpe inuisam ⁵⁰ etiam poenitudinem fieri, læsis autem iram in licentia sæuiorem: imminere autē illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudiciis indignatione flagrantem: vbi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maiori iam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem variabat Ioannes, terrorem incu- tiens

tiens multitudini. externum verò auxiliū aperte quidem indicare quod diceret non audebat. Idumæos autē significabat. utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

Cap. VI.

RANT autem Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse videbatur & recte consulere, & quæ consulisset efficere, itēque Zacharias filius Amphicali, vterque à sacerdotibus genus ducens. Hi præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentia sibi cōparanda causa Romanos accerferet (nam
 10 & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, angustiis temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi vero subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate præreptam: priusque fore ut omnia paterentur, quā auxiliariū quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumæos placuit. scriptaque breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus vellet Romanis metropolim prodere: ipsi autē pro libertate dissidentes, in templo obli-
 20 derentur: minimūque temporis salutem sibi promitteret: ac nisi mature subuenirent, ipsos quidem Anano atque inimicis, at vero ciuitatē Romanis ilico subiugandam: pleraque nunciis ad rectores Idumæorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti sunt duo viri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei:
 30 quodque his rebus esset vtilius pedum velocitate præstantes. nam Idumæos confestim parituros certum erat, quod turbarum cupiens & incōdita esset natio, semperq; ad motus facilis atque suspensa, & rerum mutationibus læta, minimisque petentium blanditiis ad bella promptissima: & velut ad festorum quendam solennitatem, sic ad prælia properans. celeritatem autem nuncij exigebant: atq; istis nihil deerat alacritatis. vterque autem Ananias vocabatur. Iamque apud rectores aderant Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisque attoniti, quasi furibundi circumcursare gentē, militiamque denunciare cœperunt. Itaq; mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesque pro libertate metropoleos arma rapiebāt. Congregati autē propē xxm. cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sosa filiis,
 40 & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filiis. Ananum autē profectio legatorum, itēq; vigiles eius latuit, sed non etiam Idumæorū aduētus hoc enim antē cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen visum est bello cum his congregari, sed verbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum zuo pontificū maximus: Cū multæ, inquit, & variæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirāt. etenim perditissimis hominibus cōtra nos auxilio venistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocāte vos metropoli venire decuisset. Et si quidem viderem cōsensionem vestram similem esse horum hominum qui vos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æquē ac morum
 50 cognatio cōcordiam firmat. Nunc vero illi quidem, si quis eorum singulos explora-uerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimoniis suis, postquā in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, postremo in sacra ciuitatem clām influxere ut latrones, solūmq; religiosum immanitate polluerunt scelorum, eosque videas sine metu inter sancta ebrios, & auditate ventris peremptorum spolia consumētes. vestra vero multitudo armatorūque talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico vos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam: cū pro nequissimis conuenisse & integræ nationis vestra arma videantur conspirare? Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod
 60 vos tam cito commouerit. nec enim sine magna causa fieri potuisset ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & proditionem? his enim quidam vestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa venisse dicentes. vnde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. viros enim natura libertatis amatores, eoque cum externis hostibus pugnare paratissimos,
 aliter

aliter contra nos efferare non poterant, quàm vastatæ libertatis proditione mentita. Sed enim vos considerate oportet, qui nos insimulauerint: fidemque in nos veritatis ex rebus communibus, nō ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus, cito redire in gratiā, priusquā circa nos omnia vastarentur? nanq; iam, ne volentibus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugū missa: mortēq; grauiorē afferat turpitudinē, appropinquantēs placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autē bello appetitus, postquā pugna cōmissa est, gloriosam mortē vita captiui existimo potiorē. Sed utrū nos populi principes aiunt clām misisse aliquē ad Romanos, an etiam totū populum cōmuni suffragio? Siquidē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditionis ministri. Cū iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quem admodum autē tantam ciuium multitudinē lateremus, cum quibus omni hora versaremur? Paucis autē, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatē quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatē fierēt? An vero nunc cognouere, quando aursorū pœnæ reddendæ sunt? donec autē sine metu fuere, neminem nostrū proditorē suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicū habuit nempe conciliū, nemo aberat cōcioni: ideōq; manifestior ad vos nuncius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cū certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicāt. Sed hæc quidē male periturorum, 10 & instātes pœnas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiā si ciuitatē prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur auctores opinor: quorū audaciæ vnum malū videtur deesse proditio. Vos autē oportet, quia semel cum armis adestis, primū (id quod est iustissimum) iuuare metropolim, & vnā nobiscū tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permiserunt: deniq; nobiles viros non inculatos, ex medio raptos foro, primum vinculis cruciarunt: de inde non voce neq; prece eorū morati, neci tradiderunt. Licet autē vobis non belli lege ingressis, horum videre argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, cōiuges in veste lugubri ac familias peremptorū, & per totam ciuitatē vlulatus & fletus, nullus enim non persecutionē expertus est impiorū. Qui ad hoc insaniz prorupere, vt latrocinalem audaciā non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput 30 & facies gentis est, sed in sanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus, & ad perfugiū elegerunt, isque fiscus illis est eorum quæ in nos cōparatur: & locus toti orbi terræ venerabilis, quique ab vniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi venientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentēsq; in sua viscera delectum habere, cū debueritis (vt dixi) quod factu esset optimum ac deceret, nobiscū nocentes eximere: atq; hanc ipsam fallaciā vltum ire, quod auxilio vos aduocare ausi sunt, quos metuere vindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depositis, 40 cognatorum habitu introire ciuitatem: mediōque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cū de manifestis ac tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne verbum quidem facere permiscere. Ferant igitur hanc ex vestro aduentu gratiam. Si vero neque nobiscū indignari neque iudicare vultis, tertiū restat, vt relictis vtriusque partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneat. Nam etsi maxime quenquam nostrū suspicamini Romanis collocutū, obseruare vobis itinera licet: tūmque demum tueri metropolim, cū factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, vindicare. Non enim vos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil vobis gratum aut mediocre videtur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidē Iesus loquebatur. Idumzorum autem multitudo nequaquam animum aduertebar, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proque armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse

esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autem ducum Simon filius Cathlæ, vix placato suorum tumultu, stans in eo loco vnde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatē: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos autem ex turribus alloquantur, captæque iubeant pro libertate arma proicere: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri velint: & alios accusando quod indemonstratos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra vos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut vos seruaremus liberos. Nempe taliter vos etiā hi quos obsideris læsere, tamque verisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui reipub. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul vniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomēque potentæ aliis, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem vestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namque ipsi nos à patriis sacris arcetis) recte quis eos incusauerit, qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes pro societate facinoris dicitatis, non à vobis inceperint, summæque proditoris membra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium Dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamque foris irruentes, quam intus insidiantes, hostes pariter vlciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut vos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudeorum ab Idumæis facta.

Cap. VII.

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum vires esse firmas crediderant, erubescuntium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse viderent, ut iam venisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, pœnitudo superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positus, manendum esse statuere. Infinita verò hyems nocte illa venit, ventisque violenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaque tonitrua, concussaque terræ vasti mugitus: certumque erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna verò Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem irasci Deum militiæ causa, existimantibus neque se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusque sociis, etiam sine prælio vicisse, Deumque pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisque contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quam suo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus videbatur, vi armorum custodes inuadere: atque in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire: nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur, quin etsi periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satius quam negligere tot copias sui causa turpiter perituras: at qui prudentiores erant, vim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum videbatur propter Idumæos diligentius custodiri: & ubique adesse Ananum, omnibusque horis inuicere custodias existimabant, sed hoc aliis noctibus ita habuerat. illa verò, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus facto

duce interirent. Namque iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratis portarum vectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, ventorum sonus, & crebra tonitrua: sanóque egressi, ad murum clanculo veniunt: serrarúmque portá, quæ versus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisque dextram ad gladium, quasi repugnaturi applicant mature: deinde his, qui ad se venerant agnitis, introibát. Qui quidem, si tunc manus vertere in ciuitatem voluissent, nihil obstabat quo minus totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoque multum precáribus, qui eos receperant ne despicerét malis obsessos, quorum gratia venerant, neque his acerbius ¹⁰ periculum importarent. captis enim custodibus faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idé igitur Idumæis visum est: iamq; in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolarentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium suscitata est, raptisque armis ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primum quidem Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: vbi verò foris alios circumfundi viderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars eorum, armis pa- ²⁰ riter animisque depositis in questibus erant. pauci verò iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum auté auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoque irrita vociferantes, cum fletibus respondebant: plurimisque mulierum vlulatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculum aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamoré geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omniū voces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauiter afficiebantur, proptereaque his qui se excluderant, ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quam repugnantibus in- ³⁰ fensi. Multos enim cognationem referétes, utq; commune sanum reuererentur orantes, gladiis transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis quam vi oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores a cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (ut mihi videtur) eo quod fugiebant crudelis subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo auté millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamé his Idumæorum ira satiata est: sed versis in ciuitatem manibus, omnes demos diripiebant: quemq; fortuito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacua esse ducebant: pontifices autem peruestigabant: & in illos plerique ferebantur, statimq; comprehensos obtruncabant: stantesque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quæ ⁴⁰ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecerint: cum præferim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principiū, & ex illo die muros euersos, remque publicam Iudæorum periisse, quo pontificem rectorémque salutis suæ iugulatum in media ciuitate viderunt. Erat autem & aliàs vir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat: & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem propriis communes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si ⁵⁰ pacifici utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autem breuiter dicam, cum Anano viuo ad transactionem venissent, Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere, quæ vellet. Iam verò impediétes bellantesque subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem compa-
ratione

ratione inferior, sed præstans cæteris: ut putem Deum, qui tanquam violatam ciuitatem perire flammis, purgarique sancta vellet, consulto defensores eorum, & qui ea carissima ducerent, amputasse. Itaque paulò ante sacris indumentis amictos, & toto orbe celeberrimæ religionis autores, quique vndique in ciuitatem commenantibus venerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac fetis videres. Quos quidem viros ipsam puto genuisse virtutem, tantum licuisse vitis stentem.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER V.

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumque crudelitate.

Caput I.

NANO quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos verò tam Zelotæ, quàm Idumæi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et vulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autem nobiles, & adolescentes, vinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum monebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dummodo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent: seuissima tamen ante cædem verbera sustinebant, exulcerati plagis atque tormentis. cùmque iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant: extractosque inde, si quos mori contigisset abiiciebant, ut vinctis aliis locus esset. Tantis autem populum paor occupauerat atque formido, ut ne flere quidè palàm quisquam, siue sepelire proprium funus auderet, sed erant occulte clausorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant. paria namque his, qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exigua verò nocte sublatam terram manibus corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem millia hoc modo nobiliū periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij vim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cùm illustrium quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuissent, (irritabantur enim quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemque locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri virum ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiiorum honestissimos ex præcepto cōuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodque ad Vespasianum proditiōnis causa misisset. Sed neque argumentum, neque vlla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis volebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictā esse vidit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, vitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus veri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem ratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem prosecutus est, multaque de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ verò obstrepentes, vix à gladiis tēperabant, speciem cauillationemque iudicij sui vsque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiā ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo verò absoluto Zelotarum clamor tollitur, & vniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant. duo verò ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de absolutione sententiā certiore: eumque statim in subiectā vallem de templo proiecit.

Iudices verò, contumeliæ causa versis gladiis ferientes, templi ambitu pepulere. cæli enim eorum pepercerat, vt disiecti per ciuitatem, nūcij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam venisse pœnitebat, neque his gesta placebant. Quibus collectis, Zelotarum quidam secretò indicabat vniuersa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperisse autē nullum prodicionis indicium. Illos verò, qui tutari eam simularent, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendum, neque vires hominibus suggerendas morem patrum destruentibus. Nam etsi portas grauiter ferrent sibi atque in oppidum aditum esse præclusum, pœnas ab his, qui prohibuerat esse repetitas; & Ananum quidem peremptum: vnâ verò nocte populum totum penè consumptū. Quarum rerum multos quidem suorum pœnitere sentirent: eorum autem viderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescerent. in oculis enim auxiliorum pessima facinora committere, illorumq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neque ab his separentur. Debere igitur (quoniam de prodicione, quæ dicta sunt, calumniam fuisse patuisset, nullusque Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem verò inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumque societatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primum eos, qui erant in custodiis soluant, propè ad duo millia popularium, statimq; relicta ciuitate ad Simonem veniunt, de quo paulò post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abiere. Euenit autem eorū discessum vtrisque pariter inopinatum videri. nam & populus nescius pœnitudoinis, paululum fiducia recreatus est, veluti inimicis leuatus: & Zelotarum creuit insolentia, quasi nō auxiliis caruissent, sed iis essent liberati, quorū pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Denique nulla iam erat facinorum mora neque cunctatio: sed festinatis quidem consiliis in rebus singulis utebantur: quæ verò placuissent, ipsa cogitatione citius peragebāt. Maxime autem in viros fortes atque insignes cædibus sauebant: cum inuidia nobilitatem absumerent metu virtutū: vnâq; cautionem putarent, nullum optimatum superesse. Itaque occisus est cum multis aliis Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator, vt nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne Peraia quidē Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis vir strenuus cōprobat: qui etiam sæpe vociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus verò extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quòd humum ei quàm desiderabat concessuri nō essent, mox etiā mortem intulere. Qui tamē cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaq; vniuersa confirmavit apud impios Deus, & quid iustissimū esset effecit, vt audaciā suam quàm primum experirēt inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quē habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitū excogitabatur occisio. Nāq; alij quòd iam dudum aliis ciuibus restitissent, interficiebātur: qui verò nihil offenderāt, pacis tēpore subitas causas excipiebant. Et qui omnino libere eos nō adissent, pro contēptoribus: qui verò obsequentes, pro insidiatoribus habebātur: vnâq; maximorū criminū & mediocrium pœna, mors erat. neq; euasit quisquam, nisi aut ignobilitate, aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum.

Cap. II.

OMANI autem omnes ad ciuitatem animos intēdebant, hostium dissensionem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum, penes quem summa rei potestas erat, incitabant, diuinæ providentiæ dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: veruntamen velox esse momentum, & Iudæos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in pœnitudoinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo: quàm secum quid esset

esset vile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredieretur, ipsos causam hostibus fore concordiz, ac vires eorum etiam nunc vigentes in se prouocatu-
 10 rorum. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his vsuros domestica seditione consumptis. Deū namq; melius quā ipsos disponere, qui sine labore Iudæos Romanis traderet, nullōque periculo exercitui victoriam codonaret. Proinde manibus propriis intereuntibus inimicis, maximōque malo, hoc est seditione turbatis, debere se potius periculorū spectatores esse, quā cum hominibus mortem appetentibus atq; intestina rabie insanientibus cōfligere. Si quis autē putauerit victoriæ gloriam sine prælio fieri viliorē, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit.

10 Neque enim manu præclaris esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudētia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos valentiores ductū iri. Præterea non id esse tempus, vt maturæ occupanda videatur victoriæ claritudo. nec enim armis fabricandis, aut muris, vel auxiliis congregandis Iudæos operā dare, atq; ideo moras differētibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quā ipsi eos captiuos afficerēt intromissi. Proinde siue quis securitatē cōsideret, siue dos esse, qui semet absumerent: siue facti gloriā clariorem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: si quidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed discordiæ fuisse victoriam. Hæc Vespasianus: eiq; dicenti rectores militum consentiebant: mōxq; appa-

20 ruit quā vtile fuisset eius consiliū. Namq; in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, velut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui nō dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes ingulari. Mortui verō per omnes vias coaceruabatur innumeri, multiq; etiā transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire præoptabant. nam spe sepulturæ in patria mori tolerabilius videbatur. Illi autē ad hoc crudelitatis deuiauerāt, vt neq; intus neq; per itinera occisis humum concederent: sed veluti cum patriis legibus etiā naturæ iura disturbare pepigissent, suāque in homines iniusticiā diuinitatem quoq; polluerē, ita
 30 sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autē suorum corpora, idem quod transfugis, imminēbat supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & vt breuiter dicā, nulla tā bona, quā misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; iritabatur noxii, quæ miseranda vidissent, à viuis in mortuos, à mortuis in viuos iracundiam transferentes. Modum autē excedente metu, superstitibus mortui adepti requiē beatiores videbantur: & qui erant in custodiis cōparatione sui cruciatus, insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominū calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarūq; respōsis tanquam vulgaribus fabulis illudebant. Cū verō multa contempsissent de virtute ac vitiis statuta maiorum, etiā quæ de patria olim prædicta fuerant, vera esse exitu probauere.

40 Vetus enim quidā sermo ferebatur, tunc demū ciuitatem captū iri, sancta quoq; flammis exurenda esse lege belli, cū seditio fuisset exorta, sanūmq; Dei proprię manus ante violassent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerunt.

De Gadarensum deditione & strage.

Cap. III.

50 **A**T Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimque sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suāq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat, eique sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atque fallacia persuadere quæ vellent) multi verō propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas vni potius ascribi quā omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites nō paucos habebat, et si magna pars eum contrariæ factionis reliquerat, apud quos etiā liuor nō nihil valebat, graue putantes, vt paulò ante pari succumberēt. Plus autem metus eos, ne sub vnius potestate viuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deiici

posse: occasionemque in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Prōinde quisque bello potius quidvis pati decreuerat, quam sponte feruens mancipij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, & Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilque aut parum agebatur, si quando armis prælum laceſcebant. In populum verò vel maxime contentionem ſulceperunt, & quis maiorem prædam caperet, vtrinque certabant. Cum tamen ciuitas trium maiorum ingentium tempeſtare laboraret, hoc eſt belli, dominationis, itemque ſeditionis, eorū comparatione bellum popularibus mediocriſ videbatur, denique relictis ſedibus patriis ad alienigenas profugiebāt, & Romanorum beneficio ſalutem, quam inter ſuos deſperauerant, aſſequebātur. Quartū verò præterea 10 malum commotum eſt gētis exitio. Haud procul ab Hieroſolymis caſtellum erat validiſſimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandiſque corporibus ab antiquis regibus ædificatum, quod Maſſada dicebatur: id occupauerant, qui vocātur ſicarij, quod à rapinis ampliſſimis timore continebantur. Hi cum Romanorū exercitum oriſolum eſſe viderēt, apud Hieroſolymam verò Iudæos dominatione atque diſcordia ſeceſſiſſe, maiora facinora aggrediuntur. Die feſto aſymiorum (qui apud Hebræos ad memoriam ſalutis, qua ex Aegyptiorum ſeruitio liberati, in terram patriam deueniunt, ſolenniter celebratur) nocte deceptis, qui ſibi erant oppoſiti, municipium quoddam Engaddi inuaſere: ubi pugna quidem Iudæos ante præuentos atque diſperſos, 20 quàm arma caperent ſiue concurrerent, ciuitate pepulere: eos verò, qui in fuga deſecerunt, mulieres videlicet ac pueros, ſuprà ſeptingentos interfecerunt. ædibūque deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Maſſada portauerunt, & illi quidem omnes circum caſtellum vicōs, totamque regionem populabantur, non paruo vndique perditorum ad eos numero in dies ſingulos conſuente: ſimul autem concitati ſunt etiam per ſingulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quieſcebant. Ac veluti in corpore, ſi quando principale membrū tumor afficit, omnia pariter aggrare neceſſe eſt: ita propter ciuitatis tumultum atque diſcordiam, etiam qui foris erant nequiſſimi prædarum inueniſſe licetiam. Singuli verò vicis propriis dilaceratis, deinde in ſolitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures verò quàm latrocinialis conſpiratio, in templa & oppida fe- 30 rebantur. Et ſequebatur quidem, vt in bello fieri ſolet, ab his eos male affici quos petiſſent. verum præueniebatur Vitro, cum mox latrones à præda reſurgerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non vnà cum Hieroſolymis præcellentiſſimā ciuitate interiret. Hæc Veſpaſiano à tranſugis indicabantur. nam licet omnes exitus à ſeditioſis custodirentur, & cum quis ad eos acceſſiſſet interficeretur, tamen erant, qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum & opem ferre ciuitati, & reſeruati populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis vellent, periſſe, multos adhuc in periculo dicebant eſſe ſuperſtites. Ille autē iam tum miſerans eorum calamitates, propius ad eos velut Hieroſolymā obſeſſurus accedit, te autem vera, vt ciuitatem obſidione liberaret: ſpe autē ante reliqua ſubigēdi: nullumque impedimentū extrinſe- 40 cus obſidioni relinquendi. Cū igitur veniſſet in Gadara, tranſamianę regionis metropolim validiſſimā, mēſis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignoratibus ſeditioſis, legatos ad eū de traditione miſerant, tam pacis deſiderio quàm ſuis patrimoniis metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationē inimici neſciebant, niſi quod Veſpaſiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatē quidē ſe retinere poſſe deſperabant, quod & inteſtinis inimicis numero inferiores erāt, neq; procul abeſſe videbāt à ciuitate Romanos. ſi verò fugere decreuiſſent, ſine ſanguine id facere, nullaq; à noxiis poena repetita, non honeſtum ſibi putabant. Itaq; Doleſum cōprehenſum (nanq; is nō dignitate ſolum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, ſed etiā legationis autor erat) interficiunt: nimiaq; iracūdia mor- 50 tuo verberato, extra ciuitatē dilapſi ſunt. Iam verò propius accedente Romanq; exercitu, Gadarenſiū populus Veſpaſiano cum acclamationibus in ciuitatē recepto; fidei dexteras ab eo accepit: equitūmq; & peditū præſidia contra fugitiuorū excuſus. muros enim prius quàm id Romani petērent, ipſi deſtruxerāt: vt eo ſibi fides eſſet, quod pacem

cem diligeret; si bellum gerere ne volentes quidem posse videretur. Vespasianus autem misso Placido cum peditibus ac tribus millibus peditum aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum ceteris militum copiis Caesaream regreditur. At fugientes postquam equites repente à tergo insequentes videre, priusquam in manus venissent, in vicum quendam, cui nomen est Bethenabro, se recepere, ubi reperta non paucorum iuuentum multitudine, hisque partim volentibus, partim in armatis, comere contra Placidum eiusque milites profiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circumdantes, telis agentes eminus fauciabant. Itaque fugientes, quidē ab equilibus praeueniebantur Iudaei: qui vero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciae demonstrantes. condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neque sufficiebant acie rumperere illorum autem transfigebantur telis, & immensissimis feris similes videbantur ultro in ferrum, & sternebantur, alij gladiis ora percussi, alij ab equitibus dissipati. quoniam cura erat Placido, cursum eorum à vico intercludere, assidueque praetercurrēs ea parte, cedentesque reflectens, una etiam libratis sagittarum ictibus utebatur, hisque proximis interficiebat. metu vero longē fugientes auertebat, donec elapsi qui fortiores erant ad murum effigere. Eius autem custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarense suorum causa patiebantur: & si eos receperint, una cum his se perituros videbant, quod etiam contigit. Illis enim compulsi ad murum, penē cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antea praclusis, admotō milite Placidus ad vesperam usque acerrime oppugnatio muro pariter ac vico potius est: ubique tunc vulgus quidem iners occidebatur, fortiores vero fugam petebant. domus vero à militibus diripiebantur, & vicus igni traditus est. Qui vero inde euaserāt, totam secum illam regionē ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in manus, totumque Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undique commouerunt. plurimo autem numero auditi, in Hierichunta secesserunt. haec enim etiam tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset valida & populosa. Placidus vero equitibus, rebusque ante prospere gestis fretus eos insequēbatur: & usque ad Iordanē quidem semper quos occupabat, morti dabat. omnem vero ad flumē coactam multitudinē, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus vadum transire non poterant, aperto praelio aggreditur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugae locum non haberent: praetentique ad ripae longitudinem, tela equitum & incurfus excipiebant, à quibus multi percussi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum caesi sunt, tredecim millia fuerunt. alij cum vim sustinere non possent, in Iordanē sponte defilierunt. erat autem numerus infinitus. & praeterea capta sunt circiter duo millia virorum ac ducenti, cum praeda maxima onium & asinorum, itemque camelorum & boum. Iudaeis quidem hoc vulnus inflatum quamuis par superioribus, maius tamen seipso visum est: non solum quod eam totam regionem quā fugerant, caede repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius non erat. & Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus, quae per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna usus, in vicos proximos & municipia cōtendit, captisque Abila, & Iuliade, & Besemoth, omnibusque ad lacum Asphaltitē usque, idoneos ex transiugis ubique collocat. deinde milite seaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis celsit, & ubique omnia usque ad Machærunta deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioque ciuitatis Hierichuntinae. Cap. VIII.

DVM haec autem aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Vindex una cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset: de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum vero ad impetum belli quae nunciata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusque imperij pericula prospicientem: cum si partes Orientis ante pacasset, minus Italiae metuendum existimaret. Obstante autem hyeme, per subactos interim vicos atque oppida praefidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quae vastata fue-

rant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copiis quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem venit: ibique per biduum ciuitate composita, tertia die vastando, inflammando, omnemque subuertendo circum Thammam toparchiam, in Lyddam & Iamnam procedebat. Et cum sese vtraque tradidisset, constitutus illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatōque ad metropolim earum aditus castra muro circumdat. Quintaque in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficitur: eaque & vicina regione itēque circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. Captis autem duobus vicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plusquam decent millia hominum peremit: propē autem ad mille cepit. exactaque inde cætera multitudo, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incursando vastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam rediit: vnde per Samanitidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibique positis castris, postridie in Hierichunta peruenit: in qua vnus ei rectorum Traianus quem ē locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illie denictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanā regionem diffugerat: non pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam verō offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idēque longissimus, à Septentrionali enim regione vsque ad Scythopolitanos agros: à meridiana verō vsque ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extēditur, totus autem asper est: & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliade ac Septentrionali regione, prolixius autem in meridiem vsque ad Bacra, quæ Petram determinat Arabiæ ciuitatē. In hoc est etiā Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem vsque longus. Inter duos autem montes regio quæ Magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Asphaltidem vsque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem vero centum & viginti, mediūque ab Iordane diuiditur. Sunt autē illic duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura contrarij. nanque alter salus ac sterilis est, Tiberiensis vulgo dulcis & fecundus. æstatisque tempore illa planicies ardore solis incēditur, & vitioso opprimitur æris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. vnde euenit, vt palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, & fertiliores sint: minus autem, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam verō Hiericho largissimus fons est, rigandisque aruis vberimus, iuxta veterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananzorū terra bello possederat. Hunc fontē aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus, sed etiam fœminarum partum obrundere solitum, cunctaque pariter morbo ac peste corrumpere. Postea vero mansueuisse, contraque saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Helisæo propheta: qui Helix notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospitio ab Hierichūtinis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusque ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquā misit. Iuxta deinde ad cœlum dexteram tendēs, fontique inuergens blanda libamina ipsum quidem precabatur vt fluenta leniret, ac dulciores aquarū venas aperiret. Deum vero vt fecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; vberitatem fructuum quā successione prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontē immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fecunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, vt si attigerit modo terram, lapidior sit, aquis diu perseverantibus, vnde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ verō parcius, plurimum. Amplius tamē quā cæteri fontes spacium rigat, & septuaginta quidem stadiis longam, viginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarūque irriguarum genera, tam sapore quā nominibus varia: quarum pinguisimæ calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle

melle deterius: quanquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. itémq; cyprum & myrobalanum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generantur quæ sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi videtur esse aquarum vis læta, & aeris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundit: liquor autem firmis singula radicibus stringat, virésque suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamē, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigerat, naturamque contrariam aëri fumit, hyeme vero contepescit, eaque meris mitissima efficitur. Tanta est autem cæli temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigenæ vestiantur. Distat autem ab Hierosolymis c. l. stadiis, & ab Iordane stadiis l. x. totumq; habet à Hierosolymis spatium desertum atque saxosum: ad Iordanem verò & lacum Asphaltiten, licet humilior, æquè tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quam sit fortunatissima, satis dictum est.

*Lacus Asphaltites.**Cap. V.*

COMMEMORATIONE autem dignum puto, Asphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim falsus quidem ac sterilis est: nimia vero leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui eius visendi causa illuc venerat, iussit quosdam natandi incios, vinctis post terga manibus, in altum proici: & euenit omnibus, tanquam vi spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem vertit, & solis radiis variata resplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quæ super vndam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abruptere nequeunt: sed quasi reli-gata scapha, pendet à cumulo, donec mēstruo mulieris atque vrina soluatur. Est autem utile non modò ad compagines navium, sed ad corporum etiam curationē multis remediis admiscetur. longitudo lacus est quingentorum & octoginta stadiorum, qui ad Zoara vsque Arabiæ tenditur. latitudo autem centum quinquaginta stadiis patet. Huic Sodomitica terra vicina est: olim quidē tam fructibus quam diuitiis ciuitatum fortunata, nunc autē omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque videre licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium vero manibus in fumum dissoluuntur & cinerē. Terræ quidem Sodomitiæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

*Gerasa deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ, & Orhenis.**Cap. VI.*

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi vndique cupiens apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobique auxiliarium pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium equitatus ei parte multisque peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erāt, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petit. Erat autem fuga potētium & interitus infirmorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusque tam montanis locis quam tota planicie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos vero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, vndique ciuitate vallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Cæsaream reuerso, & cum omnibus copiis in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa republica: quodque horum captus insidiis, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanū

fugerit, ibique semet occiderit, & quòd multo pòst tempore, qui eum deposuerant, pœnas dederint: bellumque per Galliam quo pacto desierit, & quòd Galba creatus Imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquã humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit Imperator, militesque suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumque civile sedauerint: hæc omnia recusavi narrare, confidens quòd à multis Græcorum itémque Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisã pendeat historia, summatim singula designavi. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectãs quonam vergeret imperium post Neronem. deinde vbi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, priusquam ille quoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & vt de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbã. Sed dum Achaïam, quòd hyems erat, longis nauibus præteruehantur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses tempus gubernauit. Agrippa vero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus vero diuino quodã impulsu, ex Achaïa ad Syriã nauigat, & mature inde Cæsareã venit ad patrem. Suspensi autẽ de omnibus quasi nutante Romano Imperio, Iudæorũ militiam negligant. patriæ quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno, nouæ conspirationis principe.

Cap. VII.

NTEREA tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, viribus autem corporis audaciæque præstantior. ob quam ex Acrabatenâ quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occupant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, vt eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permetteret, ipsi excelsius incolentes, rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse videbatur. nam & ductor erat prædatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massade populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat. dominandi enim cupidus magnorumque appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit ac voce præconum seruis libertate promissa, itémque liberis præmio, cunctos qui vbiq; fuerunt nequissimos congregauit. Iamque validis conflatis copiis, montanos vicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus sociis, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosque potentium vis eius & prospere gesta sollicitabãt. nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiore vique Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain, muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In valle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas vero paratas inuenit, atque his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; cateruæ diuersabantur: neque dubitabatur, quòd in Hierosolymam copiis & apparatu præluderet. Vnde insidias veriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissoque prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autẽ viribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum x milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes maturè ex agris vigintiquinque ferè milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter facientiorum qui Massadæ versabantur incursum, Simonem in finibus præstolabantur. vbi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque victor, neque victus abscessit. Et ipse quidem in Nain vicum, Idumæi vero domũ regressi sunt. Non multo autem

autem post, Simon cum maioribus copiis eorū fines petebat: castrisque in quodam vico cui nomen est Thécue positis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de sociis suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora susceperunt custodes, causæ nescij cur venisset. mox autē de traditione prolocutum, strictis gladiis persequerentur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectam vallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem vires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congrederetur explorare hostium copias, ad hoc autem se ministrum obtulit parato animo Iacobus, unus ē rectoribus, cogitans proditorem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico
10 tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem venit: primūque se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei carissimus foret: mox etiam de tota Idumæa operā pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem cœnatus, amplissimisque promissis animatus, ubi ad suos rediit, primo Simonis exercitū multiplici numero mentiebatur esse maiorem, deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine vniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omnium permetterent principatum, simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, & cum sociis corruptionis effugit. paupor autem occupat vniuersam multitudinem, ac prius-
20 quam ad manus venirent, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon vero præter opinionem sine sanguine Idumæam introiit: primūque aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, verumetiam Ægypti Memphi antiquiorem; denique duo millia & trecēti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoque parenti Iudæorum fuisse domicilium, posteaquā Mesopotamiæ sedes reliquit: eiusque posteros hinc ad Ægyptum esse profectos: quorum etiam nunc monimēta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima terebinthus: eamque memorant ab initio mundi creati nunc vsque durare.
30 Hinc totā Simon peruasit Idumæam, non modò vicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam præter armatos XL. eum millia sequebatur, ut his ne victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis vastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quā Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili: duriores, prorsus ut ne signum quidem vastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello cōfigere per-
40 timere: insidiis vero per itinera collocatis, vxorem Simonis rapiunt, eorūq; præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo nanque sperabant, armis eum depositis pro vxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis rapta peruaserat. cumque ad muros Hierosolymorum venisset, ut fera faucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. deniq; oleorum samentorumque causa progressos ē porta, imberbes pariter ac seniores correptos verberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse videretur, quod non etiam videretur corporibus mortuorum. multos autem abscisis manibus dimittebat in ciuitatem, vna perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à
50 nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, iurare Simonem per Deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter vteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios, donec his eius mādatis nō modò populus, sed etiā Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierē. atq; ita delinitus, paulisper ab assidua cede requieuit.

*De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano.**Cap. VIII.*

NON solum autem per Iudæā erat seditio bellūque ciuile, verum etiam per Italiam. In medio nanque Romanorū foro Galba perempto, creatus Otho Imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germanicæ tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebriacum Galliarū Cisalpinarū prælio cum Valente & Cecinna Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita victoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum trēsque menses imperium tenuit. Accesserūt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu veniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunij mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibique præfidiis collocatis, usque Hierosolymam equitabat. multos vero tunc deprehensos necabat, multosque capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur vastabat Idumæam, & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit. alterum vero quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis valido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (vt dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum vero ipsum exurit. Omnibusque iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Machærunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

*De Simonis gestis contra Zelotas.**Cap. IX.*

IMON autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit persequendas: & vndique circumacta natione, Hierosolymā compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obsesso, si quem operariorum ex agris aduentem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratque populo foris Simon Romanis terribior: intus Zelotarū vtrisque fautores: quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpabant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam sibi comparauerat, vicem referens, omnia quæ desiderarent vt facerent permittebat. Infatiabilis autem rapinarum cupiditas, domorumque locupletum perscrutatio: Cædes autem virorum & foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur, prædāque cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptique crines, ac foeminarum veste induti, lotique vnguentis, & vt forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: & obscœnitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupanari versabantur, ciuitatēque totam impudis facinoribus profanabant. Effœminantes autem vultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoque incessu enervati, subitā incursione bellatores fiebant: & de paludamentis versicoloribus eductis gladiis, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat scruior in cædibus Simon: quique intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ via transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorū diffidebant: separatique ab aliis, aduersum tyrannum tam liuore potentie quam crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimūt, cæterosque in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ regis Adiabænorum. Vnā vero irrumpere Idumæi, atque inde Zelotis in sanum pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. In aula enim supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia depoluerat. Intus hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum

templum fugerant aggregati sunt: eosque Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quam confidentia, ne de templo nocte subreperent, seque pariter occiderent, atque oppidum concremarēt. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quoniam pacto impetum præcauerent. Sed profecto Deus sententias eorum in deterius vertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deicerent, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur, missoque Matthia pontifice, rogant Simonem, ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui
 10 Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisque suæ de siderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cum salutis eum latorē ac defensorem sui populi clamor designaret. vbi verò cum suis copiis introiit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quam eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam, quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simō cum sociis diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autē in porticibus, perque propugnacula stantes impetum propulsabant: multique ex Simonis parte oppetebant, multi faucij referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoque
 20 ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto videlicet missilia torquerent, vnam ad Orientalem angulum, ad Septentrionalem alteram, super xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta verò turris supra verticem Pastophoriorum condita erat: vbi moris est vnum de sacerdotibus astantem post Meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursumque vesperi, quod desineret, nunc ferias populo, nunc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumque tormenta, & sagittarios, & fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos
 30 pugnantium perimebant.

De Vespasiano in Imperatorem electo.

Cap. X.

PER idem tempus Romanos quoque sæuiores mala circumueniunt, aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spacia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitiis oculis insuetis, & auri argenteque stupore perfuncti, vix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui ob stare conatentur occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem
 40 postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignatur eum, qui veluti desertum inuasisset imperium. Dolore autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque aliis vacare bellis, cum patria vastaretur. Verumtamen quantum ira impellebatur ad vlciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse transiret: plusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione vociferantes, inculabant Romæ constitutos milites, & in deliciis agentes, qui
 50 ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe questus imperatores creare. Se autē laboribus tot exactis sub galeis senescentes, aliis condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiorē, vel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis, qui eum de-
 d d clarassent

clarassent ipsi præstarent. non enim se minora pertulisse bella, quàm qui ex Germania venissent: neque illis, qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populúmve Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono Imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, veram in Imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeat imperium, habere se Vespasianum: siue adolescentiæ viribus, Titum, ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Nō solum autem se ministraturos declarati imperij vires, qui tres legiones, regúmque habeant auxilia: sed etiam totum Orientem partemque Europæ extra Vitellij timorem constitutam: atq; 10 insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuvenes sociatum iri sperabant, alteri verò etiam urbis esset commissæ præfectura: quæ pars ad imperij principia non parum valeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum cum principem, quem conseruatores milites dehonestarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum Imperatorem appellant: eumque vt in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam verò imperare volebat, dignum quidem se factis existimans, priuatæ autem vitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladiis mortem ei minita- 20 bantur, nisi viuere vellet, vt dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his, qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Ægypti descriptio, & Phari.

Cap. XI.

MVTIANO autem cæterisque rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerant, & exercitu alio vociferante, vt se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinæ procurandas putauit: sciens Ægyptum plurimam esse partem imperij. propter frumentariam functionem: eaque si potitus esset, vi quoque, si perstaret, Vitellium deiiciendum sperabat. nec enim perpeffurum esse populū fame oppressum. Si- 30 mul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, marique importuosa est: & ab Occidente quidem arida Libyam habet obiectam; à meridie verò limitem, qui Syenem ab Æthiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataractas. itémque ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem vsque diffusum. Septentrionale verò munimentum habet terram vsque ad Syriam, & quod dicitur Ægyptiū pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo Ægyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium verò & Syenē, per duo millia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium milium & sexcentorū. Nilus autem ad Elephantinē oppidum vsque nauibus 40 ascenditur. nanque vltius progredi, vt suprā diximus, cataractæ non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustum habet, saxisque latetibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachiis cingitur: à dextera verò Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad c c c. vsque stadia nauigantibus igne lucentem, vt quàm longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractū, asperiores facit meatum, eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & x x x. stadiis magnus. in quem tam quæ defunt illi terræ ad beatitudinem deuehūtur: quàm quæ superant ex domesticis & indigenis, in totum orbem 50 diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Ægyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodque ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atque adiu-
mentum

mentum eius assumeret. Alexander autem, simul vt Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum: vtrique autem libentissime parere, virtutem viri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quæ imperij vsus exigeret, aduentui quoque principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Cap. XII.

10

QUINONE verò citius declaratum in Oriente Vespasianum Imperatorem, vbique fama nunciauit. Et vniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciique lætitiā pro eo simul & sacrificia celebrabant. legiones verò apud Mœsiam Pannoniamque degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulò antè fuerant concitatæ, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerūt. Vespasianus autem Cæsaream reuer-

20

uersus, item Berytum venerat, vbi multæ quidem è Syria, multæque ab aliis prouinciis legationes aderant obuiā, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataque per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbiq̃ue autem Vespasiani votis obsecundante fortuna, rebusque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quòd non sine Dei prouidentia sumpsisset imperiū: sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) & Iosephi dicta, quibus eum Nerone viuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur virum quem adhuc habebat in vinculis: aduocatōque Mutiano cum amicis & rectoribus aliis, primū quam strenuus fuisset Iosephus, quantumque Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde vaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autē diuinas fuisse, & rerū exitus probauisset. Tūque inhonestum esse ait, vt qui sibi augurasset imperiū, vocisque Dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamque sustineret aduersam: vocatumque ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus verò, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater, vnā cum ferro etiam probro Iosephū solui. erit enim, tãquam nec initio victus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namque id agi solet in his, qui non recte fuerint victi. Eadem Vespasiano placebant. & quidam interueniēs securi catenas abrupit. Iosephus quidem pro his, quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

30

De Vitellij morte & moribus.

Cap. XIII.

40

VESPASIANVS autem responso legationibus reddito, iustoque pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiā venit. Et quoniam primum tenderet cogitās, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiā Mutianum cum multis equitum peditumque copiis, qui tamen propter

50

hyemis asperitatem veritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitū. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his, quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat prouinciā) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium cōsequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibique conspecta hostium ordinatione ac multitudine, prælio quidem congregari non audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, vt transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem vires extollens: & alterum nomen imperij tancum, alterum virtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumque se multitudine superatum iri sciant, voluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam siue ipsis ad reliqua vindicanda: Vitellium verò ne cum ipsis quidem

dd 2

præsentia

præsentia posse seruare. Multa locutus in hunc modum quod voluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem verò nocte milites pœnirudo simul ac metus eius, si vicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisque gladiis, Cæcinnam obtruncate voluerunt. fecissentque nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quamobrem eade quidem se abstinerunt, vincitum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebat. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosque cum armis in defectores ducit. illi autē instructi ad prælium, paulisper quidem restiterunt, mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autē comitatus equitibus cursus eorū præuertit: & ante ciuitatē circumclusam pleramque multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit. in quo multi quidem hospites mercatores, multi verò indigenæ periere, totusque Vitellij exercitus, virorum xxx. millia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat quatuor millia & quingentos amittit. solutum autē vinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit. qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisque vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce verò facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ victoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat. his autem iratus, qui cum Sabino defecerant, & nobilium sanguinem pro ingenua crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manum. ubi multa ab his itémque ab illis, qui templum tenebāt pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum viris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua verò multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. milites autem direptis donariis, templum incendunt. Tūque postero die cum exercitu venit Antonius, eumque Vitellij milites excipiunt: & trifario commisso intra urbem prælio, omnes interiire. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & ut assollet in extremis lōgiore luxu prodigæ mensæ refertus, tractus autem per populum, varioque contumeliarum genere dehonestatus, in media vrbe iugulatur, octo mēses ac dies quinque potitus imperio: quem si viuere diutius contigisset, ut opinor, eius luxuriz minime sufficere potuisset imperium. aliorum verò mortuorū supra l. millia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octob. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutando, & Vitellij milites, & ex populo plurimos, qui cum illo senserant occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianum productum populo rectorem insinuat, vsque ad patris aduētum. populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulque & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festa lætitia celebrabat.

Titus mittitur contra Iudeos à patre.

Cap. XIII.

Cum autem Vespasianus Alexandriam venisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. eumque maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini videbatur. Firmato autem iam totius orbis Imperio, rebūque pop. Rom. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidē exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resque apud Alexandriam mature componere proponebat. filium verò Titum cum selectis copiis ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim vsque progressus, ab Alexandria ciuitate xx. stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Nilōque flumine post Mendesium tractum, Thmuin vsque vehitur. hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit. vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autē milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines trāssit: vnamque mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit. posterōque die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduecticia vtuntur indigenæ.

indigenz. Hinc apud Rhinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam venit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza verò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamnam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER VI.

De triplici seditione apud Hierosolymam.

Caput I.

ITVS quidem ad eum modum quem prædiximus, emensa vltra Ægyptum ad Syriam vsque solitudine, Cæsaream venerat. ibi enim exercitū decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam vnà cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiserat, disponēte, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. quod vt in malis optimū quis dixerit, factūque iustitiæ. nam Zelotarum quidem in populū dominatio, quæ auctor erat excidij ciuitatis, vnde coeperit, & per quos cre-

uerit, diligenter superius declaratum est. hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam, ac veluti rabida fera, externorum penuria, in sua viscera sæuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, velut indignari simulans ob ea, quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re autem vera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentiz cupiditate, ab aliis defecit: ascitis etiam Iuda Chelciz filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatōque interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt. & abundare quidem se suis necessariis confidebant. sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati verò suorum timentes, plerique in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat virorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens à vertice, neque sine metu conabatur incurfus, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant imperus, & missilium iactus, totūque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatum, vltro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur, quasi desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantōque vincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus lædebat, Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper verò ex sano iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis, & non paucis lanceis utebatur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes vlciscebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos, qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspitione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam, qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcissua seditionis opera consumeabantur. Missilia nanque machinarum vi ad aram vsque templūque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab vltimis finibus terræ ad sanctissimum locum venissent, ante

ipsas hostias procubuerunt: aramque vniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscerantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es, ô miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introire? Iam enim Dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quæ sanum ciuili bello tumulum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si vnquam vastatoris tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt, quæ dolent, lege scribendi: quando non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidē eiusque socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrij ferebantur. Qui verò huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ partis seditiosos adiumentō esset ciuitas. Si quando igitur ex vtraque parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo verò iaculantes, machinis vlciscebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusque socios cum pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam versos, ædes frumenti plenas omniumque utensilium incendebat: idēque hoc illo regrediente, Simon infecutus agebat: veluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis erant preparata, suarūque vitium neruos abscinderent. Denique contigit vnā exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atque aream pugnæ fieri ciuitatem: concremari autem paulo minus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: denique fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibi met comparuissent. Vndique autem insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus: velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes verò ac mulierculæ intestinīs malis attonitæ, pro Romanis vora faciebāt: externūque bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neque consilij capiendi tempus erat, vt voluntatem mutarent, neque pactionis aut fugæ spes cupiētibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesque latronū principes, quoscuque Rom. pacatos esse, vel transfugere ad eos velle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: solumque in occidendis vita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidē nocte diēque clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidē lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat vlulatus: atque obmutescēte dolore præformidine, tacito gemitu cruciabantur: neque iam, aut reuerētia viuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulturæ adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant, qui cum seditionis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At verò seditiosi congesti in tumulum cadauera concalcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sauebant: semperque aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod visum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis viam prætermisere: adeo vt etiam sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itēque pontificibus placuisset, idque ædificari altius ædificare, rex quidē Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directæ proceritate spectabilia. Interuenti autem belli opere interrupto, Ioannes his sedis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exhedram Occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidē fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus verò laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret Roman. adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, aliis verò vt ad Hierosolimam occurrentes scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem

tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam vastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnaverant, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiã memoria quæ pertulerat, alacrius ad vindictã properabat. Harũ quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimã vero ascendere per Hierichunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regum quoq; auxilia plura quàm dudum, multique Syri auxiliares comitabantur. Suppletũ est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiã, ex his qui cum Tito accesserant. duo nanque millia de Alexandrino exercitu lecta, tria millia vero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus benevolentia simulque prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Ægyptũ administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idẽmq; consultor in vsus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur.

Cap. 11.

ROGREDIENTEM vero in hostilem terram Titum, antecedeabant regia omniãque auxilia, post eos viarum stratores, castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi vero ante machinas ibant, & secundũ illos vnã cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum Aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum virorum ordinibus dilatata. Seruile autem vulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium vero nouissimi mercenarij, eorumque custodes coactores agminis. Procedens autem deceter cum exercitu, ita vt mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præfidiis tenebatur. Ibi autem vnã moratus vesp̄eram, mane inde proficiscitur: peractaque diei mansione: castra ponit in loco quẽ Iudæi sermone patrio Acanthonaula vocitant, iuxta vicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat vallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadiis ferẽ xxx. Hinc sexcentis propẽ lectis equitibus comitatus, perexit in ciuitatem, quàm tuta esset, Iudæorumq; animos exploraturus: si fortẽ se conspecto, priusquam ad manus veniretur, metu cederent. audierat enim quod erat verum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidẽ per viam quæ ad murũ duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: vbi vero itinere ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equitũ duxit, infiniti subito profiliunt, quã Muliebres turres vocantur: & per eam quæ contra monumentũ Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt. atq; alios quidem etiã tunc via currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerũt. Titum vero cum paucis separant. Ille autem vltra quidem min⁹ progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant: & transuersi erant horti, multisque maceriis impediti. ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum pleriq; imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebãt. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciẽs spem salutis, flectit equum: & vt se sequerentur eum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, vi ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula Deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis, cum neque galea, neq; thorace septus esset. (non belator enim sed explorator, vt dixi, processerat) nullum in eius corpus delatũ est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant, gladio verò semper à lateribus instantes dirimens, multosque ante ora subuertẽs, super cadescentes agebat equum. Illoꝝ autem clamor erat, propter audaciam Cæsaris, vt eum aggredierentur, cohortatip: tuncque & discessio repentina, quocunq; diuenter cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderẽtur, adiunxerant. vna enim erat vnicuique spes salutis, viam cum Tito patefacere, priusquam circumuentus opprimeretur. Deniq; duorũ ex nimis pertinacibus, alter eum equo

percussus est: altero vero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus vero cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressionē prima superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit magnamque his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudeorum contra Romanos castrametantes.

Cap. III.

CÆSAR autem postquam ex Ammaunte legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, vnde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte Septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadiis VII. ibique duabus legionibus simul, quintæ legioni vero re-
trorsum stadiis tribus castra muniri iubet. laborē nanq; nocturni itineris attritos milites progredi visum est, vt sine formidine murum struerent. Mox autem cæpto edificio, decima quoq; legio per Hierichunta aderat à Vespasiano præoccupatam: vbi quædam pars armatorū in præsidio fuerat collocata. His autē præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab Oriente situs est, altaque interiacente valle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem vero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellū foris interueniens retinuit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniungere concordiam: rationēq; inuicem requirebant, quidnam expectarēt, quidue perpessi, tres muros
contra vitā suam paterentur opponi: bellōq; tanta se fundente licētia, tanquam spectatores bonorum operum sibi que vtilium residerent mœnibus clausis, remissisquē armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus. Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cederet. His alios atq; alios congregantes exhortabātur: raptisquē armis, subito in legionem decimam ruunt: pērq; vallem facto impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autē in opere distributi, armis ob eam causam pleriq; depositis (nec enim excursus Iudæos ausuros esse credebant, & si maxime vellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati sunt: atq; opere quisque derelicto, confestim alij recessere: multi autem ad arma pro-
perantes, priusquā se in hostes conuerterent, feriebantur. Plures autē Iudæis semper adiiciebantur, eorum freti victoria qui præcesserant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus videbātur, quod secunda fortuna vterentur. Rom. autem maxime ordinari cōsueti, & cum decore atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. vnde tunc quoq; præuēnti aggressionē cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetū minus cautos feriebant: Semper vero excursionē gliscēte magis magisque turbati, postremo castris pulsi sunt: totaque legio tunc in periculum ventura fuisse videbatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; inceptans ignauiam, & suos à fuga reuocasset: Iudæisque à latere ipse
cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures vero sanctiasset, omnes autē in fugam vertisset, atq; in vallem præcipites compulisset. Illi autē prono in loco multa mala perpessi, postquā in aduersam partē euasere, flectunt se iterum, & valle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad mediū diem ira bellatum est. Paulo autē post meridiem, Titus his qui secum erant in subsidio locatis, aliisque de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquū agmen ad murum in summo montis ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse videbatur. Cumq; speculator quem in muro posuerat, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu profiliit, vt eorum cursus immanissimis bestis esset
assimilis. Deniq; aduersa acie stantū nemo impetum sustinuit: sed tanquā machina
percussis, continuo dissipati, pulsiq; in montē refugunt. In ascensu autē medio Titus cum paucis relictus est: multumq; morantibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, vt mortē appetentibus Iudæis cederet, neq; pro his in discrimen veniret, quos ante ipsam saluos esse non oporteret: sed potius
tius

tius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, verum & belli & orbis dominus esset: neque in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidē simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosque in ora feriens, cum vi obtinerentur, occidebat, & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autē & viribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in vtrunq; latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequerentur, quos tamē aggressus à latere, ipsorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc agitur, etiam illos qui superiora castra muniabant, ubi fugere inferiores videre, metus ac turba occupat: totumque agmen dispergitur, suspicatum excursum quidem Iudæorum ferri non posse, Titum vero in fugam versum: nec enim vñquam illo manente alios fugituros fuisse. & tanquā Panico terrore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidam cum in media pugna versari imperatorem vidissent, plurimum metuentes, vniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciaverunt. Itaque pudore reuocati, & fuga matus aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis viribus in Iudæos utebantur, & semel impulsos urgebant per decliua. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cumque Romani plus possent, eo quod superiores erant, in vallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse vero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem, verum dicere oportet, ipse Cæsar bistotam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus.

Cap. III.

REMISSO autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumque instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudæi ab Ægyptiis esse liberatos) Eleazarus quidem cum sociis portam subaperiēs, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub veste latētib; instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autē postquam intrauere, vestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna vero statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ vero sibimet solum insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarū custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populatos autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroque caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicumque antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortē. Sed qui atrocitate magna innocentēs afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosque ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopō, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium vero exercitum iussit totum quod erat usque muros spacium cōplanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omnique opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat castrum & vallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopō usque ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara vocabatur.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Cap. V.

IS denique diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellabantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem versabantur, & alter sub altero vitabundi latebant. Alij vero per

dd 5 muros

muros dispositi, populúmque se esse simulantes, clamore pacem implorabant, sedúsque poscebant: portasque se patefacturos esse pollicétes, inuitabant Romanos. Hoc autem vociferantes, vnà etiã contra suos, veluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illique se vi perrumpere aditus velle simulabant, & ciuibus supplicare. cùmque ad Rom. sepiissimè ire conarentur, reuersi perturbatis similes videbantur. Verum hæc eorú calliditas, apud milites quidè fide non carebat, sed tanquã hos quidem in manibus haberent paratos ad suppliciũ, illos vero ciuitatè sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autè suspecta erat inuitatio, quia rationè non haberet. pridie namque prouocatos eos ad pactionè per Iosephũ, nihil mediocre sentire cognouerat, etiam tunc igitur milites manere locò suo præcepit. Iam vero quidam operibus appositi, 10 raptis armis ad portas excurrere cœperunt. Hi autem qui expulsi videbantur, primo quidem cedebant: deinde vbi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequiebantur. qui vero in muro stabant, lapidum his multitudinè, omnigenúmque telorũ simul infundunt: adeo vt multos quidem necarent, plurimos vero sauciarèt. nec enim facile erat à muro diffugere, aliis retro violèter instantibus. & præter hoc pudor quòd rectores peccauerant, itémque metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamè recedètes vsque ad Helenæ monumentũ, Iudæi vrgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pel- 20 lectos: scutáque alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites autè interminatio principũ, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atque prudentia, fraudes & insidias componèdo, eorúmque dolos fortuna prosequitur, quòd sunt morigeri, sibi que inuicè beneuoli ac fideles: Romani vero, quibus ob disciplinã & consuetudinè obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrà peccāt, & intemperantia manũ debellantur: quod omnium est pessimum, præsentē Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimũ ingemiscēt militiæ leges, plurimũ pater, cùm hoc vulnus audierit. ille quòd cum bellando senuerit, nunquã isto modo peccarit. leges autè, si cum in eos qui minimũ quid præter ordinè mouerint, morte vindicent, nunc 30 totum desertorè exercitum videant. Modo autè scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quòd apud Romanos etiã vincere sine præcepto ducis, infamiae est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat vsurus. Et hi quidè abiecerũt animos, quasi iam iamque iuste morituri: circumfusæ vero legiones Titũ pro commilitonibus obsecrabant: paucorúmque temeritatè condonari cupitorũ obedienciæ precabantur: emendaturos enim peccatũ præsens, futuræ cõpensatione virtutis. Placatus est Cæsar vtilitate simul ac precibus. nanque vnus hominis animaduersione vsque ad factũ promouendã putabat, multitudinis vero ad veniã. Militibus quidem reconciliatus est, multũ monens vt post hæc prudentius agerent. ipse vero, quemadmodũ Iudæorũ vlsceretur insidias, cogitabat. interuallo autem quod 40 vsque ad muros ciuitatis erat, per quadriduũ coæquato, sarcinas aliãque multitudinem cupiens tutò traducere, militum validissimos à Septétrionali tractu in occidentum septemplici ordine cõtra murũ prætendit, peditibus in frõte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, mediis que inter vtrosque sagittariis. Excursibus autè Iudæorũ tanto præsidio præclusis, impedimenta triũ legionũ, itémque alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidem Titus cùm propè duobus stadiis abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrim quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quã muri ambitus ex Aquilone, pertinens, flectitur ad Occidentem: altera vero pars exercitus eam turrim versus, quæ appellatur Hippicos, muro circundatur, duũ stadiorum spacio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Elæon monte, vbi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Cap. VI.

IVITAS autem trino muro circundata erat, nisi quã vallibus inuiis cingebatur. ex ea namque parte, vnus muri habebat ambitũ. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrariis frontibus semet inspicientes, interueniente

ueniente valle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant: collium vero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quoniā tutus erat, castellum à Dauid quondam rege vocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autē forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatē, & vndiq; decliuus est. Contra hunc autē tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata valle antē diuisus. verum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & vallē aggeribus repleuerunt, ut templo coniungeret ciuitatē, & Acræ altitudinē cæsam humiliorē fecerunt, ut ex ea quoque sanū supereminens cerneretur. Vallis autē quæ Tyropæon appellatur, qua
10 diximus superioris ciuitatis collē dirimi ab inferiori, vsq; ad Siloam pertinet. ita enim fontē, qui dulcis est ac plurimus, vocabamus. Foris autē ciuitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtrinq; obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterat. Trium vero murorū vetustissimus quidem, propter valles imminentēmq; his desuper collē quo erat cōditus, facile capi non poterat. ad hoc autē quod loco præstabat, etiam firmissime structus erat, Dauid & Salomonis, aliorūmq; interea regū largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, ad eam quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ cōiunctus, in occiduā templi porticum desinebat. parte autē altera ad Occidentē ex eo loco ductus, per eum qui vocatur Betiso descēdens in Essenorū portam: deinde supra fontē Siloam in meridiem flexus, atq; inde rursus in Orientē versus, qua stagnum Salomonis est, & vsq;
20 ad locum pertinens, quem Ophlan vocant, cū Orientali porticu templi coniungitur. Secundus autē murus, à porta quidem habebat initiū, quam Genath appellabāt. hæc autē fuerat muri prioris. Septentrionalem vero tantummodo tractum ambiens: vsque ad Antoniā ascēdebat. Tertio muro turris Hippicos principiū dabat: vnde ad Boreæ tractū pertinens, deinde ad Psephinam turrim veniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabenorum regina fuerat, Izatæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita fledebatur contra Fullonis quod dicitur monumentū. cum vetere autē ambitu iunctus in Cedron vallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partē ciuitatis, quam ipse addiderat, Agrippa cinxerat, cū esset omnis antē nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia
30 serpebat: templiq; Septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin & quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autē altissimis separatus: quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & accessui facilis sit, & minus edita: vnde etiā fossæ altitudo plurimū turribus celsitudinis adiiciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati voce indigena Bezetha, quod Latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autē partes incolis protegi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, murū quidem ita ut prædiximus inchoarat. veritus autē Claudiū Cæsarem, ne magnificentiam cōstructionis ad nouarū rerum ac discordiæ suspicionem
40 traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut cœperat. Saxa enim xx. cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neque ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisque murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificētia qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autē idem murus, etiā Iudæorū studio fabricatus, ad xx. cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula vero trinis habebat: totaq; altitudo ad xxv. cubitos erigebatur. Murū autem supereminiebant turres, viginti quidē cubitis in latitudinem, viginti vero in altitudinē, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorū nihil erat templo deterior. post altitudinē vero
50 turris solidam, viginti cubitis elatā, cellæ desuper ac cœnacula erant, aquarūmq; pluuiariorum receptacula, & tortuosi latiq; singularū ascensus. Eiusmodi quidē turres nonaginta tertius murus habebat: earū autem interualla cubitos ducentenos. medius vero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spaciū trigintatribus stadiis finiebatur. Cū autē totis admira-
bilis

bilis esset tertius murus, admirabilior Psephina turris ad Septentrionem Occidentemq; surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea namq; per Lxx. cubitos ædita, Sole orto Arabia prospici poterat, & vsq; ad mare, itémq; ad vltima finium Hebræorum. Erat autē octo angulis. Contra eam vero turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, vniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi liberalitatē, rex pro amore ciuitatis, operum excellentiā propriis affectibus indulgebat: personisque tribus carissimis, quarū nominibus turres appellauit, fratri & amico, cōiugi memoriā dedicādo: huic quidē, vt dixi, amoris causa perēptæ, iis autē bello amissis, cū fortiter decertassent. Hippicos quidē turris, amici vocabulo dicta, 10 quatuor angulis erat. Singulæ autē xxv. cubitos in latitudine itémq; longitudine habebant, & excelssæ xxx. cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatē vero saxisque adunatā compaginē puteus xx. cubitis altus erat imbris excipiendis: super hanc autem duplici tecto domus, xxv. cubitis alta, inque varia membra diuisa: & desuper eam minæ quidem binis, propugnacula vero ternis cubitis ambiebant: vt omnis altitudo ad octogintaquinque cubitos numeraretur. Secūda vero turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, æquē lata fuerat ac lōga, cubitis quadragenis: per totidem autē cubitos in pilæ modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis ædita porticus erat, instructa brachiis, itémque propugnaculis septa. In media vero porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & bal- 20 neas diuisa, ne quid regalis ei vsus videretur deesse: in summo autem propugnaculis minisque erat ornata, cū omnis eius celsitudo propē ad xc. cubitos tolleretur. & specie quidem videbatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu vero ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia vero turris Mariamnes (sic enim regina vocabatur) vsque ad xx. cubitos facta, per xx. alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisque ornatiora diuerforia sustinebat: cū id proprium, seq; dignum esse rex putauisset, vt vxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quàm quæ virorū nominibus vocitatz sunt: sicut illæ hac munitiores erāt, cui fœmina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per lv. cubitos erigebatur. Sed quanquā 30 tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erāt sitæ, multo videbantur esse maiores, nam & ipse antiquus murus, in quo erant, excelso loco fuerat cōditus, & ipsius collis velut quidam vertex alius propē ad xxx. cubitos eminebat, supra quæ turres positæ multū sublimitatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidū magnitudo. nec enim ex vulgaribus saxi, aut quæ homines ferre possent, verū secto marmore candido, & singulis per xx. cubitos longis, latisque decē, ac per v. altis erant ædificatz, quæ ita inter se copulata erāt, vt singulæ turres, singula saxa viderentur: sic autē manibus artificū in faciem angulosq; formata, vt nusquā iunctura cōpaginis apparet. His autē in Septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratione omni præstantior. Nec enim magnificentia vel structura operis, aliqua ex parte su- 40 perari poterat: sed tota quidē muro per xxx. cubitos edito cincta erat. æqualis autē distantia turribus ornatissimis ambiebatur, ornata virorū receptaculis & cœnaculis lectorum centū capacibus. Inenarrabilis autē fuit marmorum varietas in ea, collectis ibi plurimis quæ vbique rara videbantur, & fastigia simul proceritate trabiū & ornamentorū claritudine mirabilia. membrorū etiam multitudo, & innumeratæ species ædificij, plenāq; omnia supellectilis, cū pleraq; in singulis ex auro essent, atq; argento. adhæc multæ porticus, aliam per aliam in circulum flexæ, columnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spacia, cū essent vtique viridariis syluisque variata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, cisternas vbique signorū æneorum plenas, quibus aqua effundebatur multasque turres mansuetarum circum 50 latices columbarū. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatū, referens, quātas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, vt suprā memorauimus in principio dissensionis, & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transit autem

autem in regiam, triumque turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio quidem vix templo atque areæ sufficiebat, iacens in summo planicies, quod undique præceps erat atque declivis. Cum autem rex Salomon, qui etiam templum ædificauerat, muro eius partem ab Oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex aliis partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis latior effectus est. Perrupto autem Septentrionali quoque muro, tantum assumpserunt spacium quantum postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autem muro colle circumdato, specius maius opus extructum est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesque thesauri facti, quos toto orbe missa Deo munera repleuerant, tam in superiore ambitu, quam inferiore templo ædificatis: cuius quod humilimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdam verò locis pluribus. non tamē omnis altitudo fundamentorum videri poterat, multum vallibus obrutis, ut angustas vias oppidi coæquarent, Saxa verò quadragenarium cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populo largitas, maiora dictu conabatur: quodque nunquam posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile videbatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinque & vicenis cubitis altæ, de singulis saxi marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorum naturalis magnificentia, quodque ligno rasili erant, apteque cohærebant, operæ precium spectantibus, exhibebat: nulloque, aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autem per xxx. cubitos erant: omnisque gyrus earum sex mensura stadiorum cum Antonia cōcludebatur. Totum autem sub dio spacium variabatur: omnium quidem generum lapidibus stratū: quā verò ad secundū templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumque grato opere factis: ubi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem castimonie præmonentes aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctū enim vocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascēdebatur à primo: quadratumque sursum erat, & proprio muro circumdatum, cuius exterior celsitudo, quamvis xl. cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem xxv. cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post xlii. autem gradus, spacium erat usque ad murum ccc. cubitis planum. Hinc rursum alij quinque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à Septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ vtrique videlicet, duæ verò ex Oriente. Necessario namque proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoque porta opus esse videbatur. Contra primam verò, secreta erat ex aliis regionibus una porta Meridiana, & una Septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus sceminis, religionis causa venientibus: occidua verò pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ: magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices. ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant, Portarum autem, aliæ quidem auro & argento undique tectæ erant, itemque postes ac frontes: una verò extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabar. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdenis etiam latæ. post introitum verò, ubi latiores fiebant, tricenis vtrique cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra verò quàm viginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodenarium cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit, quæ verò supra Corinthiam posita, quò mulieres conueniebant, ab Oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat, quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiorē: quoniam crassiori argento atque auro vestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander.

xander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant, namque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiiores. Ipsum verò templum in medio positum, hoc est, fanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autem x l. cubitis angustius erat, adiutus enim, veluti quibusdam humeris, vtrunque vicenum cubitorum producebatur. Prima verò eius porta l x x. cubitis alta erat, & x x v. lata, neque fores habebat. cœlum enim vndique conspicuum latèque patens significabat. erantque totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auròque circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perque nonaginta cubitos tollebatur, cum longa x l. cubitos esset, ac x x. transversa. Interior verò porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis pendebant. & quia contignatio intercedebat, templum exteriore humiliter videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim verò latas. adhuc aulam longitudine pari: hoc est, velum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed velut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim videbatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura, partim quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit, eratque in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat l x. cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo x x. rursus autem l x. cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars ad x l. cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & thuribulum. Septem verò lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim verò panes in mensas positi, signorum circulum, atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia Dei esse, Deoque seruire. Intima verò templi pars, x x. cubitorum erat. discernebatur autem similiter velo ab exteriore, nihilque prorsus in ea erat positum: inaccessa verò, & inuiolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctique sanctum vocabatur. Circa latera verò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa: & ad vtrumque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem x l. cubitis, nec ita, ut inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo vniuersa, cum in solo x l. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus, aut oculi mirarentur non habebat. crustis enim aureis grauissimis vndique tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contententium oculi, quasi solis radiis auerterentur. Hospitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo similis videbatur. nam vbi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis verubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus aibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo x l v. cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara verò pro templo, x v. cubitis alta, lata verò & longa cubitis quadragenis, quadrataque stans, veluti cornutis angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constructa erat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aramque cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, vsque ad cubitum surgens, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, semine fluentes, itémque leprosos tota ciuitas arcebat, & fœminis menstrua soluentibus clausa erat. predictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti

casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui verò ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatis causa munere non fungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant partésque generis consequebantur: vestibus tantum utebantur plebeiis: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare verò templumque accedebant carentes omni vitio sacerdotes, veste quidem amicti byssina: maxime verò mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusque septimis, & per singulos menses Calendis: vel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat velamine præcinctus, eoque tectus femora vsque ad genitalia: lintheum verò habens intrinsecus demissum vsque ad pedes, & hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malâque granata sustinentes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis verò fulgura designantibus. Pectoris autem vestimentum vittæ cingebant, quinque variatæ coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus esse contexta, iisdem autem habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis videbatur: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie vinciebatur: quibus inclusi erant optimi, maximique sardoniches, scripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera vero parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa vero si quando adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum Antonia in angulo quidem duarum porticuum sita erat prioris templi, quæ ad Occidentem Septemtrionemque spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, vbi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum læuibus crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui vel ascendere vel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regis latitudinem ad descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: vt quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas videretur, magnificentia vero palatium. instar vero turris toto habitu formata, quatuor aliis per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ vero ad Meridianum Orientalemque angulum sita erat, lxx. cubitis eminebat, vt ex ea totum templum videri posset. Quæ vero porticibus iungebatur, vtrinque descensus habebat, vnde custodes commeabant, semper namque in ea Ro. milites residebant: & cum armis appositæ custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo vero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, vt ita dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque Septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

VGNACISSIMA autem maximèque dissentiens, multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta vero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cùm essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes videbantur, Sosæ Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos viginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordiis, 10 duo milia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (vt diximus) bellum inter se gerentibus populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumque maiorem usque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usque ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabenæ gentis, vltra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itémque Ophlam, & vallem quæ Cedron appellatur. & 20 aliis quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant spaciū aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusque discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent, nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur. qui vero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quòd seditio ciuitatem, Romani vero seditionem cepere, quæ multo erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis, iusticiam vero recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quòd dies cuique 30 suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quàm muros aggredieretur explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus quàm valles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cùm propius vnà cum Iosepho accessisset: pacemque in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) sua 40 dere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quòd nec ad salutem se hortantibus abstinuere, excitatur in obsidionem: simulque suburbana militibus vastare permittit. collectaque omni materia, iubet aggerem construui. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliásque machinas atque tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt. Collectis autem lignis in aggeres, cùm totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant. populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quòd respiraturus esset, illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxiis repetiturum, si Romani superassent. Ioannes 50 autem quamuis in externos focij sui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæque apud Antoniam capta fuerant,

fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam plerisque non erat utilis. pauci au-
 tem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus, & sagittis ag-
 gerem iacentibus militibus imminabant, pèrque cuneos excurrentes, manus etiam
 conferebant. Operantes autem crates super vallum oppositæ protegebāt, omnibûsq;
 legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles. præcipue verò de-
 cimæ legionis ballistæ vehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solum ir-
 ruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam & singula saxa talenti pon-
 dus æquabant, & ultra stadij modū torquebantur. ictus autem non solum primis quos
 offendisset, sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi sanè cauebant
 10 à lapidibus, quòd erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam
 claritudine prospiciebantur. denique speculatores in turribus præsidentes, prædice-
 bant, quando impelleretur machina, saxumque ferretur: patria lingua clamantes, filius
 venit. itaque præsciebant, in quos veniret, atque ita vitabant: & hinc eueniebat, ut illis
 declinantibus lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento de-
 colorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosque si-
 mul vnus imperu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instru-
 di Romanis copiam dabant. omni verò eos molitione atque audacia, die noctūque
 prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod
 erat ad murum spaciū metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam desu-
 20 per telis petebantur. Cūque pares intervallo arietes inuenissent, eos applicant: pro-
 piusque dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus parti-
 bus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem, clamor ingens ci-
 uium sublati est, itēque seditiosos pavor inuasit. Et quia periculum cōmune vtrif-
 que videbatur, communiter iam repugnare cogitabant. vociferātibus inter se discor-
 diis, quia omnia pro commoditate hostium facerent: cū si non perpetuam con-
 cordiam sibi Deus præbeat, saltem in præsentia contra Romanos. oporteat conspira-
 re. Simon autem præcone missio, volentibus ex templo ad murum egrediendi copiam
 dedit: idēque & Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum,
 ac discordiarum suarum, in vnum corpus coeunt: murumque amplexi, faces inde
 30 quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contraque impulsores arie-
 tum: eosque sine intermissione telis petebant. audacissimi verò catervatim prosilien-
 tes, machinarum tegmina dissipabant: hisque apposis irritantes, peritia quidem pau-
 ca, plura verò audacia perficiebāt. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse
 Titus: & iuxta vtrasque machinas equitibus ac sagittariis ordinatis, ignem quidem fe-
 rentes, prohibebat: iaculantes verò à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus
 faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quintæ legionis aries com-
 mouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. nec enim statim cum turri pe-
 riculum sensit, quæ multo altius eminebat, nullamque partem muri secum trahere
 poterat in ruinam. Cū autem ab excursibus paululum quieuisent, obseruato Roma-
 40 nos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbi-
 trarentur, excurrūt omnes quæ turris erat Hippicus, porta latenter: ignēq; operibus
 iniiciunt. Vsq; ad castrorum quoque munimēta, in Romanos animati procedebant.
 Horum autem periculo maturē, & qui erant propius excitati sunt, & qui procul ab-
 erant conuenere. Romanorum autem disciplina vincebat audaciam Iudæorum: &
 quos prius offenderant in fugam versis, aliis qui colligerentur instabant. Grauis autem
 circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere cer-
 tantibus, incertūque clamor vtrinque tollebat, & multi, qui in fronte steterant, ce-
 ciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant, ignisque opera tetigerat, incensaq;
 omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent plerique,
 50 præter opinionem sui viriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc bello prælati
 sunt, donec Imperator equitum valentissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse qui-
 dem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudine
 in fugam versa omnes compulsi in ciuitatem, eoque modo aggeres liberauit incen-
 dio. In hac autem pugna, vnum ex Iudæis viuum capi contigit, eūque Titus cru-

cisigi pro muro iussit, si forte reliqui vel hoc spectaculo territi concederent. Post eius verò discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus sagitta percussus, continuo periit: magnūque & Iudæis luctum, & seditiosis mœrorem reliquit. nam & manu promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu.

Cap. VIII.

OCTE verò quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres Imperator Titus quinquagenū cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam verteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est, ingenti verò sonitu facta, metus occupavit exercitum. Conari autē aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant, eaque re turba in legionibus ac tumultus erat, cumque nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hostibus semet ipsos timebant: signūque diligenter singuli à proximis requirebat, tanquā Iudæi iam castra possiderent. Panicōque terrore capti videbantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, verum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo nuncio conquieuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittariis, saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat, cumque neque euerri propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum reli fugientes, arietum impetus non vetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arieti Romanorum, quem Iudæi Niconā vocabant, quod omnia vinceret, quamuis & antea defessi erant pugna & vigiliis, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quod male cōsulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatique plurimi recessere. cum autem Romani, quæ primum murum Nicon perruperat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodiis refugerunt. portis autem Romani, qui transierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & Septentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius vastauerat. Titus autem notato quæ Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spacio: & ultra sagittæ iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partem murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem, eiusque socij ex Antonia & Septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauserat, usque ad portam, qua in Hippicon vultum aqua inducebatur. Sæpe autem profilientes è portis, cominus dimicabant: compulsi que intra muros in conflictu quidem Romanorum disciplina; propter imperitiam vincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudæos verò audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ victoriæ. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaque præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia utriusque infomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis verò ne Iudæi castra peruaderent. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utriusque pugne parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoque modo gratia emereret apud duces suos. maxime vero Simonis eos metus ac reuerentia cōmouebat, eoque modo illum singuli subiectorum colebāt, ut ad semet quoque interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad virtutē hortabatur consuetudo vincendi, & quia vinci non assueuerāt, crebræque militiæ, exercitationesque perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia vero Titus semper vbique præsens. nam & inertia,

tia, spectante atque opitulante Cæsare, grauissimum facinus videbatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmium. præterea fructus erat, vel cognosci solum principi virum fortem: idcirco multorum maior viribus alacritas demonstrata est. Denique istis ipsis diebus, validissima Iudæorū acie instructa pro mœnibus, telisque vtrinque missis, quidā Longinus de numero equitū ex acie Rom. progressus, in mediā aciem Iudæorum irruit: hisque disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, vnius obuiam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugiētis: & ex mediis hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob virtutem insignis erat: æmuli autē eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi
 10 quidē negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: mōrsque his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autē non minus saluti militis, quā victoriæ consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam vero esse virtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incōmodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, viros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

Cap. I X.

ITA QVÆ à Septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in quā Iudæus quidam versutus ac subdolis, Castor nomine, cum decem aliis militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarū. Hi cum pauidi sub loricis aliquandiu quieuiissent, concussa turri surgūt. extentisque manibus
 20 Castor veluti supplex Cæsare implorabat: & voce miserabili, vt sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamque Iudæos existimans belli pœnitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autē quid vellet eloqui permittit. Cūque ille respondisset, ad fœdas velle descendere: Titus gratulaturū se ait, si omnes eadem sentīre voluissent: paratōque animo fidem pacis etiā ciuitati daturū. Sed cū ex illis decē Castoris sociis quinque itidem supplices esse simularent, cæteri nunquā se Romanis seruituros clamāt, dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonē per internuncios admonebat, vt dum vacuum esset tempus, de rebus vrgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano.
 30 Simul autem hoc agens, ac pacem hortari cōtradicentes socios videbatur. illi autem velut ægrē ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisque percussis velut interfecti ceciderūt. Titus vero eiusque sociis obstupere tanta eorum pertinacia, cū ex inferiori loco quod factum erat, vere videre non potuissent: mirabāturque simul audaciam, & calamitatem miserabātur. Interea Castorem ad natē quidam sagitta percutit. tūque ille telum extractum Imperator ostēdens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, vt Castori dexteram porrigeret. verum is neque se iturum, nihil enim sanū supplices cogitare respondit, & amicos qui voluere ire prohibuit. Cū vero quidam ex perfugis *Eneas*, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore, vt etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad hæc ille studiose apertis sinu accurrit: atque vero super eum saxū demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed altum militem qui aderat, vulnerauit. Cæsar vero fallaciam reputans, intellexit misericordiā in bello nocere minusque decipi caliditate sententiæ: arietisque impulsione, iracundiā fraudis, vehementius utebatur. Castor autem eiusque socij turrim ictibus iam cederem incendunt: perque flammam in eiusdem missi tuniculos, iterū magis animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capta autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisque inde Iudæis, intro cum lectis mille transiit, quos circa se habebat, armatis: vbi noua ciuitas quodd
 40 lanæ venditores erant, fabrique ærarij, vestiumque mercatus, & ad murum angustæ viæ transversæ tendebant. Enimuero si vel statim muri disturbasset maximam partem, vel quæ ceperat lege belli vastasset, nullum credo damnum victoriæ fuisset admixtum. nunc autē Iudæos exoratum iri sperans, cū liceret capere factem dissectioni aditum dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

DENIQUE postquam ingressus est, neque occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare vellent, sine populi detrimento copiam dabat, quàm ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi nanque petebant sibi ciuitatem seruari, templum vero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod cæteram ciuitatē tenere non posset, has proponere conditiones putabant, mortem autem populo denunciantes, & si verbum quisquam de traditione fecisset, pacēque nominasset, mox interficiendum eum esse¹⁰ minitantes, Romanis qui introire, alij per viarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperant. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisque turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingeretur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentium, crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam viarumque scientiam prævalente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbentibus pellebantur, cum magis necessitate resisterent, nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesque penè qui transierāt, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa viarum sagittariis, & ubi plus erat multitudinis astans, missilibus²⁰ hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etiā in illo prælio comprobatus: durauitque tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis vero qui pugnaces erant, spiritus creuit, & secundis rebus amantes erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque vinci se posse, si ad prælium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententiis Deus: & neque Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iamiamque serpente. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iamdudum inopia laborabant, & penuria victus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacē non probarent, saluos esse cupiebant, quique viuere contra Romanos optarent. contrariam verò multitudinem, velut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum præmunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autē die, Titum vehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt: sed vi coacti, rursum quod antea refugerunt, ille autem interim muro potitus, totam eius Septentrionalem partem statim deposuit: in Meridiana vero per turres præsidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione prolata Iosephi pro deditione faciendâ, & sane obsessorum.

Cap. XI.

AMQUE tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autē breuissimi temporis eius obsidio: spaciūque consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim ditius eis prædas posse sufficere: ipso ocio cōmodè videretur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimētum distribui, in conspicuo hostibus locoductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autē pro latissimis armis ex inuolucris munii procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaque suburbana per multum spaciū auro argentoque lucebāt. Illo autē spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus videbatur. spectantibus enim & vetera plena erant mœnia, & Septentrionalis regio, quin & domos refertas intuentibus⁴⁰ cernebas, nullamque ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat: metus autem quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem conspicientes, & ordinationem virorum. Et fortasse ad illam spectem seditiosos animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in populum commiserant,

rant, dandam sibi veniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebāt. præualebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil ludæos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam versus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuitatem captum iri cogitās, & per Antoniam templum, nanque hoc nisi cepisset, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In vtraque autem parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumētum quidem operantes, à Iudæis & Simonis sociis infestantibus prohibebātur: ad Antoniam vero ab Ioannis sociis cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnabant, verum etiam quia machinis iam vti didicerant. paulatim enim vsus quotidianus alui peritiam. Habebant autem ballistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorū, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens & perituram esse ciuitatem, vnā & obsidioni vehementer instabat: nec pœnitudinem Iudæis suadere cessabat: consiliūmq; factis admiscens, & orationem sæpe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos vt saluari vellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quàm & Iosephum allegabat, patria lingua verba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus murum circuiens, simulque extra teli iactum stans, vnde exaudiri facilius posset, multis orabat, vt sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierēt alienigenis duriore. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusque suas ad hoc vsq; cohibere. ipsos vero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitū ruere. quin potius viderent muros concidisse firmiores, excisis vero infirmiores superesse: Romanorūque vires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neque inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. semel autem subditum, qui multo tempore paruisset Imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem videri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile: imò vero transisse ad eos vndique fortunam, deūque per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autem validissimam legem, tam feris bestiis quàm hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosque esse victoriam, apud quos robur fuerit armorū. Idcirco etiam maiores eorum, quanquā multum & animis, & corporibus, & aliis subsidiis meliores, cessisse Romanis: quos nisi Deum scissent illis fauere, nunquam perpeSSI fuissent. ipsos vero qua tunc re fretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem consumi populum, continuo vero etiā bellatores interituros: nam et si Romani desierint, & ab obsidione cessauerint, neque ciuitatem strictis gladiis irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus asidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte contra famem quoq; arma caperent ac dimicarēt, soli que possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiā: dūque liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem vsque insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod vtile est. Vtile autem putare, neque ciuitatem vacuam viris, neque desertam habere prouinciam. Idcirco velle imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum si vi ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoque tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quamuis pertumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multi in muro stantes vituperabant, multi vero conuiciis, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transiit historias: O miseri, vociferans, vestrōrumque auxiliatorū immemores, armis & manibus

cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic vicerimus. Quando autem non Deus omnium conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatis, quantumque auxiliatorem violatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremisse. Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum vos Romanis, sed etiam Deo resistere. Nechias, qui tum erat rex Ægyptiorum, idemque Pharaon vocabatur, cum infinita manu descendit, reginamque Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noster? Armis credo vltus est iniuriam? Atqui ccc. & xviii. præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente Deo? poras autem manus ad hunc locum tendens, quem vos polluitis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne secunda vespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cæde cruentastis locum, ac tremēs nocturnis somniis Ægyptius exagitatus aufugit, aurumque & argento amatissimos Deo donauit Hebræos. Dicam translata in Ægyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrānis an regibus alienigenis subiaceret, armis ac manibus vlcisci possent, semetipsos Deo potius permiscere. Quis nescit Ægyptum repleri omni genere serpentium, omnique morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cum præsidio incruentos, & sine periculo deduci, quos Deus sibi sacerdotes ducebat? An non ab Assyriis raptam nobis sanctam arcam, Palæstina & Dagon simulacrum genuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis vero occultis corporum, ac per ea cum cibo visceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxiis reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? Deus erat qui hæc parietibus administrabat, propterea quod omisis armis ac manibus, eius se iudicio permiscere. Rex Assyriorum Sennacherib cum totam ducens Asiam, ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in votis erant, & angelus Dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? posteroque die excitatus Assyrius c. lxxv. millia reperit mortuorum, atque ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitum, ubi per annos lxx. populus exulans, non ante libertatem recepit, quam eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumque auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicam, nullum est operæ precium quod armis parietes nostri fecerint, aut non sine armis Deo permissa potestate impetrauerint. Domi autem manentes, ut placebat iudici superabant. Pugnantes vero, semper de spe deciderunt. Nam ubi rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Hieremiam prædicationem Sedechias rex noster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videte, quanto ille rex vestris ducibus eiusque populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiam vociferantem, inuisos esse eos Deo propter delicta quæ in eum commiserant, captum iri autem nisi traderent ciuitatem, neque rex neque populus interfecit. Sed vos (ut intus gesta prætermittam, neque digne possum iniquitates vestras exponere) me, qui vobis salutem suadeam, queri mini, telisque appetitis irati, quod vos vestrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitate, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidem in pugna perempti sunt. oppidum vero ab hostibus direptum est: sanctumque per triennium sexque menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudæorum gentes ad militiam prouocauit? nonne indigentem impietas? Vnde seruire cepimus? Nonne à seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis Deus indignos libertate subiecit? Denique tres menses obsessi, quanquam nihil quale vos in sanctum legesque deliquerat, & maioribus ad bellum subsidiis utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obrinente, Deus iterum captiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Solum & Romanum adduxit

adduxit exercitum. circumdati vero per sex mēses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi vero sine dubio coheret excidium. Oportet ergo, vt opinor, sacri loci possessores iudicium Deo de omnibus permittere: manusq; tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autē quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est prætermisistis? Quantum autem illos qui cito periere, impietate superastis? non occulta dedignantēs peccata, hoc est furta, insidiāsque atque adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasque malefactorū excogitastis vias. Sanctum vero templum, factū est omnium receptaculum: & indigenarū manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostrā de suis moribus derogātes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorē speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorē vestrū rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum, Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum Deus vna nocte prostrauit. Similia vero Assyrii Romani committunt, vt etiam similem ultionem speretis? Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, vt vastitati parceret ciuitatis, neglecto iurēiurando ad incendium templi descendit: Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parētibus pensabant. Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omnino tangunt. Concedunt autē vobis familias

20. liberas & possessiones tenere, sacrāsque leges saluas manere patiūtur. Insania est profecto, sperare Deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim vlcisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiam vestram progeniem liberaret, Romanos vero dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyriis irasceretur, quo gēti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galilæam Vespasianus excidit, postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neque Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatem victoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt, qui prius vobis aruerant. Denique ante eius

30. aduentū scitis & Siloam, & omnes extra ciuitatē fontes adeo defecisse, vt ad vtrunq; aqua mercaretur. nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, vt non modo ipsis & iumentis eorū, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cum exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templum: quamuis vt opinor nihil tunc illi tantum, quantum nos impie nunc, commisissent. Itaq; sanctis relictis, Deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cum bellum geritis. An bonus quidem vir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deum vero malis vestris inherere arbitramini, qui etiam occulta cōspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autē apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum est? Iniqui-

40. tates enim vestræ velut in promptu neminem latent: inque dies singulos, quis peior sit, certamē habetis. atq; ita nequitia, vt virtutem demonstrare contenditis. Verumtamen reliqua salutis via est, si velitis, & diuinitas confessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiicite, pudeat vos patriæ iam dirutæ. conuertite oculos, & aspiciate eius quā proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, quā multarum gentium munera. Quis in hæc flammās adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius: ô duri & lapidibus stupidiore. Si hæc non veris luminibus cernitis, saltē familiarum vestrarum misere mini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulò post aut bellū, aut fames absumpserit. Scio quia vnā cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia nō ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquā hæc suadere crediderit. Interficite illos, accipite mercedem salutis vestræ sanguinē meum. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me resipiscitis. Hæc Iosepho vociferante cum lacrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerūt, neq; tutā sibi mutationē fore iudicauerūt. Populus vero ad profugiendū cōmotus est, & alij possessionibus suis,

suis, alij rebus carissimis exiguu precio venundatis, aureos, ne latrones eos depre-
 henderent, transglutiebant. cum vero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato ventre,
 habebant vsui necessaria. Titus enim plerisque per agros, quod vellet quisque pergere,
 dimittebat: idque magis eos ad profugium hortabatur, quod & intestinis malis care-
 bant, nec Romanis seruebant. Ioannes autem & Simon cum sociis, ne his magis pa-
 teret exitus, quam Romanis aditus, obstruebant: & qui vel umbram suspicionis de-
 disset, continuo necabatur. Ditiorebus quidem manere etiam sicut profugere, par cau-
 sa erat pereundi: nam quasi transfugere voluisset, propter patrimoniū quisque occide-
 batur. Cum fame autem crescebat desperatio seditiosorum, & in dies singulos utrunque
 malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumenta, irrumperentes
 autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerat ver-
 berabant: si vero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem affi-
 ciebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis vi-
 ribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis
 esse videbatur, statim fame morituros occidere, multi vero clam vniuersa bona sua
 vno frumenti modio, qui ditiores essent, itemque pauperes ordeī permutarunt. Inclusi
 deinde intimis ædium tectis, quidam summa penuria infectū triticum comede-
 bant, panem alij conficiebant, ut necessitas metusque monuisset. Et mensa quidem nusquam
 apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autem
 erat victus, dignumque lacrymis spectaculum, cum potentiores quidem plus habe-
 rent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades
 haberetur. Nihil enim sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum
 est, in fame negligitur. Denique uxores viris, & filij parentibus, & quod miserrimum,
 matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus caris-
 simis nemo parcebat, quin vitæ guttas auferret. Edentes vero talia non latebant, sed
 ubique aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domum vidissent, eos qui in-
 tus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimque ruptis foribus irruebant,
 victumque iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipsos faucibus stran-
 gulantes. Pulsabantur autem senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea
 quæ haberent in manibus occultantes: nullaque miseratio vel cani erat capitis, vel in-
 fantiæ: sed abstractos pueros & ex bucella pendentes, humo allidebant. Si quis autem
 incurrentes anteuenisset, quodque rapturi fuerant deuorasset, tanquam læsi cruentio-
 res erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperi-
 rent: nunc excruciantes genitalium vias, nunc virgis acutis podices transfigendo. hor-
 rendaque etiam auditu quis patiebatur: in vnius panis confessionem, & ut vnum pu-
 gnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim cru-
 dele videretur, quod necessitas impetraret) exercentes autem dementia suam, sexque
 sibi dierum com meatum præparantes, hisque occurrentes, qui per Romanorum cu-
 stodias agrestis oleris herbarumque gratia colligendarum nocte erepissent, cum iam
 se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multumque supplicatibus, &
 horribile Dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi concederent eorum, quæ
 cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumque videbatur, si spoliati
 non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati vero ac
 diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falso accusati occideban-
 tur, alij quia Romanis proderet ciuitatem. Et plerunque delator subornatus indica-
 bat, quod profugere voluissent. Si vero quem Simon expilasset, eum ad Ioannem re-
 mittebat: & quem Ioannes expilasset, eum Simon excipiebat: sibi que inuicem pro-
 pinabant sanguine popularium, miserorumque cadauera partiebantur. Et dominandi
 quidem causa erat in utroque dissensio, scelerum vero concordia. Nam qui ex alienis ma-
 lis partem alteri, sibi totum vendicans, non dedisset, nequissimus videbatur. Et qui non
 acceperat, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sin-
 gillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: ut autem breuiter dicam,
 neque aliam ciuitatem vnquam talia perpessam puto, neque ullam nationem post hominum
 memoriā malicia ferociorem fuisse. Postremo etiam genti Hebræorum maledicebant, ut
 minus

minus impij viderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt, Denique ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hãc tristem admittere victoriam coegere: tardiùsque venientem in templum ignem penè traxere. Deniq; cùm hi ardere superiorem ciuitatem vidissent, neque doluere, neque illachrymauere: sed apud Romanos, qui hãc paterentur inuenti sunt. Verùm hãc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudeis crucifixis & aggeribus combustis.

Cap. XII.

T I T O autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte verò equitatus missa, iussit per valles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nōnulli etiam pugnatōres, quibus iã minime praeda sufficeret: maior verò pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clām enim seditiosis fieri posse sperabāt, vt cum coniugibus ac liberis diffugerent: eōsque latronibus relinquere non patiebantur vice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames, restabātque iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehēsi autem necessitate repugnabant: metu supplicij, serōque videbantur supplicare: post pugnam itaq; verberati, & ante mortem modis omnibus excrucijati, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis videbatur ista calamitas, cùm Iudei in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperētur. Sed neque captos dimittere tutum erat, tantāque asseruare multitudinem custodum videbat esse custodiam: maxime verò propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros. tanquā similia passuros, nisi se dedissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinē quā cepissent. iam spaciū crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis verò tantum defuit, vt ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Trāsugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erāt popularium proniores ad pacem, & quæ paterentur, qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem, qui statim dilapsi sunt, quasi ad verum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eōsque ad Ioannem & Simonem intromisit, vt propter calamitatem nec viderentur profugi, nec crederētur: saltem nunc desinerent admonens, néve se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tātā & templū, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumueundo, operantes vrgebat, veluti factis verba non multo post secuturus. Ad hãc in muris stantes, & ipsi Cēsari, & patri eius maledicebant, mortēque se contemnere clamabant, eāmque seruituti recte præferre, multa verò mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, vt ipse diceret, perituros: mundūque Deo templum hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit, qui incolet: quem ipsos quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros, quibus facta non adfore: finem enim Dei esse. Talia conuiciis admiscentes vociferabantur. Et inter hãc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes ætate pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi, vnde etiam nomen habebant, pleriq; tamen famā gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoque in senecta ætate, nullū ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo vigente præsens se mirari aiebat, quidnā esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipse naturāque promptissimus, tātūque viribus, vt multum peccaret audacia. Cùm verò Titus ad hoc subrisisset, laborēque communem esse dixisset, sicut erat Antiochus cū Macedonibus in murum impetum fecit. & ipse quidē pro viribus suis ac pericia cauebat tela Iudæorum, sagittis eos appetens: adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis

ff diutius

diutius pugna certauerant, & ad extremum multi faucij recessere: hoc reputantes, quòd etiam viris Macedonibus vincere cupientibus fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maii aggeres inchoati, vix nono & vigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & vnus quidem, qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium vocatur: alter verò à duodecima viginti cubitis distans. Decima verò legio, quæ suprà memoratis præstat, in Septentrionali parte opus erexerat, vbi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quintadecima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam verò admotis aggeribus, Ioannes subfossa intus terra vsq; ad aggeres, Antoniam versus dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit: illarq; sylua pice ac bitumine illita, igni immittit. succensis autem fulcimētis, fossa repente subsedit, cumque magno sonitu in eam aggeres decidere. ac primo quidē cum puluere fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina concluderet. peresa verò materia qua premebatur, flāma iam clarior apparebat. Et Romanos repētini quidem facti stupor occupat: molitionem verò Iudæorum ægre ferebant, iamq; se vicisse credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignem minus vtile videbatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo verò post, alios etiam aggeres Simon cū sociis aggreditur. illa enim parte Romani admotis arietibus concutere murū cœperant. Tephthæus autem quidam ex Garši ortus, ciuitate Galilææ, & Megassarum ex regalibus famulis Mariānes, cumque his Adiabenus quidā, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisque viris neque audaciores in illo bello extra ciuitatē apparere, neq; magis horrendi. nam velut in amicos, non in agmen hostium excurrerent, nihil cunctati sunt, aut subtitere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem missilibus, & gladiis detrusi, non prius à periculo demoti sunt, quàm ignis instrumenta corriperet. Sublata verò iam flāma, Romani quidē concurrentes è castris, auxilio properabant: Iudæi verò ex muro eos prohibebant, manúsque cū his cōferebant, qui flammam extinguere conarentur propriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidē arietes igni subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi verò etiā per flammam eos retinere certabant. & quāuis feruens nacti essent ferrū, tamen arietes non amisere. Hinc autē flamma transit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendiū. Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse opera desperabant, in castra discedūt. Iudæi verò magis instabant, cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minúsque cautos haberent impetus, freti victoria. progressi autē vsque ad munimenta castrorū prælio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per vices succedentiū armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorū, vt qui loco de qualibet causā cessisset, occideretur. hi pœnali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter: eorūque necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiū redierunt: balistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentē multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentē. nam quoscūq; obuios habuissent, cum his congredebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quàm fiducia superabāt, & Romani plus audaciæ quàm quod malè tractarentur, cedebant. Iam verò Titus aderat ab Antonia, quòd secesserat, locū aliis aggeribus prospiciens: multūque increpatis militibus, si cum hostiū muros obtinerent, in suis periclitarentur, & velut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur ipsi fortunā, ipse cū electis militibus hostes à latere circunuenit, illi autē cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta verò acie, puluis quidē lumina, clamor verò aures exuperabat, neq; aut amicum quisquam internoscere poterat, aut inimicum. Iudæis autē non tam virium fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiā Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentia periclitātis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, vel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuen-

to pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani

mœrore

mœrore tenebantur, quòd tam longum laborem vna hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

Caput XIII.

ITVS autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidē placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicasse, vniuersi verò militis impetum tolerare non posse, verum sagittis esse obruēdos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, egressus eorū tantummodo obseruando, ac ne victus intro ferretur monebant, & ciuitatē fami relinquere, neq; cū hoste manu configere: nec enim expugnari eorū confidentiam posse, quibus optatum est ferro procūbere, vel etiam sine hoc interficere, quæ sæuior est cupiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidē prorsus tanto cum exercitu, honestū non videbatur: & pugnare cum his superuacūū, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autē fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus verò ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinē locorūq; difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautū: contra manifestam enim viam obseruatam, occultas vias excogitatuos Iudæos, tam necessitate quàm locorū scientia. Si quid autem clām esset illatum, diutius obsidionē trahendam, verendūq; ne victoriæ gloriam diminuat tēporis longitudo. Hæc enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam duci: debere tamen si celeritate vti velit & cautione, totā muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatē tradituros, aut fame victos facillime capiēdos, aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cū infirmiores habeat, qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile videatur, eum considerare debere, quod neq; parū opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autē quidam impetus militibus incidit: ambitūq; partiti, non solum rectores inter se, verū ipsi etiam ordines certabāt. Et miles quidem
30 decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorū verò ostentatio ad duces vsq; pertinebat, ducum verò certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, vbi ipse tēdebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronē ad Eleôn mōtem reuertens, à meridie montem complectitur, vsque ad saxum quod Peristereonos vocatur, eique proximum collem, qui super vallem imminet Siloam, ac inde ad Occidentē flexo ædificio, ad vallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circundato monte, vbi Pompeius castra posuerat, ad Septentrionalē redit regionem. Et cū præcessisset ad vicum, cui nomē est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentū ab Oriente clausum castris suis con
40 iunxit, vnde cœperat. Murus quidem vno minus XL. stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, vt id quidem dignum mensibus videretur, celeritas verò fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam verò Alexandro permiserat: tertia verò obigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter se sortiebantur, totāque nocte per castellorum spacia circuibant.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo.

Cap. XIII.

VDÆIS autem cum exeundi facultate, omnis etiā spes salutis adempta est: auctāque iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: viarum autem angusta senibus mortuis. Adolescētes autem ac iuuenes turgidi, velut vmbra mortuorum, per fora versabatur: & vbi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Deniq; super eos

quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies veniret, & viui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabatur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum verò silentium ciuitatem, plenaque mortuis nox cōprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur, hisque gladiatorum mucrones probabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas verò efflantium quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cū viuos relinqueret seditiosos. Illi autē, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cū foetorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in valles eos ex muro precipitabant. Quas circuiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altamque saniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extētis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani verò, cū iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos mœror, famēque tangebat) dies lætos agebant: frumēti, aliarumque rerū necessariarū habentes copiam de Syria proximisque prouinciis, multi autem iuxta murum stantes, magnamque alimentorū abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebat. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas syluas, opera prima consumpserant. à nonagesimo verò stadio milites alias congerebant: & Antoniā ad solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atque opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis pœnitudo planè perierat: & anima ac corporibus separati, vtrisque velut alienis utebantur. Nec enim vel animas affectio mansueta, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantque languentibus carcerem.

De cæde Iudeorum intra & extra Hierosolymam.

Cap. XV.

30

DE NIQVE Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is, cū à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioānes accesserat, vt adiutorem Simonē reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atque alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, velut hoc simplicitate suafisset: productumque eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte dānauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filiis suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quàm filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulantem, vt augetet eius dolorem, nouissimū iussit interfici. Ille quidem super cæsos in cōspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuarent, ad quos exire voluisset. corpora verò sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidā, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, vir fortis, ex Ammaunte genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariores necātur. Iosephi verò patrem conclusum asseruabāt: missosque præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium vel colloqueretur cum eo, vel in vnum veniret, prodicionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæstionem perimebant. Ista videns quidam Iudas filius Iudæ vnus ex numero præfectorum Simonis, qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui prouidentia, conuocatis decem fidissimis contubernaliū: quousque tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quāme salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat. Romani verò penè intus sunt. Simon autem bene

bene quoque meritis infidelis est: merusque etiam apud eum pœnæ, & apud Roma-
 nos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem.
 Nihil autem graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, pœnas citius pœdet. His
 ubi decem assensu sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit,
 ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse verò de turri hora tertia Romanos
 inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios
 etiam pigebat, velut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea verò, cum Titus
 ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimque velociter
 occupat: Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit
 10 corpora mortuorum. Ibique circueis Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput vul-
 neratur lapide, statimque attonitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iu-
 dæorum: abreptusque esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset, qui eum protegerent. Illis
 autem pugnantibus Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens: sedi-
 tiosi verò, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt.
 Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem moeror te-
 nuit, vere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Iose-
 phi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidē, ex Iotapatis hoc
 ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autē flens, ad ancillas: hunc, inquit,
 fecunditatis recepissem fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo se-
 20 peliri sperasset. Verum ne illam quidem mēdacium diutius cruciauit, neque latrones
 refecit. Cito enim curato vulnere Iosephus resipuit: progressusque clamabat, illos sibi
 non multo post vulneris pœnas duros. populum autē rursus ad fidem hortabatur.
 vnde populo quidem fiducia, seditiosis verò stupor incidit eius aspectu. Profugorum
 autem alij statim de muro necessitate prosiliebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus
 progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autē læuior ea quàm intus
 pertulerant fortuna cōsequebatur: & tame, quam domi reliquerant, velociorem apud
 Romanos inueniebant ad exitium fatietatem. aderant nāque inflati ex inedia, & velut
 morbo intercutis aquæ turgidi. deinde vacuata replētes corpora disrumpebantur: nisi
 qui periti desideria cohibuissent, paulatimque cibum desueto corpori obrulissent. Ve-
 30 rum & eos, qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidā apud Syros ex trans-
 fugis deprehenditur, è simo ventris aureos colligens. Transglutientes autem (ut supra
 diximus) eos veniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima vis auri fue-
 rat in ciuitate: denique duodecim atticis comparabāt, quod antea viginquinque va-
 lebat. Verū hac arte per vnum, derecta, totis castris fama percrebuit, quod auro trans-
 fugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis ventribus supplicium
 minitabantur. Et hac ego clade nullam credo læuiorem contigisse Iudæis: vna denique
 nocte duorum milium patefacta sunt viscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penē
 iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo no-
 xiorum multoque plures puniendi, quàm qui fuerant interempti. Conuocatis autem
 40 auxiliariis ducibus, itemque militum Romanorum (nam etiam militum quosdam
 hæc tangebatur inuidia) vtrisque iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent
 lucris causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoque facta: Ara-
 bes autem & Syri primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crude-
 litatem in cædibus & in Iudæos odia Romanis ascriberent. hac enim quosdā suorum
 milites infamia participare. & his quidem mortem interminatus est, si quis in eadem
 postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inue-
 stigarent, atque ad se deferret. Verum profecto ataritia contemnit omne supplicium,
 sæuitque hominibus lucrandi amor innatus est: nullaque omnino calamitas plus habendi
 cupidini comparatur. Imò verò hæc aliās, & modū habent, & metu subiugantur. Deus
 50 autem, qui damnauerat populum, omnem viam salutis ad interitum verterat: denique
 id quod cum pœna interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis
 transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum videret, eos scindebant, &
 ex visceribus quæstum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & plerosque
 sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relictis ex vrbe cadaueribus & fame. Cap. XVI.

I OANNES autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaque donaria tēpli retinens, multaque vasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne vrceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusque vxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militaret, & ex ipso ali. Proptereaque sacrum vinū, & oleum, quod sacerdotes sacrificiis referuabant, tutum erat effudisse. nāque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore vngēbātur & potabant. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios venire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuiū perituram, aut fulminum ac Sodomæ incendia passurā. multo enim magis impiam progeniem tulit, quā quæ illa pertulerat. denique cum eorū pertinacia desperata, totum populus interit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, trāsgressus ad Titum, per vnam portā quæ sibi credita fuerat centum & quindecim millia & octingenta dixit elata cadauera, ex quo die castra prope ciuitatē posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, vsque ad calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebāt. sepultura autē fuit, elatos ex oppido proiicere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nunciabant: aliorum verò numerū minime posse comprehendere: cum autem pauperibus effereendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa, & frumenti quidem modium veniisse talēto. post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdā fuisse compulsos, vt cloacas rimarentur, bouūque veterem fimum alimentū haberent, stercūsque collectum, quod ne visui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autē ne videntes quidem pœnitebat, sed patiebantur vsque ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminēbat & ciuitati.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER VII.

De suffossione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murum. Cap. I.

C LADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum famēs ipsosque iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerū, & visu horrenda erat, odorēque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnātium moraretur. Nam veluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata: conculcare mortuos cogeantur: & qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebāt: nec saltem sibi augurio fore putabāt. contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabāt, tanquam exprobrantes Deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatē. non enim spe victoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & vnum dies aggeres crexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta vsque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat,

fuerat, ea tunc deserta præcis vndiq; arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc videret, continere lacrymas poterat, vel non gemere mutatione quantum pristinis derogasset. Omnia nanque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. nanque hi, nisi eos quoque exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem, fortasse nec voluntate sibi fore illis incensis alios parare. nam & materia defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris vero offensionibus animi cesserant. Verum
10 ciuitatis cladibus tristius Romani quam ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiam pugnatoribus nihilo segnioribus utebantur. sed eorum spes frangebatur, cum aggeres insidiis, machinae soliditate muri, manus vero conflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue, quod cum seditione famæque ac bello totque malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabatur, inuictam vero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disciceretur murus cauebat, & antequam arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorum
20 irritus fieret. Aggressi enim cum faucibus aggerum, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidem eorum videbatur consilium, paulatim & per interualla, & cunctanter, non sine metu proficientium, neque Iudæorum more, ut breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omnium simul impetus: & ut non sine offensione recederent. Languidiores vero progressi quam solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atque armis ita vndique aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum vero ita confirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter omnium rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis
30 Romani. Simul autem missilia pro illis faciebant in proficientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediabat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui vero intra teli iactum venire properassent, alij disciplina hostium & densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis, Romani machinas admouere: quamuis ab Antonia faxis atque igni ferrumque peterentur, & quodcumque hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multum mœnibus Iudæi confiderent, machinasque contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec
40 tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper venientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum vero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, aliis scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus, & vectibus suffodiebant. Itaque faxis quatuor obstinato labore concussis, quietem vtriusque nox attulit: & in ea murus arietibus labefactus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verum præter spem utrorumque animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorum esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersus eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinata lætitia ex celeri subuersione nata, conspectus alius murus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Verumtamen priore facilius oppugnatio videbatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiorum murum qui recens erat, citiusque destrui posset arbitrabatur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitum. Titus vero spe atque oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promissis sæpe quidem
ff 4 pericul

periculorum nasci obliuia, interdum autem mortē solere contemni, in vnum cōgregatos fortissimos experiebatur dicens: Commilitones, hortari quidē ad ea quæ periculum non afferūt, aperte & ipsis qui rogātur, & qui eos rogant, ignauia reprehensione parit. exhortatione autē opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quenq; gerere dignum est. Itaq; difficilē vobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autē vel maxime oporteat glorię cupidos pugnare cum difficillimis rebus, pulchrūq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primū quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patientis animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eōsq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autē vincere cōsuetū est, à Iudæis manu vel animo ¹⁰ superari turpissimū est: idq; in fine victoriæ, cum etiam Dei nitamur auxilio. nanque offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum autē clades, fauore Dei vestrisque virtutibus crescūt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorūq; sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira Dei, nostrūq; adiumentū. Igitur nō solum deterioribus inferiores videri, sed etiā diuinum præsidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autē non turpe videatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est vinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterum id patiātur, mortē contemnere: atque in nos medios frequēter excurrere, non victoriæ spe, sed ostentationis gratia: nos autem totius penē terræ marisq; victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidē in hostes aliquid audaciter expertos, tamem ²⁰ ac fortunam cum his armis operiri? maxime cum paruo discrimine totū possitis efficere. Denique in Antoniā si ascenderimus, habebimus ciuitatē. Nam & si pugnandū sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium infedere victoriam nobis plenissimā repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorū anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim virorū fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementū æther hospitio receptas inter sidera collocat: manēsq; se bonos ac propitios heroas, videndos offerunt posteris suis? Quas vero morbus corporis tabēsq; consumpserit, & si maxime probris ac pia ³⁰ culis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altāq; obliuio suscipit, corporis simul & vitæ ac memoriæ sine circūscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non videatur ignauum negare vsui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem veluti seruari nequeant, vel qui conati fuerint, persecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoq; periculis qui virilem animum gerūt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vósque plures hoc opus aggrediētes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: vestraq; obstinatio breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantum cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidē nos prohibere scilicet conabūtur. si vero clām, vel etiam ⁴⁰ per vim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidem nunc æqualibus præsit: beatissima vero præmia sequantur occisos. Talia dicēte Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum vero vnus, qui in cohortibus militaret, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante vidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim calore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque angustiore viribus suis habitabat. Cum primus itaque surrexisset, dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem, vt vires ac voluntatem meam ⁵⁰ sequatur fortuna tua. quod si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutū læua capiti prætedens, strictoq; dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat, sequebatur autē ex alijs, qui soli eius virtutis æmuli esse cupiebant, vndecim viri, Multo

Multo autem omnes antecedeat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis vndiq; infinitis appeterent, atq; ingentia saxa deuolueret, quæ nonnullos de vndecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen antè impetū cohibuit, quàm summa muri prehenderet, hostesq; in fugā verteret. viribus enim eius atq; animi pertinacia territi, plurēsque ascēdisse rati non steterunt. Qua in re fortunam quis veluti virtutibus inuideat, semperque præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidē hic vir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factū est, vt ludæi reuersi, vbi solum & iacentem videre, ex omni eum parte iaculis peteret. Ille vero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem vlciscebatur hostes, multosq; ad se appropinquantēs sauciauit: vulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum priusquam redderet animam sagittis est obrutus, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur. pro mensura vero cœpti facinoris occidit. Cæteri autem tres penè iam summa tenētes, obruti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudeis repelluntur.

Cap. I I.

ID V O autem post, viginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem vnum ad se vocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose procedūt. occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigilēs subito exuscitantur, & fugiunt priusquam multitudinem quæ murum ascēderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, vt magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lictorum caterua comitatus, ascendit. Cum autē ludæi ad templum interius confugissent, ipsi quoque per cuniculum irruerūt, quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditiosi, tam Ioannis quàm Simonis, arcebant eos summa vi atq; alacritate repugnandi. siquidem excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his victoriæ principiū fuit. Ad ipsum autem adytum validissima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, ludæis vero Antoniam versus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ vtriusque inutiles erāt, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisque pugnaret, permixtis viris & propter angustias permutatis, cum & vocis intellectum magnitudo confunderet, multaque mors esset vtrinque, armaque simul & cadauera iacentium concalcata frangeret præliantes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorū exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neque aut fugæ, aut persecutioni locus erat: sed propinquæ mutationes confligentium, & inclinationes permixte fiebant exercitus. Qui vero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatē habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores vtriusque partis, suos in frontem vrgebant, nullūque inter dimicantes bello vacuum intervallum reliquerant. Cum autem ludæorum animi Romanorum peritiam vincerent, iamque omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimā diei vsq; pugnabant) hi quidem simul omnes excidij periculum pro nutrimento virtutis habebant: Romani vero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisque spes pugnantium nitebatur) satis esse visum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.

Cap. III.

IULIANVS vero quidam cæturio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & armorū peritia & viribus corporis & animi spiritu omniū fortissimū ipse cognoui, vbi Romanos iam cedere & male repugnare cōspexit (propter Titū autē apud Antoniam stabat) subito profiliit, iamque ludæos vincētes solus ad interiorem vsq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autē vniuersa multitudo, neq; vim eius neq; audaciā hominis esse opinantes. At ille per medios ruens, quos alios aliò disiecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaque facie

ff 5 nihil

nihil Cæsari admirabilius, aut aliis horribilibus visum est. Verū & ipsum profecto fata persequerentur, quæ ab homine vitari non possunt. Calceos namq; habens, creberri-
mis atq; acutis clavis, vt cæteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo cur-
reret, labitur: magnōq; cum armorū sono deiectus, in tergū fugientes reduxit. Et Ro-
manorū quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentium: Iudæi vero
multi simul gladiis & hastis vndiq; feriebat. Ille autem multā quidem ferri vim scuto
excipiebat: sæpe autē conatus erigere se, percutientū multitudinem reuolutus est, &
iacēs tamē gladio multos perculit. nec enim citō peremptus est, quādo galea & tho-
race omnia mēbra neci opportuna septus erat. namq; diu ceruicē contraxerat, donec
conicis aliis eius mēbris remisit vires, cum ei nemo auderet succurrere. Nihilis au-
tem dolor Cæsare tenuit, vbi tantæ fortitudinis virū in conspectu tantæ multitudinis
vidit occidī: & quod locus se quidē intercludebat auxiliū ferre cupientē: alios autē,
ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum nō pau-
cos intersectorum suorum faucios reliquisset, ægrē peremptus est: magna sui gloriā,
non apud Romanos tantum & Cæsare, verum apud hostes quoq; relicta, Iudæi vero
etiam mortuū rapto corpore, Romanos in fugam versos, in Antonia conclusere. For-
titer autē in eo præliō decertauere, Alexas quidem & Gyphthæus, ex agmine Ioan-
nis: ex parte vero Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Sossæ filius Iaco-
bus, dux Idumæorum: Zelotæ vero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Iosephi oratio pro deditioe Iudeorum, & profugium eorum.

Cap. II. 20

I T V S autem militibus suis imperat Antonia fundamenta diruere, faci-
lēmque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse vero Iosepho ad se vo-
catō (namque audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diui-
nam obseruantiam, quæ entelechismos vocatur, virorū penuria defuisse,
eāque re populū nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat:
quod etiā si quis eum pugnādi sæuus amor teneret, cum qua placeret ei multitudine,
ad bellum progredi liceret: dum modo non vnā secum & ciuitas interiret simul
& templum: sanctū tamen locum violare desineret, neue in Deum nefas admitteret.
Potestātē autē haberet si vellent, sacra intermissa celebrare per Iudæos quos ipse de-
legisset. Itaq; Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiā pluribus, vnde ex au-
diri posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autē eos
quo patriæ parceret precabatur, ignēmque depellerent iam templo cōtiguū, De oq;
vota redderet consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis
autem conuiciis tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremō addidit,
nunquā sibi excidiū esse metuendum quoniā Dei ciuitas esset. Atque cum exclama-
tione, sanē vero, inquit Iosephus, eam purā Deo cōseruasti, inuiolatāque sancta man-
sere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquā impium deliquisti: sed solennia sacra
consequitur. Et si quidē tibi quisquam quotidianū auferat cibum, impiū eum hostem
putabis: Deum vero, quē perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurū?
Et Romanis peccata imputas? qui nostras leges etiā nunc tuentur: & quæ ipse inter-
cidisti sacra, Deo reddi compellūt. Quis non inopinatæ mutationis causam gemat,
ac defleat ciuitatē? cum alieni quidē, hostēsque impietātē tuam corrigāt: tu vero Iu-
dæus, & inter leges educatus, illis quoq; in has sæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiā
pœnitere malorū, non est turpe in rebus extremis, bonūque tibi exemplū patriam
seruare cupienti propositum est, Iechonias rex Iudæorum: qui quondam Babylonis
bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquā caperetur excessit, & cum cognā-
tione sua voluntariam captiuitatē sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, Deique
domū videret exuri. Ob hoc sacra Iudæorū commemoratione laudatur: eūq; me-
moriam trāsmissa per secula semper noua immortalē posteris tradidit. Bonū ō Ioannes
exēplar, & si periculū præsto sit: ego autē veniam quoq; tibi à Romanis spōdeo, dum
memineris, quod gentilis moneā, & Iudæis ista promittā, spectarique oporteat, quis
sit author, & vnde consiliū. Absit enim vnquam me ita captiuum viuere, vt genus aut
leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihi que maledicis. Etiā acer-
biora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, Deique sententia condemnatos seruare
contendo.

contendo. Quis ignorat scripta veterum prophetarū, & responsum impendens miserimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidiū prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autē cadauerum non ciuitas tantū, sed etiā templum omne repletum est. Deus planē, Deus ipse cum Romanis ignē sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenā exurit ciuitatē. Hæc Iosepho cum fletu & lacrymis prosequente, vox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autē eiūsque socij magis contra Romanos irritabantur, illum quoque capere cupientes. Nobiliū tamen plurimos commouit eius oratio. Et nonnulli quidē seditiosorū custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter
 10 & ciuitatis exitio. Fuerunt autē, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij verō pontificum, tres quidem Ismaēlis, cui apud Cyrenen fuerat caput abscisum, & Matthiæ quatuor: alterius verō Matthiæ vnus, qui post interitū patris aufugerat, quē Simon Gioræ cum tribus filiis, vt suprà dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecere: eosq; imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis versari molestum esse, in Gophnam dimisit, vt ibi manerent interim, multas etiā pollicitus possessiones cuique peractō bello se redditurū. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non visis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, vt hoc metu videlicet à fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum, sicut
 20 antea, valuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autē postquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In vnum verō congregati, & ante Romanos stātes, cum lacrymis atque vlulatu seditiosos rogabāt, primo quidē vt in ciuitatem Romanos susciperent, patriāque seruarent: si hoc displiceret, saltem de fano exirēt, templūque sibi liberarēt. Nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaq; in transfugas vociferati conuitia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, vt omne quidem circum fanum spacium multitudine mortuorum sepulchro, templum vero
 30 ipsum castello simile videretur. In loca verō sancta, & inaccessa, cum armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, vt quam Iudæos indignationem oporteret exercere si hæc Romani admitterēt: ea tunc in Iudæos propria sacra temerantes, vterentur Romani milites. Nemo sanē fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam immedicabile malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterū Ioannem eiūsque socios increpabat, dicēs: Nōne vos, ô sceleratissimi, cancello, sanctum locum protexistis? Nōne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquā transgredi liceret edicitur? Nōne eos qui trāssissent, quamuis Romanus quis esset, vobis necare permisimus? Quid igitur in eo
 40 etiam mortuos conculcastis, ô nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si quis vnquā hunc locū antē aspexit (nunc enim neminē credo) itēmq; testor & exercitum meum & Iudæos qui apud me sunt, & vos ipsos, quod non ego vos violare hæc compellam: quin & si locū acies vestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorū, nec quicquam in eorū contumeliam faciet. seruabo autē vobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna, extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

Cap. V.

30 **I**am Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque seipsum miserari eos, neque templo parcere prospiciebat, rursus bellū gerere decreuit. Sed vniuersum quidem his militem, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autem de singulis centuriis viris fortissimis lectis, etiam chiliarchis singulis millesimos attribuit: hisque duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum

impetum fieri. Cùm autem ipse quoque in armis esset, vnâque descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinē ducūmque dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præidentem militū certamini facturum esse dixerunt, quàm si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, vt de eorū virtute iudicaret: ne aut fortis quisquā indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret: sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & vlciſcendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora qua suprà memoratum est, dimisit. Progressus autē ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, vt sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu excitati cæteri cæteruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequeretur, in agmen proprium incidebant, multisque suorum velut hostibus vtebatur. Vocis nanque agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cùm præterea quosdam furor cæcos, alios iracūdia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretionē feriebant, Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos proſiliētibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat, Iudæi verò disiecti, tam impetus quàm recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium aliis alij demōstrabant: cùm reuertentem suum quisque per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à suis quàm ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, visu iam pugna discerneretur: & in acie stantes ordine, sagittis atque telis vterentur. Neutri vero cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de virtute certabant: illumque diem sibi quisque promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & proprium cuiusque periculum, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Quominus autem plerumque pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabantur. neutra enim pars prolixum fugæ spaciū vel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fu-
gent, acclamantium: eratque veluti quoddam belli theatrum. nec enim vel Titum, vel alios, qui vnà erant quicquam eorum quæ in pugna gerebatur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto prælio, quinta diei dissoluti sunt, cùm neutri eo loco vnde pugnam iniere certa fuga cessissent, verum mediam in ancipiti prælio victoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorum vero partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæique Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sofæ: de Ioannis autem sociis Gypthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonia fundamentis, latam viam vsque ad templum fecit. admotæque muro legiones, mox aggeres inchoabant: vnum contra interioris templi angulum, qui ad Septentrionem Orientemque spectabat; alterū contra exhedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum vnum cōtra porticum Occidentalem templi exterioris, alterum contra Septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miseriis proficiebat, cùm materias à centesimo vsque stadio deportarent. Interdum autem insidiis lædebantur: cùm ipsi quidem vincendi facultate minime cauerent, Iudæis vero propter desperationem salutis audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerēt, equos suos frenis exutos pasci sinebāt: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cùm id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat verum, negligentia suorum magis quàm Iudæorum virtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiam reuocare statuit: vnōque milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresque erigebant.

bant. Altera verò die post eorum ascensum, multi seditioforum, quos rapinæ defece-
rant & fames vrgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleôn mentem ver-
sus collocata erant, circa vndecimā diē horam impetum faciunt, sperabant enim pri-
mo quidem inopinatos, deinde curadi corporis causā quiescentes, facile decipi posse.
Verum cognito illorum conatu, Romani de propriis custodiis celeriter collecti ob-
stant eis, murum transcendere ac perrumpere violenter ambitum conatis. Confla-
to autem vehementi prælio, & alia multa ab vtraque parte fortiter gesta sunt: cum Ro-
mani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi verò immoderato impetu &
effrenatis animis vterentur. Dux autem his pudor erat, illis necessitas. nā & amittere
10 Iudæos, veluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum videbatur: & illi vnam spem sa-
lutis, si murum vi perrumpere possent, habebant, & quidam ex ala equitum, Pedanius
nomine, Iudæis in fugam versis, atque in vallem coactis equo in aduersum montem à
latere incitato præteruectus, rapit vnum ex hostibus fugam petentem, iuuenē & gra-
uem corpore, & armis vndique septum, talo comprehensum. Tantum se inclinavit
equo currente, tantamque dexteræ vim itēque cæteri corporis, & equestris peritiæ
demonstravit. Ille quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad
Cæsarem venit. Titus autē vires eius, qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum
aggredi tentauerat supplicio tradito, ipse templi oppugnationem curabat, utq; agge-
res mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis præliis male tractati, tume-
20 scente paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore as-
solet, membra peste occupata, præuenientes ne vltius procederet, abscindebant.
Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in Orientem pertinens Antonix iungebatur,
incensa, deinde ad x x. ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis.
Biduo autem post, prædicti mensis vicesimo & quarto die, Romani porticum inflam-
mauerunt: & vsque ad quartumdecimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter cul-
men abiiciunt, neque omnino recedentes ab operibus, & Antonix continentix diri-
mentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cur-
sum eius otiose pro sua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia
cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem
30 diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore brevis, & vultu despicabilis, tamque genere
quàm rebus aliis vilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monu-
mentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum
haberent ad singulare prælium prouocauit. At qui contra steterunt, multi quidem dedi-
gnabantur: erant autem inter eos (ut assolet) etiam, qui timerent: quosdam verò non
inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere configere. Nam qui de sa-
lute desperassent, eos neque cautos impetus habere, neque Deum vereri: & cum his
in discrimen venire, quos neque vincere magnum sit, & vinci cum dehonestamento
periculosum, non fortitudinis, sed ferocitatis videri. Quum autem diu nemo proce-
deret, multaque Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Ro-
40 manus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autem etiam
corporis breuitate sublatus, inconsulte prosiliit: & cæteris commissa cum eo pugna ri-
sum præbuit, à fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra
mortuum posito, læua scutum, dextraque cruentum gladium coruscabat: armisque
cum fremitu concussis, exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpa-
bat: donec eum tripudiantem & vana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit:
eoque facto, & Iudæorum & Romanorum clamor varius excitatus est. Ille autem do-
lore in vertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: bellique felicitatem ratione
carentem quàm velox vltio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

Cap. V I.

50

EDITIOSI verò templum tenentes aperte quidem & quotidie militi-
bus in aggeribus positus repugnabant. Vicesimo autem septimo die præ-
dicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spaciū,
quod inter culmen & trabes erat vacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac

gg

bitumine

bitumine repleuere. Deinde velut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. qui vero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verùm porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi, excitatq; vndique subito flamma Romanos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidum, alij verò in hostes præcipitabant: multi spe salutis desiliētes in puteos, ilico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam anteuertebant. statim verò & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem verò licet morientibus indignaretur, quòd iniussi 10 porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. Cùmque nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia videbant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. Vociferans enim, & ante alios profiliens, & comites suos quàm possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. Eiúsque voces & affectiones quisque, velut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferēs moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. obsessi autem à Iudæis, cum diu saucij restitissent, postremo vniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria, qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum 20 cupiebant, ad se descēdere promissa fide hortabantur. Frater verò eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamque militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit, sublatóque altius gladio, vt ab vtrisque partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis obsederat, Artorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali suo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem, qui se in eum proiecerat, vixit: Lucius verò pondere oppressus, constratóque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiores effecit, & aduersus Iudæorum insidias iuuat, quibus plerumque loca morésq; 30 hominum nescientes lædebantur. Exusta est verò porticus ad turrim vsque Ioan nis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, suprà postes qui in Xystū ducebant ædificauerat. reliquum verò Iudæi, postquam consumpti fuerant, qui ascenderāt, absciderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad Orientalem vsque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super vallem ædificata: vnde etiā profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudeorum.

Caput VII.

CIRCA templum quidem ita se res habebant. Eorum verò qui per ciuitatem fame corrumpebātur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per singulas namque domos sicubi aliqua vestigia cibi apparuissent, bellum ilico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus veniebant, miseris diripientes animis viaticum. Fides autē penuriz nec morientibus habebatur: sed etiam quos viderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem fortè cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestate victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in ostia, tanquam ebrij ferebantur, easdemque domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniāque dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes, quæ nullū, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriāque scutis detracta mandebant. 40 Quin etiam fœni veteris laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguū pondus quatuor Atticis vānundabāt. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus animæ carentibus demonstrare? Factum enim relaturus sum, neque apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrédum, auditu verò incredibile. Itaque libenter

libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posterius aestimarent, nisi testes multos haberem, & fortasse patriæ frigidam referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpessa est.

De muliere quæ per famem filium coxerat.

Cap. VIII.

MULIER quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia de vico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitiis nobilis, cum alia multitudine refugiens in Hierosolymam recepta, cum ceteris obsidebatur. Huius alia quidem bona tyranni diripuerunt, quæ ex transamnianis locis in oppidum comportauerat. Reliquias
 10 verò conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauitè autem mulier indignabatur: proptereaque sæpiissime raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra se vehementius iritabat: cum neque iratus, neque miserans, eam quisquam vellet interficere. Sed victum quidem parando aliis parabat: vndique autem adempta iam erat ei etiam rapiendi facultas, famésque visceribus & medullis irrepserat. Plus verò quàm fames iracundia succendebat. Igitur vi animi ac necessitate impulsæ, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptoque filio, quem lactentem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruaueris? Apud Romanos etiam si vixeris, seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his
 20 verò seditiosi sæuiore sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanæ vitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, cotinuumque medium comedit. ad opertum verò reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset, ostenderet, minabantur. Illa verò bonam partem se reseruasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, visuque ipso dirigerunt. At mulier: & hic, inquit, est vere filius & facinus meum. comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores, aut matre misericordiores. Quod si vos pietatē colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi. Reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, vixque hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi
 30 cladem illam proponens, tanquā hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos fames vrgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interiissent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas. eorumque alij non credebant, alij miserabantur, multos autem vehementius eius gentis odium coepit. Cæsar autem super hoc Deum placabat: siquidem Iudæis pacē obtulisset, eisque liberam proposuisset omnium obliuionem, quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atque opulentia famem optasse: & qui propriis manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere coeperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi victus, ruina sese patriæ operturum, neque relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in
 40 qua matres sic vescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri, & incendio templi.

Cap. IX.

QUANTO autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exhedrā Occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit, cum quibus ante sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta
 50 suffodiebant: multumque fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ sustinebantur. tamque diu mansere, donec instrumentorum & vectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi verò præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant. multos de scalis

egredientes, prius quàm se scutis obtegerent, ferientes gladiis præueniebant, nonnullas autem scalas armatorum plenas, in latus declinantes, deiiciebant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimè fore turpitudini ducentes. Postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui vnà ascenderant interficiunt, cæteri verò clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo factò opere procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus præliis etiam tunc fortiter pugnaverunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum videret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subiici iussit. Inter hæc autem ad eum profugi veniunt, Ananus Ammauntinus, Simonis satelles crudelissimus, & Archelaus filius Magadati, idcirco sperantes veniam, quòd Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, vtrunque obtruncare decreuit. Dicebat enim necessitate, non voluntate venisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deferentes. Veruntamen cohibuit iracundiam fides, eosque dimisit, sed non eo loco habendos, quos etiam alios credidit. Iam verò portis milites ignem admouerant, liquefactoque argento cito lignum flammæ absumpserat, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis verò ignem circum se videntibus, corpora simul animique ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem vel extinguere nemo conatus est: stantes verò aspiciebant, nec tamen his, quæ absumerentur dolentes, saltem vt quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul vndique inflammari porticus potuerunt. postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perque proxima portis loca viam sternere, vt facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexque collectis, qui erant procures, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & Marcus Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisque præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Aliis quidem videbatur lege belli vtendum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente, quò omnes vbicunque essent colligerent. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neque armis pro eo quicquam certaret, conseruandum esse suadebant: si verò id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam videretur esse non templum: & piaculum non ipse, verum illi, qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicaret Iudæi, pro hominibus anima carentia vlscendum esse dicente, neque se vnquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperij, si maneret: iam certi quid vellent, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: iussisque militibus quiescere, itémque ducibus, vt his in procinctu validioribus vteretur, viam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemque restinguere. Illo quidem die Iudæos labor timorque ab impetu continuit. Postero autem collectis viribus, & recepta fiducia, per Orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam coitionem fortiter exceperunt: septique scutis, à fronte murum condensâ acie imitantur: certum tamen erat eos non diu duros, quòd & multitudine infestantium & animis vincerentur. Cæsar autem priusquam verteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, impetum verò eius non sustinere Iudæi: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cudentibus quidem Romanis, reuertentes instabant: cum autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi vi coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id planè Dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etià prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumque sumpsit id incedum. Nam cum paulisper Titus discessu seditiosi quieuisent, Romanos

rursus

rursus aggrediuntur, custodumque templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hicque Iudæis in fugam versis, vsque ad templum accesserunt

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito.

Cap. X.

Ic itaque tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus veritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur, & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, vnde ad membra circum templum ædificata de Septentrionali regione aditus erat. Flamma verò excitata, Iudæorum quidē calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neque iam vitæ parcendum rati, neque viribus temperandū, amisso eo cuius gratia cautissimi videbantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Epille (namque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exiit, templumq; curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autē ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem voce simul ac dextera pugnātibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret; nutumque dexteræ non attēdebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium verò agminum impetum, non præcepta neq; interminationes continebant: sed quò furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi verò ardentibus adhuc & fumantibus porticum incidentes ruinis, eadem quæ victi patiebantur. Cum verò ad templum accessissent, edicta quidem Cæsar's non audire simulant, præcedentem quisque ut ignē immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat, sed fuga & cædes omnia possidebat. Magna verò populi multitudo inualida & inertis, vbi cunque occupati fuerant, interficiebantur. Et circum aram quidē ingens mortuorum numerus congregabatur: per gradus verò templi, & sanguis multus profuebat, & eorum corpora, qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem vbi neque impetum infanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intrò cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcūque illic erant aspexit, ea quidem quæ apud alienigenas erant fama meliora, iactatione verò & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetrasset: nec membra, quæ circum templum erant depasceretur, quod erat verum, existimans adhuc illud posse seruari, & ipse prosiluit, militesque rogare, ut ignem restingerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste mulctatos, qui nō obedirent iussit arce-re. Illorum autem furor bellique impetus quidam vehementior, Iudæorumque odia, & Cæsar's reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerosque autē prædæ spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas

40 conspicerent. Præterea quidā miles ex his, qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumque subito, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extra succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis desendum putet, ut opus omnium quæ audiimus, aut vidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quàm magnitudinis, itémq; munificentia in singulis rebus, & gloria quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatiū: quod ut animalibus, ita operibus locisque factū sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiā circūfacti temporis rationē & fidem. Nā & mensem, ut dictū est, eumque diem seruauit, quò primum à Babylonis templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quàm Solomon rex inchoauerat, vsque ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore verò, quàm secundo anno Cyri regis Aggæus fecerat, vsque ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinque.

De sacerdotibus, gazophylaciisque & porticu.

Cap. XI.

CVM templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus fortè venisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas persequabatur, vnâque supplices cum repugnantibus necabantur: flammâque ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium cõcrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanorum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro ignique clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam verò multi fame marcidi, in mortem penè luminibus clausis, postquã ignem templi videre, in questus interrim vires clamorẽque receperunt. Resonabat autem & trans fluvium regio, & montes circumpositi grauiorem sonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita vndique flamma plenum: videbatur autem sanguis igne largior esse, plurẽsque intersectoribus interfecti: omnisque terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem inuadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum cõfugerat. Sacerdotum autem nonnulli primum verubus, itẽmque sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, auulsis, in Romanos pro missilibus vtebantur: deinde cùm nihil proficerent, ignisque in eos euomeretur, in parietem secedẽtes octo cubitis latum ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cùm ad Romanos trãseundo seruari possent, aut communem cum cæteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificiis parcere iudicabant, cùm ipsum templum arderet, omnia simul incẽdunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter vnã ex parte Oriẽtali, alteram ex Meridiana, quamuis eas quoque postea funditus euerterint. Quinẽnam arculas, quæ gazophylacia vocantur, incendunt, in quibus magna vis erat pecuniæ, ac plurimum vestium, aliâque bona, & (vt breuiter dicam) omnes ludæorum congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisque illuc totas domos exauferant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat vnã porticum, extra templum quò confugerat ex populo mulierculæ, itẽmque pueri & promiscua multitudo, propè ad sex hominum millia. Sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, vel ducibus imperaret, ita flagrantem milites incendunt porticum. Hinc cõtigit, vt alij quum se ex flamma præcipitarent morentur, alios ipsa corrumperet: ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causâ interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quòd eos in templum Deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrãnis tunc subornati prophetæ, populo denunciabant, vt expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quòd si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario, qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus & præsaïjs.

Cap. XII.

DENIQUE miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deumque calumniantibus, credulus erat. Certis verò prodigijs & futuram solitudinẽ prænunciantibus, neq; attendebat animo, neq; credebant: sed velut attoniti, nec aut oculos habẽtes, aut animas, edicta Dei dissimulauere: modò cùm supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annum perseuerauit cometes: modò cùm ante defectionem primique belli motus ad diem festum Azymorũ populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itẽmq; templũ tantum lumẽ effulsit, vt clarissimus dies putaretur: & hoc vsque ad mediam

diam permanſit horam: quod imperitis quidem bonum augurium eſſe videbatur: ſa-
 crorum vero peritis, prius quàm eueniret, ſtatim diiudicatum eſt. Eodémq; feſto die
 etiam bos cùm ad hoſtiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Oriétalis autem
 porta interioris templi, cùm eſſet ænea atque grauiſſima, & ſub veſperam vix à xx.
 viris clauderetur, ſerisq; ferro vinctis obſeraretur, peſſulósque altos haberet in ſa-
 xeam limen demiſſos, vno perpetuo lapide fabricatũ, viſa eſt noctis hora ſexta ſpon-
 te pateſcere. His autem curriculo per cuſtodes templi magiſtratu nunciatis, aſcen-
 dit ille, víxque eam potuit claudere. Verũ & hoc iterũ ignaris quidem ſignum
 optimum videbatur. Deum nanque bonorum portam aperuiſſe dicebant. Pruden-
 10 tiores vero templi tutamen ſponte ſua diſſolutum iri cogitabant: & hoſtium donum
 eſſe, portas aperiri: ſolitudinẽque illo oſtento ſignari inter ſe pronunciabant. Poſt
 dies autem feſtos diebus paucis, viceſimoprimo die menſis Maij viſio quẽdam appa-
 ruit fidem excedens. Pro fabula autem fortaiſſe quod dicturus ſum haberetur, niſi qui
 viderunt ſuper'eſſent, & clades dignæ præſagiis ſecutæ fuiſſent. nanque ante ſolis oc-
 caſum viſi ſunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nu-
 bila, & ciuitati circumfulæ. Feſto autem die, quam Pentecoſten vocant, nocte ſacer-
 dotes intimum templum more ſuo ad diuinas res celebrandas ingreſſi, primum qui-
 dem motum quendamque ſtrepitum ſenſerunt, poſtea vero ſubitam vocem audie-
 re, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Ieſus quidam, filius
 20 Anani, plebeius & ruſticus, quadriennio prius quàm bellum gereretur, in ſumma ci-
 uitatis pace atque opulencia, cùm ad feſtum diem veniſſet, quo ategias in honorem
 Dei componi in templo ab hominibus mos eſt, repente exclamare cœpit: Vox ab
 Oriente: Vox ab Occidente: Vox à quatuor ventis: Vox in Hieroſolymam & tem-
 plum: Vox in maritos novos nouasque nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atq;
 hæc inter diu noctũque clamitans omnes ciuitatis vicos circuibat. Nonnulli autem
 virorum inſignium, aduerſum omen indigne ferentes, corripunt hominem, mul-
 tiſque verberibus afficiunt. Ille autem neque pro ſe, nec ad eos qui ſe multabant, ſe-
 cterò quicquam loquutus, eadem quæ prius vociferas perſeuerabat. Magiſtratus au-
 tem rati, quod erat verum, magis diuinum eſſe hominis motum, ducũt eum ad Ro-
 30 manorum præfectum: vbi plagis uſq; ad oſſa laceratus, neque ſupplex cuiquam fuit,
 neque lacrymauit: ſed vt poterat inclinãs maxime flebiliter vocem ad ſingulos ictus
 respondebat: Veh veh Hieroſolymis. Albino autem interroganti (is nanque iudex
 erat) quis eſſet, vel vnde ortus, aut cur iſta diceret, nihil retulit. Non prius autem ceſ-
 ſauit à luctu miſeræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatũ dimiſit. Ille autem
 ad belli uſque tempus neque adibat quenquã ciuium, neque loqui viſus eſt: ſed quo-
 tidie velut orationem quandam meditatus, Veh veh Hieroſolymis querebatur. Sed
 neque imprecatus eſt cuiquam, cùm in dies ſingulos multaretur, nec victum offe-
 rentibus bene dicebat. Sola verò eius reſpõſio ad omnes erat, triſte præſagium. Ma-
 xime autem diebus feſtis vociferabatur: idque per annos ſeptem, & quinque men-
 40 ſes continuos faciēs neque voce raucior fuit, neque deſaſſatus eſt, donec obſidionis
 tempore ipſa re perſpectis auguriis ipſe quieuit. Supra murum enim circumiens ite-
 rum, Veh veh ciuitati ac fano ac populo, voce maxima clamitabat. Cùm autem ad
 extremum addidit, veh etiam mihi, lapis tormento miſſus eum ſtatim peremit, ani-
 mãmque adhuc illa omnia lugentem dimiſit. Hæc ſi quis reputet, profeſſò inueniet
 Deum quidem hominibus conſulere, modisq; omnibus præmonſtrare quæ ſint eo-
 rum generi ſalutaria: ipſos autem ob dementiã ſuam malis voluntariis interire: quan-
 doquidem & Iudæi poſt Antoniam captam quadratum fanum fecerant: cùm in ſa-
 cris libris ſcriptum haberent, capiendam ciuitatẽ ac templum, ſi fanum quatuor an-
 gulis eſſet effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, reſponſum erat
 50 ambiguum, itidem in ſacris libris inuentum, quod eo tempore quidam eſſet ex eo-
 rum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quaſi proprium ac-
 ceperũt, multique ſapientes interpretatione decepti ſunt. Hoc autem planè reſpon-
 ſo, Veſpaſiani deſignabatur imperium, qui apud Iudæam creatus eſt imperator. Sed
 enim homines fatum vitare non poſſunt, etiam ſi præuiderint. At verò hi ſignorum
 quædam

quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suâque pernicie, eorum iniquitas confutata est.

De Imperio Titî, & sacerdotum interfectione.

Cap. XIII.

OMANI quidem, postquâ seditiosi ad ciuitatē confugere, tēplo itēmq; omnibus circū locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam Orientālē: hīq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum Imperatorem. Vsq; adeo vero præda satiati sunt milites vniuersi, vt in Syria dimidio quā pridē fuerat pretio pōdus auri vñniret. Ex his autē sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerāt, puer sitiens à Romanis custodibus pacē petebat, sitimq; fatebatur. Sed vbi illa tam ætatis quā necessitatis miserti, dedere ei dexterā, & ipse bibit, & quam secū attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquā custodum assequi valuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autē nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexterā enim sibi datam, non vt apud ipsos remaneret, sed vt tantū descēderet, atq; vt aquam acciperet: quæ cū fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidē propter ætatē, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta vero die sacerdotes oppressi fame descēdunt, & à custodibus ad Titū perducti, vt salutē sibi concederet orabant. Ille autē veniæ quidem tēpus illis præterisse fatus, perisse vero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autē sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyrāni cum sociis, quoniā bello vndiq; tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titū ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali semper oppidum seruare cupiēs, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi interioris consistit. Hic enim super Xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatē superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autē militum vtrinq; densi astabāt: Iudæi quidem circū Simonem ac Ioannem suspensū spe veniæ: Romani vero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edictō autē dato militibus, Titus, vt & iracundiā & sagittas continerent, adhibitoq; interprete, quo argumēto superior ostendebatur, prior alloqui cœpit. Etiamne saturati estis patriæ malis, o viri? quibus neq; virtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ venit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatē simul ac templū, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidem, postquâ vos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum cōtra Romanū populū extulistis: vtrūne multitudine freti? atqui parua manus vobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorū fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed viribus corporū? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorū? Et qui maior Oceano murus? atq; obstaculū? quo septi Britanni, adorāt arma Romanorū. Animorum obstinatione, vel astutia ducū? Atqui Carthaginēses captos esse noueratis. Itaq; vos cōtra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primū vobis & terrā dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & viuere vos non solū discretos, sed cum aliis etiā vestra voluntate concessimus: quodq; maximū est, tributū capere Dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, vt hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia vos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc vobis præstiterant, extulistis, & imitiū exemplo serpentū virus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentia contēpistis, & veluti ruptū aliquod membrum, siue contractū aliās, male quieti in maiore vitio detecti estis, & ad spes improbas, etiā cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā vestrā non vt pœnas à vobis ob ea quæ in Cestium cōmiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cū deberet, si depopulandæ nationis causa venisset, stirpē vestram petere, atq; hanc delere ciuitatē, Galilæā & circa eam loca vastare maluit, vt pœnitēdi vobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas videbatur, nostraque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fiduciā præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad Ægyptū,

ad

ad fruendum bellum tēpus illud vtile putauistis. Neq; vos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; vbi ad nos cōfugit imperiū, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autē gratulātib; exteris nationibus, ecce iterū hostes Iudæi: & legationes quidē à vobis trans Euphraten vsque, nouarū rerū gratia missæ, murorū autem noui ambitus: seditio etiā, tyrannorumque cōtentio, & bellum intestinū, quæ sola huiusmodi nequissimos decēt. Iussus ergo ab inuito patre cū mādatis tristibus ad ciuitatē venire, lætabar, cognito populū de pace sentire. Ante bellum rogabā vos desistere, pugnātibus aliquandiu parcebam, sponte ad me venientibus dexterā dedi, fidem seruauī cōfugientibus, multos
 10 captiuos miseratus, verberibus virgētes bellū coercui, muris vestris machinas inuitus admoui, semper cædis vestræ cupidos milites cōtinui. Quoties vici, toties vos ad pacem tanquā victus prouocaui. Cū propē ad templū accessissem, consultō iterū legis belli oblitus parcere vos propriis sanctis orabā, templūque seruare, data vobis exeundi copia & fide salutis: vel etiā pugnare alio tempore si velletis, in alio loco facultatem præbui. Ista omnia spreuistis, & templū manibus vestris incēdistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquiū prouocatis, vt quid tale cōseruetis quale periit? Qua vosmetipsos salute dignos esse post templi excidiū iudicatis? Quinetiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, qua fiducia? Nōne
 20 populus vester exanimatus? Templū vero periit, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas vestras. Et tamen fortitudinis esse gloriā mortem arbitramini? Non cōtendā cum pertinacia vestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus, vitā vobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis vltus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi mihi responderūt, fidem quidē se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi vero per munitiones, quā murum sepe serat, cum coniugibus ac liberis facultatē petebant. Ituros enim se in solitudinem ipsiq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus vehemēter iratus, quod in forte captorum constituti, victorū sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit voce præconis, ne vltius ad se profugerent, neue fidem sperarent: nulli enim esse
 30 parcendum: cunctis autem viribus dimicarent, & quantum possent, salutē suā confulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die Archium, & Acram, & curiam, & qui vocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis vsque ad Helenæ regiā, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domusque ardebāt. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cūque his multi nobiles ex populo congregati, vt fidem sibi daret. Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat; regis autem filios ac propinquos postea victos Romam perduxit, fidem obsidium præstaturus.

De præda seditioforum & succensione interioris ciuitatis.

Cap. XIII.

40 **S**EDITIOSI autem ad domū regiā profecti, vbi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerāt, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eō conuenerāt propē ad octo millia & quadringentos occisis, pecuniā etiā diripere. Viuos autem duos milites Romanos cepere, vnū equitem, alterū peditem. & peditem quidem interfectū per omnē traxere ciuitatē, velut vno corpore omnes Romanos viciscerētur. eques vero quiddā his quod salutē foret, suadere pollicitus deducitur ad Simonem, cūq; ibi quæ diceret non haberet. Ardazæ cuidam ex numero ducū traditur puniendus. Is autē eum reuinctis post terga manibus oculisq; fascia obstrictis, in conspectū Romanorum veluti capite cæsurus produxit. Verū ille dum gladiū Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus
 50 quoniā ab hostibus esset elapsus, non est passus quidē occidi, indignū vero esse Romanorum militē iudicauit, quia viuus fuerat captus: & armis ablati eum agmine pepulit, quæ res prudēti viro grauior esse morte videbatur. Postero autem die Romani, versis in fugā ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vsq; igni tradidere. & oppidū quidem gaudebant absorbi, rapinis vero carebāt: quoniā latrones exinanitis

prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namq; illis malorū quidem nulla pœnitudo: arrogantia autem tanquā in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætis vultibus aspicientes, alacri voto mortē se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquiis ciuitatis obsecrando laborat. Sed multa quidem in eorū crudelitatem atque impietatem locutus, multa vero pro salute adhortatus, nihil amplius quā elusus est: quia neq; se tradere propter iusurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, veluti custodia circumuallati: cædisque insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere paratis insidiātes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inedia[m] fugere non valebāt: mortuos autem canibus proiiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius videbatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiā desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusq; in ciuitate locus vacuus erat: sed cuncta mortuos habebāt; quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria vel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes vltima sita in cloacis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim vel Deum, vel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subter-
 raneis freti, plura quā Romani concremabant, & qui ex incendiis fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabāt, itēque spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabāt. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosque putauerim, nisi excidio præuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudeorum ad Titum. Cap. XV.

CÆSAR autē fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatē, in prærupto vndiq; loco sitā, distribuit operibus militē vicesimo die mēsis Augusti. Erat autē transuectio materiæ difficilis: omnibus, ut dictū est, circū ciuitatem vsq; ad ceterimū stadiū in priorum aggerū extru-
 ctionem detonsis. Quatuor quidem legionū opus in Occidentali parte ciuitatis contra aulam regiā erigitur: auxiliariū vero manus, & cætera multitudo xystrū versus, ac pontē, & Simonis turrim: quam cum Ioanne bellū gerēs, pro castello sibi ædificauerat. His autē diebus, Idumæorū duces clam congregati, consiliū de sui traditione cepere: missiq; ad Titum quinque, ut dexteram sibi daret, precabātur. Ille vero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniā belli pars videbantur, sero quidē, verumtamē vitā his pollicitus, legatos remisit. Discessum autē paratibus Simon præsensit, & eos quidem, qui ad Titū perrexerant, quinque viros statim occidit: duces vero, quorū nobilissimus erat Sofæ filius Iacobus, correptos in custodiam coniecit. Nec multitudinē Idumæorū, abductis rectoribus, quid ageret nescientē, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodiis amplectebatur: & tamē custodes profugientibus obstare non poterāt. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autē suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri, & satietate, cædibus temperabāt. Sola enim relicta plebe, aliud vulgus cum cōiugibus ac liberis, paruo quenq; pretio venundabāt. Cū multi autē distraherentur, & emptores pauci essent, quanquā voce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret: ut eo modo familias suas educerēt, tamen hos quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerēt, si quis dignus supplicio videretur. Et infinita quidē multitudo vāniit. Ex populo vero seruati sunt plusquam quadraginta millia, quos imperator quomodo cuiq; gratū erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etiā sacerdotū vnus, filius Thebuti, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, ut de sacris donariis quædā traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in tēplo erant posita, similia: mensasq; & crateras, & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiā vela, pontificū indumenta, cum gem-
 mis,

mis, & vasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacre pecunie cōprehensus, Phineas nomine, vestes & cingula sacerdotum ostendit, multamq; purpuram & coccum, quæ ad vsum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquatum cinnami erat, casia, pigmētorūmq; aliorū multitudo, quibus commixtis Deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex aliis opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia: licet vi capto, vt transfugæ tamen data est venia.

De occupata reliqua parte ciuitatis.

Cap. XVI.

IAM vero perfectis aggeribus, Septēbris mēsis die septimo, qui erat à cōcepto opere octauus & decimus dies, Romani quidē machinas admoueāt. Seditioforum autē alij, qui ciuitatē desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebāt eos qui arietes applicarēt. hos autem superabāt multitudo ac virtute Romani: quōdq; maximū est, læti mōstos atq; iam debiles. Cū autē pars esset aliqua muri subruta, nonnullaq; turres arietibus pulsatae cessissent statim quidem propugnatores earū diffugiunt: timor autē etiā tyrānos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensū erāt. Videres autem paulō ante superbos, & factis impiis arrogantes, ita tunc humiles esse ac tremere, vt miseranda esset, quanquā in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidē ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inualo atq; perrupto, custodes pellere, atq; egredi: cū vero, quos antea fideles habuerant, nusquā viderent, fugiebāt quō quemq; necessitas impulisset. Adeuntes autē alij cum totū ab Occidente murū subuersum esse nunciarent, alij subiisse Romanos, ac etiā propinquare se quærentes, alij etiā videre hostes in turribus affirmarent, metu fallente cōspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac veluti succisi neruos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & virtutē Dei perspexerit contra iniustos, & fortunā Romanorū. Tyranni siquidem semetipsos tutione priuauere, ac sponte de turribus descendere: vnde vi nunquā, sola vero fame capi poterant. Romani vero qui tantū in muris inferioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis, tres turres validiores erant, de quibus suprà memorauimus. Relictis itaq; his, vel (quod est verius) Dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad vallem Siloam confugere. rursum autē vbi à metu paululum respirauerūt, munitionem quā murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autē infirmiori audacia, quā necessitate (iam enim vires eorū labor, metus & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt, Romani vero muris positi, signa in turribus posuere: & plausu atq; læticia victoriam & cantu celebrabāt, quōd principio finem belli multo senserant leuiorem. Deniq; sine sanguine murū nahti, nouissimum non esse credebant: cūmq; nullū reluctante viderent, pro incerto mirabantur. In angustias autē viarum strictis gladiis fusi, & quos cepissent interficiebāt nullo discrimine: domosque totas, cum omnibus qui eō confugerant, igni tradebant. Multas vero vastantes quas prædæ causā penetraissent, integras mortuorū familias, & plenas mortuis tecta, quos fames confecerat, offendeabant. Ipsum deinde horrentes aspectū, vacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiā circa viuos patiebantur: sed vnumquenq; obuium transfigendo, & angusta viarū cadaueribus obstruēdo, totam ciuitatem sanguine diluere, vt pleraq; incensorū cædes extinguerent. Et occidētes quidē vespere cessabant, nocte vero crescebat incendiū. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septēbris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si vsa esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamē alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quōd talem progeniē quæ subuersa est, edidit. Intro autē Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiā deseruerant. Cōspecta quidē earū solida altitudine, itēmq; magnitudine, subtilique lapidum cōpagine singulorum, quantumque paterent vel quantum erigerentur, Deo, inquit, planē adiuuante pugnauius, & Deus erat, qui detraxit ab istis munimētis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ ad istas valerent? Tunc quidem multa ciuium cum amicis

amicis collocutus est, quos vero à tyrānis vinctos in castellis reperit, relaxauit. Cū autē alia ciuitatis deleret, murōsq; subuerteret, eas turres fortunæ suæ monumentum reliquit: qua cōmilitāte his potitus fuisset, quæ capi nō potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabātur, magnāq; adhuc extabat superstitū multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerēt, iubet interfici, reliquam vero multitudinē saluam esse. Illi autē cum his, quos occidi mandatū fuerat, etiam senes, ac debiles trucidabant: vegetos autē atq; vtiliores coactos in templū in destinatū mulieribus ambitū concluderūt. Custodem autē his Cæsar appositū vnū ex libertis, & amicū suū Frontonē, qui fortunā quam quisq; meritis esset, decerneret. Ille autē latrones quidem omnes, atq; seditiosos, cū alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem 10 lectos, qui procero atq; formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua multitudine septem & decem maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptum, operibus deputandos. Plūrimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui vero infra decimū & septimum annum ætatis agerent, venditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim millia, quibus partim odio custodum nō præbebatur cibus, partim ipsi victus fastidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

Cap. XVII.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehēsi sunt, nonaginta & septem millium comprehēsus est numerus. mortuorum vero per 20 omne tempus obsidionis vndecies centū millia. Horū pleriq; gentiles fuerē, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorū diem festū congregati, bello subito circumfusi sunt: vbi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autē caperet tantam hominū multitudinem ciuitas, certū erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc vires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petiit, vt si quo modo possent multitudinem numerarent. Illi autem, cū dies festus adesset, qui Pascha vocatur, quādo à nona quidem hora vsque ad vndecimam hostias cædunt, per singulas vero cōtubernia non pauciorum quā decem virorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam viceni conueniunt: hostiarū quidem 30 ducenta & quinquaginta sex millia & quingentas numerauere. Fiunt autē, vt denos epulatores per singulas imputemus, vices cētena ac septingēta millia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue vitiliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos vocant, neque mulieribus mēstruo cruore pollutis, neque aliis inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa venissent. Magna vero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen velut in carcerē tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebatur. Itaq; superat omnē humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorū, quos partim palām occidēre, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes, quos offendissent iugulabāt. Inuenti autē sunt ibi quoq; plusquam 40 duo millia, quorū alij manu sua, plures autē mutuis se vulneribus interfecerant, cū alios fames corrupisset. Fœdus autem corporū odor introeuntibus occurrebat, adeo vt statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent, multæ nanq; opes in cuniculis inueniebantur, nefāsque omnē viam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni vinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Vltus est autē Deus vtrunq; merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sepe despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simō vero multa vi cum necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autē alter triumpho. Ioannes autē vinculis sempiternis. Romani vero extremas vrbs partes incendunt, murōsq; subuertunt. 50

Hierosolymæ vrbs historia brevis.

Cap. XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secūdo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinquies autē prius capta, tunc iterū vastata est. Ægyptiorū quidē rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pomp

Pompeius, & post hos cum Herode Sofius captam urbem seruauere. Antea verò rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecetos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananæorū dynasta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoque sacerdotium Deo primus exhibuit, & tunc primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem vocauit, cum antè Solyma vocaretur. Chananæorū quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, a Babyloniis euerfa est. A rege autem Dauide, qui primus Iudæus in ea regnavit, vsque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum autem condita est, vsque ad excidium, anni duo millia centum septuagintaseptem. Sed enim neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat quominus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam verò quos occideret quidve raperet, nō habebat exercitus, quod iratis animis omnia decerant (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phasælo, & Hippico, & Mariamne: murique tanto, quantum ciuitatem ab Occidēte cingebat. Id quidem, vt esset castrum illic custodiæ causa relinquendis: turres autem, vt posteris indicarent qualem ciuitatem, quāme munitissimam, Romanorum virtus obtinuisset. Alium verò totum ambitum ciuitatis ita cōplanauerunt diruentes, vt qui ad eam accessissent, habitata aliquando esse vix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit, clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

De premio militum.

Cap. XIX.

ÆSAR autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimā legionem, nonnullasque alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autē belli partibus administratis, & laudare vniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita viris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminētissimis, vnde
30 ab omni milite posset audiri, magnam illis ait habere se gratiā, quod beneuolentia erga se vtendo perseuerassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neque hostium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, vel audacia inconsulta, & immanitates efferæ aduersantium, possint vnquam Romanorū vires, vel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulanti habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finē imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his, quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab
40 his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias, qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardiores. Et illis tamen, qui pro maiore vi clarius decertassent, vitamque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurū nec vllum eorum, qui plus alio laborare voluisset, iusta vicissitudine cariturum: magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quā punire peccata. Cōfestim ergo iussit eos quorum partes sunt, indicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, præsentibus collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium lætare-
50 tur: & coronas eis aureas imponebant, & torques lōgāsque hastas, & signa ex argento facta donabat, & vniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubiis aurum & argentum, itēque vestes, aliāque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, vt quisque se meritum præbuerat, votisque cum vniuerso exercitu factis, magno fauore descendit vertitque se ad sacra pro victoria celebranda: magnāq;

h h

astante

astante boum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse verò cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quò quenq; conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, vbi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam verò legionem, memor quòd Cestio duce Iudæis cesserat, totā Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ sic vocatur, misit. Hæc ad Euphratem in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. duas verò sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Ægyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cū ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, capti-
uòsque ibi asseruari præcepit, quòd ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat. 10

*De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalitio
exhibito.*

Caput X X.

ER idem verò tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causā apud Hierosolymam cōmorabatur, ascensā naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem vectus triremibus postquam omnes quas præter nauigauit ciuitates inuisit, ab his cū votis exceptus, in Græciam ex Ionia trāsīt. Egressus deinde Corcyra in Iapygiā delatus est, vnde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus in Cæsaream, qui Philippi vocatur, aduenit, diūque vbi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multique in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo cōprehensum. iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam vastare ciuitatē cōperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidariis cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimētis quæ multis diebus sufficere possent, vnā cum illis omnibus in quandam occultio-
riorem cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: vbi verò soliditas obstiteret, eam suffodiebant, sperantes posse vltius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationē veram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossiores processerant, iāmque alimenta, quamuis parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaque sībula, ac
chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus vbi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere, qui eum viderunt, locisque suis manebant. deinde propius cū accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem vocari, statimque accersitus ab his, qui ad eum cucurrerant, venit Terentius Rufus: namque is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipsum quidem vinctum custodiebat: Cæsari verò quēadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in vltionem crudelitatis, qua in ciues suos amarē ac tyrannice fuerat vsus, in potestate hostium quibus maxime inuiscus erat ita Deus posuit, non vi subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quòd plurimos ipse crudeliter interemerat falsis crimi-
nationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram Dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoque sui temeratores vlciscitur, & grauiorem pœnam ingerit criminosis, cū iam se liberatos esse crediderint, eo quòd non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus ē terra, magnā etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, vinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. Ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum, qui cum bestiis depugnarunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores
periere duo millia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis videbantur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytū venit (hæc autem est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore vsus claritudine circa natalem patris diē, tam magnificen-
tia

tia spectaculorum, quàm sumptibus aliis excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudeorum apud Antiochenſes.

Cap. XXI.

VENIT autem per idem tempus, Iudæos, qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiochensium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia, quàm propter ea, quæ fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi videtur pauca prædicere, ut etiã quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudæorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis
10 asseminata est. Plurimũ autem Syris vicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam versabatur, propter magnitudinem ciuitatis. maxime verò his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Namque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, vastatis Hierosolymis templum spoliauit. Qui verò post eum regnum assecuti sunt, quicquid æneum in donariis fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque, ut pari cum Græcis iure ciuitatis vterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extruptione, itemque magnificentia munerũ templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat
20 conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum verò odium apud omnes pullulabat, tũc vnus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiã Iudæorum) cum Antiochensium populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suũ & cæteros deferebat, insimulans eos, quòd vna nocte totam ciuitatem incendere statuisſent: & velut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem, qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem verò Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter vlti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accèdere, mutatæ voluntatis argumentum, quòdque Iudæorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idẽmque iussit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenſibus factò, pauci quidem consenserunt: alij verò qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus aliis agerent. Tãmq̃ validam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordio in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam tunc eiusmodi mala perpeſſis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoq; persecuti fuimus. Namque quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monimentorũque receptacula publicorum, itemque basilicas, vixque ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis vi
40 ruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenſes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penè se vidisse ignem à Iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos, qui accusabatur, impetus facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem namque Syriæ Cæsennium Patum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita verò diligenti quæstione Collega
50 reperit veritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admiscere homines quidem nocentissimi necessitate debitorum: rati quòd si forum & scripta publica concremassent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est.

Cap. XXII.

ITVS autem Cæsar à patre sibi allato nuncio, quod vniuersis quidem Italiae ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime verò, quod vrbs eum Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam lætitiā voluptatēque translatus est, curis de eo ita vt sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Italiae voluntatibus, vt præsentē colebant: expectationē suam, quod nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum cōtigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumque gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebat soli salutis subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum venire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluumdum esse confidens, antiquam verò libertatem cum opulentia recepturum. Præcipue milites ad eum respiciebāt. hi enim maxime bellorum per illum patratorum nouerāt magnitudinem. imperitiā verò aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum verò qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cū verò hac beneuolentia diligere-
tur ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vltius expectare intolerabile videbatur, sed eum longissime ab vrbe Roma conuenire antè properabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & vni-
uersis facilius & promptius ire quàm manere videbatur, vt etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum caritatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi verò eum appropinquare indicaretur, quàmque mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nunciatum est, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò trāsire aduenisset, videndi eius voluntatem, vultusque lenitatem omnium generū vocibus prosequerentur, bene meritum & salutis datorem, solūque dignū Romanorum principem appellantes. Tota verò ciuitas veluti tēplum erat, fertis atq; odoribus plena. Cū verò vix per circumstantem multitudinem in palatium venire potuisset, ipse quidē penatibus diis aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbæ, pèrque tribus
& cognationes & vicinias conuiuia exercentes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.

Cap. XXIII.

INTE hæc verò tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus verus Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem cōtulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere velle, bellūque inferre, sustulit primo natura bonis consiliis vacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis
sciunt gentem suam vi coctam seruire Romanis: nec non equidem maximam tempus eis fiduciam dedit. Nam cū viderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnēque his subditam orbis terrę partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordiis oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, Classicus quidam & Ciuilis, ex eorū potentissimis: qui olim quidem res novas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamque alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verū maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortasse non dissentientibus, veluti quadam diuina
prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulē declarauit, iussitque ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellionē Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amētia ad sobrietatem coegit.

Sed

Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia
 luxuri. Nam ut primum defectionis eorum nuncius allatus est Romam, Domitianus
 Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat)
 tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam for-
 titudinem, & supra ætate exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expedi-
 tionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, ut sine
 clade pristino iugo subiicerentur. Omnibus ergo circa Galliam, ut oportuit ordinatis,
 ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, ætatem supe-
 rantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta
 10 verò Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia.
 Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudine clam transgressi flumen Istrum,
 violenti atque sauiissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in
 præliis offendere, interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui for-
 titer his obuius pugnauerat, occidunt: proximasque regiones totas ferendo atque agen-
 do, omniaque incendiando peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & ualitate
 Mœsiae cognita, Rubrium Gallum mittit pœnas de eis sumpturum, à quo multi qui-
 dem in præliis trucidati sunt. qui verò salui esse potuerunt, cum timore domum refugerunt.
 Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit.
 Pluribus enim & maioribus præliis loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset im-
 20 possibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De anno sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo. Cap. XXVIII.

Rinceps verò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut di-
 ximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates ma-
 gnificentissima celebrans spectacula, ludæorum captiuis ad ostentationem
 cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione
 dignissimum. Is fuit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ci-
 uitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluxit plu-
 rimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum
 30 exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exori-
 tur: atque hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Unde etiam
 Sabbaticus appellatus est, à sacro ludæorum septimoque die sic denominatus. Ciuitatis
 autem Antiochenis populus, postquam Titum aduentare cognouit, manere qui-
 dem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere prope-
 rabant, & usque ad tricesimum vel eo amplius stadium progressi, non modo viri, sed
 etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquatem vidissent, ex utroque
 viz latere stantes dextris cum salutatione tendebant: multisque fauoribus exultantes,
 cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut lu-
 dæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit, sed otiose quæ di-
 cebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidve facturus esset, ludæi magno &
 40 atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad
 Zeugma Euphratem versus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum Vo-
 logeso venire, auream ei ferentes coronam, quòd ludæos vicisset. Eaque suscepta
 etiam conuiuium exhibuit regi, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu verò & po-
 pulo Antiocheni multum petentibus, ut in theatrum veniret, ubi omnis eum multi-
 tudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autem fortiter iisdem instantibus, &
 crebro postulantibus expelli ciuitate ludæos, ingeniose respondit, patriam eorum di-
 cens quò expellendi fuerant interisse, nullumque iam esse locum, qui eos reciperet.
 Unde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quòd priorem impetrare
 50 non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent
 priuilegia ludæorum. Sed ne id quidem Titus annuit, verum in eodem statu relictis
 omnibus, quæ habebant apud Antiochiam ludæi, ad Ægyptum inde discessit. Iter au-
 tem agendo cum ad Hierosolymam uenisset, tristemque solitudinem quam videbat, an-
 tiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & vete-

rem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exulans, quod talem ac tantam funditus excidisset, verum multa imprecans seditionis authoribus, & qui hanc poenā ei inferre coegere: ita certus erat, quod nunquam virtutem suam voluisset punitorum calamitate elatescere. Ex magnis enim diuitis, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura verò captiuis indicantibus auferabant, aurum atque argentum, aliæque instrumenta præciosissima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propositum iter ad Ægyptum tendens, emensa velociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoque ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, utramque inde venerant remisit: quintam quidem in Mœsiam, quintam verò 10 decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero septingentos viros electos, tam magnitudine corporum quam pulchritudine præstantes, ilico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta verò navigatione pro voto, similiter quidem Roma in eo suscipiendū erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinem verò Tito pater attulit, qui venit obuiam, eumque suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam læticiam suggerbat, quod videbat in vniuersis conuenisse. Non multis autem diebus post, vtrum 20 communem triumphum ob res gestas agere statuere, quamuis utriusque lenatus proprium decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autem cum exissent, loca ubi 30 tantum stare possent occupauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta verò turba militari ante lucem per turmas atque ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatii superioris, sed prope ludis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus lauro quidem coronati, amicti vero patriæ veste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt: ibi enim senatus, & duces principes, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentum, tribunal autem ante porticus factum erat, sella quoque eburnea in eo preparata. Quod cum ascendissent, condescenderunt. Statimque eos militaris fauor excepit, multis virtutem testimoniis prædicans. Illi autem inertes erant, in veste serica laureis coronati. Perceptis autem 36 laudibus eorum Vespasianus, cum dicere adhuc vellent, silentij signum dedit. Magnaque omnium quiete facta surrexit, & amictu magnam partem capitis adoperatus, solennia vota celebrantemque Titus fecit. Perfectis autem votis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse verò ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus vestibus amicti, diis ad portam collocatis cæsa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, ut multitudini facilius præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo eorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus, quæ quisque cogitauerit, vel artium factis, vel diuitiarum opibus, vel 40 naturæ non stare. Nam penè quæcunque hominibus, qui usquam sunt fortunatis paulatim quæsitæ sint, aliis alia mirabilia atque magnifica, hæc vniuersa illa die Romani imperij magnitudine probauere. Etenim argenti aurique necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim omnia fluere, & alias quidem vestes ex rarissimis generibus purpure portari, alias diligentissima pictura variatas arte Babylonia: geminæ autem clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ aliis operibus inclusæ traductæ sunt, ut appareret frustra nos earum usquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiam simulacra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumque nihil non ex præciosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebantur, proptis ornamentis induta. Erat autem etiam 50 quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis vestibus atque inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem vulgus in horratum videres, sed valetas & pulchritudo quidem vestium natam ex fatigatione

nione corporum deformitate, oculis subtrahebat. Maxime autē stupori erat, pegmatum quæ portabantur, fabricatio, pro cuius magnitudine timendum viribus portantium occurrentes putabāt. multa enim in tertium nidum quartumque surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata veste circumdatis, cum aurum præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certā sui faciem demonstrabat. Erat enim cerne-re vastari quidem fortunatissimam terram, totas vero interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci: murosque excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum mœnia disturbari, exerci-
 10 tumque intra muros infundi: cædisque omnia loca plena, & eorum qui manu resistere non poterant preces: ignemque templis immissum, ædiumque super dominos post multā vastationem euersiones: atque amnis tristitiam, defluentis non in arua culta, neque ad hominum vel pecorū potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt: ars autem & confectorū operū magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquā præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captæ ciuitatis dux, ita ut captus fuerat ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia vero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mēsa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab vsus nostri cōsuetudine. nam media
 20 quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea cannulæ producebantur, forma- tæ ad similitudinem fuscinæ, ad summū quæque in lychni speciem fabricatæ. erant autē numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicātes honorē. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi victoriæ simulacra portātes, omnia ex auro & ex ebore facta. Post hæc Vespasianus prior ibat, & Titus deinde sequebatur. Domitianus autē adequitabat, ipse quoque ornatus pul- chritudine, dignumque spectari exhibēs equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templū, quò postquam ventum est, consistere. Erat autē vetus mos patrius, ope- riri donec ducis hostiū mortem quispiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo vero circumdatus per forū trahebatur, quo eum
 30 simul caderet qui ducebant. Lex autē Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem vitæ habere nunciatū est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. hisque secundo per vota solennia omne perā- tis, in palatiū recessere. Et alios quidē epulis ipsi exceperere, aliis autē omnibus domi conuiuiorū instructi erant apparatus. Hunc enim diem vrbs Romana celebrabat, vi- ctoriæ quidē in hostes gratulatoriū, finem vero malorū ciuiliū, & spēs bonæ pro fe- licitate principii. Post triumphos verò, & Romani imperij firmissimū statū, Vespasianus Paci templū ædificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quæ hominum cogita- tionem superaret, effectū est. Magna enim diuitiarū largitate vsus, insuper perfectis id picturæ ac figmentorū operibus exornauit. Omnia namque in illud sanū collecta ac
 40 deposita sunt, quorum visendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, vagabantur, quomodo aliud apud alios situm esset, videre cupientes. Hic autem re- posuit etiam quæ Iudæorū fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem verò eorum, & penetratium vela purpurea in palatio condita feruari præcepit.

Herodion & Machabæus a Basso capti. Cap. XXV.

N Iudæam vero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Ceriali Verillia- no exercitu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditione cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autē in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Machabæis statuit. Valde enim neces- sariū videbatur id excindi castellū, ne multos sui munimine ad defectionē intitraret.
 50 Nam & salutis spem habitatoribus certā, & aggredientibus hesitationē atque formidi- nem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsam quidē quod muros cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis videtur: sed ne vel accedi posset, ed natata excogitat, quæ vallibus cum ex omni parte vallauerat, quarū altitudo oculis cōprehendi non posset, nec transire erat facile,

nec aggestu vlla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab Occidente secatur vallis a
 l. x. stadiis distenditur, vnde Asphaltites lacus ei limitem facit. ex hoc vero tractu ipsa
 Machærus altissimo vertice supereminet. A Septentrione autem & Meridie, valles
 magnitudine quidem supradicta cingunt, similiter vero sunt inextricabiles ad oppu-
 gnationem. eius vero vallis quæ ab Oriente est, altitudo non minor centum cubitis
 inuenitur: mōte vero ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura per-
 specta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius
 bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnāti, omnibus locis dignior
 cura visus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue vicinitatē. nanq̃
 opportune situs est, eorum fines prospectās. Magno ergo locum muro amplexus ac
 turribus, ciuitatem illic fecit incolis, vnde in arcē ipsam ferebat ascensus. Quin & cir-
 ca ipsum verticem rursus murū ædificauerat, turrēsq; in angulis sexagenorū cubito-
 rum erexerat. In medio autē ambitu regiā struxerat, magnitudine simul habitationū
 & pulchritudine locupletem. Multas vero cisternas recipiendis aquis abundēq; sup-
 peditandis, locis maxime idoneis fecerat: veluti cum natura certaret, vt quod illa situ
 loci expugnabile fecerat, ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim &
 sagittarum multitudinem machinarūmq; reposuit: & omnē apparatus excogitauit,
 qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat autē in ipsa
 regia rura mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu vel celsitudine, vel magnitudine
 vincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseuerasse: mansissetq; 20
 vltius profecto, sed ab Iudæis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, quæ ciui-
 tas à parte Septentrionali cingitur, quidem locus Baaras appellatur, vbi radix eodē
 nomīne gignitur: quæ flammæ quidem assimilis est colore, circa vesp̃eram vero ve-
 luti iurare fulgurans, accedentibus eamque euellere cupientibus facilis non est: sed
 tam diu refugit, nec prius manet, quā si quis vrinam muliebrem vel mēstruum san-
 guinem super eam fuderit, quinetiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi
 forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autē alio quoq; modo
 sine periculo, qui talis est: Toram enim circumfodiunt, ita vt minimū ex radice ter-
 ra sit conditum. deinde ab ea religant canem: illōque sequi eum à quo relegatus est
 cupiente, radix quidem facile euellitur: canis vero continuo moritur, tanquam eius. 30
 vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus metus est.
 Tantis autē periculis propter vnā vim capi eam operæ precium est. Nam quæ vo-
 cantur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, viuis immerſa, eosq; necantia qui-
 bus subuentum non fuerit: hæc cito, etiam si tantummodo admoueat ægrotanti-
 bus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter
 se sapore diuersi. Alij nanque amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem fri-
 gidæ aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod
 amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidē alte caua,
 saxo autem imminēte protecta: super hoc veluti duæ mammæ inter se paululum di-
 stantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit: 40
 qui mixti lanacrum suauissimum præbent, multisque morbis ac vitiis salutare: maxi-
 me vero neruorum curationi conueniēs: habētq; idem locus metalla sulfuris & alu-
 minis. Bassus autem contemplatus vndique regionem, valle Orientali repleta acces-
 sum parare statuit: opusque inchoauit, properans aggerē quamplurimum extollere,
 facilēq; per eum oppugnationem facere. Qui vero intus fuerant deprehēsi, ab ex-
 ternis segregati Iudæi, illos quidem cōgēro, inane vulgus esse existimantes, inferio-
 rem obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius vero castellum ipsi
 occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & vt saluti suæ consulēt.
 Impetraturos enim se veniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius au-
 tem volebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: idēque alacri
 animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos fors obtulisset confertis
 manibus, multi moriebantur, multosque Romanos interficiebant, semper autē vtriusq;
 ex tempore plus victoria captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierentur:
 in aggere autem positis, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperēt.

Sed

Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatē Iudæis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumque prohibere cogitās, & in præliis semper grauiter Romanos afficiens: audaciæque sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem vacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discrera quodam die pugna, & vtraque parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex castris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repēte correptum, cum hoc viso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam vero dux nudum præcepit extendi, & in aperto constitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cædi verberibus, vehementer Iudæos confudit casus iuuenis, vniuersæque ciuitas in fletu erat & questibus, vnius viri clade perculsa. Id ubi Bassus animaduertit, cōsiliis aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumque miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, velut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea vero cōspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatē vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibi que ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum viribus fortunæ concederent. Illi autē & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia victi sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clam nocte auferre statuerent. Cum vero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuncius venit, siue inuidia salutis eorum siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere. reliquorum autē viri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ vero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autē cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.

Cap. XXVI.

Is autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum venisset, neque falsum fuisse nuncium perisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: ut si quis Iudæorū conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt, fortiter aliquid facienda, velut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaque simul vniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. Illi autem fortiter excipiebant: multaq; his audacia illis contentione vsis, diu quidem prælium tractum est, non autem similis euenit finis pugnæ certatibus. Nam Romanorum quidē duodecim tantum contigit occumbere, neque multos sauciari: Iudæorū vero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorumque dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit.

Eodem vero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram venderet Iudæorum, nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium vero vbicunq; degerent Iudæis indixit: binasque drachmas

h h

5

singulis

singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita vt antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam. Cap. XXVII.

AM vero quarto anno Vespasiano administrante imperium, cōtigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incur-
re, ex causa huiusmodi. Cæsennius Pētus, qui tunc Syriam administrabat,
siue re vera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non valde patefa-
ctum est) literas ad Cæsarē misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epi-
phane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorū: proptereaque debere illos
antē capere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorū imperium bello ¹⁰
perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuncium ad se perlatum neglectu-
rus. Nam vicinitas regum, maiore negociū prouidentia dignū esse faciebat. Samosata
enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, vt esset Parthis (eo nanq;
id cogitauere) facillimus transitus, tutum autē receptaculū. Fide igitur habita, & po-
testate sibi permessa, vt ageret quod expedire videretur, negligendum non putauit.
Subito tamen, Antiocho eiūsq; sociis nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est,
ex legionibus quidem sextā ducens, & insuper quasdā cohortes alāsq; equitū. habe-
bat autē auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulū, Emesæq; Sohemū. Introitus autē illis
erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus valebat opponere. Antiochus
enim insperato perculsus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione ²⁰
cōcepit. Decreuit autē, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac libe-
ris egredi, hoc se Romanis purū ab ea suspitione quæ sibi ingereretur probaturū esse
ratus: progressusque de ciuitate centū triginta propemodum stadiis, in campo taber-
naculum ponit. Pētus autē in Samosatā qui eam capefferent mittit, & per eos ciuita-
tem tenebat. ipse vero cum alio milite in Antiochū ire tendebat. Non tamen rex vel
ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicū gerere: sed fortunā
suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autē, belliq; peritis, vīq; corpo-
ris præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad vir-
tutē se conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autē pugna per totam diem
habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarū virium diminuta disce- ³⁰
dunt. Antiocho vero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile vide-
batur: sed abducta coniuge cum filiabus in Ciliciā fugit, atq; hoc facto militū suorum
animos fregit. nam veluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāstu-
lere, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerētur auxiliis, Epi-
phani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessariū. fiuntq; omnes equites de-
cem, qui cum his vnā transgressi sunt flumen Euphratē. hinc iam sine metu profecti,
cū ad Vologesem Parthorū regem venissent, non quasi profugi despecti sunt: sed
ac si fortunam pristinā retinerēt, omni honore dignati sunt. Antiochū vero, vbi Tar-
sum Ciliciæ venit, misso cēturione Pētus vincitum Romā transmisit. Vespasianus au-
tem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, veteris amicitia habere
rationē, quā belli occasione inexorabilē iracundiā seruare. Itaq; iubet ei iter agenti ⁴⁰
auferri vincula, intermissaq; interim profectioe Romā, apud Lacedæmonē degere:
magnos vero ei pecuniæ redditus præbet, vt non modo copiose, sed etiam regie victū
haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri ante metuebant magna cura &
inextricabili animos relaxarūt, & ipsi quoq; spem recōciliandi cum Cæsare cōcepe-
re. Cū autē etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsarē (nec enim quāuis feliciter
agerent, extra Romanū viuere patiebantur imperiū) & cū Cæsar his mansuete fa-
cultatē dedisset, Romā venerunt. patre autē ad eos ex Lacedæmone statim aduecto,
cū omnis honor eis haberetur, ibi māserē. Alanorū autē natio, quod quidem Scy-
thæ sint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodā loco ⁵⁰
memorauimus. His vero temporibus inito consilio, vt terram Mediam, & vltius
prædandi causā peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. nanque is est
illius transitus dominus: quem rex Alexāder ita fecerat, vt portis ferreis clauderetur.
Aditu autem sibi præbito, vniuersū nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorūque
fines

finis populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrae obtinebat Pacorus, metu perculsus, in difficiliora loca fugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: vix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praedabundi, & usque ad Armeniam vastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit quin viuis in illa acie caperetur. Procul enim quidam missio in eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis effertati, terram quidem depopulati sunt: magnam vero hominum multitudinem, aliamque ducentes praedam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massade castelli munitissimi.

Cap. XXVIII.

APUD Iudaeam vero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. & aliam quidem terram bello subactam videns, unum autem adhuc rebellem superesse castellum, omni quae in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps vero sicariorum, a quibus fuerat occupatum, erat vir praepotens Eleazarus, ex origine Iudae, qui non paucis Iudaeis persuaferat, ut antea diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudaeam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse vellent: omni modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem vero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudaeorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id plane causatio, & crudelitatis atque auaritiae dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi & defectionis socii fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa vero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum reselleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae fecundissimum: ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere voluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes unum erant, & exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo vero ad interitum potentium properando. Illis autem erat dominandi cupiditas, hic autem vim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores, nullo neque verbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus praetermissio. Verum & hos Ioannes moderatores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens, sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam & mensa nefaria vescabatur, & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Gioras, quid mali non commisit, quaeue liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum creauere tyrannum? Quae vero eos amicitia, quaeue cognatio ad quotidianas caedes non ferociores effecit? nanque alienos quidem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam vero gloriam parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris aemuli, etiam Idumaei fuere: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscindere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malitiae facinus aemulati sunt, nullo in aemulato, quod ante commissum memoria tradidit, praetermissio: quamuis nomen sibi ex bonorum aemulatione imposuissent: qui eos quos laederent, propter efferae sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quae maxima essent, bona ducebant. Itaque debitum vitae finem inuenere, merita illis

illis omnibus poena Dei voluntate decreta. Cuncta enim quæ natura hominis posset
 ferre supplicia, in eos usque ad extremum vitæ terminum cōgesta sunt, quæ variis per-
 empti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quàm cōmiserere per-
 pessos, verum qua tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autē
 qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito cōqueri.
 Rursum igitur ad eam narrationis partē redeo, vnde digressus sum. Venit enim dux
 Romanorū contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebāt, sicarios, exercitum
 ducens, & fines quidem statim omnes obtinuit, præsidii vbiq; locis opportunissimis
 collocatis: castellum autē muro circumdedit, ne quis obsessorū fugiendi facultatē ha-
 beret, utq; custodes perseuerarent. ipse vero castris locū occupat, ad obsidionē qui- 10
 dem idoneū, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabatur,
 cæterum difficilem ad copias vtensilium. Non solum enim cōmeatus ex longinquo,
 & cum labore Iudæorum maximo portabatur, quibus hæc fuerat cura mandata, ve-
 rum etiā potus aliunde in castra ducebatur, quoniā in eo loco nullus fons proximus
 nascebatur. His autē dispositis, Silva obsidionem aggressus est, artis ac laboris egen-
 tem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exi-
 guum, & excelsum longitudine, vndiq; abruptis atque altis vallibus cingitur inuisibi-
 li super fundo habens scopulos: ipsæq; omnium sunt animalium gressibus inaccessæ,
 nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem
 vnum, iter ab lacu Asphaltite ad Solis ortum, & alterū ab Occidente facilius ambu- 20
 lari. Vocatur autem vnum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine.
 Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rursus pro-
 ducitur: vixq; illo itinere gradiens promouet pedem, nanq; mutanti vestigiū, necesse
 est altero pede niti. Est autem certa pernicies, si quis labatur, altitudo enim rupium
 vtrinq; dehiscit, ut quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi
 viam cum x x. stadiis ascenderis, quod restat verticis est non in acutum finem coacti,
 sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum
 ædificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius
 structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spacio septem, è
 candido lapide factum, & duodecim altum, latumque octo cubitis: & x x v i. turres 30
 quinquagenorum cubitorū in eo stabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnē
 murum intus ædificatas. Rex enim verticem, quod fecundus, omniq; planicie mol-
 lior esset, culturæ destinauerat: ut si quando externorū alimentorū penuria contigis-
 set, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent: Quin & regiā
 sibi ædificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra mœnia quidem arcis positam,
 vergentem autem ad Septentrionem. regiæ vero murus erat magnus, ac firmissimas
 quatuor celsitudine sexagenorum cubitorū in angulis turres habebat. Membrorum
 autē intus, & porticuū itēmq; balnearum varia erat & sumptuosa cōstructio, colum-
 nis quidem è singularibus saxi vndiq; substitutis, parietibus autem membrisque so- 40
 lida compage lapidum variatis. Ad singula vero habitacula, & in summo, & circa re-
 giam, & ante turres multos magnosque puteos in scopulis exciderat, custodes aqua-
 rum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus vterentur haberent. Fossæ
 vero iter ex regia in arcem summā ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne ma-
 nifestæ quidem viæ facilem sui vsum præbere hostibus poterāt. Nam Orientalis qui-
 dem via natura est inaccessa, ut suprā memorauimus. Occidentalem vero, magna in
 angustia posita turri cōcluserat, quæ non minore mille cubitorū spacio ab arce distaret,
 quam neq; transire posse, neq; capi facile videbatur. Inextricabilis autē, quamuis li-
 center ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura
 simul & manu castellū erat communitū. Intus autē repositi apparatus, magis & diu-
 turnitatē & opulentiā iuere, nam & frumētum multū erat conditū. & quod in lon- 50
 gum tēpus sufficere posset: vinūmq; multū & oleum: insuper autem cuiusq; legumi-
 nis fructus, & palmulæ coaceruatæ. Cunctaq; reperit Eleazarus, castello per dolum
 cum sicariis occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferè ex
 quo apparata sunt, ad excidiū à Romanis illatum, centum annorū tempus agebatur.

Quinetiam

Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terra na ac fœculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoque armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem millibus virorum sufficerent, ferrumque infestum, necnon aris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: vnum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum verò maius atque atrocius, ab regina Ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe verba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatū quam non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremū belli contra Iudeos Romanis opus reliquit. Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissimè procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim quæ iter ab Occidente, quod ad regiam summumque montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia laxi vastior latitudine, multumque porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua, ut ascendit ac
20 tenuit aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neque firma neque sufficiens machinis ferendis hæc mensura videbatur: sed super eum tribunal, constructis saxi ingentibus, factum est, altum itemque latum cubitis L. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidē Vespasianus ad oppugnationes, postea verò Titus excogitauerat: & turris LX cubitorum effecta est, tota ferro conscripta, vnde multis balistarum tormentorumque iaculis Romani cito eos repulere, qui de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac vix quidem tamen aliquam eius deiicit partem interruptam. Cito autem præuenere sicarii muro intus altero constituto, qui
30 ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & imperus laxare violentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes, tantumque distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spacium. ne verò crescente cumulo terra deflueret, aliis transversis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, tutoque subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intro iaculari præcepit: murus autem, quippe, ut magna ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & usque ad limum sui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans
40 Aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penè machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, veluti diuina prouidentia excitatus Auster, multa vi in aduersum eum murum repulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum Dei vteretur auxilio, ad castra laxi digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret, Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alij cuiquam permissurus erat, ut faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium verò nullum salutis modum neque virtutis excogitans: sed his quæ Romani in se liberòsq; suos, & coniuges facturi essent si vicissent, ante oculos positus, de omnium morte consilium cepit: idque ex præsentibus fortissimū ratus, validioris animi sociis vesperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum sit, viri fortes, neque Romanis, neque cuiquam alij seruire, nisi Deo: is enim solus est verus & iustus Dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis vestros probare animos iubeat. Ne igitur nos dehonestemus, antè quidem seruitutem nec sine periculo
50

passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas subituri: si viuos in Romanorum potestatem venire contingat, primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiam datam, vt bene ac liberè possimus mori, quod aliis non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos oprât viuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nā fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant, de Dei voluntate coniicere, & scire quòd amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitu: manens enim propitius, vel saltem nobis leuiter insensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam verò urbem suam igni hostium excidióq; prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in Deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoq; docuimus. Itaq; videtis quemadmodum nos vana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimétorum copiam, & armorum multitudinem, aliúmque habentes abundantissimum apparatus, ipso Deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim, qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos Deo præstemus, istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certe scio, si neq; corpora nostra temperint, compendióque caruerint. Alimenta sola relinquamus: hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quòd non penuria victi sumus: sed ita, vt ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi voluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui verò molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, vel etiam proprius quemque apertissimus deterrebat interitus, aliúsque alium intuens, contrarium voluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum vidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinē consilij animis frangi, pertimuit ne etiam eos, qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multóq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnaque vsus exclamatione, lachrymantes attentius aspectans: Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui putarē viros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quā viuere. Vos autem ne cuiuslibet quidē homini quicquam neq; audacia neq; virtute præstatis, qui etiā magna mala effugituri, mortem timetis: cū oporteret vos super hoc neq; cunctari, neque expectare monitorē. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacrę patrię orationes, maiorum quoq; nostrorū factis & animis confirmantibus, perseverabant: quod viuere hominis est, non mori, calamitas. Nā mors quidem libertatem animis præstans, ad propriū purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore vincitæ sunt, vnáq; malis eius implétur, quod verisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cū mortali societas turpis est. Multū quidē potest anima iuncta cum corpore: instrumentū enim facit suum, latetèr id mouens, & ultra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cū pondere, quo in terram detrahitur, quódq; ab ea pendet, absoluta, propriū locum receperit, tunc beatam & vndique liberam participat fortitudinem: humanis oculis, vt ipse Deus, inuisibilis manens: nec enim cū est in corpore, conspicitur. Nā & accedit occulta, neq; rursus cū recedit videtur, vnā quidem ipsa habens incorruptā naturam, corpori autem causam præbēs mutationis. Nam quòd anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde verò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superabat. Et huius orationis argumentū vobis sit som

sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissi-
 mam quietem agunt: cū Deo verò pro cognatione degentes, vbiq; adsunt, ac multa
 futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat, qui somni diligimus quietem?
 quemadmodū autem non sit dementissimum, breuitatem vitæ sequentes, sibi in-
 uidere perpetuam? Oportebat quidē nos domestica institutione meditados, aliis esse
 exemplo promptæ voluntatis ad mortē. Attamen si ab alienigenis etiā rei fides pe-
 tenda est, Indorum videamus sapientiæ professores. Illi enim cū sint boni viri, vitæ
 quidem tempus, quasi quoddā necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant
 autem animos corporibus soluere: nullōque vrgente neque exagitare malo, propter
 10 immortalis conuersationis desiderium, aliis quidem prædicunt se esse abituros, nec est
 qui prohibeat quisquā, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos
 mandata mittunt: ita certā verāq; animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi
 autem cū mandata perceperint, igni traditis corporibus, vt immaculata puraque ani-
 ma secernatur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortē illos amicissimi prosequun-
 tur, quā exterorum hominū quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem
 ituros. Et se quidē ipsos desunt: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordi-
 nem iam recipiant. Nō ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriāq; ignauia
 leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ videntur, inhoneste despiciamus?
 quanquā etsi contraria nos à principio instituisse eruditio, quod summum bonum est
 20 hominibus viuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono
 animo & facile tolerare, Dei volūte & necessario morituros. Olim enim quantū ap-
 paret, contra omne Iudæorū genus hoc decretum posuit Deus, vt vita careremus, qui
 ea non eramus quemadmodū oportebat vsuri. Nō ausim enim nobismetipsis ascribe-
 re, neq; Romanis gratificari, quod nos omnes eorū bellum absumpserit. Nō enim vi-
 ribus illorū hæc accidere: sed causā fortior interueniens, illis præstitit, vt vincere viderentur.
 Quibus enim armis Romanorū perempti sunt, qui Cæsareā incolebant Iudæi?
 ac ne defecturos quidē ab illis, dum diem septimū celebrarent, aggressa Cæsariensium
 multitudo, neq; repugnantes cū coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipsos eru-
 buere Romanos, qui nos tantūmodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet
 30 aliquis Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusq; na-
 ctos vetus odiū exaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscū enim illi
 propter Græcos bellū gerere ausi sunt, ac non cū propinquis nostris Romanos vlcisci.
 Multum igitur his fides illorū ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis fa-
 miliis acerbissime trucidati sunt, ac pro auxiliis gratias eis reddidere: nam quæ illos à
 nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, velut ea ipsi committere voluissent. Longū fiet,
 si velim nunc separatim de singulis dicere. Nostris enim, quod Syriæ ciuitatū nulla est,
 quæ nō Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quā Romanos plus inimicos. Vbi
 etiam Damasceni, cū ne causam quidē probabilē consingere potuissent, ciuitatē suam
 cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudæorū cum coniugibus ac familiis iugu-
 40 latis. Eorum autē multitudinē plagis in Ægypto peremptorū L. x. milium numerū au-
 diebamus excedere. Illi quidē fortasse in aliena terra, cū nullū inuenissent hostibus
 aduersariū, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperunt, ni-
 hil deerat eorum, quæ spem totā possent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & ca-
 stellorum inexpugnabiles fabricæ, atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate sub-
 eunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tēpus cū suf-
 fecissent, seq; sustulissent, maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta
 sunt, omniāque hostibus succubuerunt, velut illorū nobilioris causā victoriæ, non ad
 eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparatus sint. Et in prælio quidem mortuos
 beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perdita periere. Eorum
 50 verò multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisve non an-
 tequam illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamque igne quā verberibus
 excruciat periere, alij semetipsi à bestiis ad secundum earum cibum viuui seruati sunt: il-
 lorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc viuunt, qui sæpe mortem optantes
 non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut vbi est, quæ totius gentis Iudææ
 metropolis

metropolis fuit: Tantis quidem murorum septis munitissima, tot verò ante muros
castellis, turribusque obiectis mœnibus tuta, bellique apparatus vix capiens, tot autem
virorum pro se pugnantium multitudinem continens; quid nobis facta est, quæ Deum
habere incolam credebatur? Radicibus ex fundamentis crepta est, solaque eius monu-
menta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquis castra. Senes verò infelices
ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab ho-
stibus reservatae. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit etiam
si vivere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parvus
animæ, ut cum non poeniteat hucusque vixisse? Atque vtinam omnes fuissetis mortui,
priusquam illam sacræ civitatem hostium manibus videremus excindi, priusquam tem- 19
plum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniâ spes non instrenua nos illexit,
quod forte poterimus pro ea hostes vlcisci: nunc autem evanuit, ac solos necessitati de-
reliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumque
dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem namque ipsi nati sumus,
& quos ex nobis genuimus, eamque fugere ne fortissimi quidem possunt, iniuria verò
& servitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum ho-
minibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante
mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: &
postremo nunc illis ad salutem horrantibus, non paruius. Cui igitur non est eorum
iracundia manifesta, si nos vivos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes 20
erunt, quorum vires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectio-
res, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius mani-
bus reuinctis vocem filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios
habent, pulchrum ministerium nobis præbeant, expertes servitutis hostium. Moriamur
liberi cum filiis & coniugibus vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos
coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem Deus misit, his contraria Romani vo-
lunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro spe-
rata potiundi nostri voluptate, stupore mortis admirationemque relinquere audaciæ.
Adhuc cum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu ple-
ni, ad opus incitabant: ac veluti larvis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc 30
specimen esse fortitudinis, rectique consilij existimantes, ne quis extremus remanere vi-
deretur: tantus eos & coniugum & filiorum & propriæ carnis amor inuasit. Sed nec, id
quod aliquis putauerit, cum facinus accideret obtusi sunt, verum eam seruare senten-
tiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem carumque affectum reti-
nentibus cunctis, rationi verò cedentibus, quia iam optime filiis consulissent. Simul
enim valere vxoribus cum amplexu dicebatur, ac liberos gremiis captos extremum lachry-
mantes osculabantur: & simul tanquam manibus alienis iussa peragentes volentes eos
configebatur: malorum, quæ subditi hostibus passuri fuerant, cogitationem habentes pro so-
latio necessitatis ad cædē. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem
coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusque filios atque vxores 40
occidere. malorum omnium videbatur esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum
dolorē tolerant, & interfectos læsos existimantes, si vel breuissimum tempus eis super-
uenirent, cito quidem vniuersis bonis in vnum congestis ignem iniiciunt, sorte verò ex
numero suo decem lectis omnium percussoribus. vniuersi etiam propter liberos ac con-
iuges prostratos compositi, eosque complexi manibus, parato animo se mactandos præbe-
bant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis,
eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis se-
met super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in susti-
nendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere: vnus
verò atque nouissimus, circumsperta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cæde 50
superesset, qui suæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immit-
tit regiæ: vehementi verò manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit.
Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reli-
quisse. Latuit autem vna mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum do-
ctrina

strina sapientiâque mulieribus præstans, & quinq; pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cū alij cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nō-genti numero & sexaginta, cū mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarū pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cū verò hostium neminem viderent, sed vndiq; versum acerbā solitudinem, ignemq; intus ac silentium, quid factum esset coniicere non poterant, & ad extremum velut impellentes ictum arietis, vlsulatum, si quem forte prouocarēt, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerisæ, factum Romanis, vt erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta vel gesta fuissent omnia narrāte manifeste. Non tamen Romani facile his verbis adducebantur, ausi magnitudinem verisimilem non credētes. Ignem verò extinguere conabantur, p̄rque hunc viam sectantes citò in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum, non vt in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant. Cap. XXIX.

HIVSMODI autem peracto excidio, in castello quidē præsidij dux reliquit, ipse verò cū exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquā supererat in illis regionibus hostiū, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiā procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nā & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: verum & illic nouas res conabantur, vt libertatē defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, Deū verò solum dominum dicerent. Cū autem quidam iis Iudæorum nō ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, aliis verò instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem videntes confidentiam principes seniorū, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri viderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos, qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & vt pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui verò in Ægyptum Thebâsque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam, siue cōfidentia siue pertinacia voluntatis sit dicenda, nō obstupescat. Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo, vt Cæsare dominum faterentur, nemo cessit, neq; dicere velle visus est: sed omnes illa necessitate validiorem sententiam conseruare, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent. Maxime verò puerorum ætas, miraculo spectantium fuit. nec enim vel eorum quisquam commotus est, vt dominum Cæsarem nominaret: vsque adeo corporum infirmitatem vis audaciæ superabat.

Oniæ templum clausum apud Alexandriam.

Cap. XXX.

VPVS tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsare motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudæorum circa res novas studium cauendum esse existimans, ac veritus ne rursus in vnum congregarētur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, vt templum Iudæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret: Hæc autē est in Ægypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, vnus ex pontificibus, & Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudæis bellū gerente, Alexandriam venit: & a Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudæorū eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cū autē rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit vt in aliqua parte Ægypti templum sibi ædificare permitteret, & more patrio Deum colere. Ita enim & An-

tiocum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam vastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locū dedit centum & octoginta stadiis à Memphi distantem: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: vbi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectā. Arq; autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donariis similiter exornauit, præter candelabri confectionē. Candelabrum enim non fecit, sed informatū aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totū verò circa templum spacium cocto latere circūdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: vt & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ Dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana voluntate faciebat, sed erat ei cōtentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autē olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiásque prædixerat huius templi futuram in Ægypto constructionem à quodam viro Iudæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cū ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire volentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, vt ne vestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat vsq; clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudeorum apud Cyrenem.

Cap. XXXI.

VDACIA verò sicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, cōtigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum, vt se attenderent persuasit: perduxitque eos in solitudines, cū signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate verò præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & professionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidē pars manibus interiit, nonnulli autem viui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum verò ac diligēter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusque ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatā multimode cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt ipse quoddam bellum Iudæorum confecisse videretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facilitatem, etiam doctior erat calumniandi sicariis. Denique cū iussisset Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iamdudum infensus odium publicauerat, etiam vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarū copiis eximios, tria simul millia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne verò vel alibi degentium quisquam Iudæorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisque aliis qui comprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum accusationem viris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamque degentium. Horum autem, qui per insidias accusati sunt, vnus erat Iosephus, qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita vt sperauerat cessit. Nam Romam quidem venit, Ionathan cæterosque victos ducens, finemque arbitrabatur esse quæstionis apud se ac per illum conflaram calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, veritatem requirebat: cognitioque non iure hominibus accusationem illam illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito verò pœnam in Ionatham statuit: prius enim verberatus, viuis exustus est.

Catullo

Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quid amplius castigationis experiretur: non multo autē pōst, multiplici morbo & insānabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantū cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro videbat sibi instantes vmbas eorum quos peremerat, & clamitabat. Cūmq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autē semper multum proficiente malo, extisq; defluētibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiz factō indicio, quā quod nequissimos vlciscatur. Hic nobis est finis historiz, quam promissimus nos cum omni veritate tradituros, cognoscere cupiētibus, quemadmodum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis. & qualiter sit quidem expositum lecturis, vt dicant, relinquatur: de veritate autem confidēter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quæ scripsi proposuerim.

Flauij Iosephi de bello Iudaico libri septimi & vltimi, Finis.

FLAVII IOSEPHI

DE ANTIQVITATE IV-

DAEORVM CONTRA APPIONEM

ALEXANDRINVM, AD EPAPHRODITVM, LIBER I.

Opera Sigismundi Gelenij restitutus.

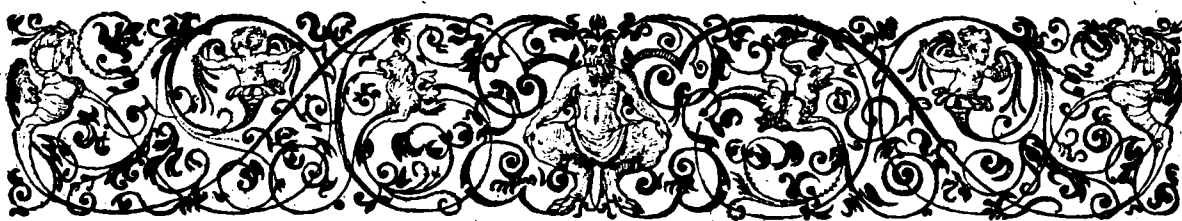

30 **S**UFFICIENTER, vt arbitror, & per libros Antiquitatū, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de nostro genere Iudæorum, quia & vetustissimum est, & primam originem domesticam habuit. Quinq; millium enim annorū numerum historiam continentem, ex nostris sacris libris Græco sermone conscripsi. Quoniā vero multos video, respiciētes blasphemiam quorundam insane prolatā: & ea quæ à me de antiquitate conscripta sunt, non credentes: putantes mendacium nostrum esse genus, eo quod nulla memoriæ apud Græcorum nobis historiographos digni sunt habiti nostri maiores: pro omnibus his arbitratus sum oportere me breuiter hæc dicta cōscribere: & derogantium quidem, vesanum spontaneūmq; increpare mendacium, aliorū vero ignorantia pariter emendare: vniuersosque de nostra antiquitate, qui scilicet veritatē amplectuntur, edocere. Vtar autem
40 in meis dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni sunt iudicandi: eos autē qui blasphemie de nobis atq; fallaciter conscribere aliqua, per semetipsos conuictos indubitanter ostendā. Conabor etiā causas exponere, propter quas non multi in Græcis historiis gētis nostræ fecere memoriam: nec non & eos, qui de nobis scribere voluerūt nescientibus, aut nescire simulatibus indicabo. Primitus itaq; satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, Græcis tantummodo fidem habere, & ab eis consulendam esse veritatis integritatē: nobis autē & aliis hominibus non esse credendū. Sed ego omnia in his contraria video contigisse. Quapropter
50 decet non varias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiā ponderare. Omnia siquidē Græcorū noua, & heri (vt ita dicam) nupérq; facta cognoui: hoc est fabricam ciuitatū & adinventiones artiū conscriptionēq; legū: cunctarūmq; rerum iunior apud eos est historiz diligentia conscribendæ. Apud Egyptios autem, atque Chaldæos, & Phœnicas (desino enim nos illis connumerare) sicut ipsi fatentur, res

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

RERVM. OMNIVM APVD

IOSEPHVM MEMORABILIVM INDEX

SECUNDVM ALPHABETI

ORDINEM.

Primus numerus Paginam, Posterior numerum linearum denotat.

33

Aaron. Moysi in Aegyptum redeunti occurrit Pagina 43. Linea 10

Aaroni sacerdotium confertur 19. 40. confirmatur 72. 10. eius filij quatuor 60. 8. quomodo purificatus 60. 40. filij eius duo seniores dum offerunt, exusti, ibid. 50. Virga eius floaret, et profert amygdala 72. 20. moritur 73. 30. primus fuit pontifex 434. 30. Abaneth qualis zona 58. 4.

Abaris mons 87. 30.

Abassarus à Cyro praefectus restituendo templo Hierosolymis 230. 20.

Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 661. 50. eius mors ibidem

Abdimonius Tyrius adolescens problema tum dissoluendorum peritus 173. 4. et 661. 40.

Abdonis principatus Hebraeorum 104. 40.

Abel quid significet, occiditur à fratre 5. 3.

Abelmachea urbs 151. 30.

Abemerigus Isata suam filiam dat uxorem 424. 30.

Abenerus praefectus exercitus 118. 50. Ichofthum Sauli filium constituit regem 136. 40. pugnat contra Iobab ibidem.

transfert regnum ad Dauidem 137. 30. ab Iobo fraudulenter occiditur 138. 20.

Aber secundi ex fratribus Machabei supplicia crudelissima, tolerantiaque eius 696. 40. et 697. 10.

Abesalomus Ammonem fratrem iugulat 147. 50. fugit in Gesura, unde à patre reconciliato revocatur, item forma eius et caesaries quibus, tum quomodo Iobab tractavit 148. 10. populari aurum captat et regnum 49. 20. cum patris concubinis rem habet 150. 20. cogit magnum exercitum contra patrem 151. 30. pendens in arbore interiturus 151. 20.

Abias Arabum rex praelio viclus sibiipsum manum infert 417. 20.

Abias Salomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 112. 20. et 142. 20.

Abiatharus Achimelech filius servatus à Sauli senectute 117. 30. confirmatur ei pontificatus 156. 2. quomodo à Davide abusus, eius domus sacerdotio priuatur 163. 40.

Abibalus rex Iromi pater 173. 3.

Tyriorum rex 661. 20.

Abigea Nabali uxor Davidem commotum placat 130. 20.

Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit et Iochimum è vinculis eximit 213. 40.

Abimelech Bethlemita in Moabitica terram cum suis profectio 107. 20.

Abimelechus Gedconis nothus, fratres legitimos occidit, et imperium arripit 102. 28. urbe et tribu pellitur ibid. Siccima captas solo aequat 103. 20. occiditur à muliere ibidem 30.

Abimelechus Palestinae rex Saram concupiscit 15. 30.

Abironi cum suis terra dehiscit 71. 30.

Abisace puella calefacit senem Davidem 159. 20. ambit eam uxorem Adoniae 163. 20.

Abisaeus Iobi frater, uir fortis 136. 40. et 153. 50. cum fratre Sabaeum persequitur 157. 10. vindicat regem ab interitu, occiso Acnone 156. 10.

Abrahamus quando natus 11. 30. Lotum nepotem adoptat 12. 6. è Chaldaea migrat in Chananeam, et dei uerum cultum instituit ibid. hinc in Aegyptum proficiscitur, ubi uxorem fingit esse sororem suam ibidem. Aegyptius disciplinas instituit 13. 5. Assyrios vincit 13. 30. decimus dat Melchisedeco, et promittitur ei filius à deo 13. 50. genuit Ismael ex Agare 14. 20. hospitatur angelos tres ibid. migrat in Gerara 15. 30. à

deo tenetur ibidem. monumentum sibi et posteris comparat 17. 40. ducit Cheturam uxorem, suscipit liberos ibid. Isaco querit uxorem ibid. moritur 18. 10. eius arma contra Pharaonem 609. et 610.

Abrahami domicilium, uicinus 11. 30.

Abisalomon tyrannidis Manthem aduersator 531. 40.

Abisalomus patrius, et socer Aristobuli captus 298. 10.

Accaro non potuit capi ab Hebraeis 95. 40.

Achabus Amarini filius regnum paternum nactus maioribus comminatur id sceleraibus quam antecessores fuit 186. 10. agnoscit suum fatum et poenitet 187. 10. cecidit Adadi filio bellum inferenti 187. 20. eundem vincit 188. 10. occiditur 191. 1. ipsius liberorum capita praeceduntur 199. 30.

Acher furtum committit 90. 1. plectitur ibidem 40.

Ache, quunti ex fratribus Machabei inmania supplicia, eiusque insignis tolerancia 697. 30.

Achaz rex Iothami filius regnum paternum arripens, idolis filium holocausta offerit, bellumque impetitus, magnam patitur stragem 206. 30. Assyriorum regis auxilio ulciscitur Syros, stridens et impius moritur 207. 10.

Achiabus Herodis nepos aut uim prohibet 373. 40. impetitur à 2000. militibus dimissis 378. 50. Herodem manum sibi inferentem prohibet 504. 20. militibus tumultuantibus resistit 379. 1.

Achias pontifex 117. 30.

Achias propheta Hieroboamo regnum et alia uaticinatur 176. 40. 180. 181.

Achilaeus princeps comenariensis 156. 1.

Achimaneus Berzelai filius apud Davidem manet 156. 1.

Achimaneus Davidi uictoriae nunciat 153. 50.

I N D E X

Abimelech pontifex Davidem cōmeatu iuvat 127.30. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 127.30
Achitophel à Davide ad Abesalomū deficiit 149.30. male consulit domū suo 150.20. propter spectum cōsiliū relinquit Abesalomum et se suspendit 151.30
Acme Iulie famula dolus 371.4. et 503.50
Acmon gigas Davidem occisurus ab Abisao perimitur 156.40
Acusilaus Argivus quo tempore historiā condere incepit, et in quibus Hesiodum corrigat 656.10
Adadus Azaelis filius paternum in regnū succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 273.10
Adadus Syrie et Damasci rex cum Davide confligens vincitur 143.1
Adadi huius posterī dicti reges Syrie. sicut Aegypti reges Ptolemei ibidē. 7
Adadus tertius Samariam uasat ibidē. 11
Adadus Syrus Achabē bellū inferens cedenti, ab eo tandem vincitur 187.20. et recipitur in gratiam 189.40. Ioramo insidiās et Eliseū capere conatus frustratur 194.40. bello aggreditur Ioramum ibid. fugatur à deo 196.10. prefocatur ab Azacle 197.10
Adami creatio, et quid ea vox significet 3.40. lapsus et multa 4.40. eius soboles, posteritas et mors 5.1
Adar mensis 87.40, 233.10, 238.242.20
Adar mensis dies xiiii. et xv. cur festi Iudeis 242.30
Aderus Syriam occupat, et rex eum efficitur 176.30
Adoma quid significet 21.20
Adomus dictus Esau ibidem
Adoni quid significet 95.10
Adonias Davidis filius regnum paternum affectat 159.40. fugit ad asyliū, et ueniam commissi à patre impetrat 160.20. saluat matrē Solomonis, et Abisaces conubiū ambiēs occiditur 163.20
Adonibezecus capitur ac truncatur manibus et pedibus, sic uti ipse alios reges mutilauerat 95.20
Adoramus quæstor tributorum ordinatur 155.50, et 156.1. lapidibus obruitur 177.50
Adulterij suspecta quomodo purgetur 64.30
Adramalechus Senacheribi filius patricida 211.30
Adrazarus Sophenorum rex à Davide uictus 142.40
Aegyptius uates seductor Iudeorū 431.40
Aegyptij populus qualis 10.30, et 37.40
Aegyptiis quis astronomiam et arithmeticiā primus tradiderit 13.4. non licere eis greges curare 13.8. cur quinq-

tam fructuum portionem regibus pendant 36.40. pugnant cum Aethiopiis 40.10. Hebraeos insequuntur 46.6. quare Babylonē abducti 220.40. eorum antiquissima rerum memorabilia traditio 655.40. 657.5. testimoniū de Iudeis 659. et 666.10. quid eis Grecorum commercium conciliarit 658.40. sexaginta milia Iudeorum peremerunt 651.40
Aegyptiis gratificari uolentes ueritatem de gestis Iudeorū corrumpere 667.10
Aegyptiorum dii descripti 668.40, et 676.30. seruitus 679.20. eorū mali mores taxati 676.10
Aegyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est 676.20
Aegyptiū mare totū portus. caret 590.38
Aegyptū famēs ingens occupat 30.30. et 36.30
Aegypti regina Solomonē inuisit 174.10
Aegypti descriptio 528.10, et 590.20
Aegyptus unde nomen acceperit 660.50
Aelius Gallus dux auxiliatorum ab Herode missorum Cæsari 335.50
Aemilius Lucius à Iudeis occisus 537.10
Aemilius Regulus Corduben. 406.20
Aeneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 557.20
Aeoles populus 10.10
Aeraria quis inuentor 1.50
Aeris genus auro preciosius 143.20
Acinaces Persicus, qualis 432.30
Acta, petra, Sampsonis habitatio 102.10
Aeternius Fronto magister duarū legionum Alexandrinarum 628.10
Aethiopes, populus 10.10. bello Aegyptios infestant 40.10. quomodo à Mase uicti 41.10
Aethiops ab Aegyptiis circumcisionem accepisse 180.30
Agaris insolentia ob conceptam infantem punitur 14.10. ablegatam unā cum filio consolatur angelus 16.10
Agatharchides historicus 666.10
Aggeus propheta 232.10, 233.10
Agire Nababai facinus 614.20
Agrorum terminos quis primus fixerit 5.40
Agriculturam quis inuenerit ibidem
Agrippe Aristobuli filij soboles 391.10 uaria fortuna 392
M. Agrippe in Iudeos beneuolentia 252.30
Agrippa in Asiam mittitur 317.40. ab Herode magnificē exceptus epulum præbet populo 342.50. cuius in Iudeos studium 350.30, et 364.40
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulā accusat 397.50. accusati tetrarchias ac bona consequitur 398.10. conuiuio sumptuosissimo Cæsare excipit 400.20. Iudeos reconciliat Caio 399.30.

hortatur Claudium ad retinendū principatum 416.40. tergiversator bis linguis ibidē. que beneficia à Claudio Cæsare acceperit 418.50, et 419.10. eius in Iudeam reditus 419. Silam uinctum adseruat 419.20. reliquaciū gesta usq; mortem 421.412.424. et 518.519.523.524.525.528.540.553.554.544.566.586.595.600. per totum.
Agrippa filius Agrippæ 422.10. impetrat pontificie stolæ custodiam Iudeis 423.50. Chalcidi præcitur 430.10. Claudio autor ut Iudeorum causam legitime cognoscat 430.10. Chalcidem aufert ei Cæsar, et multis aliis toparchis donat ibidem. 10. nuptias instruit ibidem. Galilee parte donatur à Nerone 431.10. domum extruit 432.40. Neroniada nominat et munificus est 433.40. Magdala certat capere 432.40. uenit Tyrum cum Vespasiano 436.40
Agrippæ regni fines qui 463.10
Agrippina Claudij Cæsaris uxor 430.8. matri ritū ueneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 430.50
Agrippinum à quo conditum 486.10
Ainam inuadunt Hebrei, et fugantur 90.10. capitur et succeditur 90.10
Alabarchie magistratus 428.20, et 410.30
Alanorum nationis descriptio 646.10. irruptio in Mediam et Armeniā ibid.
Albinus Iudeæ præfides 433.10. Iudeam latronibus expulset 434.10. malus 436.2
Albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere multarum dimittit 631.10
Albini procuratoris direptiones et iniustitia 451. per totam.
Alcinus in pontificatum succedit aliis Iacimus dictus 166.40. profugit ad Demetrium ibid. perit 168.10
Alexander Alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 391.50. Vide infra Alexander Lyfimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggereditur Demetriū 271.20. uenit 272.40. Ionathas amicitiam ambit 271.30. Ionatham in summo honore habet 274.3. Ptolemeo Philometori hostis factus occiditur 176.1
Alexander Aristobuli filius Iudeam infestans à Gabiniō vincitur 298.50. res bellas Romanos quotquot potest interficit 300.1. Hyrcano bellū infert 489.3. cum Gabiniō pugnat 470.10. scutari percutitur 301.20
Alexandri fictiti actus et fallacie 511.1. Vide Pseudalexander
Alexander Herodis filius Romæ reuersus ducit uxorem 342.1. accusatus à patre causam dicit, et reconciliatur 347.20. 348.1.

IN IOSEPHVM.

30.34.8. calumniis oppressus conuincitur in uincula à patre 354.40. reconciliatur patri per socerum 355.20. iterum calumniis urgetur ab Eurycle alijsq; 357.40. et in carcerem detritur ibid. accusatus à patre Beryti, dānatur 360.30. strangulatur 362.8. Alexander Herodis filius ueneficij accusatur à patre 489.30. iterum accusatur 492.10. et in uincula cōticitur ibidē 30. accusatur 495.10. strangulatur 496.20. eius soboles ibidem. Alexandri Herodis filij posteri in maiore Armenia regnauerunt 518.20. Alexander Iamneus Hyrcani filius, rex factus fratre infidiantē interimūt 287.20. circumuenit astu Ptolemeum Lathurum, à quo postea uincitur 288.20. iterū belligeratur cōtra eum 289.10. preliatur cum suis 290.20. cum Demetrio Eucero ibidem. inhumanitatis causa Tetracides dictus alijsq; gesta et mors 290.30.292.8. et 464.20. 465.20.466.10. Alexander Lyfymachus Alabarcha solutus uinculis à Claudio 418.30. eius diuitie quantae 428.20. Alexander rex primus Macherunta edificauit 644.8. quo tempore mortuus 665.9. eius morte Iudei in Aegyptū et Phoenicem translati 665.30. Alexander Philippi filius patri in regno succedēs quas tulerit uictorias 243.30. Damascum et Tyrum capit atq; Gazam 244.10. pōnsicem Iadadum ueneratur, et Hierosolymis deo immolat, Danielisq; prophetiā interpretatur, et Iudeis quaecunq; postularant concessit 245.1. et 533. eo mortuo quomodo regna eius occupata 245.40. Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiā crassiori auro et argento perfudit 601.50. Alexander Veles rex 276.8. Alexander Zebinas Demetrii uicti loco rex constitutus foderatur Hyrcano 284.20. in bello cadit ibidem. Alexandra Alexandri Iamnei uxor quomodo à mortituro marito instructa regnū seruauit et administrauit 291.40. morbus eius et mors 293.20.394.1. 624.625. Alexandra Hyrcani filia. uxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 320.40. 321.1. Alexandra Phasaeli filia 391.20. Alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 518.5. iisdem quatuor mensū annum ministrat ibidem. 10. Alexandria ciuitas post Romam maxima 592. Alexandriae portus descriptio 590.40. urbis situs descriptus 518.8.

Alexandrinorum seditio contra Iudeos 534.4. Alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 390. Alexandrinorum fortitudo et praestantia in oppugnatione Hierosoli. 605.40. Alexandrini quandiu cesserint Iudeorum solennitatibus 676.20. Alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibidem. Alexandria arx 297.2.467.20. Alexas ducit Salomem uxorem 363.30. iubetur ab Herode nobiles Iudeos se de functo occidere 373.20. pie agit 374.20. Alifus, Alifsei 10.10. Alifragmuthosis rex cōtra pastores gerit bellum 660.5. Aliturus mimorum actor 437.50. Allus Samarita, libertus Neronis 393.20. Althemas praetimore obriquit 484.40. Amalecites gens 50.40. Amalecites bellum Israelitis inferunt et uincuntur 50.51. Amalecites Hebraeos subiungunt 100.40. eorum rex captus et occisus 119.20. 120.10. Amalecitas quanto deus odio sit persecutus, et quomodo Saulus eos extirpauerit 119.4. David cedit eos 134.20. Amalecus nothus Aliphae filius 25.30. Amalecitis regio ibidem. Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, et quantum in Iudeos propter Mardocheum concepit odiū 238.4. cōsulit contra seipsum 239.20. in cruce Mardocheo paratum sustollitur 241.30. et filij eius 242.40. Amareli filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, et quare eius sedis praenas dedecimus 270.10. Amaranus seditionis exulat 423.30. Amarinus constituitur rex 183.40. obit die suū, relicto principatus successore Achabo filio 184.20. Amasius Absolomi copiis praeficitur 151.40. impetrat ueniam à Dauide, cui gratulatur regni restitutionem 153.30. constituitur praefectus exercitus 155.1. occiditur à Joab 155.20. Amasias filius Iosafat regis Iude, uir bonus et pius patri in regnū succedit 202.30. 203.1. paterne necis autores tollit, Amalecitas, Idumeos et Gabelitas prelio uincit, et ad idola deficit 203.20. increpatur à propheta ibidē. minatur Iosafat regi, et prelio uictus capitur interficiturq; 204.10. Amasias sacerdos 191.40. Amathus, Amathae 10.11. Amathus castrum ad Iordanem 289.10.

Ambitio quantum malum 138. per totum M. Ambuius praeficitur Iudee 385.50. Amichophis regni terminus 660.36. Amesses regni terminus ibidem. Amias Achaz fil. bello superatus à Zabarba trucidatur 206.40. Aminadab ueluita 111.20. Ammanus, Ammanite 15.30. Hebraeorum genti bellum inferentes excipiuntur 109.50.104.1. Ammanitarum contumelia in Dauidem 385.30. et quae de eis ultio accepta 444.10. excinduntur 446.50. Ammanites et Moabites socij mutuo sese occidunt 192.10. Ammaus exusta 509.20. Ammaus thermae sanādis corporibus idoneae 566.10. uide et Emmaus. Ammonius insidiator Ptolemei Philometri occisus 275.30. Amnon sorore Thamar suprat 147.30. occiditur à fratre Absoloma 148.59. Amorei cum suis regibus delecti 73. qui eorum ditionis termini 73.39. Amoritis regni duabus et dimidia tribubus conceditur 78.10. Amosius Manassis filius regna paterno substituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 217.6. Amasius constituitur pontifex ab Herode 320. honore priuatur 321. restituitur 322. Ananias Nabathi pontifex cum quindecim alijs crudeliter necatur 616.40. Ananias mercator Iudeus regis mulierem Iudaicā in religione docet 425.20. Ananias Nesedai fil. pontificatum accipit 428.30. uinctus mittitur Roman 429.50. Ananias nominatur Sedrachas 221.20. Ananias Onias filius copiis Cleopatras praeficitur 285.20. et 288.40. Ananias Pharisaeus Iosepho se opponit 446.40. Ananie pontificis liberalitas, cuiusq; sermorum iniquitas 433.30. et 434.4. ipse filius capitur à sicariis 433.30. Ananie pontificis domus incenditur 530.30. Ananias pontifex cum Ezechia fratre, et pontificibus alijs in cloacis latuit propter seditionem ibidem. cum fratre interficitur 530.10. Ananus Anani filius pontificatum acquirat, et Iacobum lapidat 433.20. Anani senioris felicitas ibidem. Ananus Ionathae filius Cestio portam proderet uoluit 536.30. Ananus Iudeorum dux uinctus Roman mittitur 429.50. Ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se preparat 542.30. 542.40. apparatus belli rursus amittere noluit ibidem. milites contra Simonem Giora mittit ibidem 40.

I N D E X

- Ananus pontifex, eiusq; gesta 571.10. & 572.573. per totum
- Anani mors Hierosolymae excidij principium 578.40. eiusq; uirtutes celebratae ibidem
- Ananus Sethi filius pontifex constituitur 385.30. eo priuatur ibidem
- Ananus Simonis satellites ad Titum profugit 628.10
- Anarabarches, pontifex Hebr. 57.30
- Anaxagore Clazomenij mors 868.
- Anchus rex Gitta 126.30. & 131.3. exercitum ducit in Hebræos 132.10.134.8
- Andromacho amicitiam renunciat Herodes 354.20
- Andronicus Messalami filius orator 278.40
- Angelus, quale nomen 326.30
- Angelos cum mulieribus coisse 6.20
- Anilei & Asinei Neerdensium facinora 401.403.404.405. per. totum
- Animi unde certissimum argumentū colligatur 129.20
- Anna Helcanis uxor 108.40.109.3
- Anubas seditiosus plebitur 423.30
- Annius Minutianus 406.20. & 408.20.417.20
- Annius Rufus Iudæe preficitur 385.50
- Annus magnus quot annis constet 8
- Anni septimi, quinquagesimi seu Iobeli remissio 64.50
- Anni quot ab exitu Israelis ex Aegypto usq; ad templi Solomonis extructionē 434.40
- Anticij interitus 411.10
- Anthedo, postea Agrippias dicta 289.20
- Antigonus Asia occupat mortuo Alexandro 246.10
- Antigonus Aristobuli filius cū patre transfugiens capitur 299.30. accusat apud Cæsare Hyrcanum & Antipatrum 301.20. paternū regnū affectans profligatur 308.30. reducit in regnum per Parthos 310.30. amputat Hyrcano auricularas 312.30. accusatur Rome, & placat pecuniis hostē 313.40. quomodo ab Herode oppugnatus sit 314.10. & inde quomodo expugnatus & irrisus à Sofio 317.50. Antonius Herodis pecuniis corruptus cū occidit 318.319. per totum Antipatrum & Hyrcanum accusat 471.30. uincitur ab Herode 474.20. rex constituitur 476.40. quā insolēs ex unica uictoria factus 480.20. dat se uinciendū Sofio 482.30. securi percutitur 482.50
- Antigonus Hyrcani fil. Samarie obsidioni preficitur 184.50. quomodo à fratre & cur occisus 286.40.463.40
- Antiochia Mygdonia, urbs 426.40
- Antiochia, Syrie metropolis 544.20
- Antiocheni Demetriū eiecsum recipiunt 275.30
- Antiocheni soli cum Sidonitis & Apame-
nis pepercerūt Iudeis cohabitatoribus suis 533.30
- Antiochenum odium in Iudeos 352.20
- Antiochenū petitiones apud Titū 641.40
- Antiochus Antiochi Grypi filius uictus & occisus ab Antiocho Cyziceni filio 289.50
- Antiochus Antiochi Cyziceni filius superat Antiochum Grypi, & superatur inde ab Eucero & Philippo fratribus ibidem
- Antiochus Aspendius ab Hyrcani filiis uictus 462.40
- Antiochus Comagene rex 387.6. & 421.40
- Antiochus Cyzicenus cū fratre Antiocho Grypo belligatur 284.50. uincitur ab Hyrcano 285.1. occiditur à Grypi filio Seleuco 289.40
- Antiochus deus Alexandri fil. adolescens rex coronatur & amicitiam cū Iona-
tha inuit 281.40. trucidatur à Trypho-
ne suo tutore 282.10
- Antiochus Dionysius Antiochi Grypi fil. Damasci regno potitus quid gesserit 291.4.292.1. eius cū Alexandro & Arabibus bellum 464.50.465.20
- Antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius gesta cōtra Iudeos 258. usq; 265.639.677. ad Elymaida uincitur 264.50. commissā regni curā Philippo moritur 265.10. & 366. per totū. aliq; eius gesta 690.10.692.678.693. per totum
- Antiochi Epiphanis cum Ptolemaeo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudeam irruptio seu 461.30
- Antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hierosolymam 610.40.613.10
- Antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex cōstituitur 265.10. Bethsaris. expugnat 266.7. Philippū tutorem regnum inuadentē occidit 366.40. captus à Demetrio trucidatur 266.10
- Antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudeam afflixerit 461.50
- Antiochi Magni bellum cum Ptolemaeo Philopatore, & beneficia in Iudeos 252.10. dat filiam Ptolemaeo uxorem 254.9
- Antiochi Pharanx, loci nomen 461.10
- Antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 252.30
- Antioch. Soter, etiā Pius dictus frater Demetrii rex natus Tryphonē persequitur & interficit 281.50. Simonem Mattbie in amicitiam receptū conatur subigere, sed infeliciter ibidem oppugnat Hyrcanum Hierosolymis, & cognominatur Pius 282.283. per totum. regno & uita priuatur ab Arsace ibid.
- Selucum Grypi uincit 289.40
- Antiochus Grypus qui, & Philometor Demetrii Nicanoris fi. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syrie occupat & Heracleonis insidiis occisus 289.40
- Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxiliū miserūt bina milia peditū, & sagittarios equites mille 546.10
- Antipas Herodis fil. cōstituitur tetrarcha 374. affectat regnū ibidem. portionem paterni regni acquirit 510.30
- Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamēto 503.10. tetrarcha instituitur 504.30
- Antipas pater Antipatri Iudæe prefectus ab Alexandro 294.30
- Antipas regij generis uir cōprehensus custodia traditur 571.20. occiditur 772
- Antipater Herodis fil. à patre uocatur domū 346.3. honoribus agetur 346.30. fratres crebris calūniis infestat ibid. 354.30.358.10. malicia eius 363. per totum. eius in patrem insidie 364.50.366.367. capitis damnatus uincitur 368.1. occiditur 373.40. ab Herode patre pellitur ciuitate 488.20. fratrib. insidiatur 489.10. prodigit 496.30. fratrum occisorum liberis etiam male uult, & cōspirat contra patrem 496.30. ueneno cum tollere conatur 499.10.500.6. aliis duobus fratribus calumnias struit ibidem. causam dicit 501.502. per totum. occiditur 504.30
- Antipater Iudæus Hyrcanum in regnum restituit 466.467. per totum. aliq; eius gesta 470. usq; 473
- Antipater accusatus, declaratur prefectus Iudæe à Iulio Cæs. & Hierosolymorū muros reficit, & filius suis prefecturas attribuit 471.40
- Antipater qui prius Antipas, quomodo se suosq; cuexerit, & Aristobulum regno ciecerit 294.50.295.10. Scaurum cōmeatu iuuat 298.40.299.10. eius autoritas, uxor & liberi 301.50. qualem operam nauarit Cæsari, aliq; eius gesta ibidem. & 302. dynasta & procurator Iudæe cōstituitur à Cæsare 303.20. suos liberos ad gubernacula prouehit 303.30
- Antipater Salomes fil. accusat Archelaū 376.30
- Antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 367.10. ueneficiū apparatus Herodi indicat 499.20
- Antipatri ciuitas edificatur 487.10
- Antiphilus cum suo fratre uenenum apparatus in Herodis interitiū 367.10
- Antiquit. libri xx. quod tempus complectantur, & quæ historiæ 416.10
- Antonia Drusi maioris uxor, Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniā 393.10. eius iur. in Agrippā 394.10

IN IOSEPHVM.

394.10. eius prudentia 396.50. 397.
10
Antonie edificij Herodiani descri. 603.
30
Antonia porticus incensa, et praesidium
ex ea deturbatum 530.40
Antonia turris ab Herode condita 340.
40.389.10.486
Antonia fundamenta subuersa 624.30
M. Antonij decreta pro Iudeis 306. per
totum
M. Antonius, dux Ro. 299.1. in Asiam
proficiscitur, et Herodē defendit 308.
40.475. amore Cleopatrae captus He-
rodem, et Phasaelum tetrarchas con-
stituit 310.1. ad regium fastigium eundē
promouet 313.20. ab eodem pecuniis
corruptus Antigoniē medio tollit 319.
20
M. Antonius donatur ab Herode 319.1.
homo impurus 320.30. Herodi nihil
indulget 323.30. multa indecore agit
in gratiam Cleopatrae 424.1. subigit
Armeniam ibidem 50. nuncitur apud
Actiū a Cesare 327.40. occisus 330.
qualē operā Gabinio praestiterit 470.
10. Herodem exulē regno Iud. prae-
cit 477.50. propter Cleopatram multa
facit indecore 483.4
Antonius centurio a Iotapato insidiis
interemptus 557.3
Antonius praefectus aequitū contra Ro-
manos 543.30. eius gesta ibidem
Antonius Primus ē Macta contra Vitel-
liū cum legione tertia properat 591.
40. eius gesta ibidē. Vitellium inter-
ficit 586.6. in conflictu cum Vitellia-
nis quatuor milia et quingentos amisit
552.10. Romanū properat ibidem.
Antonius Silo Taricheas missus cū duobus
milibus sagittariorum 563.9
Aod. uide Iodes
Apachne regni termini 659.40
Apamia obsidione liberata 473.10
Apelleus, mensis 235.20.259.10
Aphrica unde sic denominata 18.7
Aphri et Aethiopes quantum annue pen-
dant Romanis 527.50
Apion Alexandrinorū legatus contra Iu-
deos 398.30
Apion grammaticus res Aegyptiacas con-
scripsit 673.7. eius portentosa mēda-
cia de Iudeis et tota uita taxata ibidē.
673.674. per totum. et eius calum-
nia et mendacia confutata 674.675.
676.677. per totum. propheta factus
fabulam tragicam de Iudeis infiden-
tissime fingit 676.30.677.678.679.
680. per totum
Apionis mors 680.20
Apobacterion locus 7.40
Apochis regni termini 659.40
Apostodoti Gazareorum dux praedium
cum Ianneo, et mors 189.30

Apollonius Antiochi dux, a Iuda Maccha
beo uictus occiditur 261.20
Apollonius Damaus praefectus Alexandri
filij Antiochi Epiph. 274.30. uincitur
a Ionatha 275.10
Apollonij Molonis mēdacia de Iudeis 676.
40. 678.40.685.50.686.10
Aponius senator sancitur 418.2
Apsanes Iudeis praeficitur 104.30
Aquila aurea supra portam posita delici-
tur 372.2.348.349. per totum
Aquila quare Romanorū insigne 548.20
Aquila Caligulae interfecto 410.30
Ara tabernaculi, et Arula suffragato-
ria 57.20
Arabia, confinis Iudae 295.1
Arabes quae etate infantes suos circumci-
dant 16.6
Arabes Hebraeos subigunt 101.50. ab ipsis
rursum caduntur 102.1
Arabum praeliū cum Herode 325.50.326.
per totum
Arabū Iudeam deuastrantiū scuitia 380.7
Arabum gesta in Iudea post mortem He-
rodis 509.20
Arabes Iudeorum transfugarum uiscera
patefaciūt, aurumq; eximunt 617.30
Aramus, Aramei 11.10
Arami liberi quibus gentibus appellatio
nem indiderunt ibidem.
Araxes ubi mortuus ibidem.
Ara sci templum 111.30
Arbela uicus 452.20
Arbori interdicta quae uis indita fuerit 4.
20
Arca Noē 6.40
Arca Noē reliquiae ubi seruatur 424.40
Arca tabernaculi forma 56.40
Arca in potestatem hostium uenit 109.
quantorum malorum his fuerit autor
ad quos peruenit, et quomodo He-
braei reddita 109.110
Arca transfertur Hierosolymam in templū
Salomonis 169.50
Arcades de antiquitate gloriantes, post
Athenienses literis cruditi 656
Arces, alio nomine Arctipus, ciuitas 93.8
Arce, quae nunc Petra, ciuitas 73.20
Archelais uicus conditur 383.2
Archelaidis palmata 385.50
Archelaus Cappadociū rex 342.40.435.
348. Herodem ad sanam mentem redu-
cit 355.40. eius prudentia 493.494
Archelaus Herodis filius a patre regno
praefectus ipsius funus curat 374.30
populo se accomodat, et incidit in se-
ditionem 375.10. accusatur apud Au-
gustū 376.20. ethnarcha non rex cō-
firmatur ab Augusto ibidem. Glaphy-
ram fratris defuncti uxorem ducit 383.
20. accusatur apud Augustum et rele-
gatur Viennam Gallie ibidem. 511.30.
uenduntur eius bona 385.50. a fra-
tre falsē calūniatur 500.10. rex cōsti-

tuitur 504.50. in seditione incidit 505.
506.507. per totū. quod nō rebellasset
quarta tributorū parte leuatus 511.30.
eius reditus quanti ibidem
Archelais Magdali ad Titū profugit 628.
10
Arcyon medicus 4
Arethis, sexti ex fratribus Machabaei im-
mania supplicia, eiusq; cū insigni tole-
rantia sermones 698.699. per totum
Arctas Arabum rex fugientem Hyrcanum
recipit hospitē, oppugnationē Aristo-
buli cogitur intermittere 294.295.
per totū. cū Scauro foedus init 298.40
Arctas qui antea Aeneas cōstituitur Ara-
bum rex 357.20. confirmatur 360.20
Arctas Caelesyriae regnū adipiscitur 291.
20.465.30. cū Herode bellatur 390.
391. per totum. et Iudae infert bellum
465.30. a Scauro mulclatur ccc. ma-
lentis 469.9
Arctas Petrus Roma auxiliatur 379.50
Argolicae historiae scriptores discrepantes
656.40
Aripbanes Graecus historicus Iudeorum
mentionem facit 666.40
Arictis instrumētū bellici descriptio 552.16
Ariochus Nabuchodonosori satellitū prae-
fectus 221.40
Ario, procurator Iosephi Tobiae fil. 256.30
Aristeus Iudeorum negotium agit apud
Ptolemeum Philadelphum. 247.20.
248. per totum
Aristocratiam esse optimā administ. 3
Aristotelis apud Clearchum uerba de Iu-
deis 664.50
Arius centurio cōsossus 579.30. et 509.3
Aristobuli odium erga fratrem Agrippam
392.30
Aristobulus Agrippae frater, Iudeorum
causam agit apud Petronium. 399. per
totum
Aristobulus Aristobuli fil. adolescens pul-
cherrimus ibidem. ab Herode cōstitui-
tur pontifex, et occiditur. ab eodem
322.10
Aristobulus Alexandri Iannei fil. genero
sui 291.10. quomodo adsecutus sit re-
gnum 293. per totum. obsessus ab Are-
ta liberatur per Scaurum 295.40. qua-
le donum Pompeio misit, et cōtro-
uersam cū fratre apud eundem disce-
ptauit 296.10. quomodo a Pompeio
tractatus 297.7. uinctus abducitur Ro-
mam. 298.30. uinculis elapsus iterum
capitur et mittitur Romam. 299.30.
ueneno sublatu est 301.16
Aristobulus Herodis fil. reuersus Roma du-
cit uxorem 342.40. conuictus in car-
cerē falsis calumniis oppressus 358.10.
accusatus a patre Beryti dānatur 260.
30. strangulatur 461.8
Aristob. filij Herodis, liberi qui 496.30.
518.10
Aristob.

I N D E X

- Aristobulo** Herodis filio Armenia minor à Nerone data 519
- Aristobulus** Herodis frater, priuatus mortuus filia unica relicta 518.10
- Aristobulus** Herodis dynastæ Chalcidis f. dominiis multis donatur à Ner. 508.5
- Aristobulus** Hyrcani f. obsidioni Samariæ præficitur 285.7. quomodo imperarit et seuerit in matrè ac fratres 285.40. fratris cade pollutus moritur philællen dictus 286.10. primus diadema regium usurpauit, et quomodo se gesserit in matrem et fratres 286.20. mors eius 462.40
- Aristobuli** et Hyrcani furor et contentio 610.50
- Aristobulus** rex Chalcidis contra Antiochum 646.10
- Armenia** regio 11.20
- Arnon** fluius 73.30.74.10
- Arphas** uicus 545.30
- Arphaxades** Arphaxadei 11.10
- Artabanus** Vonone uicto Parthorum regnū assequitur 386.50
- Artabanus** à Vitellio uictus 389.10. recuperato imperio socratur Neroni ibi.
- Artabani** cum Asineo et Anileo reconciliatio et amicitia 402.50
- Artabanus** regno pulsus restituitur per Izatem 426.30. et 427.4
- Artabazes** rex Parthorum donatus Cleopatæ 483.10
- Artabazes** Tigranis filius captus 324.50
- Artaxerxes** regnum paternum accipiens quale conuiuiū instruxerit 237.20. accusat uxorem et diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Estheram 238.3. Amanè in sūmo habet honore 238.40. eundem cruci suffigit 241.30. Iudeos periclitantes liberat ibidem
- Artaxias** Tigranis filius regno nō diu positus pellitur 324.50
- Artemisius** mensis 167.20
- Artorius** quemadmodum ex incendio per Lucū cōmilionē seruatus sit 626.20
- Aruceus** Arcen condidit 11.2
- Arudeus**, Aradus insula ibidem
- Aruntius** præco retundit Germanorū militum impetum 412.9
- Arus** uicus 380.5
- Aruum** loci nomen 127.6
- Asamoneorum** gens Iudeorū reipm. statū mutauit 233.30
- Asamonis** montis Galilee situs 335.30
- Asanus** Abie filius regnum paternū accipit 182.20. eius pietas, et bellum cum Zareo Aethiopum rege ac uictoria ibidem. mors 183.40
- Ascalon** capitur 95.40
- Ascalon** Iudeis semper inuisa 543.30. eius situs ibidem 544.10
- Ascalonite** quingentos et duo milia Iudeorum apud se habitantium interfecerunt 533.30
- Ascalonitis** quantum incommodi arca attulerit 120.30
- Aschapes** eunuchus præpositus Hebræorū nobilium curæ obsequitur Danieli 221.10
- Aschanaxes** Aschanaxi 10.10
- Aser** natiuitas 22. filij 36
- Aseritarum** fors in Chananea 91.3
- Asie** quingentas ciuitates uni rectori, et consuli Romano parere 526.50
- Asineus** et Anileus Necridentes grassatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 402.20.403.404.405. per totum
- Asiongaber**, loci nomen 174.10
- Asois** ciuitas 99.50
- Asofra**, buccina 69.40
- Afferforium** tabernaculi 55.30
- Asphaltites** lacus 13.20.504
- Asphaltites** lacus repletus cadauer. 583.40
- Asphaltites** lacus Tiberiensis natura contrarius 584.20. eius descriptio ibidem
- Asphar** lacus 270.10
- Asprenatis** prodigiū et interitus 409.30
- Assamonei** principatus quando desierit 319.7
- Assamoneo** rū familie quādo et quādiu principatus Iudeorū concess. 425.10
- Assaracoddas** Senacheribi filius patri succedit in regnum 211.30
- Assaron** quantum contineat 57.10
- Assis** regni termini 659.40
- Assuras**, Assyrij 11.10
- Assyriorum** imperium quando dissolutum fuerit 211.20
- Astaberri** populus 10.30
- Astapus** fluius 41.40
- Astares** templum 135.30
- Astartis** rex Tyriorum, eiusq. successores enumerati 661.40
- Astoborra** fluius 41.40
- Astronomie** qui primi inuectores 6.10
- Athenienses** quando et quemadmodum Romani subiecti 516.20
- Atheniensibus** nulla cura fuit historie cōscribende 656.40
- Athenienses** religiosissimi crediti 679.40 scriptis legibus utebantur 680.10
- Athenio** legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudeos 255.5
- Athenio** dux Cleopatra, Herodem repellit iam uictorem 483.30.610
- Atbrongæus** uel Atbronges pastor regnū affectat 379.20.508.40
- Auaris** urbs Aegyptia 659.30.660.661. per totum
- Augusti** Cesaris in Iudeos beneficia 350.20. in Herodem odium et Aretam 357.6. reditus cum utroq. in gratiam 360.10. confirmat testamentum Herodis 381.30. in Italiam profiscitur 475.10
- Augusti** mors, et quot annis imperarit 585.50
- Aule** regie descriptio elegans 600.60
- Aulice** deliciae quæ 154.20
- Aurea** terra, regio 174.50.179.1
- Azael** ab Adado cum numeribus mittitur ad Elişā, unde se regem futurū cōgnoscit 197.1. contra Israhelitas belligeratur et Hierosolymitanos, à quo pacē redimit Iosias rex 101.40.202.1. moritur 203.6. et 7
- Azarias** propheta uaticinatur Asani agmini 182.50. et 183.1
- Azarias** compellatur Abdenago 271.10
- Azizus** Emesenorū rex Agrippæ iunioris sororem duxit 430.10
- Azotum** pestis propter arcam detentam inuadit 110.10
- Azotum** captum et concrematū 275.10
- Azymorum** festiuitas restauratur 208.2
- Azymorum** festiuitatis institutio 45.63.7
- B
- Bacrus** loci, et herbe descriptio. 644.20.
- Babe** liberi occiduntur ab Herode 333.4
- Babel** quid significet 9.20
- Babylon** locus cur sit dictus ibidem
- Babylonis** extructio 45.30
- Babylon** in Cyri potestatem uenit 224.50
- Babylonica** captiuitas quando et quomodo accidit 215.216.217.218.219. per totum
- Babylonica** turris institutio 8.40. et quanta fuerit 9.10
- Babyloni** Iudeos persequuntur 404.30
- Babyloni** antiquissima rerum memorabilium traditio 657.10
- Bacca** uicus 544.30
- Bacchides** dux Demetrii contra Iudā Machabæū mittitur frustra 266.40. mittitur iterū ac cum Iudā confligens uincit 268.40.269.1. adigitur ad pacem cum Ionatha incundam 271.10
- Bacchidis** sentia in Iudeos, et eius interpretus 461.3
- Bactriani** populus 11.20
- Badus**, qualis mensura 167.6
- Bæonis** regni termini 659.40
- Bagoas** eunuchus 365.30
- Bagoas** copiarū Artaxerxis imperator quomodo Iudeos ob homicidiū in templo factum tractari 241.10
- Bagothous** et Theodestes eunuchi conuincunt in necem Artaxerxis, et plectuntur 238.239. per totum
- Bathales** Ammanitarum rex 219.30
- Baie**, oppidulum Campanie, ubi et salinde 397.50
- Bal** quis deus fuerit 201.10. sacerdotæ eius uniuersi sublati ibide. ædes ipsius à fundamentis diruitur 201.20
- Balachus** Moabitum rex Balamum ad Israhelitas execrandum mittit 74.40. 75. per totum

Aaronem excitat 71.40. dat eius penas
ibidem
Cornelius Faustus Sylle filius qualem se
prestiterit in expugnatione templi
298.7
Cornelius Sabinus sibiipso mortem infert
407.40. 410.30. 417.40. 418.20
Corona triplex pontificis 58.40
Correi, locus 112.10
Corus mensura qualis 67.47.335.40
Cotobarus Idumae Gazae praefectus ab
Herode, lucro intentus, repudiatur ab
uxore 332.30. eius violentia 434.3
Cotobarus et Saulus fratres una cum Phi-
lippo ad Cestium transfugunt 537.50
Cottornices ubi copiose inueniuntur 49.
40
Coty's Armenia rex 41.50
Crassus in Parthos proficiscens Hierosoly-
mitanum templum spoliari periturus 300.
10. cum omnibus suis copiis perit 301.1
Crassus in Syria provincia Gabinio succe-
dens quid gesserit 470.20
Cretenses moribus, non uerbis erudiebantur
680.9
Ctesiphon, urbs 405.10
Cumanus Iudae praeses constituitur 428.
30.518.20. et quid sub eo Iudeis ac-
ciderit ibidem. et 429.10. accusatur a
Iudeis ibid. exulat 430.10. 519.40
Cuspius Fadus Iudeorum regno praeficitur
422.52. 423.30. seditiones punit 423.
34.428.10
Cydoessa Tyrionum uicus 569.50
Cyprus insula 10.10
Cyprus praesidii locus in sinibus Hierichu-
tis 533.50
Cypros Herodis filia 391.24. alia Phasac-
li filia ibidem.26
Cypron, castellum 349.20. et 487.20
Cypris Antipatri uxor 470.20
Cyrenae, Marmaride et terribiles Syra-
ces quemadmodum Romanis subdita
517.40
Cyrus Persarum rex Babylonem et re-
gem eius capit 224.50
Cyrus Iudeis Hierosolymam repetere per-
mittit, templumque restituere, ac uasa tem-
pli eis reddit, multaque praestat bene-
ficia 127.10. 232.40. 610.30. perit
228.20 D
Dabaritani uxorem Ptolemei regis
procuratoris inuadant 443.20
Dacchari herba descriptio 58.10
Dagon, rex 282.20
Dagon precipitatus 110.10
Dagonis templum exustum 273.20
Dalale meretrix Sampsonis 106.30
Dalmatas bellicosissimos sub una tantum
legione Romanorum quietem agere
527.10
Damascus a quo condita 11.20
Damascus imperio Davidis subicitur
143.1

Damascus a Metello et Lollio capta est
295.40
Damascenorum in Iudeos seueritas 438.
20.518.2. et 651.30
Dana oppidum 98.30.178.10
Danaus Argiuorum antiquus. 661.1
Daniel vocatur Balthasar, et cupit du-
rius uiuere propter ualitudinem et stu-
dia 221.10. insomnia diuina uidet 221.
50. regi somnia interpretatur 222.10.
293.1. Balthasaris uisionem in pariete
explicat 214.10. abducitur a Dario in
Mediam et constituitur summus satra-
pa 225.2. insidias patitur, sed insidia-
tores eius luunt poenam 225.226. per
totum. apud Ecbatana turrim edificat
ibid. quam carus Deo facit, et quan-
tum ceteros prophetas superauerit
226.227. per totum
Daniels propheta 263.10
Danitarum fors 93.7
Danitae a Chananeis sedes mutare coacti
98.20
Darus, fons Iordanis 13.30
Darus nascitur 22.10. filij eius 36.4
Darabitta uicus 452.30
Darius Artabani filius Neroni obses mis-
sus 389.50
Darius Astyagis filius imperium Babylo-
norum uastat, et Daniele abductum
constituit satrapam, quem inuitus postea
leonibus obicit 225.50. hostes Danie-
lis iisdem obicit, et deum eis praedicat
ibidem
Darius equitum praefectus sub Agrippa
530.10
Darius Hystaspis filius rex Persarum crea-
tur, questionem proponit quanam om-
nium rerum fortissima aut potentis-
sima 229.50. et pagina seq. comoni-
tus uero a Zerobabele Iudeos libertati
instituit, et immunitati, urbemque et
templum restituere promittit et iuuat
230.334. per totum. mortuus successo-
rem filium Xerxem relinquit ibidem
Dathamo cum uniuersa sua familia terra
dehiscit 71.30
David filius Iessei 108.20
David qualis, et quomodo rex a Samue-
le unctus propheta, et Saulo furioso
hymnos occinit ad citharam 121.10.
eius magnanimitas 122.20. uictoria de
Goliatho 122.40. amatur a Sauli filia,
et sexcenta hostium capita Saulo ad-
fert et filiam eius uxorem ducit 123.
40. socerum fugit 123.124.125. per
totum. spiculo ab eo petitur 125.30.
accepto Goliathi gladio fugit in Git-
tan, et insanum se fingit 126.30. fu-
git inde alio atque alio ibidem. Cil-
lanis auxiliatur ac iterum Saulum effu-
git 129.130. et 131. per totum. cum
Saul occidere potuisset noluit ibid.
reconciliatur Saulo 129.31. Nabali de-

functi uxorem ducit 131.50. Amalecia-
tas praedatur ibid.53. iungit se Ancho
contra Hebraeos 132.1. abducuntur ei
ambae uxores captae 134.10. Palaestina
nos cedit et uxores recuperat 134.
20. Sauli interfectorem supplicio affi-
cit, et epitaphia ipsi ac Ionathae con-
scribit 135.10. rex unius tribus decla-
ratur, et cum Abnero pagnat 136.
et 137.3. eius filij 137.10. Abnero
fodere iungitur et amicitia 137.40.
interfectum luget 138.30. regnum in
uniuersum ei confertur 139.20. domi-
norum suorum occisores punit 139.
30. quanta copia ad eum in Hebronem
conuenerint 139.50. Iebuseos illud-
tes capit 139.10. amicitiam cum Ira-
mo parat, et Hierosolyma ciuitatem
Davidis appellat ibidem. Palaestinos
superat, et arcem Hierosolymam trans-
fert 141.142. per totum. Palaestinos
frangit et Moabitas Adraaramque
Sophteorum regem 143.10. Theno-
nem in amicitiam recipit Idumaeam su-
bigit, et officia distribuit ibidem.
Ionathae posteros beneficis afficit
ibidem legati eius iniuria a Naase affi-
ciuntur, Syri, Mesopotamiae, Amma-
niae debellantur 144.10. Bethsaben
adulteram facit et ducit uxorem, Vri-
amque interficiendum curat 145.146.
per totum. Ammanitas excindit 147.
3. a filiis molestatur 148.149. per to-
tum. Absalomum filium regem saluta-
tam fugit 40. per totum. patienter du-
dit conuincantem Semei 49.50. fu-
giens benigniter excipitur ab optima-
tibus regionis trans Iordanem 151.30.
prior filium aggreditur ibidem. occi-
sum luget 153.3. ignoscit hostibus, et
recipit regnum, salutatur rex 153.154.
per totum. decem tribus ab eo defi-
ciunt autore Sabao 154.40. Palaestinos
ultimo fundit, hymnos ac musicam in-
stituit 156.40. fortissimi uiri ipsius qui
156.50. populum recensendo deum
offendit 157.40. e tribus malis infli-
gendis pestem eligit, et Oromne arcem
emittit 158.159. templi extruendi locus
ei indicatur, ad quod opifices et mate-
rian comparat, filiumque instruit Salo-
monem quomodo se debeat gerere in-
stus imperium 159.10. et 50. aliosus
calefacit se Abisaces accubitu 159.20.
Solomonem confirmat regem, officiaque
distribuit et tribus, tum templi maso-
rumque descriptionem tradit 160.161.
per totum. Davidis principum alacri-
tas in contribuendo ad templi fabricam
161.30. quid sub mortem Solomoni co-
miserit 162.1. expirat ac sepelitur,
maximisque cum eo thesaurus ibidem.
Davidici generis regum finis, et quot co-
rum fuerint 118.30

I N D E X

Dehora prophetis 10.4
Decime date 24.20.50.7
Decius Mundus quantū infanxit in Paulinum 387.40
Delatorib. quid premij fuerit apud C. Caligulam. 411.30
Demetrius Alexandrinus 281.40
Demetrius Demetrii filius amicitiam cum Ionatha inuit 275.40 Alexandrū uincit 276.40
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damascus constituitur, et Alexandrū Ianneum superat 290.20. contra fratrem pugnant captiuus ducitur ad Parthos ibidem.1
Alexandrum prelio superat 465.7
Demetrius Gadarensis libertus Pompeij 298.20
Demetrius Nicanor rex 276.9. clementer agit cum Ionatha Iudeisq; 277.20. uincitur à Tryphone 278.10. capitur à Parthiis 279.30. dimittitur, et uirginum restituitur ab Arsace 283.40. uiuicitur, capitur et occiditur 284.20
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemaeo Philadelpho comparauerit 300. 5. legem Iudeorum transcribendam curauerit 251.20.
Demetrio Phalereo in historia Iudeorum uenia concedenda, quod Hebraice nesciuerit 666.50
Demetrius Seleuci filius regnum Syriae occupat, Antiochumque et Lyfiam occidit 266.50. Iudam occidit in praetorio 269.10. Ionathae amicitiam amittit 271.10. occiditur ibidem.
Dei castra, locus 23.30
Deus Galileorum clades Romanis donabat 554.10
Deus Iudeis omnem uiam salutis ad iterum uerterat 617.50
Dei decretum contra omne Iudeorum genus 651.20
Dei definitio apud Moysen 681.10
Dextra porrecta quid apud barbaros significet 402.40
Diagoras Melius in mortis periculo uersatus propter Athenienses 685.9
Dido soror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthagine edificauit 662.4.
Diebus singulis quid Deus cōdiderit 3.20
Diglatb. quid significet 4.10
Diluij uniuersalis descriptio 6.7
Dina Iacobi filia 24.10. stupratur, quapropter Sicimite uniuersi trucidantur 24.30
Diodotus Tryphon Apamenus, uide Tryphonem
Diogenes Alexandri amicis. à Phariseis interficitur 466.8
Dionysius Tripolitanus securi percussus 296.20
Diophantus notarius sceleratus 358.30

Disciplina militaris exemplum pulcherrimum 538.539. per totum
Disciplinas à Chaldeis ad Aegyptios, ab his ad Graecos esse deductas 13.6
Disimilium communionem etiam natura horrere 81.10
Dius in historia Phoenicum integerrimus 661.20
Dius mensis 7.3
Doecus mularum nutritor 126.30 occidit Abimelechum pontif. 127.30
Doleus nobilitate potens à Gadarensibus interficitur 582.40
P. Dolabella decreta pro Iudeis 306.30
Domitianus cum multis Romanorum saluum euadit 592.20. à Mutiano proditus populo rector insinuatur ibidem.
Domitiano Germani subiiciuntur et Galili 641.3
Domitianus in triumpho Vespasiani et Titi eis adequabat 643.20
Domitius Aenobarbus 430.40
Domitius Aenobarbi filius ibidem
Domitius Nero consalutatur Imperator 430.40 fratrem, matrem, uxorem, uirōsq; illustris. trucidat ibid. Caesar ea excludit Iudeos 431.30
Domitij Neronis uxor à marito occiditur 431.1
Domitij Sabini fortitudo 608.10
Dora Phoenices urbs 438.30
Dora ciuitatis situs 679.1
Doras Hierosolymitanus pontificem perimit 431.30
Doris mater. Antipatri Herodis filij accusatur ueneficij, et quomodo se gesserit 367. 8. 474. 40. 499.20
Doritarum in Iudeos insolentia 419.50
Dorotheus lxx. interpretib. additur 251.40
Dositheus Hyrcanum et Alexandrā Herodi prodiit 328.20
Draconis leges de suppliciis antiquiss. 656.40
Druma Gedeonis concubina 102.20
Drusilla Agrippae filia 391.30
Drusium turre 486.50
Drusus Agippae filius 391.30
Drusus Neronis filius 392.10. 395.30
Drusus turris 337.4
Drymos, loci nomen 475
Dystrus mensis 87.40. 233.10. 242.20

E

Ebutius decadarchus sub Vespasiano 549. Gamala occisus 567.5
Ecdippon locus 476.1
Edom, uide Adonum
Edraus dux militum Ionathae 189.30
Eglon Moabitum rex qui Hebræos subiugarat, ab Iode interficitur 99.10
Ela capta et habitatores eius extincti à Syriae rege 206.30
Elanus Basane filius altero regni anno occiditur, una omnis eius soboles tollitur

per Zamarem 183.40
Elcana Iude copiarū dux occisus 206.40
Elcias Magnus legatus Iud. 399.20
Eleazarus pontifex 1.40
Eleazarus Moysis filius 43.10
Eleazarus Aaronis filius 71.50. 72.1. fit pontif. 73.29
Eleazarus pont. moritur 95.8
Eleazarus Dodeia filius unus fortis Dauidis 156.50
Eleazar. quidam arreptitiorum medicus 166.20
Eleazarus Auaranes Matthiae filius 260.20. fortiter ab elephanto confosso opprimitur 265.30
Eleazarus phariseus homo seditiosus conuincitur Hyrcano 285.40
Eleazarus quomodo pontificatū adeptus 248.30
Eleazarus thesauri templi custos quomodo pactus cum Crasso 300.20
Eleazarus Anani fil. pontifex constituitur unius tantum anni 386.6
Eleazarus Boethi pontifex constituitur 382.50. priuatur pontific. 383.5
Eleazarus gigas, quā uasto fuerit corpore 389.50
Eleazari Asamonei filij fortitudo et mors 461.30
Eleaz. Dime. latro 429.20. 431.20. 519.8. 520.10
Eleazarus seditiosus exulat 423.30
Eleazarus Anania pontificis filius, Romani belli seminarium fuit 529.30. reiecit Caesaris hostias ibidem
Eleaz. Semel facinus memorabile 552.40
Eleaz. duo socij cōtra Manahemū 531.30
Eleazari Simonis filij factio 593.20. 594.10. 597.20
Eleaz. Simonis Giora socij mors 586.20
Eleazarus sicariorū princeps Massadem obtinet 647.15. eius ad suos oratio 649.51. altera oratio de immortalitate anime. 650.38. et 651.652. per totū
Elephantis quomodo pugnatum sub Antiocho Eupatore 265.40
Eleusa oppidum, Sebaste dictum 348.40
Eleutherus fluuius 483.10
Eleutheri equites 475.50
Eliabus architectus 558.60
Eliacius pontif. sub Iosia rege 213.30
Eliacimus Iosiae fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, sed tributarium iam factum Aegyptiis 225.8. etiam Babylonis tributum cogitur perdere 216.50. occiditur ibidem
Eliacimus Ioachimi filius in pontificatum patri succedit 235.40
Elias propheta tempore Achab ique praenunciauerit et gesserit 184.30. 185.10. 186.40. 187. et 192. 193.2. per totū. exceptus ex hominibus 193.10
Elie epistola ad Ioramum Iosaphati filium sceleratum regem 197.30

Elienum

Elieneus Cithai filius pontificatum accepit 422.5
 Elis pontifex princeps Hebræorum 108.31. filij eius scelerati ibidem. exitium suum cognoscit 109.14
 Elis pontificis filij scelerati 108.31. exitium suum et suorum filiorum cognoscit 109.14. tum ipsius et filiorum mors 109.31. et 40
 Elisens prophetie donum accipit, et Eliam comitatur 186.30. uaticinatur et aquam suppediat Ioram Achabi filio 193.40. uiduam à debitis liberat 194.30. Ioram insidias Syrorum indicat et Adadum capere ipsum uolentem eludit 194.40. 195.30. famis tempore uilitate annonæ prænuñciat 196.50. Adado mortem indicat 197.10. Icum unguit regem Israelitarum 198.20. Ioasum Ioaze filium ad se egrotum uenientem consolatur 202.48. uia defungitur 203.8. cadaver occisi à latronibus, in ipsius monumentum iniectum reuocavit ibidem
 Elymus, Elymi 11.10
 Eminan zona sacerdotalis 58.5
 Emmaus concremata 380.8
 Emmaus uicus, Vide etiam Ammaus.
 Engaddi à sicariis inuaditur 582.10
 Eniachim tribus sacrata 572.3
 Enochi mors nemini cognita 7.20.
 Enosa ciuitas 530.
 Ephroditus 1.22.
 Ephodes, uestitus 58.20
 Ephorus historicus Gallos et Hispanos prorsus ignorauit 659.7
 Ephorus Hellenicum in plurimis ostendit mendacem 656.30
 Ephremes Iosephi filius 30.35
 Ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Iosepho 36.50
 Ephremi pars que cesserit 92.50
 Ephremite Gedeoni bellum inferre conantes placantur 102.5
 Ephremitis tribus quomodo Bethel prodicione cepit 95.40
 Epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudeis prodit 285.10
 Epicureorum error refutatur 226.40
 Epiphania, ciuitas 11.1
 Epiphanes et Callinicus filij regis Antiochi Cæsennio Peto pugna forti obstantur 646.30. à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ibidem. Romam ad Vespasianum ueniunt 646.48
 Epomidis descriptio 58.20
 Epule ferales Iudeorum 505.10
 Equitum Romanorum arma 547.10
 Equus Modius Varo succedit 440.442
 Erebinthonicus uicus 615.30
 Erica pretorianorum Achaze prefectus occiditur 106.40
 Esaias prodigium Ezechie regi exhibet

211.40. obiurgat eundem propter thesauros Babylonis monstratos 212.10
 Esaiæ prophetiam cognouisse et credidisse Cyrum regem 227.10
 Esaiæ uaticinium deprauatum 654.10
 Esai natiuitas 19.10. uxores ibidem. circumuenitur à fratre ibidem. iratus fratri reconciliatur 24.10. partitur cum fratre habitationem, uocaturque Adomus 25.10
 Esdras Iudeorum apud Babylonem degentium pontifex, à Xerxe quæ et quantæ impetrauerit 234.40. quomodo populum munda uerit, et legem ei prælegerit, ac rem publicam reformat, mortuusque sit 235.36. per totum
 Escon puteus 19.40
 Esther puella quali fuerit forma 238.2. ducitur uxor Artaxerxi, et coronatur regina ibidem. Iudeorum cladem futuram cognoscens regi indicat 239.30. 240.2. impetrat Iudeis uitam 241.20
 Essen, uestis qualis 58.10. 61.10
 Essenorum secta 384.50. 512.513.514.515. per totum. eorum mirabilis constantia, et uirtus in bello cum Romanis 515.50. opinio de anime diuinitate ibidem. aliud eorum et diuersum collegium ibidem. et 516.10
 Ethæus Githæus Davidis sectator preficitur exercitui 151.40
 Eua quid significet 4.2
 eius lapsus 4.5
 Euei populus 11.3
 Euaratus Cous 495.10
 Eucmerus Græcus Iudeorum mentionem facit 666.40
 Euilas, Euile 10.40
 Euodius Neronis libertus 395.40
 Eupolemo Græco in historia Iudeorum uenia concedenda quod Hebraicè nesciuerit 666.50
 Euphrates, fluius 4.9
 Eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, et domum eius subuertit 357.40. 493.50. 494.40
 Eutychus Agrippæ libertus et auriga in uinculis detentus 393.20. 394.6. aperit Neroni maleuolentiam Agrippæ 394.30
 Eutychus, auriga Caij Cæs. 417.30
 Excecantis aliquem poena 85.1
 Ezechielis prophetia 215.1. et 216.3
 Ezechias Achaze filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem colapsam restituit 207.208. per totum. Palestinos bello uincit ibidem. à Sennacheribo oppugnatur 210.10. in summam adactus desperationem Esaiam implorat ibidem. posteritatem à Deo exorat 211.40. moritur 212.20
 Ezechias latronum princeps interficitur 473.10

F
 Abatus Augusti scriuus 366.10
 Abatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 498.10
 Fabij centurionis fortitudo 468.20
 Fames ingens 186.1. 195.30. 196.20. 334.50. 335.20
 Fati potentie nemo potest resistere 362.10
 Fauces locus 68.20
 Faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 468.40
 Felix Pallatis frater à Claudio ad Iudeos missus 519.40
 Felix prefectus militum Romanorum inuadens Phasaelum uincitur 308.20
 Cl. Felicis procuratoris gesta 520.521. per totum. uide Cl. Felix
 Ferrei montis situs 584.20
 Festus procurator successit Felici 432.20 uide Porcius
 Festorum descriptio 63.64. per totum
 Filij contumaces et proterui in parentes quomodo multandi 83.50
 Filiorum Israelis iura 80.32
 Flaccus Syriæ præses 392.30
 Flauius Iosephus. uide Iosephus
 Flauius Sylua in administratione Iudeæ Basso succedit 647.10. contra Massadam militem mouet ibidem. et 648. et 650. Massadam occupat et præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 653.10
 Fletus, sylua 141.10
 Florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 524.30
 Flori nouus dolus et auaricia in oppressione Hierosolymorum 524.30. mendacium apud Cæsarium 525. per totum. uide Gessius
 Fortes uere qui 133.30
 Fortunatus Agrippæ libertus Romam missus à suo patrono 397.40
 Fratris uxorem ducere prohibitum 383.4
 Fratres ueri, quos et interitus ipse sociauit 699.50
 Frontonis gesta in custodia 636.8
 Fructus intempestiuus et prematurus 82.6
 Furij centurionis animositas 468.20
 Furum poena 84.30

G

Gaba, quid significet 120.40
 Gaba equitum ciuitas cur sic uocata 544.40
 Gabaenorum iniuria in uxorem Leuite, et quomodo ea propter multati 96.97.98. per totum
 Gabaon uicus 155.10
 Gabaonite astu sedus incut cum Iesu 91.2. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 91.92. per totum.
 00 3 Gabath

Gabath, Saul uicinus 395.20
 Gabinus praefectus militum Pompeij 297.
 20. eius gesta 298.299.300. per totum
 Gabinus Scauro succedens quid gesserit
 clari 469.10.470.20.472.30
 Gadara restaurata 337.40
 Gadare optimates legatos ad Vespasianum
 mittunt, seq; dedunt 182.40
 Gadarenfes Herodem frustra apud Cesa-
 rem accusant 468.40
 Gade natiuitas 22. et filij septem 36.8
 Gadius propheta Dauidi unius e tribus
 malis offert electionem 157.40
 Galades colis et Galadna regio 23.20
 Galatae a quibus denominati 10.2
 Galba Imperator creatus 586.2. in medio
 foro necatus ibidem. 188
 Gales insectans Abimelechum Gedeonis
 nothum, proditur a Zebello 103.10
 Galgala quid significet 90.10
 Galilee et regionis trans Iordanem quan-
 ti reditus fuerint 510.40
 Galilea minor quae 545.30
 Galilee utriusq; descriptio ibidem
 calamitas 545.546. per totum
 Galilea tota a Romanis subacta 570.20
 Galileorum et Samaritanorum confli-
 ctus 519.2
 Galilei contra Romanos 542.10
 Galilei ab infantia pugnacissimi et omni
 tempore plurimi 544.10
 Galileorum quot milia Iaphae occisa 555.
 30
 Galileorum noua inuenta et factiones
 Hierosolymis 588.30
 Gallie motus 583.40
 Gallie bellum desit ibidem
 Gallie situs descriptus 527.10
 Gallie centurionis facinus apud Gamalam
 567.8
 Gallos sub mille et ducentis militibus ser-
 uare, quibus pene plures habuerint ci-
 uitates 527.20
 Gamala filius Iesu 572.10
 Gamala ciuitas rebellat 555.30. eius situs
 ibid. et 566.10. excisa 568.10
 Gamalensium fides in Romanos 438.40
 Gamalensium cum Romanis acres confli-
 ctus 566.567.568. per totum
 Gamalensium cedes a Romanis 519
 Ganges fluuius 4.9
 Garizin mons 244.1
 Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 446.
 10
 Gazan nequeunt capere Israelitae 95.
 40
 Gazai a Iamreo obfessi captiq; 289.30
 Gazara Palaestina urbs a Salomone bis
 aedificata 173.10
 Gedeo quomodo Hebreos seruitute exa-
 merit 100.101. per totum. quod filios
 habuerit 102.20
 Germani uici situs 518.30
 Gemello renuat amicitiam Herod. 554.

Genesar lacus descriptus 386.10. terra
 eiusdem nominis descripta ibidem
 Gentium enumeratio quae Romano impe-
 rio subduntur 526.30
 Gentium qui uerenda Iudeorum more cir-
 cumsiderunt, enumeratio 664.10
 Gentibus singulis quomodo a suis auto-
 ribus nomina sunt indita 9.10.11. per
 totum
 Geon fluuius, et quid significet 4.10
 Geraseni quomodo se erga Iudeos cohae-
 bitatores suos gesserint 512
 Gergesae, populus 11.4
 Germanicus ueneno sublatu 367.7
 Germanicus qualibus moribus 395
 Germanicus Claudij Caesaris frater 430.40
 Germanus augur uinctus Agrippae uincto
 uaticinatur 395.2
 Germani qualis gens 411.1
 Germanorum descriptio 527.30. eos octo
 tantum legionibus Romanorum domi-
 tos ibidem
 Germanorum agmina et bellum ciuile
 ab Antonio primo et Mutiano sedan-
 tur 586.6
 Germani Capitolij collem occupant 592.
 20
 Germani uiribus corporum laudati 632.
 30
 Germanorum magna ex parte defectio a Ro-
 manis 406.50. defectionis causa ibid.
 Gersus Moyses filius 43.10
 Gessius Florus Iudae procurator quomo-
 do Iudeos ad arma contra Romanos ca-
 pessenda compulerit 435.50. et quam
 malus fuerit uir ibidem
 Gessij Flori procuratoris qui Albino suc-
 cessit, crudelitas, impudentia et uer-
 sutia 524.20. auaritia apud Caesarien-
 ses 525.10. noua crudelitas in Hiero-
 solymitanos ibidem. Vide etiam Florus
 Getheris Arami filius 11.20
 Getuli, populus 11.40
 Gigantum reliquiae in Hebrone 93.30
 Gigantum posteritas a quibus perdomita
 13
 Gimon propheta Basani quae mala ipsum
 maneat uaticinatur 183.10
 Ginea uicinus 390.10
 Giscala Galil. oppidulum indomitum 569.
 2
 Giscala succenditur et diruitur 439.20
 Giscala a Iosephi militibus diripitur, pra-
 daq; popularibus conceditur 541.542.
 per totum
 Giscalorum status 439.10
 Glaphyra Archelai Cappadocum regis fi-
 lia nubit Alexandro Herodis fil. 342.
 40. odio prosequitur Salomem 357.1.
 occiso marito remittitur ad patrem cum
 dote 353.40. nubit Archelao Herodis
 filio, Alexandri fratri 383.2. item
 Iudae 383.30. eius somnium et mors
 ibidem

Gobolitis regio 25.20
 Godolias Acani filius praeficitur reliquiis
 Hierosolymorum 219.20. humani-
 ter tractat Iudeos profugos ibid. eius
 dem pietas, sed illi noxia 220.12. occi-
 ditur ibidem
 Goliathi Gittai statura et insolentia 122.
 40. interitus 123.10
 Gomor, Gomarenfes 10.2
 Gorgias a Iuda Machabeo uictus 262.10.
 vincit Iosephum Zachariae 264.30
 Gorion filius Iosephi, et Simon Gamalie-
 lis contra libertatis corruptores bor-
 tantur et concionantur 572.10. occi-
 ditur 580.30
 Gotarzes Parthorum rex 427.2
 Gotholia Achabi filia, uxor Ioram Hiero-
 solymorum regis 200.30. Dauidis
 familiam quantum potest tollit et re-
 gnū administrat ibidem. et regno et
 uita priuatur opera Ioadi 201.10
 Graecorum et Iudeorum disidiū 398.20
 Graeci turpissimum uisum Iudeis infestio-
 res fore 521.1
 Graecos bis ternis fascibus Romanorum
 obedire 526.30
 Graecorum omnia noua et heri nuperq;
 facta 655.50. eorum regiones immu-
 tae corruptiones inuicere rerum me-
 moriam delentes, ibidem Scra cognitio
 literarum ibidem. et 616.10. philo-
 sophi primi Aegyptiorum Chaldeo-
 rumq; discipuli ibidem
 Greci posteriores Timaeum in plurimis
 mendacem ostendunt 656.30
 Grecis ab initio nulla cura fuit historiae
 conscribendae 656.4
 Graecorum historicorum elegans descri-
 ptio 656.657.658. per totum
 Graecorum legislatores antiquissimi qui
 678.50. et 679.10
 Graecorum dii descripti 686.687.688.
 per totum. eorum legislatores potestis
 potestatem dederunt ut quos uellet deos
 introducerent, rhetorib. uero ut de-
 creta de reb. publicis, quae uellent con-
 scriberent ibidem
 Grado apud Aegyptios ante Moysen nun-
 quam uisa 44.40
 Grapte cognata Isate regis Adiabenorum
 aulam regiam Hierosolymis aedifica-
 uit 588.40
 Gratus militum praefectus, Simonem He-
 rodus filium obtruncat 379.10. suis suc-
 currit 380.10. et 508.10
 Grauidi calce percussus quomodo ple-
 tendus 84.40
 Gymnasia Herodis 487.30
 H
 Haide Aina
 Heberus Hebraeorum auctor 11.30
 Hebraeorum declinationis forma ibidem
 Hebraeorum nullus regnante Salomone
 seruile opus facit. at 174.3
 Hebraei

Hebraei bis ultra Euphratem ducti capti-
ui 220.50

Hebraeorum decem tribuum captiuitatem,
et reliquarum duarum tribuum trans-
migrationem quantum temporis inter-
cesserit 24. uide etiam Israelite

Hebron expugnatur, et conceditur Lea-
uitis 95.20

Hebronis oppidi antiquitas 13.10

Hecateus Abderita 666. 10. 667. 30.
668. 20

Hecatombæon mensis 73.30

Hecatōtomachi Alexandri Iamnei 288.10.

Hellanicus ab Acusilao de genealogiis
multum discrepat 656.20

Helcanes Leuita et eius uxores ac liberi
108.109 per totum

Helena Adiabenorum regina transit ad re-
ligionem Iudaicā 424. 425. 426. per
totum. eius monumentum Hierosoly-
mis 599.10

Helene Monobazi regis matris regia Hie-
rosolymis 604.30

Helias. uide Elias

Heliopolis 36.20

Helonis principatus Hebr. 104.30.105.
10

Heniochi Romanis subiecti 526.50

Hebron, arca tabernaculi 56.40

Hercynius Capito procurator laniæ 392.20

Hermæus qui et Danaus denominatus
667.40

Hermippus Græcus historicus diligentis-
simus 664.3

Hermogenes Græcus Iudeorum mentio-
nem facit 666.40

Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis
422.10. 423.40. moritur 428.1

Herodes Antipatri filius 303.20. Hiero-
solymorum dux constituitur, Eze-
chiamque cum aliis prædonibus afficit
supplicio 303.30. infantum ob cædem
exofus dicit causam 304.20. præficitur
Calistriae ibidem. Romanorum bene-
uolentiæ captus et assequitur 307.40.
Malichii trucidat 308.10. Antigonum
Aristobuli profligat ibid. uxores et
liberos sibi parat, ac M. Antonium
corrupt 308.40. accusatus tetrarcha
constituitur 309.30. strenue pugnat
ibidem. elabitur ex hostium insidiis
311.312. difficilibus projectionibus
exercetur usque; Romam 313. rex Iudææ
à senatu Rom. declaratur 314. ex Ita-
lia nauigat, et pugnat contra Anti-
gonum 315.316. auxilio uenit M. An-
tonio 301. prodigio se seruatus bis 317.
Hierosolyma expugnat, et Antigo-
num capit 318. Antonio donat 319.
Aristobulum pontificem occidit 321.
322. à Cleopatra ad stuprum sollicita-
tur 324. bellum Areta infert 325. con-
cio ad milites 326. Hyrcanum occidit
328. quomodo amicitiam Anronij exu-

farit apud Cæsarem, et regnum ab
eo obtinuerit 329.340. Mariannem
uxorem interficit et magnifice dona-
tur à Cæsare 341. necat à se uxorem
luget miris modis 342.343. effertur
ad cædem amicorum quorumcumque; et
ad omnia mala inclinat 343.344.345.
arces in suam tutelam extruit 346.
sani urgenti succurrit 347. quomodo
subditos in officio continuerit 448.
Cæsaream condiderit, et à Cæsare sit
muneratus 449.450.451. salutem
Agrippam 450. extruit templum Cæ-
sari, et tributorum partem subditis re-
mittit et conuenticula populi probi-
bet, et Essenos magnificat 451. tem-
plum nouum edificat Hierosolymis sum-
ptuosius. 452. 453. legem statuit de
sacris nouis 342. nauigat ad Cæs. et
reductus Roma liberis dat uxores, A-
grippamque honorat 343.344. quar-
tam tributorum partem suis remittit
345. ipsius familia domesticis agitur
dissidiis 346. filios suos apud Cæs. ac-
cusat 347. quinquennale certamen ce-
lebrat, arces condit 349. multaque
lia 350. qualis ingenij, ibidem. pecuniis
destitutus Davidis sepulchrum recludit
351. omnes coniunctos habet suspectos
353.354.355.356. à Syllæo inique ac-
cusatur apud Cæsarem 356.357. accu-
sat filios apud consiliū Berytense 300.
strangulat 301. liberis ipsorum prospi-
cit 363. quas ipse uxores habuerit et
sobolem 364.10.391.30. Antipatrum
damnatum in uincula conicit 371. mor-
bo correptus testamentum cõficit 371.
372. morbus qualis fuerit 373. sub mor-
tem liberalissimus et crudeliss. 373.
374. nimis sibi conatur inferre, et An-
tipatrum iubet occidi 374.375. testa-
mento mutato moritur ac funeratur
375. testamento eius confirmato quan-
tum filiis i: suis patrimonium superue-
rit 381. præficitur Galilee, et stre-
nue agit 472. accusatur Hyrcano à ma-
leuolis 473. uindicta patris mortem
474. eius uictoriae ibidem. accusatur
475. quomodo se gesserit in pugna cõ-
tra Antigonum et Parthos 476.477.
edificat et multis premittitur malis 477.
478. Romam nauigans iacturam facit
478. rex Iud. constituitur 479. An-
tigonum expugnat et latrones ibidem.
478.479.480.481. fratris mortem
ulciscitur 481. in grauiam incidit peri-
cula 481.482. Syros et Arabes uincit
483.484. conciliat sibi Iulium Cæs.
485. edificat, amicos ac parentes ho-
noribus afficit 486.487.488.489.
20. athletæ et uenatore agit ac bella-
torem 487.488. dissidet cum filiis
duob. et uxore ibidem. et 489. re-
conciliatur filiis 489. iterum dissidet

cum ipsis 492. accusat filios apud Cæs.
et Beryti 495. occidit 496. et 517.
occisorum liberis prospicit 497. quot
uxores et liberos habuerit ibidem.
eius domus iterum conturbatur dissi-
dis 497. Phœroram extrudit 498.
accusat filium Antipatrum 501.502.
morbo corripitur lethali 503.504.
crudelitas eius et mors 504. 505.
quomodo Romanum adduxerit exerci-
tum 611. instaurat ciuitates 644.10

Herodes Herodis fil. Iuliadæ condit 38.
40. tetrarcha fit; ibidem. recipitur in
amicitiam Neronis 386.10. quomodo
perierit ibidem. Vitellij rã in se con-
citatur 380.20. bello ab Areta super-
atur ibidem. Herodiadis amore capi-
tur 390.20. uxoris importunitate in
exilium detruditur 397.20.398.10.
quali fuerit ingenio 421.10

Herodes Herodis fil. Tiberiadæ et Iulio-
polim condidit 515.40 à Caio Cæsare
ob avaritiam increpitus, in Hispani-
am cum uxore fugit 515.50. quando
decesserit et quos liberos reliquerit
518.10

Herodias Agrippæ soror, Herodis iunio-
ris uxor 390.20.391.30. odio projec-
ta fratrem se suumque maritum in
exilium conicit 397.20.398.10. eius
exprobrationes et stimuli 515.50

Herodion conditur 312.10.476.30.487.
20

Herodoti lapsus 492

Herodotum cuncti mendacem ostendunt
656.30. Romanorum meminisse 659.3

Herodotus erroris argutus 680.10

Herodotus Halicarnassius Iudeorum ge-
ntem non ignorauit 664.10

Heroum oppidum 36.10

Hesiodus ab Acusilao in quam magnis cor-
rigatur 656.20

Hettan prædium 175.30

Hezarbunis dux captus 101.50

Hieremias propheta uaticinium et epice-
dion Iosie conscriptum 214.40.215.10.
216.217.218. per totum. damnatur,
herum absoluitur 215.50. aufugit ibid.

Hieremias in carcere coniectus torquetur
217.20. in coenosum puteum præfocan-
dus demittitur, uerum rursus liberatur,
ibidem. non uult proficisci Babylonem
219.20. donatur magnis muneribus. et
alia eius gesta. ibidem

Hieremias cõsulens Iohanni Careæ abducitur
ab eo in Aegyptum. ubi. Aeg. ptis
captiuitatem indicat 220.40. eius uati-
cincia celebrata 610.30

Hierichus urbis 74.30. excinditur, et
restaurator ipsius diris deuouetur 89.
30

Hierichus desolata 184.30. eius agri de-
scri. 110.58.1

Hierichonis fons ex pestilentia et infir-
gistro

I N D E X

- gifero saluberrimus, et feracissimus ab Helisco factus 584.30
- Hierichuntij agri bonitas 92.50.297.14 et 324.27
- Hieroboanus Nabathai filius uaticinio cognoscens se futurū regem populum ad defectionem sollicitat, effugit Solomonis iram 176.177. per totum. decem tribuum rex eligitur et Sicinis habitat 78.20. diuisq; uittulas aureas facit, et templa ibidem. 30. brachium eius apoplexia tangitur, et inde a pseudopropheta seducitur 179.180. per totum. filio suo egrotante quid responsi acceperit a propheta 181.182. per totum. contra Abiam ducit exercitum 181.20. uincitur ac moritur relicto regi successore Nadabo 182.20. familia eius cuncta tollitur ibidem
- Hieroboanus loa filius regnum Israelitarum excipit 204.20. Syriam suo regno licet impius adiicit ibid. moritur Zacharia filio herede relicto 204.50
- Hieronymus historicus Iudeorū 666.30
- Hierosolyma rex cum uicinis regibus occiditur 91.30
- Hierosolyma oppugnatur, inferiorēq; parte capitur 95.20
- Hierosolyma ciuitas Davidis dicta, et quomodo exedificata 140.30
- Hierosolymorū thesauri auferuntur, moenia ad trecentorū cubitorum spacium diruuntur per Ioam 204.10
- Hierosolymorum captiuitatem qui propheta predixerint 214.50.215.10
- Hierosolymorum captiuitas, direptio, et a fundamentis uastatio 218.219. per totum
- Hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templūq; eius spoliatur et prophanatur 259.10. restituitur tam urbs quā templum 263.1
- Hierosolyma et templum a Pompeio expugnata 297.298. per totum
- Hierosolyma diripiuntur a Parthis 312.20
- Hierosolyma eiusq; templū cur deus auctus fatus 431.30
- Hierosolyma ad summū felicitatis euasisse fastigium, et ad extremā esse deiecta miseriam 459.10. expugnantur ab Antiocho Epiphane 460.38. a Pompeio magno capiuntur 467.30. diripiuntur a Parthis 476.20. oppugnantur ab Herode 482.483. per totum
- Hierosolyma Iudaeae umbilicus, eiusq; situs descriptio 598.599. per totum
- Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 582.10
- Hierosolyma quando et quoties capta uastata 636.50. quando in ea templum edificatum ibidem. eius origo et finis ibidem
- Hierosolyma non idem uoce Iudaica quod Graeca significat 672.20
- Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 426.1
- Hierosolymitanorum supplicatio 519.20
- Hierosolymitani officiose Agrippae, et Politiano obuiam progressi 525.14
- Hierosolymitanorum et Romanorum seditio 531.1
- Hierosolymitanorū luctus publicus 532.10
- Hierosolymitanorum turba et indignationes propter Iosephum 632.20
- Hierosolymitanorum miserabilis clades, et fuga ad Vespasianum 581.10
- Hierosolymitani prima aggressionē superiores 596.30. in legionem decimam excurrūt 597.10. corū insidie contra Romanos 598.1. seditiones perpetuae 604.605. per totum. confictus cum Romanis 605.606.607.608.609.610. per totum. pugnant circa machinas Romanorum 606.10. ualde terrentur 610.1. eorum pertinacia 609.20. aurum. deglutiunt 612.2. crudeliter afficiuntur ibidem. 613.10. Romanos inuitos ad suum excidium coegere 613.2
- Hierosolymitanorum calamitas, et clades miserrima 613.10.614.1. pertinacia crudelis ibidem. confictus 614.30. fames 615. profugia ad Romanos 617.30. eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum milium patefacta sunt ibid. famis incrementum horribile 618.1
- Hierosolymitanorum quā multa milia paucis diebus per unam portam elata ibidem. eorum quot milia portis eiecta ibidem. confictus cum Romanis circa aggeres 618.30.620.1. pugna magna et ferox 621. mendacia inter seditiones 623.10. pertinacia insana ibidem. pugna atrox circa custodias 623.624. per totum. pugna circa templum 625.29. dolus contra Romanos 625.50. fames 626. pugna circa porticus 627. circa templum 628.629. per totum. strages et fuga incenso templo 629.5. sex milia in porticū confugiunt, sequē saluari ex propheta falso seducuntur 630.1. plurimi confugiunt ad Titū 634.20. infinita multitudo uenit ibidem. strages crudelissima, incendium, fames captiuitasque 635.636. per totum
- Hierosolymitani soli quāta bonitas 93.10
- Hiezeielis prophetia 215.2.216.33
- Hm, mensura qualis 60.10
- Hippeni Iudeos suos cohabitatores male tractant 533.30
- Hippici turris descriptio 600.15.601.30
- Hippodromos, locus 504.10
- Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis contulerit 651.40. multatus, quod Salomoni proposita euignata soluere non potuit 662.10. eius gesta ibidem
- Vide etiam Iromus
- Hispani quando et quemadmodum Romanis subditi 527.20
- Historia apud Barbaros solennior quā Graecos 658.30
- Historie scriptori quae curanda 294.50
- Historie ueritatem a Iudeis honorari, a Graecis uero negligi 459.20
- Historie uerae quod indicium 657.30
- Historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
- Historicus mendax quantum a falsario instrumentorum differat 453.20
- Historicus quis laude dignus 459.40
- Historici quod officium 454.10
- Holocaustoma sacrificium cur dictū 61.50
- Homeri poemate nullum uictusius 656.10. quomodo conseruatum ibidem
- Homicidarū inuitorū asyla 78.40.79.10
- Homicidij incerti inquisitio qualis fiat 81.20
- Hominis creatio 3.20
- Hominis aetatis quis terminus praescriptus 6.15. et 12.20
- Homines quando degenerare a uirtutibus ad uitia ceciderint 5. et 6. per totum.
- Hominum commercia quibus uitanda 63.
- Hominiū ingenium quā sit malum 127.
- Homonoxa, loci nomen 451.1
- Hortos pensiles a Nabuchodonosoro exstructos 223.30
- Hospitij reuerentia 15.10. et 96.30
- Hyc uock significatio 659.50
- Hysocyami descriptio 58.50
- Hyperberetæus mensis 62.10.169.50.184.40
- Hyrcanium uicus 483.20
- Hyrcanus Alexandri Iannaei filius constituitur pontifex 307.40.308.10. facratur fratri, et ociosam uitam elegit 294.30.395.10.311.50.312.1. cur ignauus habitus et fugerit ad Aretā 395.10. Scauri amicitiam frustra ambit 396.40. disceptat apud Pōpeium cum fratre 395.6. redditur ei pontificatus 397.50.398.10. honoratur ab exteris gentibus 398.40. honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 304.10. capitur et amputatur auriculae eius 311.10.475.40.476.1. a Parthis dimissus ad Herodem reuertitur a quo perfide tractatur 319.320. per totum. occiditur tandem ab eodē 328.10.488.20. quali fortuna per omnem uitam fuerit agitatus ibidem
- Hyrcanus primus eius nominis pontifex 389.10
- Hyrcanus quomodo a Ptoletheo sororio tractatus et Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 462.12. eius felicitas 463.10. eius bellum cum Arabibus 467.30. iterum fit pontif. 469.10.471.26.44. pōtificatus confirmatur et regnum

IN IOSEPHVM.

et regnum datur Iudee 472.15
 Hyrcanus Iosephi Tobie filius adolescens
 ingeniosus 255.256.257. per totum.
 eius gesta et mors 258.30
 Hyrcanus Simonis Matthie filius effugit
 Ptolemæ insidias, et principatu potitur
 281.40.282.1. oppugnatur ab
 Antiocho Sotere ibidem. pacem ab eo
 redimit ecc. talentis, Dauidisq; thesau-
 rum tribus milibus talentorum. inuenerunt
 283.10 urbes ab hostibus ablatis re-
 cuperat, pacemq; cum Rom. init 283.
 284. per totum. Samaritanos obsidet et
 radicibus tollit, cumq; deo colloquitur
 285.50.286.10. eius felicitas et mors
 286.10. somnium de filiis quale ali-
 quando habuerit 287.20
 I
 Abimus rex Hebræos opprimunt, oppri-
 miturq; ipse 100.20
 Labissa ciuitas, et Labissæorum officium
 in Saulum et filios eius extinctos 135.
 40
 Labissus ciuitas capta, et omnes eius habi-
 tatores cæsi præter cccc. uirgines
 97.50
 Iackin, columna uestibuli templi 168.20
 Iacimus. uide Alcimus
 Iacimus Zamaris filius eques 364.40
 Iacobi filij Isaci natiuitas 19.12. præri-
 pi fratri benedictionem paternam 10.
 20 fugit fratris iram ibidem dormienti
 uiso offertur ibidem. et nuptias cele-
 brat 21.40. uisiones iterum ibidem.
 aufugit a socero 22.50. redit cum fra-
 tre in gratiam 23.24. per totum. lu-
 ctatur cum spectro 24.1
 Iacobus uocatur Israel ibidem. defodit La-
 bani Deos 24. ibidem
 Iacobus partitur cum fratre hereditatem
 paternam 25.10. opulentia eius et fe-
 licitas 26.1. Iosephum luget 27.20.
 mittit filios frumentatum in Aegyptum
 30.40. proficiscitur ipse etiam cum
 omni familia 35.30. moritur 36.50
 Iacobus et Simon Iude Galilee filij agun-
 tur in crucem 428.20
 Iacobus frater Christi lapidatur 433.20
 Iacobi rectoris Idumæorum proditio 587.8
 Iacobi, septimi ex fratribus Macchabæi
 supplicia et constantia 658.50
 Iaddus filius Ioannis pontifex patris loco
 fit. 243.40. Alexandro magno negat
 forum uenaliu rerum 244.20. placat
 eundem et impetrat quod uult 245.
 10. moritur 246.1
 Iadon propheta Hieroboami idololatriam
 obiurgat 178.30. disceperitur a leone
 179.10
 Iahel. uide Iale
 Iairus Galadenus, princeps Hebræorum
 103.30
 Iale Iabinum occidit 100.20
 Ialus custos thesaurorum Dauidis 161.40

Ianie regni termini 659.40
 Ianneus Alexander. quare Alexander
 Iapha uicus 448.20
 Iaphæ munitiones 555.20
 Iaphetus filius Noë 8.40. eius soboles
 quanta, et quibus gentibus nomina de-
 derit 9.50
 Iaphibes accitur ad principatum Israeli-
 tarum 104.1. uictor filium suum deo
 maclat ibidem
 Iar, mensis 167.10
 Iardan uicus 545.20
 Iason, alias Iesus, Onie pont. filius, poti-
 ficatum fratri extorquet 258.30
 Iason ut pontifex constituatur quantum nu-
 merarit Antiocho 690.30
 Iauanes Iapheti filius 10.3
 Iazarus pontificatu priuatur 385.30
 Iaziel propheta uaticinatur Iosaphato
 192.4
 Iazoron urbs spoliata et concremata per
 Iudam Macchabæum 263.30
 Iberi, populus 10.6
 Ibes serpentibus infestæ 40.40
 Ides scelus et supplicium 387.50
 Idumæa unde dicta 25.13. Dauidi subdita
 143.30. eius tumultus 508.30
 Idumæi, quomodo circuncisionem et res-
 ligionem admiserint 283.50
 Idumæorum nationis descriptio 575.4.
 uiginti milia cum ducibus quatuor Hie-
 rosolymam ueniunt 575.30. seditio
 et tumultus 577.30. 578.20
 Idumæi cum uigintiquing; militibus contra
 Simonem Gioræ 586.50. Ioannis Le-
 uie pecunias prædantur 588.50. ad
 Titum supplices ueniunt 634.20. scele-
 rata eorum facta repetita 647.10
 Iebostus Sauli filius constituitur rex 136.
 40. amittit regnum 137.50. 138.10.
 occiditur per insidias 139.10. sepeli-
 tur honorifice a Dauid 139.30
 Iebusæi populus 11.3
 Iebuseorum ludibrium in Dauidem male
 ipsis cecidit 140.30
 Iechonias. uide Ioachim. nam binominis
 fuit
 Iephthe. uide Iaphthes
 Iesrael urbs 186.10
 Iesseus filius Obedæ 108.20
 Iessei filij qui 121.6
 Iesus Christus describitur 387.30
 Iesus Anani filius prædixit Hierosolyme
 excidium 631.10
 Iesus Damnei filius fit pontifex 433.20
 Iesus Gamalielis filius fit pontifex 433.50
 Iesus dictus Onie frater pontificatu hono-
 ratus, et mox eo priuatus 258.10
 Iesus Iosedeci pontificis filius pontifex 232.
 50.233.20
 Iesus Nauæci filius exercitui præficatur,
 et uincit Amalecitas 51.10. Chana-
 næ explorationem indicat suis com-
 militonibus, et territis reddit animum

67.1. Moyses cum sibi successore de-
 signat 78.20. prædicit, quæ gesturus
 erat 86.40. Chananeam explorat 88.
 20. Iordanem cum exercitu superat
 89.10. Hierichuntæ sine labore capit
 ibidem. et Ainam excidit 90.40.
 91.3. Gabaonitis foederatur, capitiq;
 quinq; reges 91.20. reges Libano ui-
 cinos expugnat 92.1. munit ciuitates
 ibidem. terram uictoria questam diuis-
 dit tribubus 92.93. per totum. præci-
 pit eis ut reliquias Chananeorum tollant
 93.10. Sicima eligit sibi domiciliu, ubi
 moritur 94.50
 Iesus Phabetis filius pontificatu priuatur
 336.10. et 337.1
 Iesu pontificis ad multitudinem Hieroso-
 lymitanam oratio 575.30. et 576.10.
 mors 579.1. eius uirtutes. celebrate
 ibidem
 Iesu Saphie filij facinora 440.20. et
 443.444.450.451. per totum
 Iesus Sapphæ filius 538.10
 Iesus Thebuti sacerdos Tito sacra dona-
 ria tradit 634.50
 Iesus Tobie filius quid gesserit 561.562.
 563. per totum
 Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat, et
 iungitur rex Israelitarum 198.10
 Iezabelam et omnem Achabi et Ocho-
 zie cognationem tollit 199.10 Bali sa-
 cerdotes extirpat 200.10. cotemptor
 et ipse numinis moritur Ioaza filio
 successore relicto 201.40
 Ieus propheta arguit Iosaphatum 191.20
 Iezabela quam mala mulier 184.185.10.
 minatur Elie interitu 186.10. Naba-
 ibum curat lapidib. obruendum 187.
 4.10. præcipitata de turri ab equitibus
 proculcatur 199.10
 Illyricos Romanis subditos 527.10
 Ilys, ager qualis 48.40
 Immundi qui Moysi 63.40
 Impedimentorum custodibus æque ac pu-
 gnantibus prædam particunda 134.40
 Imperatores Rom. semper honorauerunt
 et ornauerunt templum Hierosoly-
 mitanum 618.5
 Imperij Romani fines quousq; 526.20.
 547.40
 Indorum mortis descriptio enarrata 651.
 10
 Iniuria maxima quæ 80.50
 Inuenta debere restitui 84.30
 Inundationis uniuersalis descriptio 6.10
 Ioabi cum Abenero pugna 136.40. Abe-
 nerum turpiter occidit 138.20. exer-
 citui præficatur Dauidis 143.30. Sy-
 ros uincit 144.40. Dauidis nomine
 belligeratur fortiter 145.146. per totu
 tum. ingeniosum comitum fingit 148.
 20. Abesalomum interimit 152.20. Da-
 uidem Abesalomum lugentem increpat
 153.10. præfectura priuatur 154.2.
 00 5 Amasani

I N D E X

- Amasam interficit & Sabæum perse-
quitur, caputq; ipsius ad regē fert,
et restituitur pristina præfecturæ 155.
30. populum censet 156.40. occidi-
tur 164.5
- Ioadius quomodo Gotholiam regno spo-
liat & occidit, Ioasumque regno præfi-
cit 200.30.201.5. studet templo restau-
rando & moritur 201.30
- Ioachabis natiuitas & quid significet 109.
40
- Ioacimus Iesu filius pontifex 233.50
- Ioachimius Ioacimi fil. in regnum pater-
num constituitur 216.3. abducitur in
captiuitatem Babylonem ibidem. libe-
ratus è uinculis regis præficatur 223.
40
- Ioacimus Iosæ, uocatur Eliacimus, acci-
pit regnum patris tributarium Aegy-
ptiis factum 215.5. tributarius etiam
fit Babylonis 216.10. occiditur ibi-
dem
- Ioacimus pontif. mortuus 235.50
- Ioannes, alias Hyrcanus. uide Hyrcanus
- Ioannes Anania filius Gophnitæ &
Acrabacne regionum rector designa-
tus 518.20
- Ioannes Asamonei fil. occisus 461.40
- Ioannis Baptiste interitus 390.40
- Ioannes Careæ filius dux profugoru Hie-
rosolymitanorum fideliter consulit Go-
dolie 219.30. Ismaelem Godolie in-
terfectorem persequitur 220. consulit
Hieremiam, & ipsum in Aegyptū ab-
ducit ibidem
- Ioannes dux militum Ionathæ 189.40
- Ioannes Essæus Tannam missus, ut topa-
chiam administraret 518.20
- Ioannes Gaddis Matthie fil. 260.10. à Me-
dabensibus Amarae occiditur 270.20
- Ioannes Idumæorum dux ab Arabe quo-
dam sagitta occisus 606.2
- Ioannes Iudæ fil. in pontificatu succedit pa-
tri, & fratrem in templo occidit, ac mo-
ritur 243.20. Ionathæ ac Iudæ fratris
Ioannis interitum uindictat ibid. Bac-
chidem adigit ad inuendum secum a-
micitiam 270.10. eius amicitiam tam
Demetrius quam Alexander Antiochi
Epiphanis ambiunt 271.10. Alexan-
dro quam fuerit gratus 274.1. uincit
Apollonium Dauum ibidem. amicus fit
Demetrio Nicanori 276.10. sociat se
Antiocho Alexandri contra Demetriū
277.268. per totum. deferitur à suis
tamen uincit, & renouat fœdera 278.
15. capitur per prodicionem 280.10.
occiditur 281.4
- Ioannis Lewi filij Giscalensis facinora
439.10. 440.30. 441.20. 442.10.
446.447. 448. per totum. Gisca-
lam Iosephi iussu muro cinxit 538.40.
eius proditio & doli uarij 539.10. do-
lus nouus 540.44. 641. fuga cū mille
- Syris fugitiuis 541.23. ad defectionem
incitat 569.6. Titū fallere conabatur
ibid. 46. Hierosolymam fugit 570.10.
eius excusatio apud Hierosolymitanos
570.30. Hierosolymitanis exitij causa
574.40. 575.10. malitia, crudelitas
& gesta 582.30. 588.10. 589.9. 604.
605. 506. 607. per totum. 616.30.
618.1. 619.20. 621.20. 622.40.
- Ioannis Leuite confictus 593.40. 594.
10. impietas 597.602
- Ioannis pontificis monumentum 604.40.
- Ioas seu Iosæ fil. patris regno po-
nitur 202.30. moriens regnum filio
Hieroboamo relinquit 203.10. con-
temnit Amasæ nūas, quem capit in pu-
gna 204.10. perit ibidem
- Ioasus Ochozæ filius quomodo à Goto-
lie seuitia seruatus & rex constituitur
200.30. à religione deficit & legi-
bus ibidem. Zachariam Ioadi filium in
ipso templo lapidat 202.20. egro-
tans occiditur ibidem
- Ioazarus dux missus contra Iosephū Ma-
thie filium 541.20
- Ioazarus Iosepho inuidet 446.40
- Ioazarus priuatur pontificatu 385.30
- Ioazas Ieu filius regnum paternum asse-
quitur 202.30. dei beneficio libera-
tus moritur 202.20
- Ioazus Iosæ fil. regnum paternum capit,
uir impius captiuus in Aegyptum ab-
ducitur & moritur 215.5
- Iobacchus torrens 23.50.74.10
- Iobel fil. Lamechi 5.40
- Iobelus quid significet 65.3
- Iobeli annu remissio & libertas ibid.
- Iochebel mater Moysis 38.50
- Iodes à Moabitibus oppressos Hebræos li-
bertati restituit 99.20
- Iobel Samælis fil. quomodo se in princi-
patu gesserit 112.20
- Ionas propheta uaticinatur Hieroboamo
Amasæ filio 204.20. quomodo ad
Niniuitas missus sit, & in mare proie-
ctus ac à ceto haustus post triduum ui-
uus in terram reuocatus 204.50
- Ionas unde sic dicta 10.4
- Ionici Iudei apud Agrippam queruntur
Gentilium iniurias 343.30
- Ionum in Iudeos odium 252.30
- Ionathas Anani fit pontifex 398.10. hono-
re priuatur ibidem
- Ionathas Anani fil. 420.20. pontificatu obla-
tum respuit ibidem. & eius gesta
519.10
- Ionathas Asamonei fil. Antiochi Epiph.
filio reconciliatur, capitur à Trypho-
ne & occiditur 461.50
- Ionathas Sauli filius castrum Palestino-
rum expugnat 116.50. hostes unico
tantum armugero comitatus aggredi-
tur 117.50. 118.1. animositas &
honestas ibidem. 130.10. & amor in
- Dauidem 125.10. 126.20. fœdus cum
eo 125.126. per totum. cadit in pu-
gna contra Palestinos 136.1. eius po-
steri quo honore à Dauid affecti
144.1
- Ionathæ cuiusdam Sadducei cum Phari-
sæis contentio 285.40
- Ionathas homo uiliss. prouocat ad singu-
lare certamen Romanos 613.30. Pu-
dentem equitem Romanum interficit,
& à Prifeo centurione sagitta transfe-
gitur ibidem
- Ionathas Matthie fil. 260.20. defuncto
fratri Iudæ succedit imperij administra-
tione 269.40
- Ionathas Pharisæus 446.40. insidiatur
Iosepho, seruatur 449.50. iterum in-
sidiatur eidem 450.50. 451.1
- Ionathas pontif. perimitur 431.30
- Ionathas pontifex primus Massadam eda-
ficauit & nomen id imposuit 648.20
- Ionathas qui alias Ionadab, socius Ammo-
nis 147.10. solatur Dauidem 148.
10
- Ionathas Samæ fil. sternit uirum sex cubi-
torum 156.30
- Ionathas sicariorum princeps circa Cy-
renen 654.20. eius supplicium ibi-
dem 50
- Ioppe à Cestij militibus capta, direpta &
incensa 535.10. bis à Romanis fundi-
tus excisa 560.10. eius situs descri-
ptus ibidem.
- Ioppensium interfectionum quot millia
535.20
- Ioram Achabi fil. in regnum paternum
succedit 193.10. Moabitas expugnat
194.7. monitus ab Eliseo cauet Syro-
rum insidias 196.30. fame urgente
Elisæum iubet interfici, cuius mandati
cum max. premit 196.40. liberatur
ab obsidione Adadi 197.50. in oppu-
gnatione Ramathæ sagitta uulneratur
198.10. occiditur ab Ieu, & cadaver
eius in agrum Nabothi proicitur ibi-
dem
- Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum
paternum 194.20. fratres & amicos
paternos occidit 197.20. deficiunt ab
eo Idumæi aliæque gentes aliquot ibi-
dem. cognoscit suum factum ab Eliâ, &
mortuus tractatur pro merito ibidem
- Iordanis fontium origo 1337
- Iordanis refectus mortuus 583.30
- Iordanis fontes & cursus 564.2
- Iosabetha Ochozæ soror germana quo-
modo Ioasum seruauit 200.30
- Iosadochus pontifex Babylonem uinctus
ducitur 219.8. eximitur uinculis 220.1
- Iosaphatus à commentariis Davidis 143.
30
- Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum
succedit 184.10. præsidia urbibus suis
imponit, & collapsam religionem re-
stituit

Iudeorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemaeo, quibus ex senatu Romano, imperatoribusque maximis facta 675.50

Iudan Amasie regis mater 203.20

Iudas, Iudei 10. et 11

Iude portio in terra Chananeis 92.40

Iude natiuitas 22.10. consilium de fratre cede uitanda 27.10. homo uehemens 27.50. filij tres 35.50

Iude tribus gesta post Iesu mortem 95.20

Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 161.10

Iudas Asanonia filius quid contra Antiochum utrunque fecerit, et quomodo religionem instaurarit ac perierit 461.20

Iudas Gappaei uir strenuus 278.10

Iudas Eliasibi filius in pontificatum patri successit 243.7

Iudas Effesus propheta 463.50

Iudas Ezechie laironis filius Archelai regnum affectat 379.2. tumultum exci-

tauit 398.30

Iudas Gaulanites Galileus seditione inter Iudeos concitat 384.20. eius secta 385.20

Iudas Ieri latoner inter Romanorum manus effugit 645.40

Iudas Iude filius praefectus Simonis cum decem consubernalibus deliberat murum tradere Romanis 616.50

Iudas Machabaeus 269.20. Patri in administratione succedit 261.10. Apolloniu et Seronem praefectos superat et occidit ibid. Gorgiam et Nicanorem uincit 262.20. uide Lysiam 262.40. templum purgat et instaurat 263.10. micinos molestos domat magnis stragibus 263.30. Nicanorem cum suis copiis decet 267.30. creatur pontifex, et sacer-

ratur Romanis 268.20. cadit 269.10

Iudas Sepphorae Iohanna 503.20.

Iudas uates 286.40

Iudicum status quis 116.10

Iudicum imperium apud Iudeos quantum durauerit 112.

Iulia uxor Caf Augusti 249.10

Iulia Augusti. quid ab Herode legatur 374.10

Iuliani ceteriorum fortitudo et fatum 621.39

Iulius Caesar Pompeium fugat, et bellum cum Aegyptiis gerit 301.30. amicus et beneficus est in Iudeos 302.30. parat expeditionem contra Scipionem et Ca-

tonem 305.1. occiditur 307.2

Iulij Caf. magnificentia, et liberalitas in Herode 329.10.330.40.485.2.486.

2. uincit M. Antonium 327.50. occidit cum cum Cleopatra 330. beneficium Aristobulum Alexandri 470.

2. uide Hyrcanum et Antipatrum 471.10

Iulius Capella 438.40

Iulius Lupus Caesoniam cum filia interficit 414.20. interficitur et ipse 418.10

Iupiter Olympius 405.50

Iurifurandi modus 18.10

Iustus Iosephi. satellites cadit 458.80

Irate regis filij et fratres Tito supplicant 633.29

L Abanus Batuelis filius 13.3. dolose cum Iacobo agit 21.50. persequitur fugientem generum 2240

Labosardachus Niglasaris filius in patrum regnum succedit 221.50.

Lacedaemoniorum auxilia cum Onia potest. 358.1.

Lacedaemonij cum Iudeis societate et socius faciunt 278.40

Lacedaemonij quando et quemadmodum Romanis subditi 226.30

Lamachus. pater liberorum 122.11.1.5.30

Largius Lepidus decem. legionis praepositus 528.20

Latopolis 45.30

Latronum. equitatus Hierosolymis 279.1.30.57.10. eorum facinora ibidem.

Latronum uerba in Iudea 431.10.432.29. et 438.29

Le. Lentini decretum pra Iudeis 305.30

Lepid. a Caligula occisus 406.20. et 408.3

Leprosi quatuor Syrorum castra. argente media inuadunt 296.29

Leprosorum conditio 63.50. et quod alibi sint in precio ibidem

Lex loci descriptio 649.10

Lexi. militum praefectus 446.20

Leuis natus 22.20. uiscitur sororis stuprum 24.20. filij eius tres 35.50

Leuis traditur 571.20. occiditur ibidem

Leuite uxor quam nefande a Gabonitis tractata 96.10. et 97

Leuite eius prudentia 96.40

Leuitum numerus 65.20

Leuitis ac sacerdotibus ciuitates cum suo agro et decime adscribuntur 72.30. eorum ciuitatum nomina 92.20

Leuite usui uelut linea impetrat 434.12

Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 63.40

Lex Moysis. cur et poetis aut prophetis historicis non tractata 246.20.251.40

Legis et preceptorum Dei pulcherrima explicatio 681.682.683.684. per totum 679.5

Leges Moysis ad mores pietatemque pertinentes 32.40.80.10.81.10

Lia et Rachelis emulatio 22.20

Libri duo et uiginti apud Iudeos chronici 457.20

Liberius Maximus iussu Vespasiani Iudeis stipendium indixit 645.50

Lybia dicitur Africa 18.1

Libys. Libys 10.40

Linguarum multarum cognitione cur Iudei non magni faciant 436.20

Longeuus cur primi homines 8.20

Loginus tribunus a Iudeis occisus 517.10

Longini. equitis Romani. forte factum 607.10

Longini iuuenis Romani facinus 626.10

Lotus adoptatur ab Abrahamo 12.6. ad-

ptius abducitur 13.30. seruatur de esse

clio Sodomitarum 14.15. filie cum patre coeunt 15.20

Loti uxor in salis statum uersa ibidem

Lucilius Bassus legatus Herodii castellum capit 641.40. Macherunta quoque 644.10. Iar de Sylua oppugnat 645.1.

28. Lucius Annius Gerasam capit. ex mille iuuenum interficit 385.40

Luctus. tempus 82.40

Ludus, Ludi 11.10

Ludi Circenses 496.30

Luminu festiuitas, et eius institutio 267.9

Lupus Alexandriae recitor ad Vespasianum scribit de seditione Iudeorum 653.40.

templu Onie ablatis donariis claudis ibid.

Lustrandi populum modus 73.10

Lustrationis tabernaculi modus 60.10.12

Lydda ciuitas a Cestio exusta 538.40

Lydi olim Ludi dicti 11.10

Lysanias Ptolemaeo Mennae patri successit in regnum 110.20. interficitur a Cico-

patra 324.10

Lysanias Partos in Iudeos incitat 475.20

Lysias committit Antiochus Epiphanes saluum suum et bellu contra Iudeos 261.40

Lysias uiscitur a Iuda Machabaeo 262.40. occiditur a Demetrio 267.10.12

Lysias uiscitur a Iuda Machabaeo 262.40. occiditur a Demetrio 267.10.12

Lysimachus Hellepantum occupat morte suo Alexandro 246.10

Lysimachi portentosa de Iudeis mendacia confutata 671.30.672.1.673.29.678.679. per totum

Macedones transisse pedes mare Pamphylum 47.40

Macedones quando Romanis subditi 301.30. et 50

Macedones Aegyptios subiugarunt 679.50

Machabaei natu maximi et primi inter septem fratres supplicia crudelissima et ipsius cum signi tolerantia sermones 695.10.697. ubi historia Machabaeorum fratrum

Machera dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herode 316.10.489.20

Machir. tertius ex fratrib. Machabaeis stantia 627.9

Macheruntij Romanis persuadent ut praesidio suo decedant 606.5

Macherus. quomodo capta a Romanis 643.46. situs eius descriptus 644.3

Macho capta et depredata 143.30

Macro praefectus praetorianorum militum 394.20

Madianitarum filie Israelitae. illicitum ad delinquendum 76.77. per totum ce-

p p duntur

INDEX

duntur cū suis regibus 77.4
 Madianitæ Hebræos subigunt 100.30.40
 duntur maxima strage 101.40
 Madiana ciuitas 41.10
 Madus, Madaei 10.4
 Magnus campus regio 447.15. eiusque
 descriptio 184.25
 Magog et Magogæ populi 10.2
 Magus Aegyptius pseudopropheta triginta
 milia hominum seduxit 520.30. cum
 paucis fugit ibidem
 Magi et latrones iterum Iudeos afflixerunt
 520.30
 Magorum turba in Iudea 431.432.433.
 per totum
 Malichus exactionum collector pro Cæsare
 473.10. nouas res molitur et ueneno
 tollit Antipatrum ibidē. luit poe-
 nas 474.10
 Malichi Arabum regis perfidia 312.15.
 477.30
 Malchus Arabie rex Vespasiano in auxi-
 lium misit quinque milia peditum, equi-
 tes mille 546.10
 Malichus Iudeorum dux 469.20. auxilia-
 tur Gabinio contra Alexandrum Iannæum
 299.6. Antipatrum ueneno tollit 307.
 30. interficitur 474.10
 Malibæe uxor Herodis moritur 507.30
 Malorum hominum mos 370.20
 Mān uox interrogatiua 50.10
 Manachases uestis qualis 57.40
 Manabemius Essenus Herodæ puerum scho-
 las frequentatē salutē regem 339.2
 Manabemius Iudæ Galilei filius. Massadā in-
 uadit 530.50. uelut rex Hierosolimam
 redit, et princeps seditionis fit ibidē.
 interficitur 531.20
 Manabemius occiso Selefino regnum sibi
 vindicat et Thapsenses excindit, ac
 post à Phullo pace redemptus moritur
 205.40
 Manasses Iosephi filius 30.20.25.50
 Manasses in numerum Iacobi filiorum adopta-
 tur 37.1. censetur loco Leui 65.20
 Manasse pars dimidia Chananeæ 92.50
 Manasses Ezechie filium regnum paternum
 assequitur, impiissimus, et prophetarum
 occisor captus à Babyloniorum rege tan-
 dem in principatū restituitur, et pietati
 et studet prioribus mutatis moribus. 212.
 20.213.1. moritur relicto successore re-
 gni filio 213.4
 Manasses Ioannis pont. fil. ducit uxorem
 Sanaballitis filiam Hicæso uocatum
 242.50.344.10
 Manasses fuit pontifex 254.10
 Manassertrans Iordanem missus, ut topa-
 rchiam administraret 538.10
 Mandra, locus 220.20
 Mane, quæ dici pars 3.4
 Manethon Aegyptius historicus 559.25.
 eius historia cōpendiū 560.561.562.
 per totum

Manethon antiquitatē Iudeorū confirmat
661.20. Aegyptiacam historiam se ex
factis litteris interpretaturū professus
667.30. eius historia emendata ibidē.
et 668.50. 669.10
Manethonē mendacia confutata 668.30.
669.670. 671. 675. per totum
Manna qualis cibis 49.50
Manna quando defecerit 89.20
Mānem Lazari ad Titū profugit 618.10
Manoches Zelotypus Sāpionis pater un-
gelum excipit 104.30
Mar locū cur sit uocatus 28.10
Mara quid significet 107.40
M. Agrippa. uide Agrippa
Marcus Alexandri Alibarche fil. 418.30
M. Antonius. quere Antonius
M. Anto. Iulian. procurator Iudae 618.30
Marcus Sexti Caesaris successor in Syriam
307.1. 473.9
Mardocheus dux Iudeorū Babylone deduc-
torū Hierosolyma 231. 24. 233. 43
Mardocheus Esthere patris 238.1. regi
insidias prodit 239.10. Iudeorū cala-
mitatem Esthere indicat ibid. afficitur
summo honore 241.30. Amanis pote-
statem et bona accipit ibidem
Mare rubrum Iudei transiūm concessis-
se. et Pamphylum Macedonibus 47.
6.41
Mare uis templi cur sic dictum 168.30.
et quon fuerit capax. eiusq. usus ibid.
Marcone Graeci Samaria 184.7
Marsa urbs 182.40
Marie Eleazari filie facinus horrendum
comedentis filium 627.5
Marianne Agrippa filia 391.30
Marianne Alexandri Aristobuli et Ale-
xandra filia, uxor Herodis 320.30. occi-
ditur à marito 331.10
Marianne Alexandri filia, uxor Herodis
Antipatri 474.40. cum insolentiam
maritum 488.40. occiditur 489.9
Mariāne Archelai uxor repudiata 381.10
Marianne ab Archelao marito transi in
thorum Demetrij Alexandrini 430.40
Marianne Moyses soror 39.10. moritur
73.30
Marianne turris descriptio 660.10
Marsa ciuitas deuoluitur 476.40
Marfonant, mensis 7.8
Marsus Syrie praeficitur 420.30. desert
Agrippa. Claudio Caf. 421.30. ex-
cipitur ab Agrippa, cui sit exorsus 422.
30
Moses Agrippa libertus 392.40. Tiberi-
rij mortem patrono suo nunciat 392.50
Maribace Archelai mater moritur 377.
47
Marullus praefes Iudae constituitur 397.
Massabazanes quid 58.6 (14
Massade castelli descriptio 377.40
Massate castelli situs descript. 648.40
cōmentus et apparatus qui decem mi-

libris ubi verum sufficerent 648.40
 Masnachemphos pileus 58.7
 Massabath civitas, et quid significet 111.
 40
 Mathathias Asanoni filius occidit Bac-
 chidem, et duces expellit Iudea ac mo-
 ritur 481.7
 Mathanes Balis sacerdos trucidatur 301.
 20
 Matthias Anani sit pontifex 420.20. pri-
 matur sacerdotio 422.5
 Matthias Apfaloni, vir strenuus 238.10
 Matthias Ioannis filius sacra profanare
 renuit, utrumque religionē fortiter tuen-
 tur 260.10.261.5. instructis filiis mor-
 ritur ibidem
 Matthias Margaloti seditionē mouet 371.
 40. exuritur nimis 372.10
 Matthias Margali, sophista 309.20
 Matthias pontifex mittitur ut Simonem
 Giorē Hierosolymam introducat 189.
 20
 Matthias Theophili constituitur ponti-
 fex 367.10. priuatur eo munere 372.
 30
 Matthie Boethi mors crudelissima 616.
 30
 Maxilla, locum 106.20
 Mazaca civitas 10.8
 Madabenses Amari locum Gaddi in-
 terficiunt 270.15. expugnatur ab Hira-
 cano 283.40
 Medimnus Atticus et Siculus 67.40
 Medi populus 10.4
 Medi quod in Asia regnauerunt Graeci
 cogniti 658.50
 Megassari facinus audax 614.10
 Megasthenes historicus 661.8
 Mela legatus Archelai ad Herodē 318.40
 Melcha Arans filia 11.40
 Melcha Sauli filia datur nuptum Danidi,
 marito periclitanti succurrit 124.30.
 datur alij nuptum 123.3. ridet maritum
 142.10
 Melchisedec rex Solyme Abrahamum
 conuiuio excipit 13.50
 Melis imposuit Pseudalexander 511. 512.
 per totum
 Menmonis sepulchri descriptio 516.10
 Menophobus Ionathae filius humanissime
 a Davide habitus 143.50. delatus Das-
 nidi occurrat victori 154.3
 Menophitarum deditio 471.10
 Menander Ephesus singulorum regum et
 eius apud Graecos et Barbaros cōscrip-
 psit 661.30
 Mende civitas 214.40
 Menecemus Philosophus 351.10
 Menelaus, qui aliis Onias, Simonis filius
 propter amissum pontificatum desicit
 a patris legibus 258.30. abducitur
 captiuus et occiditur 266.40. vide
 Onias
 Mensa tabernaculi 57.3.58

Menſe à Ptolemaeo Philadelpho Iudeis donata deſcriptio 149.40
Menſis anni primus Moſi quib. ex. uen 7.40
Menſura quib. excogitatur 5.30
Meroë unde dicta 40.40
Mefes Meſanai 12.20
Mefcius Meſchini 19.60
Mefopotamie diſſicilis tranſitus 18.10
Mefra Meſrai 10.10
Mefraei filij quibus populi nomina impoſuerunt ibidem
Mefſala rhetor patrocinator Herodi 310.67
Mefſalina à merito Claudia Caſ. ob 20. lotypiam trucidata 430.40
Methir tunica pontificali 58.10
Metilius preſectus à cede reſervatus 532.6
Metilius Romanorum preſectus legatos mittit ad Eleazarum ibidem
Michem 170.10. huius uxor ipſum uolenti, inde ominatur 188.54. Achabo. malum nunciatur, quare in carcerem conſiſitur 189.10. Achabo. meritiu preſecti 189.12. 190.12
Michem propheta 215.20
Michole uxor David. uide Melcha
Mileſius arch Danaſci preſectus quomodo Philippum Grypi filium traſtauit 191.8
Militis cuiuſdam ſacinus contra ſenatum Romanum 517.40
Militis Rom. impudentia quantum cladem Iudeis dederit 428.40
Militis Moſaicos libros diſcerpentis pana ibidem
Militie qui non commodi 86.1. et qui ab ea immunes ibidem
Mina quantum pendeat apud Iudeos 300.10
Mineus Aeg. pti rex. Memphis conditor 173.30
M. Minucianus 410.10. 417.10
Miſael appellatur Miſaches 221.10
Miſas Moabitum rex propter negatum Ioramo tributum quo neceſſitatis peruenierit 193.10
Miſenum oppidum 405.40
Mithridates ararij Cyri preſectus 227.10
Mithridates occiſus 297.10
Mithridates Pergonem Peluſium cor. pugnat et Aegyptiis uincit 301.302. eius geſta 471.1
Mithridates quomodo ab Anileo traſtauit, quomodo ab uxore, deq. eius uictoria 403.404. per totum
Mnaſcus Grecus hiſtoricus 666.40
Moabie penitus fracti à Dauide 142.30
Moabie et Ammanite ſocij, mutuo ſeſe interimunt 193.50. iterum ſternuntur et preſectantur 194.6
Moabus, Moabie 15.30

Molant mendacia de Iudeis 673.20
Monobazus Bazcos Adiabenerum rex quomodo Iudaſmum ſu. complexus 425.6. cuius regnum 604.29
Monobazus Monobazi filius rex coſtituitur 425.10. rex fit 428.2
Mons Samaron, locus 181.20
Mentem in alium locum deſulit 295.30
Mortem præter dei uoluntatem non uenire 87.20
Maſer quales fuerit uir 2. et 3
Moſis pater 38.50. quomodo ſervatus 39. cur ſic uocatus ibidem ad opulenta regina ibidem
Moſes diadema regum. pedibus calcatur 39.50. et 40.1. preſectus exercitui Aegyptiorum et Acthiopas bello uincit 40.10. ducit Tharbm uxorem 41.3. fugit Aegyptio. ibid. Raguelis filia. opitulatur contra paſtores, ex quibus uirum ducit uxorem 41.10. coſpicatur rubum ardentem in ſina 42.3. conſormatur ei liberatio Iſraelitarum 43.10. edii miracula. nomen Dei agnoſcit, uſque in Aegyptum ibid. edii prodigia apud Pharaonem 43.44. 451 per totum. educit Iſraelitas ex Aegyp. et quantum coru numerus 45.50. quibus etis fuerit cuſcos educeret 46.50. traducit eos per mare rubrum incolumes 46.40. aquam uirorum facit potabilem 48.30. coturnices et manna impetrat à deo 49.40. ex petra aquam elicit 50.20. cu Amalecis pugnat 51.30. decora præſectarum tabulas à deo acceptas populo exhibet 53.10. quadraginta diebus in ſina detinetur 54.10. Aaroni fratri ſacerdotium coſert 59.40. dedicato templo uſtitiis offert 60.40. in tabernaculo Deum conſultat 61.10. tribu. Leuiticà Deo dedicat 63.40. cenſus omnes tribus præter Leuiticà, et ordinat perfectioni belloq. neceſſariis 65.20. mittit exploratores in Chanaan 66.20. Core factionem compeſcit 69.10. eius iuſtitia 70.30. luſtrat populum 73.10. Sebonem et Ogem reges deſcit 73.50. Madianitas cum ſuis regibus cedit 78.4. Ieſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid. moriturus quid ſibi prædixerit 79.10. quas leges præſcripſerit 80.20. uſq. 86. extortatur Ieſum uſque in Chanaan exercitum ducat 87.10. nube circūdatus diſparuit ibid. 40. lugetur triginta diebus à populo. ibidem
Moſes fabuloſe dicuntur fuiſſe leproſus 64.4. uir admirandus 67.15
Moſeos quinq. librorum ſcopus 657.28
Moſes apud Manethonem prius Oſeraphis ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 669.40
Moſes Aegyptiis uir diuinus habitus 670.25. cuius tempora quib. nixit deſcripta

ibid. eius uirtus et geſta 679.680. 681.682. per totum
Moſollani Iudei nobile factum 665.40. 666.10
Muchem fert ſententiam contra Vaſten regem 237.40
Mulierum potentia 230.5
Mundi et uniuerſorum creatio 31
Mandum providentia dei regi 226.40
Mundus quomodo Paulinam conſuprarit 388.20
Murus trigintanovem ſtadiorum cu tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triquo edificatus 615.3
Muſicorum instrumentorum Dauis regis deſcriptio 146.40
Mutiani et ceterorum reſectorum petitiones 590.20
Mutianus Roman ingreditur cum exercitu 592.30

N

N Amk uxor Abimelech Bethlemite et quid ſignificet 107.30. quomodo Ruthem inſtituerit 108.30
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter traſtās à Saulo occidit 115.40
Naaſes iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauis legatos 144.19
Nabeotes, Nabatea regio 16.20
Nabalus uxor et malus concubatur Dauidi 130.19. quid ſignificet, ibidem. moritur 130.40
Nabla instrumentum muſicum 116.40
Nabrodes, qualis uir 9.5. et 10.1
Nabuchodonosorus rex Babilonis bello infeſtat Necba Aegypti regi 215.20. Ioacim occidit, et Hieroſolymitanorum præſtantiffimos Babilonem abducit 215.50. duces eius qui urbem Hieroſolyma ceperrunt 218.10. quomodo captum Sedeciam traſtarit 219.20. Hieroſolyma penitus excindenda, et templi ſpoliandū populūq. Babilonem tradendū curat ibid. Celerem Syriā ac Aegyptū perdomat 220.40. Iudeorum nobiliū quorundā pueros inſtituit, et caſtrat ibid. ſomniū, cuius erat obliuſ, mult ſibi indicari et explicari, quod facit Daniel 221.40. moritur 223.402. geſtorū eius repetitio 225.50. poſteriorum eius ſink 225.4
Nabuthus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 186.40
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 219.40
Nacebus Aſal um dux caſus 356.50
Nachores Serugi filius 11. quot habuerit liberos 11.50. et 12.30
Nadabus Hieroboam filius accipit regnum paternum cum paterna malicia occiditq. cum omni familia 182.20
Nain micus 186.40
Nais à Caine condita 5.20

p p 2 Nais

I N D E X

- Nabucadnesar 429.10
Nabathæ regionis situs 522.20
Nabathæne toparchia à Cestij equitibus
vastata 535.20
Nasamonites quomodo Romani subiuga-
runt 527.40
Nathan propheta 142.10. mittitur ad Da-
uidem increpandum 146.10. indicat
quomodo Adonia sibi regnum usur-
paret 159.40
Nauai propheta de excidio Ninivitarum
206.10
Nazareis deo deuoti 72.40
Necessitate in bello nihil pugnacius 549.
30
Necessitate laborantes subleuare, homini
decentissimum et deo gratissimum
133.10
Nechias qui et Pharo Saram rapuit
610.6
Necho Aegypti rex contra Babylonios
proficiscens impeditur à Iosia, quem
occidit 214.40. captiuum abducit 104-
2um filium eius ibidem
Necho bello petit Nabuchodonosor
214. uincit ibidem
Necemius quantum iuuerit Iudeos apud
Xerxem 236.10. 237.3
Necarda urbs 401.30
Nemrod. uide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissi-
mo Palestinorum 156.20
Nephthalim natiuitas 22.20. filius eius
36.50
Nephthalitarum fors 93.5
Neronis gesta et precipue contra Iudeos
519.40. et 50
Neronis imperium quandiu durauerit
586.10
Nero contemptor nationis Iudeorum
636.20
Nero indignatur ob res nimis prospere
gestas in Iudea 543.10. Vespasianum
ad regendos exercitus in Syriam mittit
ibidem
Nero. quare Tiberius et Domitius
Herodas dicitur Casarea Philippi 433.
40
Nerus cur Iudei abstineant 24.9
Netira et Philippi fratrum fortia facta
553.1
Nicanor perfidus contra Iudam Maccha-
beum pugnans, cum suo exercitu uicto
extinguitur 267.30
Nicanor amicus Titi sagitta uuln. 504.
40
Nicander regina Aegypti 173.40
Nicolaus Damascenus Iudeorum patro-
nus 252.40
Nicolai Damasceni historia de Herode
culpat 351.20
Nicolai Damasceni legatio nomine Hero-
dis ad Casarem 359.30. sententia de
duob. eius filiis damnatis 361.30. actio
contra Antipatrum Herodis filium 368.
1. patrocinatur Archelao 377.20
Nicolaus Damascenus rerum Iudicarum
scriptor 679.10
Nicolai rhetoris oratio pro Iudeis Ionitell
343.40. Iudeos coram Casare arguit,
et reges purgat 510.30
Nigro Perata qui Idumæum regem, à
Iudeis mandatum ut ducibus pareret
538.10
Niger Idumæe rex in Salis oppidum
Idumæe confugit 543.38. iterum fugit
ibidem
Niger Perata, filius Babylonius, et Io-
annes Essenus, duces Iudeorum contra
Romanos ibidem. quomodo occisus
580.30
Niglisar Abdomarodasti filius regnum
paternum accipit 223.50
Nilus fluuius 4.20
Nilus usque ad Elephantinam navigabilis
590.40
Ninum quis condiderit 11.10
Ninus regis Assyriorum 211.30
Nisan, mensis 714.45. 20. 213.180
Nisibis regio 426.40
Nisibis urbs 421.30
Noba oppidum sacerdotum 126.30. ex-
cinditur cum amicis habitatoribus
129.30
Nobilitas generis nulla inter Iudeos 69.
50
Nobilitatem generis unde Iudei differant
437.3
Noë uel Noachus uir pius sceleratorum
commortia fugit 6.20
Noë quomodo arcam construxerit et e-
dificatio sit seruatus 6.7. eius filij qua-
les 8.9. animus repertor inebriatur
11.8
Norbanus interitus 411.10
Nubis supra tabernaculum presentia quid
significauit 65.30. 67.10
Numidius Quadratus Syriæ procurator
429.30. et eius gesta 519.20
Nymphidius homo nequiss. 585.50
O
Obedatus arcam hospitatur 141.40
Obedes filius Bozi et Ruthes 108.
20
Obedias iuniorum Achab curator, uir
pius, propheta liberat 185.20. quo-
modo uxor eius uidua per Eliseum sit à
debitorum molestis liberata ibidem
Obelam prophetam captiuos Beniaminitas et
Iudeos liberat 206.50
Obelam seu Obodas Arabum rex 351.10.
356.30. superat Alexandrum Hyrcani
464.45. per totam
Ochobatus milium Ionathæ dux 189.30
Ochosus Achab fil. regni paternum accipit
191.10. ex casu moritur 192.40
Ochosus Iorani fil. paternum regnum
recipit 198.6. sagitta ictus ab Ieu pe-
rit 199.10. cognatus ipsius interimitur
ibidem
Octauia Claudia Cæs. filia 430.40
Octauius Claudij Cæs. filius ibidem
Officiosi quando perierunt, sunt homines
133.10
Ofilus Phasaclum mortuit de infidelis cau-
uendis, et iulius cum 511.10
Ogus rex exciditur 74.20. quando
uir fuerit et quanta eius dicitur 74.20
Ola prophetissa uaticinatur Iosie regi
Oliueti mons 431.40
Oltus Iacobi 587.8
Olympus ad Cæs. mittitur 495.50
Olympus Iupiter 406.50
Onias et Dosithus Iudei duces liberauerunt
Alexandriam 675.10
Onias Iaddi filius patri in pontificatum
succedit 245.50
Onias Onie fil. templum in Aegypto con-
secrat 273.1
Onias Onie fil. pontifex quanta mala se-
cerit Hierosolymis propter Tabas sa-
lios ciuitate relictos 460.40
Onie, filij Simonis amicitia cum Ario La-
conum rege 257.30. Menelam uici-
uoluit 258.40. Vide Menelam
Onias Simonis Iusti fil. pont. 248.20.
254.30. 257.51
Onias alius pont. 257.20
Onias Simonis pontifex à Ptolæo rege
Aegypti impetrat locum condendo
magnifico templo 653.50
Onie pro Cleopatra regina bellum susci-
pientis gesta 675.20
Onias, uir iustus qui plurimum precibus im-
petrarat, lapidibus obruitur 248.
30
Onie regio 301.40
Oni ciuitatis Aegypti origo 653.40
Ophres scelestus filius Elis 108.30
Ophres Abrahami filius occupat Libyam
18.50
Opobassum ubi et quomodo proue-
niat 297.20
Optimatum administratio Hierosolymis
qualis et quandiu 116.7
Ordecum, frugum omnium milissimum
101.30
Oribus rex occisus 101.50
Orientis totius nobilitatem precipuam in
Italia seruate 527.30
Orodes Arabum fil. Parthorum rex con-
stituitur 387.4
Oseas rex Israelis constituitur, uir impius
207.30. uilius capitur ab Assyriis, et
transfertur cum muliere regno Israe-
litarum in Median et perficitur 208.
40
Otho imperator declaratus milites suos
contra Vitellij exercitum duxit 586.1.
588.30. semel occidit ibidem
Othonis imperij termini ibidem
Otrus Armanie domus 11.20

Oza attingens drem exanimatur 141.30
 Oza percussio, locus ibidem. 40
 Ozias Amasia fil. regnū Iude patre mortuo capit 205.1. natura bonus et gratus multis deniculis gentibus urbem restituit ibid. deficiens à pietate lepra percussus moritur 205.30
Pacorus rex Mediarum coniugē et concubinam capens ab Alanis cētum talentis redemit 647.3
 Pacorus Parthorum rex contra Iudeos pergit 475.20
 Pacorus Pacori regis phœcena explorat Iudeam 475.20. infidatur Phasaelo 475.40. et Herodi 475.10. rex Syriam occupat 310.20. occiditur 316.9
 Patina Claudij Casuor 436.40
 Palestina filius, et eius gentis odium in Hebreos 44.10
 Palestinos Sampson uexat 105.40
 Palestinorum contra Hebreos expeditio et uictoria 109.30. arcem eius finibus remittunt Hebreis 110.10
 Palestini cum Iudeis prestantes nunc uincunt, nunc uincuntur 109.30. et 111.10. 112.10. iterum bellum eis inferunt 121.40. caduntur 122.10. denuo redintegrant bellū, sed infelicitur 123.40.
 Cithonorum agrum inuadunt 128.20.
 Sauli ditionem inuadunt 129.9. cum filiis occidunt 134.30
 Palestinos David superat 141.10. penitus subigit 142.40
 Pallas Neronis libertus 432.20
 Palmarum fructus prestantia 385.50
 Palmira urbs 173.30
 Pamphylum mare Macedonibus transitū prebuisse 47.40
 Panes propositionis 57.10
 Panium, locus 338.20. 486.20
 Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuinitus accurata 364.9
 Pannychis concubina 493.40
 Paphlagonum populus 10.10
 Papius tribunus 407.20
 Pappus Antigoni dux quid cōtra Herodē gesserit 317.20. occiditur 481.30
 Paradisi descriptio 4.3
 Parricidij quā graue sit crimen 370.10
 Parthi Antigonum reduci in regnū Hyrcanionque cum Phasaelo captiuos abducunt 310.30. 311.30. Hierosolymā diripiunt 312.10. prostigantur 316.9
 Parthorum matabilitas 386.40
 Parthi Armeniam bello amittunt 389.40
 Rascha institutio et celebratio 66.10. 375.30. 385.4
 Pasiu castrum 11.20
 Patria causa nihil non faciendum 133.30
 Paulina quomodo à Mundo constuprata 388.10
 Paulinus Lupo in administratione Alexandriae succedit 654.10. templum Onie

penitus spoliat, et inaccessum facit ibidem
 Pausanias Cerastra fil. Philippi Macedonis interfector 243.20
 Peccata unde maxime nascentur 119.30
 Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 42.30
 Pecunia publicā nullam esse Iudeis, quā sacrum illorum templi 306.30
 Pecuniam uotiuam ubi deposuerint Iudei 408.40
 Pedanius legatus 497.30
 Pedanij equitis forte factum 629.10
 Pelusium urbs 119.40. 390.30
 Pelusium capitur 301.30. 478.9
 Pentecostes festiuitate Iudeos iter non facere 283.30
 Pentecoste unde dicta 507.40
 Peræ regionis descriptio 545.9
 Percussus in rixa quomodo uindicandus 84.40
 Perse populus 11.10
 Persarum mos in bibendo 237.20
 Persarum lex de uxoribus ibidem
 Persarum contra Græcos expeditio 656.20. contra Aegyptios 679.30
 Perse in Asia regnauerunt 558.50
 Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 656.20
 Pestis quā seu a iuuaser. à Davidis regnū propter recensitum populum 157.50
 Petephres liberaliter tractat Iosephū 27.20
 Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 640.50
 Petra magna, locus 129.1
 Petra, quæ olim Arce, ciuitas 73.20
 Petra, quæ Receme 78.10
 Petronius Aegypti prefectus Herodem inuadit famis tempore 335.10
 Petronius preses Syrie constituitur 398.40. gratificatur Iudeis cum suo periculo 400.40
 Petronij epistola ad Doritā pro Iudeis 429.50
 Petronij aduictus terribilis ex Antiochia in Iudeam 516.9
 Petronius Iudeos adhortatur ad Cesaris statuas recipiendas 516.40
 Phaccias Manaem filius, patri in regnum et crudelitatem succedit, trucidatur 206.2
 Phaccias Romelie fil. uir impius, regnum Israelitarū occupat ibid. Achazem oppugnat 206.40
 Phæto quid significet 11.20
 Phalegus Heberi filius ibidem
 Pharisæi Samuelis filius e iure abstractus ad pontificatum 572.4
 Pharus pontifex à seditiosis constituitur 434.18
 Phanuel locus cur sic dictus 24.8
 Pharaones eue Aegyptiorū reges dicuntur et quando sic appellari desierūt 173.34
 Pharaonides Aegypti rex Abrahami coniugem concupiscit 12.40
 Pharaonibz duritas et malitia in Hebreos 42.43. 44.45. per totum. dimissos insequitur 46.10. cum omni exercitu deletus 47.30
 Pharae filij duo 35.50
 Phari insula descriptio 590.40
 Pharisæorū secta 278.40. auctoritas 285.40. 291.50. 292.20
 Pharisæorum secta, quæ 365.20
 Pharisæi 384.40
 Pharisæorū existimatio 384.30. et quomodo se gesserint regnante Alexandra ibidem
 Pharmuthi mensis 45.10
 Pharnaces patrē Mithridatē Ponti regem occidit 297.10
 Phasaelus Antipatri fil. 470.30. prefecit militibus 472.8. superat Felicē 474.20. accusatur à Iudeis ibid. et cūuenitur à Pacoro 475.20. occidit se 476.50
 Phasaelus ciuitas 487.20
 Phasaelus, turris et oppidum 540.30. 378.10. 487.20. 508.4. 600.10
 Pherora Antipatri filio cōmūtatur cura committitur 315.20. donatur ei caput Pappi præcisum 317.40. assequitur tetrarchiam 338.20. Herodis filiā unā respuit uxorem ducere 332.4. alteram eius ducit ibidem
 Pherora Antipatri fil. Herodem francū accusat ipsius filio 352.30. Salomonem accusat Herodi 353.36. dissideo fidei cū Antipatro fratris filio 365.9. moritur et uxor eius accusatur ueneficij 366.20
 Pherora Antipatri filium 370.30. quid gesserit 479.10. odit Herodis filios 491.40. accusat Salomonem 491.31. se ipsam prodit et reconciliatur Herodi 492.20. reuocatur ab eodem et moritur 498.30
 Pherora uxoris insolentia 498.30
 Phiala lacus 364.5
 Philadelphensium cum Iudeis dissidium 422.20
 Philippus Ptolemæi Minnet filius 471.40
 Philippus Amyntæ filius cesus 409.50
 Philippus Antiochi Grypi fil. Syrie parti imperans Antiochum Cylicum superat 289.50. cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur. 291.3
 Philippus Archelai frater quāmodum à Varo Romanæ præmissus 510.5
 Philippus Herodis fil. constituitur tetrarcha 374.9. succurrit fratri Archelao 380.30. portionem regni paterni consequatur 381.30. calumniatur à fratre Antipatro 500.6

- Philippo Herodis filio quae regiones res-
serint 510.40. Caesarem ad Iordanis
fontes et Iuliam condidit 515.9
- Philippus Herodis frater moritur, et
quoniam bonus fuit uir 390.6
- Philippus Iacima filius Agrippae copiarum
praefectus 364.40
- Philippus Iacima fil. Agrippae praefectus
439.20. quomodo in periculis ser-
uatus, eiusque gesta 440.4.446.2. fi-
lia eius due in exilio Gamala ser-
uate 568.50
- Philippi Macedoniae interitus 243.30
- Philippo uni amicorum committit Antio-
chus Epiphanes regnum et filij tutelam
265.50. regnum affectas officium sup-
plicio 266.40
- Philistinus, Philistini 10.40
- Philo Iudeorum legatus a Caligula repulsus
398.30
- Philo historicus 666.50
- Philosophiae tria genera apud Iud. 512.10
- Philosophi apud Indos Calani, apud Syros
Iudei dicuntur 664.40
- Philosophorum de deo discordes sententiae
682. per totum
- Philostephanus Ptolemaei Lathuri dux
288.30
- Philostatus historicus 663.6
- Phineas sacrae pecuniae custos 635.2
- Phineas Zambriam occidit, et exercitui
contra Madianitas praeficitur 72.30
- Phineas domus sacerdotio donatur 63.48
- Phineas fil. Elis pontifex malus 108.30
- Phineas legatur ad Rubenitatem et Gad-
ditas cum reliqua dimidia tribu 94.40.
- ... succedit patri in pontificatum 95.10
- Phison fluminis, et quid significet 4.8
- Phobus Agrippae legatus a Iudeis inter-
ceptus 396.10
- Phoenicibus pecuniae amor Graecorum com-
mercium fecit 658.50
- Phoenicum antiquissima rerum memorabi-
lium traditio 655.50. 656.1. testimo-
nium de Iudeis 659.10. 661.662.
per totum
- Phoenicum historiae 663.30.664.10
- Phora quid significet 4.9
- Phraates Parthorum rex humaniter tra-
ctatus Hyrcanum 320.7. a suo filio occi-
sus 386.20
- Phraates Phraatis fil. parentem occidit
et matri miscetur, exul perit ibidem
- Phraates fides 243.5
- Phryges populus 10.10
- Phraates, Phraati 10.30
- Physcon Ptolemaei Epiphanis fil. 258.20
- Pilius a Tiberio in Iudaea missus 155.10.
- Cesaris imagines Hierosolymae intulit
ibidem. quae cum Iudeis Caesaris egerit
ibidem. Hierosolymae statum iterum
aufert ibid. Iudeorum tumultus pro-
pter Caesaris imagines 255.20. tumultus
alii ob Corban thesaurum sacrum ibid.
- Pilius pontifex qualis 38.40
- Pincaligna ex terra aurea 174.50
- Piso legatus Pompeij 297.30
- Pistius nobilis defectionis a Romanis autor
438.40.441.30
- Pitholam Hierosolymorum praefectus 299.
30.469.20. transfugit ad Aristobulum
299.30. occiditur a Casio 301.4
- Placidi et Iosephi uelitationes circa Pto-
lemaida 447.30
- Placidus tribunus in exercitu Vespasiani
545.40. in Galilea maximam multi-
tudinem occidit 549.50. a Iotapata re-
pulsus aufugit ibid. quomodo Iabari
montem occupavit 567.40. gesta contra
Gadarenenses 581.40
- Platane, uicus Sydoniorum 495.30
- Plato ueritate de deo proferre timuit 681.
50. 683.4. Mosem imitatus 686.40
- Plinibius filius 590.30
- Plistorum apud Dacos secta 385.20
- Polemon, Ponti regidus 421.50
- Polemon circumcisionem admittit et Ber-
nicem ducit uxorem 430.30
- Politianus tribunus cur a Cassio Hieroso-
lyma missus 525.4. eius oratio et gesta
ibidem
- Pollio Phariseus Herodi amicus 319.30.
338.50
- Polybius Megalopolitanus historicus 677.
10
- Polycrates Lacedaemoniorum nobilitatem
foedere tenuit 667.7
- Pompeius qualibus muneribus honoratus,
et quae gesserit 296.10. eius uirtus
298.10
- Pompeius Magnus Hyrcani et Aristobuli
causam cognoscit 467.20. Hierosoly-
ma caput 467.50.468.10
- Q. Pompeius COS. 417.50
- Pompeij malitia in oppugnandis Iudeis
528.20
- Pondera quis inuenit 5.20
- Pontificis connubium et puritas 64.40
- Pontificis ornatus qualis 58.10
- Pontificis summi qualis electio 682.50
- Pontifices Hierosolymis quae fraude creati
sunt 572.3
- Pontificum et sacerdotum disidium 432.10
- Pontificum iniquitas 433.20. origo, et qui
ad eam dignitatem admittantur, quosque
fuerint ab Aarone usque ad finem bellum Iu-
deorum cum Romanis 434.30.435.10.
436.20
- Pontificum templi Solomonici enumeratio
219.10
- Pontificatus quando primum ad plebeios
translatum 298.30
- Pontificum socrum perpetuum esse 311.20
- Pontificiae stolis custodia apud quos fuerit
389.10
- Pontificiae stolis custodia repetitur a Eudo
423.40
- Pontus Pilatus Iudae praefectus 386.10.
- Iudeos afficit cotinualiter 387.10.388.
accusatur a Iudeis et regis Romanorum
389.1
- Popedius 407.7
- Poppaea Neronis uxor 433.6.437.50
- Porcius Festus Iudae procurator, et quae
sub eo sunt gesta 432.20. quare Festus
Posidonij mendacia de Iudeis 676.50
- Pratomani uelites 415.20
- Pratorij in castris Romae descriptio 542.
30
- Prandium quae bona faciunt Iudei sabbati
450.40
- Principes singuli deducunt tubercula
quid donerint 61.30
- Priscus centurio Iohannem Iudaeum sagitta
transfixit 625.40
- Priscus sexta legionis dux a Iudeis occisus
536.30
- Procymatium unde dictum, et quomodo
extrudum 337.2
- Procyria 486.50
- Prodigia exodium Hierosolymae praece-
dentia 630.40
- Prophecia et pontificatus solis potestas
data historia condenda 657.10
- Prophetico spiritu ubi multi sunt correpti
125.4
- Proseucha, domus preceationis 450.40
- Protagoras ab Atheniensibus nix mortem
effugit 687.10
- Providentia dei mundum et omnia regi
226.40
- Pseudalexandri gesta 322.1. quomodo de
prebensus ab Augusto et reneca factus
ibid. uide etiam Alexander filius
- Pseudopropheta Hieroboam seductus
178.50
- Ptolemaeus Agrippae et Berniceae procu-
rator a Iohanne Gifcalco spoliatus 550.
50
- Ptolemaeus Epiph. moritur 258.10
- Ptolemaeus Euergetes Philopatoris filius
quomodo ab Onia irriatus 214.20 et
iterum reconciliatus ei per Iosephum ibid.
- Ptolemaei Euergetis gesta post captam totam
Syriam 675.8
- Ptolemaeus Galilee ab Herode praefectus
interficitur 316.1
- Ptolem. Herodis procurator 351.50
- Ptolem. Lagi Soter dictus Alexandro
mortuo Aegyptum occupat et Hiero-
solyma 246.10. inducit Iudeos in Aeg-
gyptum 246.30. eius pugna cum Demetrio
circa Gazam 665.10. impru-
tio in Hierosolymam die sabbati 666.30.
liberalitas et benivolentia erga Iudeos
674.50.
- Ptolemaeus Lathuri Ptolemaei Philome-
toris et Cleopatrae filius auxiliatur Sa-
maritis 285.3. diffidens cum matre regno
priuatur 285.3.287.50. obsidet Ptole-
maidem 288.5. Aeschim oppidum capit
Alexandriam. Iamachum uincit, et quae
eius

siu fustis 288. 20
 Ptolemæus Menneus quomodo se a sup-
 plicio apud Pompeiū redemerit 296.
 20

Ptolemæus Menneus Damascē bello uen-
 xat 233. 1. Aristabuli coniugem et li-
 berum quomodo traxerit 302. 20. mori-
 tur 310. 20.

Ptolemæus Minnei filius 465. 30
 Ptolemæus Philadelphus 1. Didoni in Ae-
 gypto seruientes liberos dimittit. et
 legem Moysi in linguā Græcam ma-
 gnis muneribus transferendam curauit
 246. 40. usq. 251.

Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epipha-
 nis 258. 50. succurrit suo genero Ale-
 xandro seu Temecrio 275. 20. duobus
 diadematis coronatur simul. uicq;
 Alexandrum. et moritur ibidem.

Ptolemæi Philometoris et Cleopatæ uxo-
 ris liberalitas erga Iudeos 675. 10

Ptolemæus Philopator 352. 40. moritur
 258. 20

Ptolemæi Physconis immanis crudelitas et
 iniustitia 675. 20. penitentia ibidem.

Ptolemæus Simonis Asamoni gener socer-
 um occidit. et alia scelerata committit
 282. 20. quomodo oppugnatem Hyr-
 canum elusit. cuius matrem et fra-
 tres interfecit 283. 20

Ptolemæi dicti Aegypti reges 143. 7

Ptol. unde Alexandri reges dicti 173. 4

Ptolemæi bis expugnati 288. 40. 289. 5

Ptolemæidis filius descriptus 316. 10

Ptolemæis duo milia Iudeorum apud se ha-
 bitantium interfecit 302. 10

Ptolemæisenses à Iuda Machabæo uicti
 263. 40

Puellarum hereditas 85. 10

Pueri sitientis asinitia et fallacia contra
 Romanos 630. 6

Puerperarum purgationis tempus 64. 10

Purgatio post coitum cum uxore ibidem
 Purificationis leges 64. 10

Ruteoli urbs. 405. 40

Rutei bitumens 13. 20

Rutiphæres. uide Petephres

Pythagoras Samius consulatus Iudeorum
 scripta 663. 50. multas Iudeorum leges
 transiit in suam philosophiā ibidem

Pythagore et aliorum stoicorum de diuina
 natura sententia 681. 50

Pythium templum edificatum 349. 30

Quidrigæ foliæ sublatæ à Iosepho 214.
 20

Quercus Maebne 14. 40

Quercus Ogi 141. 10

Quinquagesimi anni remissio 613.

Quintilie fortitudo 407. 10

Quintilius Varus Syriae præfectus 368.
 21. cognoscit causas Antipatri 368.

17. usq. 376. 50. 12. et inde Iosephos
 Iudeos expugnat 375. 30. 380. 6

Quintilius Varus Syriae præfectus 368.

Quirinus ab Augusto mittitur ad defendē-
 Iudæam et Syriam 383. 50. 385. 20

R

Rabatha ciuitas 74. 20

Rabatha capta diripitur 147. 4

Rachabe speculatores Hebræorum tuetur
 4. in Chananeorum. et securitate ab ho-
 sibus impetrat 88. 30. 89. 50. incalu-

ritatem promissam recipit. et munifi-

ce donatur 89. 40

Rachelis pulchritudo 11. 30. et pulat. o. et
 84. for. 12. 10. mariti complexum so-

roni uendit. per auridola patris ibid. 20
 ciuitas 143. 30. mors ex partu 24. 30

Ragayus Hebræi filius 11. 30.

Raguel. qui et Terbeglaus. sacerdos. filiam
 suam Moysi adoptato tradit uxorem

42. 1. Moysi ob uictoriam gratulatur.
 et consilium dat ei distribuendorum

officiorum 52. 10

Ramatha ciuitas 108. 30.

Raphæis Senaaberibi copiarum præfecti
 insolentia 210. 30. ipse cum exercitu
 diuinitus deletus 211. 20

Rases Damascenarum rex Achacem bello
 petit 206. 30. quem mox Syrorū rex

impugnat ibidem. et occidit 207. 20

Rebecca Batuchis filia 11. 2. petitur in cō-
 nubio Iaco. 28. 20. parit geminos 19.

5. fallit maritum 19. 50

Recente urbs que alias Petra 78. 10

Recentus rex ibidem

Repudiū libellummittere marito nō uxori
 bus ex lege permissum 332. 50

Rex quis et qualis sit 81. 50

Regis potentia 329. 30

Regum imperium quādiu durauerit apud
 Iudeos 333. 20

Regum uirtutes præcipue quæ 162. 20

Regibus non licet esse regnatis 233. 40

Regibus subditi quæ ferant 313. 4

Rhægnes populus 10. 10

Rhincolura 477. 20

Rhiphates. Rhiphatei 10. 10

Rhoapetra 97. 40

Roboamus Solomoni in regnum succedit.
 insolens in populo 177. 20. decē tribus

regni amittit 178. 2. quot et quas ur-
 bes cōdiderit 179. 30. item arma cōpa-

rauit. foderibsq; suis auxit regnū. et
 ductis xviij. uxoribus liberos gignit.

atq; impietate deficit ibid. dedit urbē
 Suface 180. 20. pro aureis scutis amissis

arca substituit et moritur ibidem

Roma sub Vespasiano creuit et floruit
 640. 30

Romanorum in Iudeos beneficia 353. 30

Romani quibus honorib. et beneficiis Iu-
 deos affecerint 301. 40. et inde

Romanorum disidium inter se 472. 10

Romanum Germanos captiuos ubiq; circum-
 ducere 517. 20

Romani in presidio Massade interfecit à
 Iudeis 353. 10

Romanorum strategema in oppugnando
 templum 516. 40

Roman. quot milia à Iudeis caesa 537. 45

Romanorum quātus fuerit exercitus con-
 tra Iudeos 546. 10. ipsorum castrorū

descriptio 546. 20

Romanorum industria in seruis domesti-
 cis institucndis 546. 20. disciplina mili-
 taris 646. 10

Romani omnia. præter Giscalam. ceper-
 unt 565. 20

Romani muro Hierosolymæ potitiunt.
 eiusq; partē maximā diruunt 606. 30.

cū Iudeis acriter configunt ibidem. et
 607. 1. alterū murum capiunt 608. 4

Romanos sancta Iudeorū reuereri 609. 20.

per legē Iudeorū multa de suis mo-
 ribus derogasse 611. 40. illachrymas

se incendio Hierosolymæ 615. 5. ab in-
 cendio defendant ibidem. Hierosoly-

mam capi desperat 615. 2

Romani intra xxi. dies aggeres extruunt.
 618. 50. pugnant cum Iudeis circa ag-

geres 619. 20. Antoniam magna pu-
 gna obtinent 621. 20. circa custodias

pugnāt acriter instaurant 623. 50

Romanorū notitia sero ad Græcos per-
 uenit 659. 5

Romæ. Romæi 10. 40

Rooboth putius 19. 20

Rubelita et Gaddita alcare construnt
 super ripa Iordanis 23. 50

Rubelus. alias Ruben nascitur 23. 10. eius

pictus in fratrem Iosephum 26. 30. se
 ac fratres proditiōis insinulatos exor-

cusat 31. 1. eum filij quatuor 35. 40

Rubrius Gallus Sarmatas superat 641. 10

Rufus magister equitum 508. 20

Rufus præfectus militū Archelai 378. 40

Ruma uicus 553. 2

Ruta mirabilis magnitudinis in regia Ma-
 chabæis descripta 644. 10

Ruth. amor erga sacrum suum. et eius
 fortuna 107. 208

S

Saba Aethiopum regia. quinq; uicibus
 uocatur postea Macro 40. 40

Sabeus seditiosus persuadet decem tribu-
 bus defectionem à Dauid 194. 50

Sabar. Sabai 10. 40

Sabathes. Sabatheni ibidem

Sabactas. Sabacteni ibidem

Sabathes à commentariis principis 199

Sabba mensis 73. 30

Sabbas orator supplicio additur 273.
 50

Sabbaticus annus 305. 30

Sabbaticus annus à Tito spectatus 641. 30

Sabbati. et eius uacatio à laboribus fer-
 uatur 3. 20. 468. 9

Sabbatum magno malo obseruatum 260.
 30. negligendū aliquādo ibid. et 270

Sabbati Alexandri Herodi proth. 322. 40

Sabecus exercitus Syrorū propositus mil-
 pp 4 neratur

neratur et moritur 14.4.50. et 14.5.2
 Sabinus procurator Syria Hierosolymis
 regionem occupat 376.10. uexat Iudeos
 propter avaritiam suam 506.10
 Sabini Syri forma, habitus et fortitudo
 insignis 620.40
 Sabinus Romae capitolium nocte occupans
 occiditur 622.10
 Sabuchadas eunuchus indicat regi, crucē
 in Amariis aedibus extructā pro Mara-
 dochai suspensio 241.10
 Sacerbas transfuga Iosepho prodit in sa-
 dias Ioannis 449.13
 Sacerdotis sacrificatur habitus 57.40
 Sacerdotum castitas et connubiū 64.40
 Sacerdotū et pontificum cum corū uctūm
 et insignibus descriptio 601.4
 Sacerdotum immunitas 36.38
 Sacerdotum mori Hierosolymis 589.24
 Sacerdotum mobilitas apud Iudeos 657.
 10. nuptiae ibidem
 Sacerdotibusque cedant 72.40
 Sacrificiorum genera quibus fiant modis
 61.52.63.64. per totum
 Sacerdotum scribae 38.1
 Sadeus Xerxis praefectus 236.20
 Sadoxus pontifex constituitur 143.30.
 156.1.163.40
 Saddocus nouas res molitur 384.40
 Sadduceorū secta 278.50.384.40.512.10
 Salampso Herodis filia 391.40
 Salmanasar Cuthaeos in Iudeam transfert
 220.50. et 232.9
 Salmanasars cōtra Israelitas uict. 228.10
 Salome, aliās Alexādra, uxor Aristobuli,
 soluit uinculis fr. mariti defuncti 287.
 20
 Salome que Iulie Augusti cōiugi testamē-
 to reliquerit 515.3. eius reditus erant
 sexaginta talenta 510.50
 Salome Antipatri filia 470.30. foror He-
 rodis prodit Iosephū maritū suū fr. 12
 271.32.30. alteri marito Costobaro re-
 pudij libellū mittit 332.50. odiū exer-
 cet in Herodis filios et eorum uxores
 345.30.352.1.491.40. accusatur He-
 rodi 352.4. Alexae iungitur connubio
 363.40
 Salome uxor Herodis moritur 385.50
 Salomon promittitur Dauidi successor et
 templi extructor 142.20. nascitur 146.
 50. instruit cum patre 158.50. consti-
 tuitur rex 161.10. quomodo regnum
 nactus se de hostibus sit ultus 163.40.
 regis Aegypti filiam ducit uxore 164.
 20. petit a deo et accepit sapientiam
 ibid. cōtrouersiam mulierū diuini diu
 dicat ibidem. toparchas quas habuerit
 et quāuis diuitias sapientiamq; ac
 philosophiā 165.30. conuersiones et
 inuentiones composuit 166.10. eius
 cū hominū amicitia et materie cedēde
 petitio et concessio 166.167. per to-
 tum. templum cum uisus. quomodo

extruxerit et arca eō infulserit 167.
 168. somnium uidet et regē ex-
 truit cum domo regine 172.173. qui-
 bus donis remunerauerit Ieroni 174.
 40. Hierosolyma muris et turri-
 bus instaurat et urbes condit 175.20.
 ingentes thesauros ex aurea terra et
 aliande accipit 174. et quātū sacellatio
 stipatus inuenerit ibidem. quāuis opu-
 lentia Hierosolyma auxerit 175.10.
 deficit a pietate; adduxit uxores et c. c.
 et concubinas c. c. c. 176.2. predi-
 citur ei filiū ipsū pēnas pro se daturū
 ibid. multis hostibus a deo excitatis in-
 festatur ibid. moritur. Robbamo suc-
 cessore regni relicto 177.10. quō tē-
 pore edificauit templū Hierosolymis
 166.10
 Salpudis filiarū heroditū lus 79.1
 Salis regis gesta 659.30
 Salus Libani, aula Salomonis 174.50
 Sameas propheta Hieroboamo minatur
 180.10
 Sameas uir iustus accusat Herodē, et ua-
 ticinatur Iudeis mala imminemē 304.
 10
 Samaritae populus 11.3
 Samaria que Marcone unde dicta 184.6
 Samaria ab Hyrcano expugnata solo aqua
 tur 285.10
 Samaria urbs. uide Sebastō 284.40
 Samariae regionis descriptio 345.10. et
 quid a Iudea discrepet ibidem
 Samaritae qui ante Chneta 209.30
 Samaritarum odiū in Iudeos 233.30. ac-
 cusantur apud Darium 233.30
 Samaritae Iudeos infestāt 233.40. Iudeos
 se esse negant agentes feliciter 260.1
 Samaritarum disidium cum Iudeis pro-
 pter templum 273.30
 Samaritanorum facinus in festo Azymo-
 rum 385.40
 Samaritanorum seditio 388.50
 Samaritanorum et Iudeorum disidium
 429.10
 Samosata capitur 480.20
 Samosate ciuitatis filius 646.10
 Sampfigeramus Emeisorum rex 431.40
 Sampson quid significet, et quomodo na-
 tus 105.20. connubiū et gesta eius 105.
 30
 Samuelis natiuitas et prophetia 108.50.
 cōfiliū de libertate recuperāda 111.10
 Samuel senio grauatū filiū recip. admini-
 strationem concedit 112.20
 Samuel propheta Saulum iungit regem
 114.8. ostēto indicat Hebraei deū ira-
 tum propter regem petiitum 116.30
 Saulū docet Amaleitarū interfectionē
 119.5. eidem regni amissionem nunciat
 120.21. Dauidem iungit regem 121.
 20. moritur 129.40 ab inferis reuo-
 catur per uenerū loquū 132.30
 Sanaballetes Darij praefectus dat filiū suū

Nicaso uxorem Manassi fratri Iaddi
 pont. 243.30. deficit a Dario, et in templū
 et sacerdotium cōfessus, mon-
 riturq; 244.30
 Sanctum, que tabernaculi pars 36.10
 Sanctum sanctorum ibidem 36.12
 Sanguinis eius interdictum 86.5. et 101
 Sapha, loci nomen 244.50. et 245.10
 Saphan scriba 213.40. et 214.10
 Saphora oppidum 299.20. et 301.10
 Sapientes qui Iudeis 436.30. et 437.10
 Sappho uxor 509.10. et 510.10
 Sara Arantis filia 1240.10. et 1241.10
 Sara Abrahami marito famulam adduxit
 prolis procreanda gratia 142.10. nan-
 ciscitur ei paritū sterili ibid. 50. expel-
 lit Agarem cum puero 16.20. moritur
 17.40
 Sarabazanes 232.10. et 233.6
 Saranalla Syri Phasaelo infidum indicat
 476.7. et 477.10
 Sarepta oppidum 184.30
 Sareptane uidue filicia 184.40. et 185.6
 Sardonyches 211. cum uestitū pont. 61.
 10. quibus inscripti sunt nomina filio-
 rū Iacobi, in Effene 58.30. que uirtus
 ei insit et quando cessarit 61.20
 Sarmatē Istrum transgressi praefiliū Ro-
 manum et Fonticiū Agrippā interfici-
 unt 641.10. proximās regiones eodē
 peruastant ibidem
 Satum quantum capiat 196.40
 Saturninus legatus 495.40. 496.30
 Saturninus Syria praefes 396.10. eius sen-
 tentia in filios Herodis 361.3
 Saulus asinus patris quēris a Samuele rex
 constituitur 113.30. 114.8. 116.3.
 quā decoratus fuerit statua 114.50.
 uincit Ammonitas 126.40. Palestinos
 superat, et aram extruit 128.20. quot
 liberos habuerit 129.50. Amalecitas
 debet et regi parens peccat 129.40
 regno exiit 120.30. numine priua-
 tur, et fit demoniacus 121.20. commo-
 uetur contra Dauidem 123.9. infidus
 tur uite ipsius ibid. 124.10. Dauidem
 conciliatur 130.50. confidit uenerib;
 quam 131.50. fortitudo eius 132.10. ca-
 dit una cū filiis in preliū 134.50.
 ipsius progenies datur ad supplicium Ge-
 baonitis 156.10. eius uolentia 154.4
 Scaurus Hyrcanū in societate recipit. et
 obsidione liberat 295.50. cum Arcas
 foedus init 298.40. in Syria praefes
 missus 467.2. pecuniis corruptus
 ibid. Arcam malitiat 469.8
 Scenae, locus 24.10
 Scipio Alexandrum Aristobuli percussit se-
 curi 301.10
 Scōpas dux Ptolemai Epiphanis 232.50
 Scōpi loci descriptio 126.6
 Scythae populus 19.31 a Graeci qui Pon-
 tum nauigant cogniti 658.50. et 659.
 charism

charfina et color redoremque luteum
interfecerunt 890.10
Scythopolis ciuitas 92.70
Scebalopoli clauus Decapolis maxima
561.20
Scythopolitarum immunitas 498.20
Scythopolite telorum iudicia nulla per-
-itantes interfecimus 932.10
Scythopolitarum clades enata 612.30
Sebas filii unus forenses Davidis 1897.4
Sebaste condita 480.20
Sebastea 184.40
Sebastia quidam sit eodem 579.10
Sebastidarum conuenticus in quarundam
Agrappan 1249.90
Sebasti portus socii sui quo sic dictus
368.10
Sedechius Rotheini puerulus rex constitutus
est 226.10
Ezechiele sed frustra 219.10
Gnatharbe capta cum uioculis et li-
beris crudeliternoe transfugeret ad 27 bti
moritur 219.20
Sedecias pseudoprophetas corrib ferreis fi-
bi apertis quid Achabz ingratissimifil-
190.30
Selon rex negato Hebraeis transitu pre-
lo hunc uenit 741.10
Seianus Neroni infestas occiditur 394.10
Sem quas significat 12.10
Selene alias Cleopatra Syria regina Ti-
gramm offendit 293.30
Sennarius Senacheribi filius patris inter-
fector 218.90
Selectinus Labefi filia Zachariane Hiaro-
bomi occidit ex regno occupati quod
tricesima post die amant interfectus
209.40
Seleucia urbs à quo condita et denominata
404.50
*Seleucus Antiochi Grypi filius patri suc-
cedens cum patro Antiocho Cyrici*
no belligeratur tanto necat A B d 50
ninciter ab Antiocho Pio erim Cilicia
cum antich concurrebat 190.10
Seleucus Asia rex opes Iudeorum sacerdo-
tio auxit 691.3
Seleucus Babylonensis mortuus Alexandro
occupat 226.10
Seleucus Nicator quos honores et bene-
ficia Iudaexhibuerit 372.6
Seleucus Soter Rhithoch magnofl. 257.50
Semechonitis lacus desepso 563.30
Semis conficitur I audie 130.1
Tullatus tectoribus et regulum 174.4
occiditur 284.10
Senez campus 830.1
Senachibibus Assyriorum rex Hierogoly-
ma et Ezechiam eorum regem oppre-
gnat 210.211 per totum re infecta do-
num se recipit 218.36 à filiis senioribus
occiditur 218.36
Senacherib rex Affr quo supram 610.10

Benatus contra Claudium in Capitolium
 et euenit 357.10
 Benatus Romani ex plebe diffidit 418.12
 Senis cuiusdam seueritas 479.30
 Senius Gallus Syria praefectus 489.10
 Senegrephus interfectus 493.14
 Sephoris urbs Galilaeae 579.30
 452.10
 Sepphoriceum tribus illis ciuitatibus à Io
 sephto definitum et recuperatum 514.12
 Sepphoriceianus Galileus maxime 544.2
 30
 Sepphorite à seditionis molestatur 439.4
 Sepphoriorum filios erga Romanos bellum
 oil mouentur 550.10
 Sepphorita à septem milibus spoliatum
 praedaeque redditur 552.20
 Sepphorita à Pholomani ad Vossasum pa
 cati ueniunt 554.10
 Septimius annus 483.30
 Septimiani renouatio 514.30
 Septimii dies observatio 456.10
 Septuaginta interpretes leges à septuaginta
 in Graeca lingua translatasse 22.10
 Septuaginta interpretes leges à septuaginta
 causa ad Proclumum Philadelphum mi
 rum 574.30
 quomodo excerpti et
 tractati 250.15
 Scythae dux Indeorum Babylonē deduc
 endorum Hierosolymis 232.20
 Serpentina munda et quomodo Euana sta
 duxerit 4.20
 Serpentes uolucres à Egypto 40.30
 Serugus Ragai filius 44.30
 Sethon qui ex Aegyptiis denominatus
 557.10
 Sethus frater Attani &c. et filii quales
 et quas artes inuenerunt ibidem
 Sextus Caesar praefectus Syriae 303.30
 10. interficitur à Cecilio Buffo 305.30
 Sextus Cerealis quintae legionis praepositus
 315.30
 Sica qualis gladius et Sicarij unde di
 cti 432.30
 contumacia facinora 433.40
 Sicarij Hierosolymis palam atrocitanti
 320.10
 eorum frater ibidem
 Sicariorum in Massada crudelitas 381.10
 Siculorum nomen 318.10
 donatus Dauidi à
 Similo ibidem dicitur et ineditur ab
 Amalecitis 334.10
 Sicima urbs 24.10
 Sicima capta Samaritanorum 243.10
 Sicima capta et solum equata 405.10
 Sicimidarum exitum ibidem
 Sicimidarum pariter 319.30
 Sicimite quid petierint ab Alexandro Ma
 gno 225.30
 Siculus numus qualis 60.10
 Sideratis sciencia quae uolunt 126.10
 Sidonius et Sidon urbs 100.30
 Sidonij materiam praefecti iudaei et tem
 pli edificium 235.30

Segui dandi auctoritas pencei quos Roma
 414.10
 Sila militib. Agrippa praeficitur 419.40.
 offendit Agrippa 430.40. occiditur
 432.20.
 Sila Tiberienfium dux 442.30.450.20
 Sila Iosepho de infidiis et perfidia Ioseph
 Giscaleni scribit 340.50
 Silo dux Roma exercitus 314.40.478.
 corruptus deprehenditur 340.40.
 478.30
 Silurares 192.90
 Simeonis natiuitas 22.30. uindex ingeniu.
 filij sex 85.40
 Simeonis quaerere portio cesserit 93.40.
 Simeonidis tribus facta post Iesum mona
 tum 95.10
 Simon et Iamam filij geseu 1462.10
 Simon Doethi filiae pontificis condiciatur
 336.4. praenatur sacerdotio 319.34
 Simon Cananib. annuunt pontificatum ada
 ministrat 343.
 Simon Canthab. constituitur pat. 439.30.
 praenatur cor 440. H
 Simon Cyprius, magnus 430.20
 Simon Effesus et Rodi somnium explicat
 383.10
 Simon et Iamnes cum facinor. in loca ca
 propter 635.30
 Simon Galileus defensionis arguitur 152.7.
 proprie se socii sophista erit ibidem.
 Simon Gamalielis filius struit infidies Iosepho
 446.10. capitur a Ioseph. 445.50
 Simon Giora filius Romanos apud Betho
 ron inuadit 336.12. Accubatorum repa
 chi et rannide opprimit 342.40. cum
 latrocinibus qui erant Massade. Iudeos
 populatur ibid. ex Aerababerna repa
 chia pulsus est ab. Apiano pontifice 356.
 eius gressu ibidem. 389.57.2
 388.58.9. per totum. 393.30. 394.20.
 395.20. 394.10. 395.10. 395.10. 395.
 395.20. 394.10. 395.10. 395.10. 395.
 395.10. 395.10. 395.10. 395.10. 395.
 Simon Hierodas serum regnum suffrag. ob
 truncatur 379.7.30.30.
 Simon Iustus pontifex 248.10. 34.40.
 257.30. et filij tres. tunc pontifex
 358.30.
 Simon Mathias Mathie fil. 369.10. 372.
 hunc inuenit frater Ionathas 190.30. 291.1
 Simon Mathie Ioannis filius praeficitur
 exercitus. mittitur auxilio Galileae et
 hostes uincit 262.30.
 Simon quidam Effesus Archela somni
 rum interpret. 311.40.
 Simonis filij. Galileae oratio ad pontifices
 357.10.
 Simonis Sauli filij. et totius familie sue
 fatum miserabile 338.10.
 Simonias uerus 442.40.
 Sina mons 423. et 53.
 Sinus mons 186.20.
 Sinci populus 113.10.

gniti 658.50
 Thucydides in malis tanquam fallax accu-
 satus 656.30
 Thuri mensis 169.30
 Thygraves, Thygnomai 10.10
 Tiberias urbs 453.40. a quo condita et
 nominata 386.10
 Tiberiadis seditio ex festis inter 439.20
 Tiberias iterū rebellavit Iosepho, et ite-
 ram recuperavit 344.40
 Tiberienſes Vespasiano ſeditio 561.20
 Tiberienſis lacus Aſphaltitis natura cōtra-
 rit 584.20
 Tiberienſium deſectio quomodo prohibita
 445.20
 Tiberiſis ſp. ſpoliatis præda redditur 542.
 30
 Tiberius Alexander Iudeæ præſectus, ac
 Iude Galilei filios cruciſigit 428.20
 Tiberius Alexander à Claudio procurator
 ſor miſſus 518.10. præcipuum exerci-
 tus reſtor apud Tili 595.10. 628.20
 Tib. Claudius, iude Claudius
 Tiberius Druſi filius, Tiberij Neronis
 nepos, occiditur 396.20
 Tiberius Nero Ceſar conſtituitur 386.3
 Iſaſcos et Iden ſupplicio afficit 388.
 20. pellit regno Artabanum 389.30. cū
 reſtuo in regnū mit ſocius 389.40.
 quātus fuerit cunctator 393.40. 394.
 1. morbo correptus deſignat ſucceſſorē
 395.50. mathematicorum ſtudioſiſſ.
 396.7. moritur ibidem
 Tiberij imperium quanto tempore ſtete-
 rit 515.40
 Tigranes Armeniorum rex quid geſſerit
 293.2
 Tigris ſuavius 4.10
 Timagenes Græcus rerum Iudaicarum
 ſcriptor 677.10
 Timæus rex Aegypti 659.30
 Timidius deſert Poped. um Caio 407.9
 Timotheus Ammanita pagnat contra Iudā
 Macchabeum ſepēq; vincitur 264.10
 Tirababa uicini 388.50
 Tiridates Armeniæ rex 427.4
 Tiro, ueteranum miles Herodem bonæſte
 monens occiditur 496.20
 Titus Frigius quintadecime legionis præ-
 poſitus 628.10
 Titus imperator ſemper miſeratus Iudeos
 459.7. cum exercitu Ptolemaidē per-
 uenit 546.6. ob ſaniam patris uulnera
 rati perturbatur, et perturbatione
 iterum liberatur 553.10
 Titus Vespasiani filius Iapham expugnat
 555.20. Iotaſatā caput 556.10. itē Giſi-
 chalam 570.20. Taricheas excindit
 563.30. Gamalam ingreditur, Ioan-
 nem Leni perſequitur 570.10. pro-
 ficſcitur ab Alexandria Ceſarē 592.
 40. eius expeditio cōtra Hieroſolyma
 et exploratio urbis 595.10. obſidet
 urbem acriter 595.596. 597. 598.

per totum. 604.1. uſq; 605. et 606.
 fortitudo eius et prudentia cum miſe-
 ricordia 607.10. 608.20. 612.6. 613.
 10. auros urbis oppugnat et expu-
 gnat 607. 608. 10. captiuis ma-
 nus amputat 613.10. pagnat fortiter
 614.10. perſecutus 615.10. cum ge-
 ſta et uirtutes 615. 616. 617. per
 ſectum. 610. 611. 612. 613. 614. 615.
 616. 617. 618. 619. 630. 631. 633.
 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640.
 641. et 649
 Titus Syriæ præſes reconciliatur Arche-
 laus 351.50
 Toparchie Iudeæ ordine enumerata 545.
 10
 Tormontorum bellicorum ut mirabilis,
 deſcriptio 353.10
 Trabs ex ſolido auro in templo Hieroſo-
 lymitano 300.10
 Trachonitis bis deficientes ab Herode, re-
 dignuntur ſub imperium 348.40
 Trachonitis regio 11.30
 Trachonitis latrocinia et quomodo ab
 Herode ſublata 337.30. 338.20
 Traianus decime legionis reſtor contra
 Iapham cinimem à Vespasiano miſſus
 555.20. Tiberiadem miſſus ut cinimem
 animos experiretur 561.50. ad Titum
 Taricheas miſſus 563.6. cunctis trans
 Iordanem deuictis ſe Vespasiano iungit
 584.10
 Trebellius Maximus 414.5
 Troglodytarum ſocietas gregum curam
 gerunt 414.40
 Troianarum rerum notitia 656.10
 Tryphonis ſciatæ dictum in Hyrcanum
 257.10
 Trypho tonſor garrulitatis poenas luit
 361.40. et 496.10
 Tymius Cyprius 391.20
 Tyrannidis natura 413.40
 Tyrannus, Herodis ſtipator falſo accuſa-
 tur 358.20. 494.40
 Tyrannus et Priſcus præſecti caſtrorum
 cum pluribus equitum magiſtris à Flo-
 ro pecunia corrupti 536.30
 Tyridates rex Armeniæ ſerme in acie ab
 Alanis captus effugit 647.6
 Tyriorū in re nautali peritia, et pugna
 contra Aſſyrios 209.10
 Tyrij Iudeos apud ſe habitantes partim
 uinctos cuſtodie tradunt, partim truci-
 dant 533.30
 Tyriorū publice litere et hiſtorie 661.
 20
 Tyronis libertas in loquendo quando ipſi
 malo fuerit 361.40
 Tyrus, edificium Hyrcani filij Iosephi
 258.20
 Tyrus quando condita 167.20

V
 Alcerianus Decadarchus Tiberiadē
 miſſus à Vespasiano ut populum

conciliaret 561.20
 Valerius Aſiaticus 410.10. 487.20. eius
 generoſum dictum 412.30
 Valerius Gratus Iudeæ præſectus 386.4
 Vardanes Artabani filius Partiborum rex
 bellum Izate indicit occiditurq; 427.1
 Varus Syriæ præſes 501.10. 506.20. 507.
 40. quid geſſerit in Iudea 509.10
 Varus Agrippæ iunioris regie præſectus
 eiſq; malitia 439.30
 Vari procuratoris Agrippæ perſidia et
 crudelitas in legatos Bataneorum 533.
 40
 Valleria regina uxor Artaxerxis 237.30. in-
 cidit in regis indignationem et repu-
 diatur 237.50
 Velum tabernaculi et templi 56.10
 Veneficiorum poena 84.50
 Ventidius dux Rom. quomodo ſe geſſerit
 in bello contra Antigoniū 313.50. 478.
 10. et 480.10
 Ventriloquorum uaticinia qualia 132.20
 Veranius trib. plebis 416.20
 Veritatis potentia omnium ſumma 230.20
 Vespasiani et Titi erga Iudeos animi qua-
 les 252.40
 Vespasianus cū Agrippa in Iudeam uenit
 456.40. et 457.10
 Vespasiani imperatoris laudes, et expen-
 ditio in Syriam 543.20. 544.20. Se-
 phoritis auxiliatur 545.40. geſta eius
 in Iudea paſſim habentur 547. 548.
 uſq; 553. et 557. 559. 560. 561. 562.
 563. 564. uſque 570. et 580. 581.
 uſque 585. et 588. uſque 592. 611. 20.
 639. 40. 640. 30. 642. 20. 643. 20.
 646.4
 Veſpera, que diei pars 3.6
 Viſtine ſalutares 61.4
 Viſtine ſint integre 64.40
 Vicus in Galilea minimus, ſupra quindecim
 milia colonorum habet 545.4
 Vindex cum optimatibus Gallie à Nerone
 deſicit 583.40
 Vini potentia 229.20
 Vir ſtatura ſex cubitorum, et ſenis digi-
 tis in manibus et pedibus 156.30
 Vite humane terminus 6.11
 Vitellius Syriæ præſes Iudeis impetrat
 rurſus ſtole pontificie cuſtodia 540.
 30. 389.10. beneficium eſt in Iudeos ibid.
 adigit Iudeos in fidē C. Caligula 390.
 1. exiit prouincia 398.40
 Vitellij pugna circa capitoliū 586. 5. 592.
 30. mors ibidem
 Vitellij uictoria apud Bebricum contra
 Othonem 588.1
 Vitellius cum exercitu ex Germania Ro-
 man proficiſcitur 589.50
 Vitellius Cæcinnā cū magna manu Anto-
 nio Primo obuenciā mittit 591.40. eius
 exercitus totus deletus ibid. 592.30
 Vitri apud Memnonis ſepulcrum natura
 miraculoſa 516.10

INDEX IN IOSEPHVM.

Volumnius, Syriae praefes 336.20. eius
sententia in Herodis filios 361.9.495.
50
Vologesus Parthorum rex 427.3. Tito
auream coronam mittit ob deuictos lu-
deos 641.40
Vonanes Parthorum regnum consequi-
tur 385.50. amittit ibidem
Vna dies, pro prima dies 3.5
Vra, Coelacorum urbs 11.40
Vrie virtus, et quomodo à Davide peris-
culis fuerit obiectus ut occideretur
145.20
Vrbem quis primus condiderit, et muni-
tuerit 5.30
Vses Damasci conditor 11.30
Vxores plures permittere Iudeorum le-
ges 363.50
Vxores quando, et quales ducende 83.1

X

Xanthicus mensis 544.40
Xerxes Darii filius paterni regni heres
in Iudeos beneficus, quicquid petie-
runt Esdras et Neemias gentis Iue no-
mine concedit 233.234. 235.236.237.
per totam ei mortuo succedit filius
Artaxerxes 237.20

Z

Zabdi magister 191.40
Zabelus dynasta 276.5
Zabulonis natiuitas 2230. filij 35.50
Zabulon ciuitas Galilee à Cestio direpta
et incensa 355.3
Zabulonitarum fora 22.4
Zacharias Hieroboami filius patri in re-
gnum succedit 204.50. sextus regni
mense occiditur ibidem
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo
lapidibus obruitur 202.10. 579.50
Zacharias propheta 122.30
Zacharias supremus Israelitarum, dux
Amian Aobaze filium superatū. trus-
cidat 206.40
Zanaxes Elamm regem cum uniuersa
familia tollit, et se regem constituit,
quo regno septem diebus potius seip-
sum exurit 183.40
Zamaris Babylonij gesta et posteritas
364.20. et 365.10
Zambrias alienigenese nascens et Moysi
si obloquens occiditur à Phinee 77.19
Zareus Aethiopum rex Asano bellum in-
ferens vincitur 182.40
Zaraza Amanis uxor mali consilij mari-
to autor 240.20

Zebis dux captus 101.50
Zelote cum Idumaeis plebem massan-
579.10
Zelote insidiis uxore Simonis Glorae ra-
pinat 387.40. metu percussit eam, ro-
mittant ibidem 50
Zelotarum dominatio, causa occidij Hile-
rosoli, minime 395.20
Zelotarum scelus facta repetita 647.2
50. coram inuicem supplicia ibidem
Zenon Coryla Philadelpheusum tyrannum
382.40. et 402.30
Zenodorus Trachonitarum praefectus, la-
trocinorum fautor, ditione primatus
337.20. 485.40. moritur 352.20
Zibus rex occisus 102.50
Ziphni Dauidem Saulo prodere conari
328.40
Zona pontificis qualis 58.3
Zoor rasculum 15.10
Zopyrion Graecus non obiter Iudeorum
mentionem facit 656.40
Zorobabel soluta questione. Darium uer-
ti comone facit 210.30. reducit Hiera-
soli, ma dimissos à Dario Iudeos, eisq;
patrocinatur 230.30. principes Iudeo-
rum captiuorum 227.25. 229.8. 231.22

FINIS.